

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์”

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรธิกา พังงา

เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565

เลขที่สัญญา ORG64OI001

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรธิกา พังงา

บทสรุปผู้บริหาร

“การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์”

ที่มาและความสำคัญ

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการถือเป็นภาคอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญและได้บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน จากความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวสู่การรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง รวมไปถึง (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อ “พลิกโฉมประเทศไปสู่ สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ได้กำหนดหมุดหมายสำคัญให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืน และที่สำคัญจากแนวคิด BCG Model ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อการบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดย “การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” จัดเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมทางด้านการท่องเที่ยว สินค้าและบริการแขนงต่างๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนตามกรอบแนวคิด BCG โดยการนำเอาองค์ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน เกิดความสมดุลทั้งทางระหว่างอุปทาน (Supply) นโยบายการพัฒนา การวางแผนและการจัดการอย่างยั่งยืน การปรับปรุงคุณภาพสินค้าและบริการ การสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ (Demand) กลุ่มตลาดและพฤติกรรมความต้องการ ครอบคลุมพื้นที่การท่องเที่ยว/พื้นที่เศรษฐกิจหลักและรอง ส่งเสริมให้เกิดการกระจายส่งเสริมระบบเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

โครงการ “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อ

1. เพื่อศึกษาสถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และประมวลความรู้ ข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรอบปี

2. เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. เพื่อจัดทำโจทย์วิจัยที่มีความคมชัด ชี้ทิศทางและแนวทางการสนับสนุนพัฒนา ววน. ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วิธีการศึกษา

การดำเนินการมีการกำหนดกรอบแนวคิดด้านการท่องเที่ยวในบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดอุปทานการท่องเที่ยว การวางแผนโครงสร้างในการจัดการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมและธุรกิจที่มีศักยภาพสำคัญ การจัดการด้านการตลาด และประเด็นท้าทายสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่คำนึงถึงแนวทางการบริหารของประเทศและแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทั้งนี้ในการดำเนินการประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ (Strategic Need Analysis) การศึกษา วิเคราะห์และทบทวนนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลการวิจัยที่ผ่านมา

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดยืนของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Position) การวิเคราะห์เพื่อการจัดทำภาพอนาคต (Scenario Planning) จัดทำกรอบความคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ขั้นที่ 3 การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) การรับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะและการระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้มีส่วนได้เสียในระบบการวิจัยและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายใน (7S Model) และสภาพแวดล้อมภายนอก (PESTEL) และวิเคราะห์ SWOT Analysis การรวบรวมข้อมูล สถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และนำเสนอข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การสังเคราะห์ข้อมูลประมวลความรู้และผลการจัดการความรู้ ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรอบปี แ และ

ขั้นที่ 4 การจัดทำยุทธศาสตร์ จัดการ (ร่าง) ทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้มีส่วนได้เสียในระบบการวิจัยและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ต่อ (ร่าง) ทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) จัดทำข้อเสนอทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และจัดทำข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยผลที่คาดว่าจะได้รับจะนำไปสู่การทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic

Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมไปถึงข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ผลการศึกษา

1. สถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และประมวลความรู้ข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ประเด็นการท่องเที่ยว สืบเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้จัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยวให้มีความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก ประกอบด้วย 6 แผนย่อยสอดคล้องกับประเด็นการท่องเที่ยวสำคัญ 5 ประเด็น [1) *ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม* 2) *ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ* 3) *ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย* 4) *ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ* 5) *ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค*] และได้เพิ่มแผนย่อยเพื่อให้ครอบคลุมบริบทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ (แผนย่อยที่ 6) การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเป็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้น ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 1) การเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่กระทบต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพ 2) การสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ยกระดับการบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ 3) การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกที่สอดคล้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของไทยเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 4) การยกระดับทักษะและมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีทักษะที่ครอบคลุมและมีศักยภาพสูงในการให้บริการ และ 5) การจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบเพื่อรองรับเทคโนโลยีและการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

สรุปผลการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป และมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูป ในทุกด้านล้วนมีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำยกเว้น ประเด็นสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์เท่านั้นที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ประเด็นท้าทายในปี 2562 พบว่าประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเมืองที่จะพัฒนาเป็นเมืองสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขาดการดำเนินการที่บูรณาการร่วมกัน ประเทศไทยยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ของการเป็นเมืองสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ปัจจุบันยังไม่มีกรอบระเบียบทรัพย์สินทางปัญญาในหมวดสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

โดยตรง ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย คือ ความไม่ชัดเจนของคำจำกัดความและการไม่มีช่องทางในการรับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรง จึงส่งผลให้การขึ้นทะเบียนสินค้าที่ผ่านมาอาจจะไม่สามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องแต่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ประเด็นท้าทายคือการปรับตัวและจัดกิจกรรมผ่านระบบดิจิทัลมากขึ้น รูปแบบการจัดงานที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัด Virtual Event การขับเคลื่อนและต่อยอดเมืองหลักในการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Mice City) ให้ความพร้อมสำหรับการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่มีศักยภาพสูงและปลอดภัยซึ่งจะทำให้สามารถดึงดูดการลงทุนและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค รวมทั้งเร่งขับเคลื่อนการจัดทำมาตรฐานและเครื่องหมายรับรองความปลอดภัยจากโควิด-19 และการมีสุขอนามัยที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้ประกอบการในภูมิภาคต่างๆ แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพร้อมในการจัดประชุมนานาชาติรวมทั้งภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจซึ่งทำให้ประเทศไทยการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจทั้งในด้านบริการ มาตรฐาน และสุขอนามัย ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดงานที่มีศักยภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ควรให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการ การพัฒนาบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริม การตลาดและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยโดยมีประเด็นท้าทาย คือการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการไม่ไปในทิศทางเดียวกัน การกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในประเทศและการเสริมสภาพคล่องให้กับสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรักษาให้กิจการ เติบโตระดับมาตรฐานการให้บริการของสถานประกอบการและพัฒนาทักษะแรงงานด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการและเตรียมรองรับการกลับมาของนักท่องเที่ยวหลังสถานการณ์โควิด-19 เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวต่อระบบการแพทย์และสาธารณสุขของไทย โดยพัฒนาบริการทางการแพทย์และอนามัยแบบครบวงจรสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีใหม่ที่เอื้อต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ จากความท้าทายด้านคุณภาพและข้อจำกัดด้านจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่ไม่เพียงพอ ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในท่าเรือและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยว จำเป็นต้องพิจารณาการดำเนินการให้เกิดการเชื่อมโยงท่าเรือเข้ากับแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและทำการตลาดเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำซึ่งเอื้อต่อการสร้างรายได้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท่าเรือร่วมด้วย การขยายหรือปรับปรุงท่าเรือที่มีอยู่รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลังท่าเรือให้มีศักยภาพในการเป็นท่าเรือต้นทาง (Homeport)

การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค การฟื้นฟูและการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญ เช่น การจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลงด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ให้เอื้อต่อการเดินทาง การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในภูมิภาคที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ปัจจัยเกี่ยวข้องที่ต้องคำนึงถึงอีกหลายประการ มาตรการควบคุมโรค การควบคุมการเดินทางทางอากาศ ระบบติดตามนักท่องเที่ยว เป็นต้น

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญการควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และการบูรณาการร่วมกันกับภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เกิดเครือข่ายและความเข้มแข็งทั้งระบบและมีมาตรการด้านกฎหมายเพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและข้อจำกัดการท่องเที่ยวในอนาคตมากขึ้น เช่น การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการใช้ประโยชน์ของทุกคน (Universal Design) เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น การบริหารจัดการศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก การจัดทำมาตรฐานและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563 มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ประเด็นปฏิรูปอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องและเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญให้แก่ประเทศ แต่ในปัจจุบัน ปี 2563 ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งจัดทำมาตรการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวของไทย ตลอดจนเตรียมความพร้อมรับมือและจัดการกับโรคระบาดหรือภัยคุกคามอื่นในอนาคต **การดำเนินงานที่ผ่านมา** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำยุทธศาสตร์และดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะโดยผ่านกลไกในแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี รวมทั้งปรับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการและกำหนดทิศทางให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมอีกด้วย **ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อกรอบเป้าหมาย** การจัดทำแพลตฟอร์มฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บข้อมูลที่สำคัญของนักท่องเที่ยวที่กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการร่วมกันจัดทำขึ้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างเปิด

โอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแพลตฟอร์ม โดยในเบื้องต้นได้มีการรวบรวมฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้เข้ามาอยู่ในเว็บไซต์กลาง เช่น แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทาง ที่พัก สปา

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565 การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อให้มีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถรับและลดความเสี่ยงให้มีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้สามารถ “ล้มแล้วลุกไว” (Resilience) อันประกอบด้วย มิติการพัฒนา 3 ประการ ได้แก่ 1) การพร้อมรับ (Cope) 2) การปรับตัว (Adapt) 3) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) **ทั้งนี้แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565** ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวทั้งระบบให้มุ่งเน้นที่เชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณทั้งแนวทางการส่งเสริมการลงทุนและรูปแบบการท่องเที่ยวที่สนับสนุนและการติดตามประเมินผลพร้อมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเมืองรองและท้องถิ่นที่มีศักยภาพเพื่อกระจายรายได้ไปยังระดับท้องถิ่น เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ในประเทศไทยจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศโดยอิงกับระบบเศรษฐกิจใหม่โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) สำหรับแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ **องค์ประกอบที่ 1 Creative Generation องค์ประกอบที่ 2 Creative Industry องค์ประกอบที่ 3 Creative Space องค์ประกอบที่ 4 Creative Cooperation** การพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศเพื่อเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้มีความแข็งแกร่งพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ นโยบายเศรษฐกิจที่จะช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ จะต้องส่งเสริมเศรษฐกิจใน 3 ด้าน 1) การสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ (Connectivity – based economy) 2) การสร้างเศรษฐกิจฐานดิจิทัล (Digital – based economy) และ 3) การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – based economy) สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดขอบเขตการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัยซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม โดยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย โดยแบ่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ออกเป็น 4 กลุ่มอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 15 สาขา คือ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทัศนศิลป์ 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ 9) การโฆษณา 10) การออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม 12) แฟชั่น 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากกระแส Soft Power ทำให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับต่อไป โดยสรุป จะเห็นได้ว่าในด้านนโยบายการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีเป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างความ

ได้เปรียบเทียบการแข่งขันภายใต้ความหลากหลายของฐานทรัพยากรทั้งทางด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มี โดยมุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพและคุณค่าเพิ่มเพื่อการสร้าง “คุณภาพ” และ “มูลค่า” ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับฐานราก ผู้ประกอบการและการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ควบคู่ไปกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การวิเคราะห์การจัดสรรทุนและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากการรวบรวมข้อมูลในระบบ NARIIS ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทุนโครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประจำปี 2563 และ 2564 สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. **สัดส่วนการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมตามแผน ววน.** จากแนวทางการจัดสรรทุนตามแผน ววน. ได้แบ่งประเภททุนออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ทุนสนับสนุนงานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund) และ 2) ทุนสนับสนุนงานพื้นฐาน (Fundamental Fund) โดยมีสัดส่วนงบประมาณ SF:FF คือ 60:40 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพบว่า สัดส่วนการจัดสรรทุนระหว่างทุนประเภท SF และ FF มีความสอดคล้องตามสัดส่วนงบประมาณที่กองทุน ววน. โดยในปี 2563 มีสัดส่วน 63:37 และในปี 2564 มีสัดส่วน 63:37 โดยทุน SF มีการจัดสรรทุนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results: OKR) ของแผนด้าน ววน. ของประเทศ และทุน FF จัดสรรให้กับโครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเป็นงานพื้นฐานที่สนับสนุน พันธกิจและความเข้มแข็งของหน่วยงานตามแผนกลยุทธ์สถาบันทั้งนี้มีการกระจายตัวอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ

2. **ลักษณะการจัดสรรทุนในกลุ่ม SF** เนื่องจากแผน ววน. ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้หน่วยงานในรูปแบบ PMU ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทุนให้สอดคล้องตามเป้าหมาย OKR ทำให้การจัดสรรทุนดำเนินไปอย่างมีระบบ ทั้งในรูปแบบการบริหารจัดการ การกำหนดกรอบการวิจัย และการกำกับและติดตาม

3. **ลักษณะการจัดสรรทุนในกลุ่ม FF** จากข้อมูลในระบบ NARIIS มีข้อจำกัดสำคัญ คือ ความสมบูรณ์ของข้อมูลทำให้การรวบรวมและการวิเคราะห์ทำได้เพียงข้อสรุปตามประเด็นสำคัญขั้นผลิต (Output) เพียงเท่านั้นแต่ไม่สามารถติดตามเพื่อการวิเคราะห์ในระดับผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบว่า การสนับสนุนทุนส่วนใหญ่อยู่ในระดับสถาบันการศึกษาแต่หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้รับการจัดสรรทุนในระดับน้อยซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเป้าหมายโดยรวมตามแผน ววน. ได้ เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวถือเป็นหน่วยงานสำคัญด้านการพัฒนาตามโครงสร้างหน้าที่ที่ต้องอาศัยการวิจัย วิทยาศาสตร์และนวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อน

4. **ความสอดคล้องต่อเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี** จากประเด็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวภายใต้ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ประกอบด้วย 6 ประเด็นหลัก พบว่าการจัดสรรทุนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้านการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว ด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย เป็นผลมาจากทุนด้าน

SF ได้กำหนดกรอบประเด็นวิจัย คือ “**กรอบการวิจัยปี 2563** มุ่งเน้น การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ : การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) การท่องเที่ยวบริการสุขภาพ (Spa & Wellness Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) และ การท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (Retirement Tourism)” และ “**กรอบการวิจัยปี 2564** มุ่งเน้น การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ : การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) การท่องเที่ยวบริการสุขภาพ (Spa & Wellness Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) และการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (Retirement Tourism) และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวตามแนวทางที่เป็นสากล เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน อย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ BCG Model” ในขณะที่ **ทუნด้าน FF** ไม่มีการกำหนดกรอบประเด็นที่ชัดเจนแต่**มุ่งเน้นวิจัยทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** แต่เป็นการคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเป็นงานพื้นฐานที่สนับสนุนพันธกิจและความเข้มแข็งของหน่วยงานตามแผนกลยุทธ์สถาบันและลักษณะการท่องเที่ยวตามฐานทรัพยากรเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม **การส่งเสริมการวิจัยยังไม่ครอบคลุมตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำและการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ยังมีการจัดสรรทุนจำนวนน้อย

5. ผลผลิตจากงานวิจัยเชิงประเด็น จากกรอบแนวทางการวิเคราะห์ได้กำหนดประเด็นหลักตามเป้าหมายและผลผลิตจากการวิจัย 3 ประเด็น พบว่าการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) ตามองค์ประกอบอุปทานการท่องเที่ยว รองลงมาคือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product) และ การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) อย่างไรก็ตาม ผลผลิตที่เกิดจากวิจัยส่วนใหญ่เป็นการยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถเท่านั้น การขับเคลื่อนในเชิงพาณิชย์ยังอยู่ในระดับน้อยควรได้รับการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง

6. การวัดผลความสำเร็จระดับ Technology Readiness Levels (TRL) และระดับ Societal Readiness Level (SRL) จากระบบ NARIIS ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงระดับความสำเร็จที่แท้จริงจากงานวิจัย ส่วนหนึ่งเกิดจากการบันทึกข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์และยังขาดความเข้าใจต่อการกำหนดระดับผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัย อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานทุน SF โดย PMU ได้การกำหนดแผนการกำกับและติดตามโดยการจัดตั้งสำนักประสานและการจัดการศึกษาการประเมินกระทบจากงานวิจัยซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์จากการวิจัย ในขณะที่การจัดสรรทุน FF ยังมีช่องว่างในการกำกับแล้วติดตามอย่างชัดเจน ระดับข้อมูลจะแสดงให้เห็นเพียงระดับผลผลิต (Output) มากกว่าการแสดงผลในเชิงผลลัพธ์ทำให้ไม่สามารถวัดผลได้ การวัดผลความสำเร็จระดับ Technology Readiness Levels (TRL) และระดับ Societal Readiness Level

(SRL) โดยส่วนใหญ่อยู่ระดับดีขึ้นจากจุดเริ่มต้นของการพัฒนาแต่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นรูปธรรม

7. ผลลัพธ์ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ววน.ตาม OKR จากแผนววน. ได้กำหนด Platform และ Program และเป้าหมาย OKR ไว้ซึ่งภาพรวมจากการจัดสรรทุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า **ผลที่เกิดจากการวิจัยในกลุ่ม SF จะสอดคล้องตามแผน** กล่าวคือ ประเด็นด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะอยู่ใน Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน P10 ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ O3.10b ต่อยอดอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ และวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Economy) KR3.10b.1 มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากเศรษฐกิจ BCG (เกษตรและอาหาร การแพทย์สุขภาพ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พลังงานและวัสดุชีวภาพ) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในส่วนทุน FF จะเน้นการบรรลุเป้าหมายใน Platform ที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ และ Platform 1 การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ ทั้งนี้สอดคล้องกับภารกิจงานวิจัยพื้นฐาน

8. ความต่อเนื่องในการจัดสรรทุน แม้ว่ากรอบนโยบายจะสามารถกำหนดการจัดสรรทุนในรูปแบบต่อเนื่องแต่ในทางปฏิบัติเป็นการจัดสรรทุนรายปีตามประเด็นการวิจัยที่ได้กำหนดขึ้น ทั้งนี้การได้รับทุนต่อเนื่องขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับแต่ละปี ทั้งควรกำหนดเป้าหมายพัฒนาในแต่ละประเด็นทั้งในระยะสั้น รายปี และความต่อเนื่องเพื่อการส่งเสริมการวิจัยให้บรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากการวิเคราะห์กรอบแนวคิดตามแบบจำลอง 7S นำไปสู่การวิเคราะห์ SWOT การเพื่อการจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
- นโยบายด้านการวิจัยของ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แผนการจัดสรรทุนของ Program Management Unit (PMU) เป็นกลไกสำคัญในการบริหารงบประมาณวิจัยด้าน ววน. - นโยบายต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน การพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน “การท่องเที่ยวคุณภาพสูง”	- ขาดการบูรณาการเครื่องมือวิจัยที่ทันสมัยและการขาดการบูรณาการศาสตร์อื่นๆ - การติดตามรวบรวมข้อมูลจากระบบ NRIIS ยังไม่สามารถติดตามข้อมูลด้านผลผลิตจากการวิจัยเชิงประจักษ์ได้ - การนำแนวคิด BCG ไปประยุกต์ใช้ในการกรอบแนวคิดการวิจัยในระดับน้อยทำให้อาจจะส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการขับเคลื่อน

• ทหรัพยาการการทอ้งเทียะและสรุทธิจในรูละบะบะสรุทธิจสร้าสรุค้ของประเทศไทยมีควะหละกหลายทางชีวะภาพและมียัคควะสมำะการในกระ่งขันในตลาคโลก • มีครื่อช้ำผู้เกียะข้องในระะบบนิเวศการวิจยด้ำนการทอ้งเทียะจากทูกภาคส่วน • มีการพัฒนากลไกการสร้าสรุค้ครื่อช้ำและควะร่วมมีออย่างตอ้งเนื่องในภาคการวิจยทางการทอ้งเทียะ • มีฐานข้อมูลงานวิจยที่ตลอคระะยะเวลามากกว่า 20 ปี • การจัดสรุค้ทุนวิจยทางการทอ้งเทียะ (Strategic Funds) การบริหการทุนวิจยอย่างมีส่วนร่วมและมีการกำหนคกรอบ/ประเด้นการวิจยที่ช้ดเจนและการวิจยพื้นฐำน (Fundamental Fund)	• ด้ำนการส่งเสริมการวิจยด้ำนสรุทธิจสร้าสรุค้ในมิต้อื่นๆ ยังคงมีอยู่น้อย • ขาคการกำหนคประเด้นการวิจยทางการทอ้งเทียะที่บุรณการเชิงพื้นที่ (Area Based) และเชิงประเด้น (Issue Based) • ขาคระะบบการจัคการฐานข้อมูลเชิง Big data การวิจยการทอ้งเทียะและประเด้นที่เกียะข้อง • ระะบบการจัคสรุค้บประมาณที่เพียะพอต่อการพัฒนการวิจยในอุตสาหกรรการทอ้งเทียะ • ยังไม่ปรากฏการบุรณการระะหว่างหน่วยจัคสรุค้ทุน PMU • ขาคกลไกที่จะช้ขับเคลื่อนสู่ระะบบผลลัพธ์ หรือการผลัคด้ำนการใช้ประโยชน์
โอกาส (Opportunity) • นโยบายของภาครัฐต่อการเป็นจ้ดหมายปลายทางการทอ้งเทียะสำคัของลก • การบุรณการกับช้ดควะสมำะการด้ำนอื่่นๆ เชิงประเด้นของประเทศไทย • บทบาทของสลาบันการศีกษาและหน่วยงานหลักต่าให้ควะสำคัต่อการวิจยเพือการพัฒนา	อุปสรค (Treat) • อุตสาหกรรการทอ้งเทียะไทยตอ้งการการพ้งพ้งป้งจยภายนอก • การแทรกแซงทางการทอ้งเทียะจากป้งจยต่า (Tourism Disruption) • การกระ่งขันทางการทอ้งเทียะรุนแรง • การกิดกันทางการทอ้งเทียะ (Protectionism)

ประเด้นควะทำทายของการทอ้งเทียะและสรุทธิจสร้าสรุค้ที่สำคั ด้แก่ 1) การจัดจการการทอ้งเทียะที่สร้าสมค้ด้ำนอุปทานและอุปสค้การทอ้งเทียะเพือสร้าการทอ้งเทียะบะการเดิบโตอย่างมีส่วนร่วม (Tourism Inclusive Growth) และการทอ้งเทียะอย่างย้งยีน (Sustainable Tourism) 2) การจัดจการการทอ้งเทียะสู่การทอ้งเทียะควะณภาพสูงภายใต้แนวคิโมเดลสรุทธิจ BCG 3) การส่งเสริมการทอ้งเทียะกลุ่มศัภยภาพสูงอย่างแท้จริง 4) การบริหการจัคการการทอ้งเทียะในประเด้นเร่งต่วนเพือการส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาย้อยยีน (SDGs) 5) การพัฒนาและการตอ้อยอดทุนทางสังคມและวัฒนธรรมของประเทศไทยสู่ภาคอุตสาหกรรการเชิงสร้าสรุค้ การกำหนคแนวทางและกลไกการยกระด้บอุตสาหกรรการสร้าสรุค้ของประเทศไทย และ 6) แผนการรอร้บการทอ้งเทียะและสรุทธิจสร้าสรุค้หลังคิวิด 19 ซึ่งได้ร้บผลกระทบอย่างรุนแรงในช่วเวลาที่ผ่านมา นอกจกนั ในด้ำนแนวโนม้การเปลี่นแปลงตลาคการทอ้งเทียะและสรุทธิจสร้าสรุค้ ด้แก่ 1) การเปลี่นแปลงกลุ่มตลาคการทอ้งเทียะควะณภาพในอนาคต (New Future Market) 2) การพัฒนากลุ่มตลาคการทอ้งเทียะศัภยภาพสูง (High Potential Market) 3) การเปลี่นแปลงของพฤคิกรร

นักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) 4) การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Experience and Creative Tourism) 5) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวและธุรกิจรูปแบบใหม่ 6) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 7) การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมความต้องการในรายอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ทั้งนี้แนวทางการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งในมิติการท่องเที่ยวเชิงประเด็น (Issue Based Tourism) โดยพิจารณาจากขีดความสามารถจากความหลากหลายของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย และแนวโน้มความต้องการของตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ รวมไปถึงการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ (Area Based Tourism) เป็นสำคัญ นอกจากนี้ การกำหนดกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาเชิงพื้นที่ ได้ทำการทบทวนข้อมูลเชิงพื้นที่ตามกรอบประเด็นการวิจัยได้ทำการทบทวนแผนยุทธศาสตร์เชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่างๆ ภายใต้แนวคิดการดำเนินงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สสภาพัฒน์) ได้แบ่งพื้นที่ 6 พื้นที่สำคัญ ได้แก่ 1) ภาคเหนือ 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ภาคกลาง 4) ภาคตะวันออก 5) ภาคใต้ และ 6) ภาคใต้ชายแดน นอกจากนี้รวมถึงข้อมูลร่างเป้าหมาย ววน. เชิงพื้นที่ในมิติของการท่องเที่ยว รวมไปถึงการทบทวนข้อมูลเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมไปถึงฐานทรัพยากรและบริบทที่มีความเชื่อมโยง

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยมุ่งสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูง เพื่อสร้างเศรษฐกิจมูลค่าสูง ยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของโซ่อุปทานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ การสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยรากฐานทางวัฒนธรรม ความรู้ เทคโนโลยี/นวัตกรรมใหม่ โดยเกิดจากการบูรณาการขับเคลื่อน โดยมีแนวคิดการพัฒนาแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การยกระดับสินค้าและบริการ การฟื้นฟูและเชื่อมั่นและเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ 2) การยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมและพื้นที่อย่างสมดุล และ 3) การยกระดับการบริหารจัดการและการสร้างคุณค่าร่วมอย่างยั่งยืน โดยมีการการจัดลำดับประเด็นความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ (Primary Issues) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพสูง การดำเนินการวิจัยข้ามศาสตร์ (Cross Cutting Research) เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันและเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และการกำหนดเป้าหมายการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) ที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงและเสริมขีดความสามารถการแข่งขันในการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญตามเป้าหมาย 5 ประเด็นสำคัญ

การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG)

ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ

เป้าหมาย : การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพมุ่งเน้นคุณค่า การสร้างสรรค์ และความยั่งยืน
ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมี [กรอบระยะเวลา 2566-2570]

การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน และการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์					
เป้าหมายการพัฒนา เพื่อให้บรรลุ ORK	การยกระดับสินค้าและบริการ การฟื้นฟูและเชื่อมั่น และเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ		การยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของ อุตสาหกรรมและพื้นที่อย่างสมดุล		การยกระดับการบริหารจัดการและการสร้างคุณค่าร่วม อย่างยั่งยืน
	F1	F2	F3	F4	F5
แผนงานย่อยรายประเด็น SF: TRL และ SRL : 6-9 FF: TRL และ SRL : 3-5	การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุน การพัฒนาการท่องเที่ยวและ เศรษฐกิจสร้างสรรค์	การวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทาง ธรรมชาติและมรดกทาง วัฒนธรรม	การวิจัยการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	การวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมและการ ท่องเที่ยวคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์	การยกระดับอุตสาหกรรม สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์
Frontier Research	การพัฒนาโมเดลทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วย ระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เป็นการพัฒนาระบบนิเวศทาง ความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศทางการ ท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Ecosystem) มุ่งเน้นการลดช่องว่างและ การฟื้นฟูและการเพิ่มขีดความสามารถเชิง พื้นที่/เมืองเพื่อไปสู่การขยายตัวและสร้าง ความเติบโตอย่างยั่งยืน ผลักดันให้ประเทศ ไทยกลายเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวที่ คุณภาพสูง	การยกระดับทุนทางธรรมชาติและทาง วัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับคุณค่าหลักของพื้นที่ มุ่งเน้น การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยว สร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ การ ท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวในพื้นที่ อนุรักษ์ เพื่อสร้างแรงดึงดูดทางการ ท่องเที่ยวและการกระจายตัวในพื้นที่เมือง รองและพื้นที่ท่องเที่ยวรอง สร้างการ กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เพิ่มนักท่องเที่ยว คุณภาพและการมาเยือนซ้ำ การส่งเสริม รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ส่งเสริมองค์ความรู้การบริหารจัดการการ ท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน	การส่งเสริมขีดความสามารถการแข่งขันด้าน ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health-based Tourism) มุ่งเน้น การขับเคลื่อนนโยบาย และแก้ไขข้อจำกัด การเสริมสร้างทักษะแก่ ผู้ประกอบการ แรงงานและชุมชน การสร้าง แผนธุรกิจใหม่ตอบสนองกลุ่มตลาดเฉพาะ การยกระดับมาตรฐานระดับสากล การสร้าง มูลค่าเพิ่มจากฐานทรัพยากรสำคัญ ได้แก่ น้ำพุร้อน แหล่งน้ำแร่ ป่าและอุทยาน แพทย์ แผนไทย สปา นวดไทย สมุนไพร อาหาร สมุนไพรและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การ ขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มรัก สุขภาพและความงาม กลุ่มผู้สูงอายุและ ผู้ติดตาม กลุ่มกีฬาเพื่อสุขภาพ	การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนสุทธิ เป็นศูนย์ จัดการท่องเที่ยวระดับพื้นที่/ แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและบริการ รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว การกำหนด นโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและ กลไกการขับเคลื่อนสู่ภาคปฏิบัติ การพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาอย่างมี ส่วนร่วม การพัฒนาต้นแบบเพื่อการขยาย ผลและต่อยอด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว คาร์บอนต่ำและมุ่งสู่คาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ การส่งเสริมกลุ่มตลาดคุณภาพด้านการ ท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ	การต่อยอดทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของ ประเทศไทยสู่อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรม โครงสร้างปัจจัยการผลิต โครงสร้างตลาด ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานองค์ ความรู้ สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยีและ นวัตกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การ ผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้าง มูลค่าเพิ่มทางธุรกิจและคุณค่าต่อสังคม รวม ไปถึงการขับเคลื่อนพื้นที่/เมืองสู่เป้าหมาย เมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ภายใต้ แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
Technology and Innovation					
HRM and Manpower					
Logistic Tourism and Infrastructure					
Law and Risk Management					
BCG and Creative Economy					
Area-Based Tourism and Strategic Area					

แผนงานวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1. การพัฒนาเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาโครงสร้างเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Ecosystem) เพื่อนำไปสู่การขยายตัวและสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน ครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ เทคโนโลยีและนวัตกรรม กำลังคน ระบบโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ ความเสี่ยง กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ พื้นที่เป้าหมาย เชิงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจยั่งยืน (BCG Model) และแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)

เป้าหมายการพัฒนา คือ การพัฒนาเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยกลายเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวคุณภาพสูง และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันการท่องเที่ยวให้กับเมืองรอง/พื้นที่รองในด้านการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และการยกระดับระบบนิเวศอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ในสาขาที่มีศักยภาพสูง

ประกอบด้วยประเด็นการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- ประเด็นการวิจัยที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถเชิงพื้นที่/ระดับเมืองเพื่อยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- ประเด็นการวิจัยที่ 2 การศึกษาเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- ประเด็นการวิจัยที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- ประเด็นการวิจัยที่ 4 แผนการพัฒนาขีดความสามารถด้านกำลังคนและการพัฒนาโมเดลทางธุรกิจอย่างยั่งยืนในการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- ประเด็นการวิจัยที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- ประเด็นการวิจัยที่ 6 การจัดการความเสี่ยง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและสิ่งจูงใจต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม การยกระดับทุนทางธรรมชาติและทุน

ทางวัฒนธรรมเพื่อการเพิ่มมูลค่าอย่างยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และแนวคิด BCG สอดคล้องกับ

คุณค่าหลักของพื้นที่ มุ่งเน้น การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เมืองสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเมืองเก่า สินค้าชุมชนเชิงสร้างสรรค์ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตในพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างแรงดึงดูดทางการท่องเที่ยวและการกระจายตัวจากพื้นที่ท่องเที่ยวหลักสู่พื้นที่เมืองรองและพื้นที่ท่องเที่ยวรอง การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เพิ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพและการมาเยือนซ้ำ การเพิ่มจำนวนวันพักและมูลค่าทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ส่งเสริมองค์ความรู้ความเข้าใจต่อผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนา คือ ยกระดับมูลค่าและคุณค่าทางการท่องเที่ยว การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ เมืองและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวสู่เศรษฐกิจฐานรากในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองและการสร้างแบรนด์เมืองด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม ผลักดันให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Soft Power)

ประกอบด้วยประเด็นการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- **ประเด็นการวิจัยที่ 1:** การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และพื้นที่/เมืองศักยภาพด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรม
- **ประเด็นการวิจัยที่ 2** การฟื้นฟู การอนุรักษ์ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
- **ประเด็นการวิจัยที่ 3** การผลักดันตลาดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบและการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล
-

3. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การส่งเสริมขีดความสามารถการแข่งขันด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่เป้าหมายการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ มุ่งเน้น การขับเคลื่อนนโยบายและแก้ไขข้อจำกัดด้านกฎหมาย/ระเบียบข้อบังคับ การเสริมสร้างทักษะแก่ผู้ประกอบการ แรงงานและชุมชน การสร้างแผนธุรกิจใหม่กลุ่มตลาดเฉพาะ การยกระดับมาตรฐานธุรกิจและการบริการระดับสากล การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากฐานทรัพยากรเป้าหมาย ได้แก่ น้ำพุร้อน แหล่งน้ำแร่ ป่าและอุทยานแห่งชาติ แพทย์แผนไทย สปา การนวดไทย สมุนไพรและพืชเศรษฐกิจ อาหาร มวย กีฬาและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างรับผิดชอบ ตลาดที่มีศักยภาพสูง ได้แก่

กลุ่มรักสุขภาพและความงาม กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยและผู้ติดตาม ตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อการฟื้นฟู กลุ่มกีฬาเพื่อสุขภาพ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

เป้าหมายการพัฒนา คือ การเพิ่มประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันให้กับธุรกิจ ผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนและชุมชน การพัฒนาแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว/สินค้าและบริการกลุ่มทรัพยากรเป้าหมาย การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับการท่องเที่ยว/ฐานทรัพยากรอื่นๆ แผนการตลาดเชิงรุกต่อการสนับสนุนภาพลักษณ์แบรนด์ประเทศไทยในฐานะการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ

ประกอบด้วยประเด็นการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- **ประเด็นการวิจัยที่ 1** การขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานทรัพยากรหลักในเชิงพื้นที่เป้าหมาย
- **ประเด็นการวิจัยที่ 2** การยกระดับมาตรฐานธุรกิจ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- **ประเด็นการวิจัยที่ 3** การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวคุณภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4. การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การกำหนดนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและกลไกการขับเคลื่อนสู่ภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวระดับพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้า บริการ รูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวด้วยโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG Economy) การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ กลไกการสร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหลักพื้นที่ชุมชนและผู้ประกอบการในภาคการท่องเที่ยวและบริการ การพัฒนาต้นแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อการขยายผลและต่อยอด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำและมุ่งสู่คาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ เป้าหมายหลักการส่งเสริมกลุ่มตลาดท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourist Market) เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตเมือง เมืองไมซ์เพื่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยววิถีคลอง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เป้าหมายการพัฒนา คือ การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การพัฒนาภาพลักษณ์และแบรนด์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การยกระดับโมเดลธุรกิจการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการ

ท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเพื่อการลดการใช้ทรัพยากรและผลกระทบเชิงลบต่อการท่องเที่ยวและการจัดการอย่างยั่งยืน

ประกอบด้วยประเด็นการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- ประเด็นการวิจัยที่ 1 การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำสู่การปฏิบัติ
- ประเด็นการวิจัยที่ 2 การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- ประเด็นการวิจัยที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการยกระดับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- ประเด็นการวิจัยที่ 4 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวคุณภาพการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

5. การยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การต่อยอดทุนทางสังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทยสู่ภาคอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ การกำหนดแนวทางและกลไกการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรม โครงสร้างปัจจัยการผลิต โครงสร้างตลาด ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานองค์ความรู้ สันติวิธีทางปัญญา เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจและคุณค่าต่อสังคม รวมไปถึงการขับเคลื่อนพื้นที่/เมืองสู่เป้าหมายเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ภายใต้แนวคิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 15 สาขา คือ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทัศนศิลป์ 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ 9) การโฆษณา 10) การออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม 12) แฟชั่น 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย และ 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้อุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย งานฝีมือและหัตถกรรม อาหารไทย แฟชั่น การแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อุตสาหกรรมที่มีโอกาสเติบโตสูงตามแนวโน้มตลาด ประกอบด้วย ได้แก่ ซอฟต์แวร์ ดนตรี ภาพยนตร์

เป้าหมายการพัฒนา คือ การสร้างระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีตลอดโซ่อุปทาน การสร้างสังคม-เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ การเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการและผู้ประกอบการสู่เวทีการค้าโลก การจัดการด้านกฎหมายและสันติวิธีทางปัญญา การพัฒนากลไกการสร้างความร่วมมือ

ระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อขับเคลื่อนกลไก Soft Power และการส่งออกทางวัฒนธรรม (Cultural Export) และการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ประกอบด้วยประเด็นการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- ประเด็นการวิจัยที่ 1 การยกระดับนิเวศอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์
- ประเด็นการวิจัยที่ 2 การยกระดับสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- ประเด็นการวิจัยที่ 3 การยกระดับผู้ประกอบการและการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์
- ประเด็นการวิจัยที่ 4 การส่งเสริมและผลักดันพื้นที่/ ย่านและเมืองสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

5. ข้อเสนอแนะการพัฒนาระบบนิเวศการวิจัยการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ 1) การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าต้นน้ำการวิจัย เป็นการกำหนดนโยบายและขอบเขตการบริหารจัดการทุนด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ครอบคลุมการวิจัยเชิงประเด็น (Issue Based Research) และการวิจัยเชิงพื้นที่ (Area Based Research) 2) การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่ากลางน้ำการวิจัย เป็นการสนับสนุนให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามแผนงานการผลิตและผลักดันการใช้ประโยชน์ในระหว่างการดำเนินงานวิจัย เช่น การสร้างความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ การผลักดันให้เกิดการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participation Action Research) การจัดการความรู้ด้านการวิจัย การผลักดันการใช้ประโยชน์ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้ทันต่อสภาพการณ์และปัญหาทางด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แผนการเชื่อมโยงและกำกับติดตามผลผลิต ผลลัพธ์การจัดสรรทุนเพื่อการทบทวนและปรับปรุงแผนการวิจัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และ 3) การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าปลายน้ำการวิจัย มุ่งเน้นการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากงานวิจัย และการผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการสร้างคุณค่าตามเป้าหมายตามแผน ววน. ได้แก่ การกำกับติดตามผลผลิต ผลลัพธ์การจัดสรรทุนตามตามเป้าหมายและตัวชี้วัด การผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (Research Utilization) การเผยแพร่งานวิจัย การติดตามผลลัพธ์ ผลกระทบจากงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

6. การขับเคลื่อนและพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้การบูรณาการร่วมกับภาคการวิจัย

การเสริมสร้างความเข้มแข็งในระบบ ววน. นั้นจะเป็นต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์และการสร้างความร่วมมือกับภาคีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ภายใต้การบูรณาการร่วมกับภาคการวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) การขับเคลื่อนฯ กับหน่วยงานภาครัฐ 2) การขับเคลื่อนฯ กับหน่วยงานภาคเอกชน 3) การขับเคลื่อนฯ หน่วยงานภาคประชาสังคม และ 4) การขับเคลื่อนฯ กับหน่วยงานภาควิชาการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับหน่วยงานภาครัฐ ควรให้ความสำคัญ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมต่อกำหนดนโยบายและการขับเคลื่อนในระบบการวิจัย 2) การจัดทำแผนที่วิจัยในด้านทุนวิจัยพื้นฐาน (FF Roadmap) 3) การจัดทำแผนที่วิจัยในด้านทุนวิจัยเชิงกลยุทธ์ (SF Roadmap) 4) การจัดทำความร่วมมือและเครือข่าย และ 5) การผลักดันการใช้ประโยชน์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาระบบการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับภาคเอกชน ควรให้ความสำคัญ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมต่อกำหนดนโยบายและการขับเคลื่อนในระบบการวิจัย 2) การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย 3) การส่งเสริมการร่วมลงทุนในการวิจัย (Co-funding) 4) การส่งเสริมสิทธิประโยชน์จากกองทุนด้านการวิจัย 5) การส่งเสริมให้เกิดการขอทุนวิจัยจากภาคเอกชน 6) การผลักดันการใช้ประโยชน์ด้วยการจัดการความรู้ 7) การผลักดันการใช้ประโยชน์การเผยแพร่งานวิจัยการจัดทำ Business Matching 8) การจัดเวทีการร่วมทุนเพื่อการยกระดับนวัตกรรมทางการท่องเที่ยว (Tourism Business Pitching)

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาระบบการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับภาควิชาการ ควรให้ความสำคัญ ดังนี้ 1) การจัดทำ Roadmap ด้านการวิจัยกลุ่มการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสถาบันการศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมตามการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา 2) การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ต่างๆ เพื่อยกระดับสู่การเป็นศูนย์ประสานงานวิจัยในพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Tourism and Creative Research Node) 3) ส่งเสริมสถาบันการศึกษาพัฒนาพื้นที่ปฏิบัติการต้นแบบอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Pilot Lap) 4) การส่งเสริมความรู้และการสร้างความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564 5) การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่นำไปสู่การรับรองด้านสิทธิบัตร 6) การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้จากการวิจัยเพื่อสังคมและส่งเสริมการตีพิมพ์ทางวิชาการระดับนานาชาติ และ 7) การสร้างประชาคมนักวิจัยด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจสร้างสรรค์และสหวิชาการ

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาระบบการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับภาคประชาสังคม ควรให้ความสำคัญ ดังนี้ 1) การสร้างการตระหนักรู้ต่อบทบาทของหน่วยงานรัฐด้านววน. 2) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับภาคประชาสังคม 3) การส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีความเข้าใจต่อแนวทางการวิจัย และการเปิดโอกาสให้

รับทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาประเด็นและพื้นที่เป้าหมายที่เหมาะสมหรือ 4) การจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์องค์กรภาคประชาสังคม ฐานข้อมูลนักวิจัยชุมชน/ท้องถิ่น และ 6) การจัดทำหลักสูตรเพื่อการพัฒนาผู้นำ ภาคประชาสังคม นักวิจัยชุมชนต่อการพัฒนางานวิจัยในมิติต่างๆ

คำนำ

โครงการ “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” จัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการสถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และประมวลความรู้ข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กำหนดกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์วิจัยที่มีความคมชัด ชี้ทิศทางและแนวทางการสนับสนุนทุนพัฒนา ววน. ในด้านการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภายใต้แนวทาง BCG Model เพื่อการนำองค์ความรู้มาต่อยอด สร้างความเข้มแข็งให้ด้านการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์”

รายงานฉบับนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ 1) สถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และประมวลความรู้ข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 แนวทางสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) การท่องเที่ยวนมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม 3) การท่องเที่ยวนเชิงสุขภาพ 4) การท่องเที่ยวนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวนคาร์บอนต่ำ และ 5) การยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมไปถึงการกำหนดพื้นที่นำร่องสำคัญ เพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และนโยบาย ทั้งนี้ข้อเสนอแนะมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ระยะสั้นและกลางหรือภายใน 5 ปีและจะมีการทบทวนข้อเสนอในทุกปีเพื่อให้เกิดการติดตามและปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 4) ข้อเสนอแนะการพัฒนาระบบนิเวศการวิจัยการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 5) การขับเคลื่อนและพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด้านการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภายใต้การบูรณาการร่วมกับภาคการวิจัย

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้สละเวลาเพื่อให้ข้อมูลตลอด กระบวนการจัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะนำไปสู่การลงทุนในระบบ ววน. เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนต่อไป

ผู้จัดทำ

สารบัญ	
	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
คำนำ	ท
สารบัญ	ธ
สารบัญภาพ	ป
สารบัญตาราง	บ
สารบัญแผนภูมิ	พ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-6
1.3 กรอบแนวคิดในการดำเนินการ	1-6
1.4 ระยะเวลาการดำเนินการ	1-9
1.5 ขอบเขตและแผนการดำเนินงาน	1-9
1.6 การดำเนินกิจกรรมและผลผลิต	1-10
1.7 กลุ่มเป้าหมาย	1-12
1.8 ตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ	1-13
1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1-13
บทที่ 2 การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม	2-1
2.1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	2-1
2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ประเด็นการท่องเที่ยว	2-8
2.3 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)	2-12
2.4 แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565	2-16
2.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564	2-19
2.6 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564	2-25
2.7 รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563	2-26
2.8 รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563	2-32
2.9 (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13	2-36
2.10 (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570	2-39
2.11 แผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฉบับทบทวน สำหรับปีงบประมาณปี 2565	2-42

สารบัญ (ต่อ)	
	หน้า
2.12 แผนยุทธศาสตร์แผนการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. 2563 – 2565	2-45
2.13 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) พลังอำนาจอ่อน (Soft Power)	2-46
2.14 บทวิเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาประเทศและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง	2-74
บทที่ 3 การวิเคราะห์การจัดสรรทุนและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3-1
3-1 ผลการจัดสรรทุนโครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2563 (รอบเสนอขอทุนโดยพิจารณาจากเป้าหมายการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน)	3-1
3.2 ผลการจัดสรรทุนโครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2564 (รอบเสนอขอทุนโดยพิจารณาจากเป้าหมายการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน)	3-17
3.3 การวิเคราะห์การจัดสรรทุนโครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์สนับสนุนงานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund) และ ทุนสนับสนุนงานพื้นฐาน (Fundamental Fund) ประจำปี 2563 และ 2564	3-34
3.4 ผลงานที่โดดเด่น	3-37
3.5 สถานการณ์ท่องเที่ยว	3-57
บทที่ 4 การวิเคราะห์เพื่อการออกแบบกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	4-1
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	4-1
4.2 การวิเคราะห์ SWOT การเพื่อการจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	4-7
4.3 ความท้าทายของการท่องเที่ยวไทย	4-13
4.4 การกำหนดจุดยืนของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	4-16
4.5 การกำหนดกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาเชิงพื้นที่	4-25
4.6 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว	4-67

สารบัญ (ต่อ)	
	หน้า
บทที่ 5 กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework)	5-1
โจทย ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	
5.1 เป้าหมายของการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-1
5.2 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจหมุนเวียน (Bio-Circular-Green Economy) ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศตามกรอบระยะเวลา ปี พ.ศ. 2566-2570	5-5
5.3 แนวทางการพัฒนาการวิจัยการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-6
5.4 แผนที่นำทางการวิจัยและการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. 2566-2570 (Research Roadmap)	5-8
5.5 แผนงานวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-16
5.6 แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม	5-24
5.7 แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	5-34
5.8 แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ	5-42
5.9 แผนการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-52
5.10 การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-63
บรรณานุกรม	ภ
ภาคผนวก	

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 มูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รายสาขาของไทย ประจำปี 2561	2-52
ภาพที่ 2.2 การเติบโตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เปรียบเทียบที่ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ.2561	2-53
ภาพที่ 3.1 โมเดล 5 E การยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์	3-44
ภาพที่ 3.2 อัตราการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศไตรมาสที่ 1	3-58
ภาพที่ 3.3 จำนวนและรายได้ชาวไทยไตรมาสที่ 1 และไตรมาส 2 ปี พ.ศ. 2564	3-60
ภาพที่ 3.4 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ทางการท่องเที่ยว ณ วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2564	3-61
ภาพที่ 4.1 ความท้าทายของการท่องเที่ยวไทย	4-13
ภาพที่ 4.2 กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาเชิงพื้นที่	4-26
ภาพที่ 4.3 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือ ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	4-27
ภาพที่ 4.4 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	4-28
ภาพที่ 4.5 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	4-29
ภาพที่ 4.6 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคตะวันออก ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	4-30
ภาพที่ 4.7 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	4-31
ภาพที่ 4.8 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ชายแดน ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	4-32
ภาพที่ 4.9 จังหวัดเมืองหลักและเมืองรองของประเทศไทย	4-34
ภาพที่ 4.10 เขตพัฒนาการท่องเที่ยว	4-36
ภาพที่ 4.11 จังหวัดภายใต้แผนพัฒนาในด้านพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	4-37
ภาพที่ 4.12 จังหวัดที่อยู่ในแผนการพัฒนาเมืองไมซ์ (MICE City)	4-38
ภาพที่ 4.13 จังหวัดภายใต้การขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสปา	4-39
ภาพที่ 4.14 จังหวัดภายใต้การส่งเสริมกีฬา โดยการศึกษาแห่งประเทศไทย	4-40
ภาพที่ 4.15 พื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมและมรดกโลกทางธรรมชาติ	4-42
ภาพที่ 4-16 พื้นที่อนุรักษ์	4-43

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.17 จังหวัดที่มีพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์	4-44
ภาพที่ 4.18 จังหวัดที่มีการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า	4-45
ภาพที่ 4.19 จังหวัดเมืองสมุนไพร	4-46
ภาพที่ 4.20 จังหวัดเมืองน้ำพุร้อน	4-47
ภาพที่ 4.21 เมืองที่มีความพร้อมและผลักดันเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	4-48
ภาพที่ 4.22 จังหวัดเมืองคาร์บอนต่ำ (Low Carbon City)	4-49
ภาพที่ 4.23 จังหวัดที่มีพื้นที่ติดทะเล และพื้นที่มีติดทะเลและเกาะ	4-50
ภาพที่ 4.24 จังหวัดที่มีชุมชนท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ	4-51
ภาพที่ 4.25 จังหวัดที่มีการท่องเที่ยววิถีคลองที่มีศักยภาพ	4-52
ภาพที่ 4.26 จังหวัดเมืองสร้างสรรค์	4-53
ภาพที่ 4.27 จังหวัดที่ได้รับการประกาศย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์นำร่อง	4-55
ภาพที่ 4.28 พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากมรดกทางธรรมชาติ	4-57
ภาพที่ 4.29 พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากมรดกทางวัฒนธรรม	4-59
ภาพที่ 4.30 พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	4-62
ภาพที่ 4.31 พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4-65
ภาพที่ 5.1 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570	5-1
ภาพที่ 5.2 เป้าหมายและผลลัพธ์ที่สำคัญของ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ประเด็นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-2
ภาพที่ 5.3 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจหมุนเวียน (Bio-Circular-Green Economy) ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-5
ภาพที่ 5.4 แนวทางการพัฒนาการวิจัยการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-8
ภาพที่ 5.5 กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-11
ภาพที่ 5.6 แผนงานวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว	5-13

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 5.7 ด้านหน่วยบูรณาการประเด็นยุทธศาสตร์ ววน.5.5 แผนงานวิจัยเชิงนโยบายเพื่อ การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	5-78

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 สรุปขอบเขตและแผนการดำเนินงาน	1-9
ตารางที่ 1.2 สรุปรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมและผลผลิต	1-10
ตารางที่ 1.3 สรุปตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ	1-13
ตารางที่ 3.1 โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2563	3-1
ตารางที่ 3.2 โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประจำปี 2563 จำแนกตามลักษณะทุน	3-2
ตารางที่ 3.3 จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร	3-3
ตารางที่ 3.4 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	3-6
ตารางที่ 3.5 การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3-9
ตารางที่ 3.6 ระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน	3-11
ตารางที่ 3.7 ระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน	3-14
ตารางที่ 3.8 โครงการวิจัยด้านการท่องเที่ยวแยกตาม Platform ตามแผน ววน.	3-16
ตารางที่ 3.9 โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประจำปี 2564	3-17
ตารางที่ 3.10 จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร	3-18
ตารางที่ 3.11 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	3-23
ตารางที่ 3.12 การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2564	3-26
ตารางที่ 3.13 ระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน	3-29
ตารางที่ 3.14 ระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน	3-31
ตารางที่ 3.15 โครงการวิจัยด้านการท่องเที่ยวแยกตาม Platform ตามแผน ววน.	3-33
ตารางที่ 3.16 แผนการรองรับการเปิดประเทศ และการระบาดโควิด 19 ปี 2565	3-63
ตารางที่ 3.17 จังหวัดที่เป็นพื้นที่นำร่องการท่องเที่ยวในแต่ละช่วงระยะเวลา	3-66
ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ SWOT การเพื่อการจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	4-12

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิ 1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา	1-5
แผนภูมิ 1.2 กรอบแนวคิดในการดำเนินการ	1-7
แผนภูมิ 1.3 กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวและการดำเนินการ	1-8

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนา “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนและเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคมนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้น การสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่

1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่นๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่

2) “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่างๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ

3) “สร้างคุณค่าใหม่ ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคมนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทย

สามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลกควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกันโดยมีตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) รายได้ประชาชาติ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและการกระจายรายได้ 2) ผลิตภาพการผลิตของประเทศ ทั้งในปัจจุบันการผลิตและแรงงาน 3) การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา และ 4) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่

- 1) การเกษตรสร้างมูลค่า ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร
- 2) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยสร้างอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต
- 3) สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับ และเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง
- 4) โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก ครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคมพื้นที่และเมืองรวมถึงเทคโนโลยีตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
- 5) พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน

โดยในประเด็นด้าน **สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว** โดยรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ โดยการสร้างและใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่ รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการตลาด การดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุ การใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนและเศรษฐกิจต่อเนื่อง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบนิเวศ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อกระจายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่ชุมชนและเมืองอย่างทั่วถึงและยั่งยืน และพัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทยกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค เพื่อการเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างประทับใจตลอดการท่องเที่ยวจนเกิดการท่องเที่ยวซ้ำและแนะนำต่อ ประกอบด้วย

1. **ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม** ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจ

การท่องเที่ยว การทำการตลาดและการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

2. ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สร้างแรงดึงดูดและสิ่งจูงใจให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก เนื่องจากไทยมีความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจและการท่องเที่ยว

3. ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ โดยยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการเสริมความงามสู่ตลาดระดับสูง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล

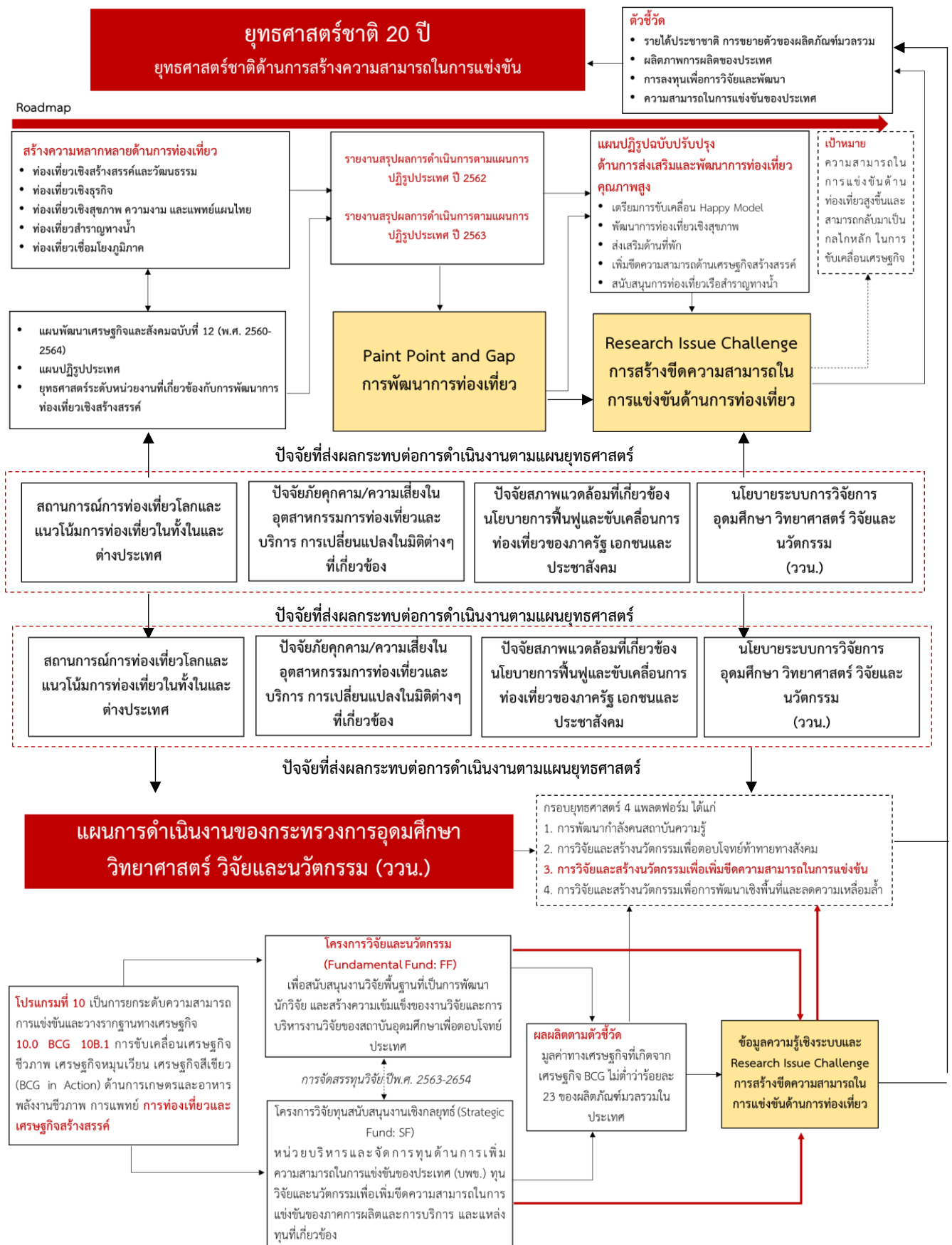
4. ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสำราญทางทะเลและชายฝั่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น การมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคของท่าเรือ มารีน่าและท่าเทียบเรือให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งสร้างให้เกิดเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวใหม่และการพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนให้มีความพร้อม รวมถึงการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของพื้นที่การท่องเที่ยว

5. ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ เพื่อขยายการท่องเที่ยวของไทยและภูมิภาคไปพร้อมกัน ผ่านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์จากเมืองหลักสู่เมืองรอง เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไทยกับอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

นอกจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีดังกล่าวข้างต้นแล้ว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กล่าวถึงประเด็นการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกด้าน ทั้งนี้โดยมีแนวทางหลักในการผลักดันการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ คือ การกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง และสอดคล้องกับสาขาเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และการใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการ และการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่าย การปรับกลไกระบบวิจัยและพัฒนาของประเทศทั้งระบบ ทั้งกลไกการให้งบประมาณการวิจัย การสร้างเครือข่ายวิจัย กระบวนการวิจัยการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการประเมินผลโครงการวิจัย โดยต้องมุ่งเน้นการประสานพลังและศักยภาพของนักวิจัยในสาขาต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคเอกชนในการยกระดับศักยภาพทางเทคโนโลยีได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ และการเตรียมความพร้อมของประเทศในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนวัตกรรม ในด้านการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิต เน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมดุล และยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถใน

การรองรับของระบบนิเวศ และศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมกีฬาให้ครอบคลุมทุกมิติและครบวงจรทั้งการผลิต และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามเพื่อให้การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ สอดรับต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ในอนาคตจึงควรมีการศึกษาการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) รวมไปถึงกรอบประเด็นการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป

แผนภูมิ 1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และประมวลความรู้ข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรอบปี
2. เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. เพื่อจัดทำโจทย์วิจัยที่มีความคมชัด ชี้ทิศทางและแนวทางการสนับสนุนทุนพัฒนา ววน. ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.3 กรอบแนวคิดในการดำเนินการ

โครงการ “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” นี้ดำเนินการภายใต้แนวคิดการวางแผนและการจัดทำยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) โดยการตอบคำถามทางยุทธศาสตร์ 4 คำถาม คือ

ในอนาคตเราต้องการไปสู่จุดไหน	----- >	การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางองค์กร
ปัจจุบันเราอยู่ในจุดไหน	----- >	การวิเคราะห์ SWOT Analysis
เราจะไปสู่จุดนั้นได้อย่างไร	----- >	การกำหนดยุทธศาสตร์
เราต้องปรับเปลี่ยนอะไรเพื่อไปถึงจุดหมาย	----- >	การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังมีกระบวนการเชิงระบบเพื่อรวบรวมและสังเคราะห์องค์ความรู้และกำหนดรูปแบบการจัดการความรู้ด้านการวิจัยการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการในแผนภูมิที่ 1.2

ในส่วนของการดำเนินการมีการกำหนดกรอบแนวคิดด้านการท่องเที่ยวในบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดอุปทานการท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Tourism Supply Chain and Stakeholders) การวางแผนโครงสร้างในการจัดการท่องเที่ยว (Tourism Structure) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสำคัญ (Tourism Product/Issued Based) การจัดการด้านการตลาดท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และประเด็นท้าทายสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Critical Issue) ที่คำนึงถึงแนวทางการบริหารของประเทศและแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันต่อเป้าหมายต่อไป ดังแผนภูมิ 1.3

ขั้นที่ 1 การศึกษาความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ (Strategic Need Analysis)

การศึกษา วิเคราะห์และทบทวนนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลการวิจัยที่ผ่านมา

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดยืนของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Position)

การวิเคราะห์เพื่อการจัดทำภาพอนาคต (Scenario Planning) จัดทำกรอบความคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ขั้นที่ 3 การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning)

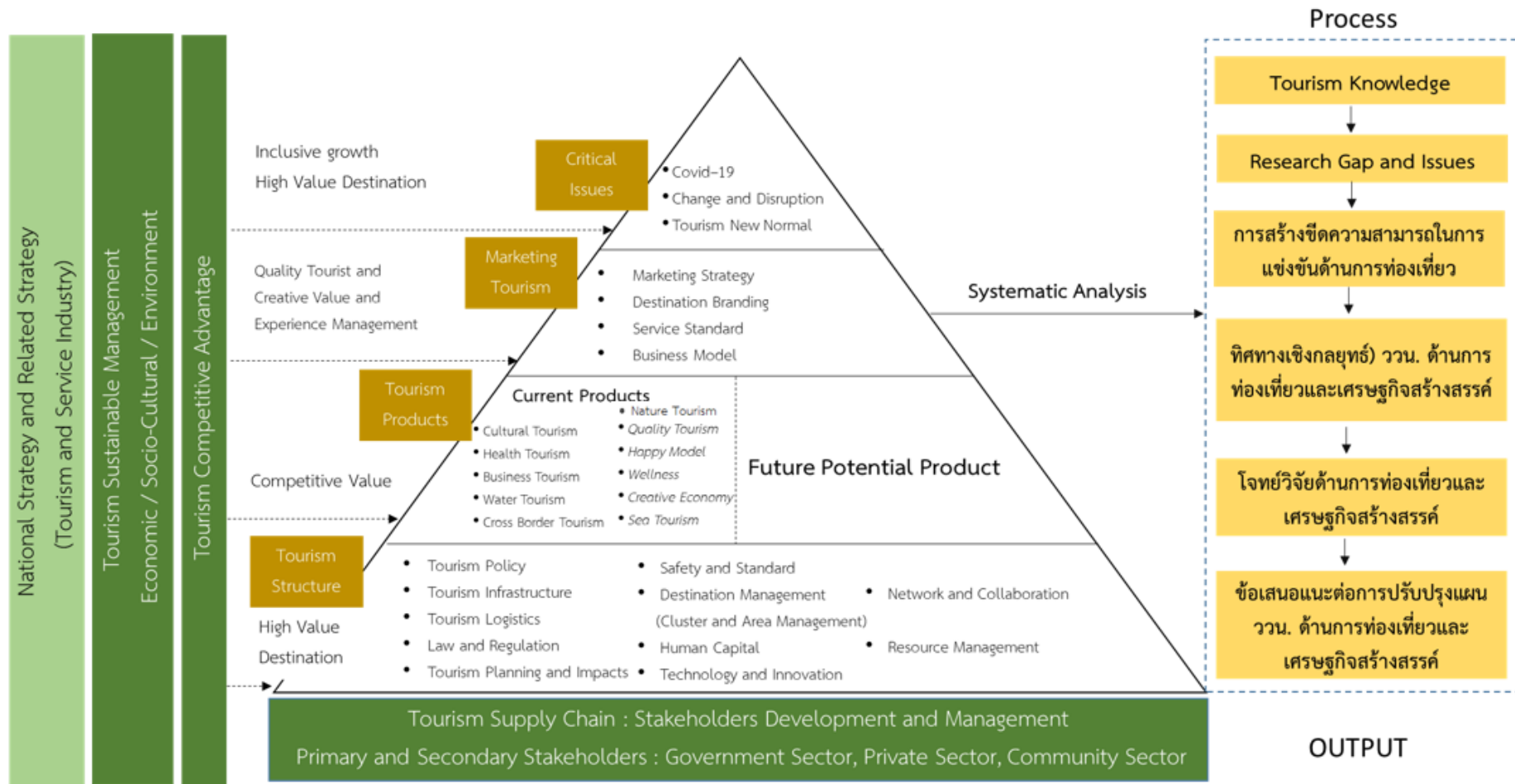
- การรับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะและการระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้มีส่วนได้เสียในระบบการวิจัยและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายใน (7S Model) และสภาพแวดล้อมภายนอก (PESTEL) และวิเคราะห์ SWOT Analysis
- การรวบรวมข้อมูล สถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และนำเสนอข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- การสังเคราะห์ข้อมูล ประมวลความรู้และผลการจัดการความรู้ ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรอบปี

ขั้นที่ 4 การจัดทำยุทธศาสตร์

- จัดการทำ (ร่าง) ทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction)
- การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้มีส่วนได้เสียในระบบการวิจัยและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อ (ร่าง) ทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction)
- จัดทำข้อเสนอทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- จัดทำข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แผนภูมิ 1.2 กรอบแนวคิดในการดำเนินการ

แผนภูมิ 1.3 กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวและการดำเนินการ

1.4 ระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ปี

1.5 ขอบเขตและแผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1.1 สรุปขอบเขตและแผนการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	ขอบเขตและปัจจัยในการพิจารณา	วิธีการวิจัย	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ววน. และประมวลความรู้ข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรอบปี	● สถานการณ์ปัจจุบันทางการท่องเที่ยวโลกและประเทศไทย ● การคาดการณ์ในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ● การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและนโยบายที่เกี่ยวข้อง	● การทบทวนข้อมูลทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ● ข้อมูลการจัดสรรงบประมาณการวิจัยด้านการท่องเที่ยว	● Content Analysis
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	● การวิเคราะห์เป้าหมายการวิจัยเชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ● การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดโซ่อุปทานการท่องเที่ยว	● การประชุมการรับฟังความเห็นข้อเสนอแนะและการระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้มีส่วนได้เสียในระบบการวิจัยและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	● Content Analysis ● SWOT Analysis/TOWS Analysis ● Gap Analysis ● การวิเคราะห์เพื่อการจัดทำภาพอนาคต (Scenario Planning) ● Strategic Planning
วัตถุประสงค์ที่ 3			● Content Analysis

วัตถุประสงค์	ขอบเขตและปัจจัยในการพิจารณา	วิธีการวิจัย	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อจัดทำโจทย์วิจัยที่มีความคมชัด ชัดทิศทาง และแนวทางการสนับสนุนทุนพัฒนา ววน. ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	● การวิเคราะห์โจทย์การวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) ที่นำไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการท่องเที่ยวและแผนววน.	● การประชุมการรับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะและการระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้มีส่วนได้เสียในระบบการวิจัยและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	● Gap Analysis
วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผนววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	● การปรับปรุงระบบการบริหารงบประมาณ การวิจัยตามแผนววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	● การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาแผนววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	● Content Analysis ● Gap Analysis

1.6 การดำเนินกิจกรรมและผลผลิต

ตารางที่ 1-2 สรุปรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมและผลผลิต

กิจกรรมที่	รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม	ผลผลิต
การพัฒนารอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย		
1	การจัดการประชุมเพื่อรับฟังนโยบายจากคณะกรรมการ Strategic Agenda Team ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	กรอบแนวคิดเพื่อจัดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กิจกรรมที่	รายละเอียดการดำเนินงานกิจกรรม	ผลผลิต
2	การจัดเตรียมข้อมูล การวางแผนการดำเนินงาน และการออกแบบเครื่องมือการรวบรวมข้อมูล	ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อจัดทำจัดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการ ท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
การเก็บรวบรวมข้อมูล		
3	เก็บรวบรวมข้อมูลทุกมิติที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานภาพความรู้ด้านการท่องเที่ยวของ ววน. ข้อมูลการจัดสรรงบประมาณการวิจัยด้านการ ท่องเที่ยว ของ ววน. ในปี 2564 และ 2565 สถานการณ์และทิศทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยว	ข้อมูลสถานภาพความรู้ด้านการ ท่องเที่ยวของ ววน. สถานการณ์และทิศ ทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และแผน ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4.	เข้าร่วมการประชุมการพัฒนาโจทย์งานวิจัยด้าน การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสำนัก ท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บพข.	ข้อมูลความคิดเห็นต่อประเด็นวิจัยด้าน การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
5.	จัดประชุมเพื่อการรับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะ และการระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในระบบการวิจัยและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ดังนี้ - เสวนามองภาพอนาคต (Foresight) ในภาพ ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครั้งที่ 1 - เสวนามองภาพอนาคต (Foresight) แผน ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครั้งที่ 2 (ด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่และกลุ่มตลาด)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและความต้องการ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดโซ่อุปทานการท่องเที่ยว
6	การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการ วิเคราะห์เพื่อการจัดทำภาพอนาคตและการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์	ชุดความรู้ สถานการณ์ปัจจุบันทางการ ท่องเที่ยวโลกและประเทศไทย การ คาดการณ์ในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การวิเคราะห์

กิจกรรมที่	รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม	ผลผลิต
		สถานการณ์ปัจจุบันและนโยบายที่เกี่ยวข้อง
การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การวิจัย ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์		
7	การวิเคราะห์เป้าหมายและยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	● รายงานกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ● รายงานโจทย์วิจัยที่มีความคมชัด ชี้ทิศทาง และแนวทางการสนับสนุนทุนพัฒนา ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ● รายงานข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ● รายงานผลการประมวลความรู้และผลจัดการความรู้ ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรอบปี
8	จัดทำสมุดปกขาวข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	● สมุดปกขาวข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.7 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เกี่ยวข้องในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาสังคม รวมไปถึงผู้มีส่วนได้เสียในระบบการวิจัยและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

1.8 ตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ

ตารางที่ 1.3 สรุปตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ	
เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ
รายงานด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1. กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2. สถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และนำเสนอ ข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3. โจทย์วิจัยที่มีความคมชัด ชี้ทิศทาง และแนวทางการสนับสนุนพัฒนา ววน. 4. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	1 ชุด
รายงานประมวลความรู้และผลการจัดการความรู้ ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรอบปี	1 ชุด
รายงานกิจกรรมการดำเนินงานและผลการดำเนินงานการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์และรายงานการเงิน ส่งให้ สกสว.	1 ชุด

1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลสถานภาพความรู้ สถานการณ์การพัฒนา สถานการณ์ ววน. และประมวลความรู้ข้อมูลความรู้เชิงระบบด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในรอบปี
2. กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. โจทย์วิจัยที่มีความคมชัด ชี้ทิศทางและแนวทางการสนับสนุนพัฒนา ววน. ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
4. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแผน ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

บทที่ 2

การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม

การดำเนินการโครงการ “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ผู้จัดทำได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ประเด็นการท่องเที่ยว
- 2.3 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)
- 2.4 แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565
- 2.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564
- 2.6 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564
- 2.7 รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563
- 2.8 รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563
- 2.9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13
- 2.10 แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570
- 2.11 แผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฉบับทบทวน สำหรับปีงบประมาณปี 2565
- 2.12 แผนยุทธศาสตร์แผนการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. 2563 – 2565
- 2.13 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) พลังอำนาจอ่อน (Soft Power)
- 2.14 บทวิเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาประเทศและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

2.1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จากวิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การมีเอกราชอธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่นมีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคม การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดย

ยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของ

ทรัพยากรธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการถือเป็นภาคอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญและ**ได้บรรจุไว้** ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยให้ความสำคัญในการสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ที่จะช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งจะมุ่งเน้นการวิจัยพัฒนานวัตกรรมและนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้และต่อยอดภาคการผลิตและบริการในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการในปัจจุบันไปสู่ภาคการผลิตและบริการใหม่ที่มีศักยภาพ การพัฒนารูปแบบการค้าให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การส่งเสริมให้เกิดสังคมผู้ประกอบการ การพัฒนาทักษะและความสามารถของแรงงาน

นอกจากนี้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันจึงกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต **รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก** ซึ่งจะต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ทั้งในส่วนของการสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร เชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลกและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต **และได้กำหนดเป้าหมายสำคัญ** คือ 1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ 2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น **กำหนดตัวชี้วัด** คือ 1) รายได้ประชาชาติ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและการกระจายรายได้ และ 2) ผลิตภาพการผลิตของประเทศในปัจจัยการผลิตและแรงงาน 3) การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา 4) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คือ การสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูด

นักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ โดยการสร้างและใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการตลาด การดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุ การใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนและเศรษฐกิจต่อเนื่อง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะโดยคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านกระยะยาวตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อกระจายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่ชุมชนและเมืองอย่างทั่วถึงและยั่งยืน พัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทยกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างประทับใจในการท่องเที่ยวจนเกิดการท่องเที่ยวซ้ำและแนะนำต่อ ทั้งนี้ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

1. ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว

2. ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สร้างแรงดึงดูดและสิ่งจูงใจให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก พร้อมทั้งส่งเสริมการขยายพื้นที่จุดหมายปลายทางของการจัดประชุมและนิทรรศการ การพักผ่อนระหว่างประชุมจากเมืองหลักสู่เมืองอื่นที่มีศักยภาพของไทยรวมถึงสร้างพื้นที่หรือช่องทางการจัดแสดงผลงานรูปแบบต่างๆ

3. ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ผสมผสานศาสตร์และความชำนาญของการดูแลรักษาด้วยภูมิปัญญาไทยกับศิลป์และความละเอียดอ่อนในการให้บริการแบบไทย เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ โดยยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและความงามสู่ตลาดระดับสูงโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล

4. ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสำราญทางทะเลและชายฝั่งโดยแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เนื่องจากไทยมีจุดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่สวยงามและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านการชื่นชมธรรมชาติ การร้อยเรียงเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยตามเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ นำไปสู่ศูนย์กลางท่องเที่ยวสำราญทางน้ำโดยการปรับบทบาทของท่าเรือในประเทศที่มีศักยภาพให้เป็นท่าเรือหลัก โดยการมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจและกระบวนการต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนให้มีความพร้อมรวมถึงการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของพื้นที่การท่องเที่ยว

5. **ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค** ใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับต่างประเทศเพื่อขยายการท่องเที่ยวของไทยและภูมิภาคไปพร้อมกัน ผ่านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ จากเมืองหลักสู่เมืองรอง เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไทยกับอาเซียนและอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ โดยการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเส้นทางทางบก ทางราง ทางน้ำและทางอากาศระหว่างกันในภูมิภาค ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีที่จะทำให้เกิการท่องเที่ยวยั่งยืน พร้อมทั้งส่งเสริมการทำการตลาดร่วมกันในเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน เป็นแนวความคิดและการพัฒนาในรูปแบบของประเด็นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนา จุดอ่อนสำคัญ คือ การเชื่อมโยงกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นและยังมีประเด็นด้านยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง คือ **โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก** โครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศไทยในการก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอาเซียนและเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาคเอเชียในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและรุนแรง โครงสร้างพื้นฐานจะครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคมพื้นที่และเมือง ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลก ทั้งนี้ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

1. **เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ** เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมระดับภูมิภาคจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปยังเอเชียได้อย่างไร้รอยต่อ โดยมีไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การขนส่ง การกระจายสินค้า การค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว สอดรับกับการพัฒนาการเชื่อมโยงกับกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค โดยการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ เพื่อรองรับการขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค รวมถึงการพัฒนาและบูรณาการการใช้ท่าอากาศยานหลักในส่วนกลางและท่าอากาศยานในส่วนภูมิภาคให้สอดคล้องกับการเชื่อมโยงโครงข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น พร้อมทั้งการวางโครงข่ายเส้นทางการคมนาคมเชื่อมโยงสู่เมืองหลักของภูมิภาคอย่างไร้รอยต่อ เพื่อรองรับการเพิ่มจำนวนของเมืองและการขยายเมือง เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีความทันสมัยและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในเมืองให้มีความเชื่อมโยงกัน ส่งเสริมระบบขนส่งสมัยใหม่ และพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีระบบขนส่งสาธารณะให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ให้มีมาตรฐานเดียวกันและสร้างความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างกันภายในภูมิภาคให้ง่ายและสะดวกมากที่สุด

2. **สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ** ให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ยกย่องได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนและแก้ปัญหาความมั่นคงบริเวณชายแดน โดยการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้มีความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐานที่จะทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและนวัตกรรม **พัฒนาเมืองและส่งเสริมการท่องเที่ยว** รวมถึงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจตะวันตก เพื่อเชื่อมต่อการพัฒนาภาคตะวันออกและภาคอื่นๆ

ตลอดจนเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ทั้งทางด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงจุดเด่นของแต่ละพื้นที่และการเสริมซึ่งกันและกันกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน พร้อมทั้งการจัดผังเมือง ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ การอำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุน ทั้งในด้านข้อมูล แรงงานและกฎระเบียบต่างๆ รวมทั้งมีมาตรการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการ เป้าหมายที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมและมีมูลค่าเพิ่มสูงโดยตระหนักถึงความยั่งยืน

3. เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ สร้างศูนย์กลางเศรษฐกิจและนวัตกรรมแห่งใหม่ในส่วนภูมิภาค คู่ขนานกับการเติบโตของกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยยกระดับจังหวัดสำคัญของไทย ส่งเสริมการพัฒนาในเชิงพื้นที่ พัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาเมือง และสร้างเมืองเศรษฐกิจเฉพาะด้านเพื่อส่งเสริมการสร้างคลัสเตอร์ของเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ ภายใต้ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมซึ่งมีหน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่นและภูมิภาค และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเป็นแรงขับเคลื่อน การยกระดับจังหวัดสำคัญเป็นเมืองเศรษฐกิจประจำภาค เพื่อเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในแต่ละภาคที่เชื่อมต่อกับเมืองเศรษฐกิจอื่นและเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน และกระจายศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่ภาคต่างๆ ของไทย การสร้างเมืองเศรษฐกิจเฉพาะด้านโดยอาศัยความได้เปรียบที่แตกต่างกันของแต่ละจังหวัด ซึ่งช่วยส่งเสริมการพัฒนาคลัสเตอร์ของเกษตรอุตสาหกรรมและบริการ พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้เมืองเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดึงดูดการลงทุนใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการใช้มหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาค และสถาบันการศึกษาท้องถิ่น ขับเคลื่อนองค์ความรู้ด้านนวัตกรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในแต่ละภาค

4. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่ สนับสนุนให้เกิดระบบนิเวศในการร่วมสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมจากภาคเอกชน มหาวิทยาลัย และหน่วยงานวิจัยหรือมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก เพื่อสร้างและถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานและเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ทั้งในภาครัฐและเอกชน พร้อมทั้งการสร้างระเบียบทางด่วนดิจิทัล และเสริมสร้างความรู้และโอกาสในการเข้าถึงโครงข่ายบรอดแบนด์หลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยเชื่อมโยงด้านดิจิทัลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในระดับสากลทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการวางกรอบในการจัดการทรัพยากรคลื่นความถี่ให้เพียงพอรองรับบริการที่มีคุณภาพในราคาที่ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ มีการสนับสนุนธุรกิจแบบแพลตฟอร์ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานบริการและบริหารของภาครัฐและเอกชน และสร้างความมั่นคงในการเชื่อมโยงเครือข่ายดิจิทัลเชื่อมต่อกับโลก และการสนับสนุนและเร่งรัดการนำวิทยาศาสตร์ข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์ การออกแบบที่คำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลางมาใช้ในภาคการผลิตและบริการ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในรูปแบบที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลหลากหลายแหล่งให้เกิดประโยชน์สูงสุด เครื่องมือบนพื้นฐานของธรรมาภิบาลข้อมูล ซึ่งครอบคลุมความปลอดภัยไซเบอร์ ความมีจริยธรรมและการไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกในสัดส่วนที่มากขึ้น ตลอดจนพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ สร้างและรวบรวมผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความรู้พร้อมกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในอนาคต รวมทั้งการสร้างผลงานที่ช่วยให้ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างเต็มที่

5. รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค ดำเนินกรอบนโยบายการเงินและการคลังที่ยืดหยุ่นที่พร้อมรองรับความผันผวนทางเศรษฐกิจจากปัจจัยภายในและภายนอก และพัฒนานโยบายให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและการดำเนินธุรกิจในอนาคต เพื่อให้เศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพเหมาะสำหรับการดำเนินและลงทุนทางธุรกิจ เชื่อมโยงการค้าการลงทุนของไทยกับต่างประเทศ และสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างสมดุล โดยสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและการเงินชุมชน เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาจากการผลิตไปสู่ตลาดเพื่อส่งเสริมการเป็นชาติการค้าอย่างครบวงจร พร้อมทั้งการรักษาความยั่งยืนทางการคลังด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณเชิงรุก เชิงยุทธศาสตร์และเชิงพื้นที่ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาครัฐ ขยายฐานภาษี และดำเนินการจัดเก็บภาษีรายการใหม่ให้ครอบคลุมบริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การรักษาเสถียรภาพการเงินเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและการดำเนินธุรกิจภายใต้ความโปร่งใสและยืดหยุ่น ส่งเสริมให้กลไกตลาดการเงินทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีเครื่องมือพร้อมป้องกันความเสี่ยง และมีกลไกเชิงสถาบันในการดูแลเสถียรภาพระบบการเงินในภาพรวมได้อย่างครอบคลุมและการส่งเสริมประสิทธิภาพของระบบการเงิน สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการทางการเงิน

ในการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ กลาง เล็ก วิสาหกิจเริ่มต้น วิสาหกิจชุมชน หรือวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมทั้งเกษตรกร ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดยมีนวัตกรรมใน 3 ด้าน คือ นวัตกรรมในการสร้างโมเดลธุรกิจ นวัตกรรมในเชิงสินค้าและบริการ นวัตกรรมในเชิงกระบวนการผลิตและบริการ มีความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ เป็นผู้ประกอบการที่ “ผลิตเก่ง ขายเก่ง” หรือ “ซื้อเป็น ขายเป็น” บริการเป็นเลิศ สามารถขยายการค้าและการลงทุนไปต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีธรรมาภิบาลประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

1. สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดกระบวนการการผลิตและบริการ การจัดการ และการตลาด สามารถบริหารจัดการธุรกิจและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส รวมทั้งทักษะในการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการวางแผนธุรกิจและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางธุรกิจได้ ไปพร้อมกับการวางรากฐานการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีทักษะและจิตวิญญาณในการประกอบการ **พร้อมทั้งส่งเสริมผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการและนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอนาคต ตลอดจนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนผู้ประกอบการในการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสามารถเชื่อมโยงการผลิตกับผู้ประกอบการรายใหญ่**

2. สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน ส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้ประกอบการ โดยการจัดหาแหล่งเงินทุนและสนับสนุนให้มีช่องทางทางการเงินที่หลากหลายและน่าเชื่อถือ การพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง เพื่อตอบสนองความต้องการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มโดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การพัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่างๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจในการขอสินเชื่อของผู้ประกอบการ และการมีระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต และระบบการรู้จักลูกค้าที่สะดวกมากขึ้น โดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งด้านการเงินและที่มีใช้การเงิน เพื่อเป็นข้อมูลบ่งชี้สถานะและประวัติด้านเครดิตประกอบการพิจารณาของสถาบันการเงินหรือตลาดทุน

3. สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศตามระดับศักยภาพการประกอบการ โดยการสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีอัตลักษณ์และแบรนด์ที่เด่นชัด รวมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าที่มีคุณภาพและมีความแตกต่าง เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงตลาดต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดต่างประเทศ รวมทั้งแพลตฟอร์มในการแสดงผลงานของธุรกิจสร้างสรรค์ การให้ความสำคัญกับการผลิตโดยใช้ตลาดนำที่คำนึงถึงความต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดที่มีมูลค่าสูง

4. สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล อนาคตของโลกไร้พรมแดนคือการแข่งขันบนฐานข้อมูล จึงต้องสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเป็นข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อการวางแผนธุรกิจ โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและฐานข้อมูลขนาดใหญ่ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อต่อยอดพัฒนาธุรกิจเดิมและสร้างธุรกิจใหม่ การสร้างและพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลผู้ประกอบการ เพื่อเป็นช่องทางหลักในการให้ข้อมูลและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้มีมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงฐานข้อมูลความรู้วิจัยและนวัตกรรมโดยเป็นข้อมูลที่มีความทันสมัย บูรณาการและต่อเนื่อง

5. ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ ในการพัฒนาและบูรณาการกลไกภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยเน้นประเด็นการเริ่มต้นธุรกิจ การขออนุญาตต่างๆ การจดทะเบียนทรัพย์สิน รวมทั้งการพัฒนาระบบคุณภาพของชาติ การสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านมาตรฐาน โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการมากขึ้น พร้อมทั้งการสร้างระบบและศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการให้มีความเป็นอัจฉริยะ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และสถาบันวิชาการ และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และให้คำปรึกษาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของภาคการผลิตและบริการทั้งในระดับส่วนกลางและชุมชน พร้อมทั้งการส่งเสริมการจัดการพัฒนาบุคลากรทางเทคโนโลยีขั้นสูงให้มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการทำธุรกิจอย่างเกื้อหนุนกันระหว่างผู้ประกอบการที่มีขนาดและศักยภาพต่างกัน โดยมีระบบจูงใจให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนา ร่วมกัน เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ

2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ประเด็นการท่องเที่ยว

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ แต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมไว้ได้ ทั้งนี้ การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะ 20 ปี ในระยะแรกให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง วางรากฐานด้านการท่องเที่ยวที่เน้นมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล สิ่งสำคัญที่สุดคือการสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความปลอดภัยและไม่ให้นักท่องเที่ยวถูกเอารัดเอาเปรียบ แล้วจึงกระจายการท่องเที่ยวทั้งในมิติของพื้นที่ และรายได้สู่ชุมชนตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวในการเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 แผนย่อย ดังนี้

แผนย่อยที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ผสานกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองพฤติกรรมความต้องการนักท่องเที่ยวและสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา

1. สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อนำมาสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าผ่านองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยีและการออกแบบเพื่อสร้างสรรค์เป็นสินค้า รวมถึงการพัฒนากิจกรรมและบริการรูปแบบใหม่ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว
2. พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว
3. เสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้มีทักษะและองค์ความรู้ในธุรกิจตลอดห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่นของสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมการจดทะเบียน การคุ้มครอง การใช้ทรัพย์สินทางปัญญาและภูมิปัญญา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาต่อยอดไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาค

5. ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวโดยการนำเสนอเอกลักษณ์ของประเทศไทยและของแต่ท้องถิ่น ให้เป็นที่เข้าใจในเวทีโลก ผ่านสื่อสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางสื่อต่างๆ ผ่านการพัฒนาแบรนด์และการสื่อสารเรื่องราวอย่างสร้างสรรค์ผ่านช่องทางการตลาดที่เป็นนิยมในกลุ่มเป้าหมาย

แผนย่อยที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ส่งเสริมให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ครอบคลุมการจัดประชุมและนิทรรศการ การจัดแสดงสินค้า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นรางวัล การจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา รวมถึงการพักผ่อนระหว่างหรือหลังการประกอบธุรกิจหรือการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย รวมถึงการสร้างเวทีเจรจาการค้าและการลงทุนของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองท่องเที่ยวเชิงธุรกิจให้มีความพร้อมสำหรับการเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจ การจัดประชุมและนิทรรศการ การจัดแสดงสินค้า การจัดกิจกรรม การจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ รวมถึงส่งเสริมการกระจายของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางของการจัดประชุมและในรูปแบบต่างๆ

2. สนับสนุนมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ รวมทั้งสร้างความพร้อมของธุรกิจที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่คุณค่าและระบบนิเวศของการเดินทางท่องเที่ยวเชิงธุรกิจและส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมวิสาหกิจระดับต้นและชุมชนท้องถิ่น ในการนำเสนอสินค้าและบริการเพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยวเชิงธุรกิจรวมถึงการสร้างความสะดวกสบายให้กับผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. ส่งเสริมการตลาดและสนับสนุนการเป็นเจ้าภาพจัดงานในระดับนานาชาติ ส่งเสริมกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ทั้งก่อน ระหว่างและหลังการประกอบธุรกิจหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไทย การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมตลอดจนส่งเสริมให้เกิดเวทีเจรจาการค้าและการลงทุนของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

แผนย่อยที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย พัฒนาและยกระดับมาตรฐาน ทั้งสินค้า บริการ บุคลากร ผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว เน้นสร้างความแตกต่างและความเป็นเอกลักษณ์จากการให้บริการตามแบบอย่างความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล ร่วมกับการพัฒนาต่อยอดกับความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ

แนวทางการพัฒนา

1. ยกระดับคุณภาพการให้บริการกาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ได้มาตรฐานระดับสากลทั้งคุณภาพของสถานประกอบการและคุณภาพของผู้ให้บริการที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญ ให้ความสำคัญเรื่องความสะอาดและความปลอดภัยในสถานประกอบการ ให้ครอบคลุมในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างสรรค์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่บนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีศักยภาพ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทยในการให้บริการ พร้อมทั้งสร้างความหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ
3. พัฒนาระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านแพทย์แผนไทยให้มีมาตรฐานระดับสากลและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ โดยการวิจัยพัฒนานวัตกรรมต่อยอดให้เกิดสินค้าใหม่และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ พร้อมสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์การแพทย์แผนไทย
4. ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวทางการท่องเที่ยวทางการแพทย์ที่ไทยมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อสร้างการรับรู้อย่างแพร่หลายในตลาดกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มตลาดที่มีความสนใจเฉพาะด้าน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรของไทย

แผนย่อยที่ 4 การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวไทย เป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ให้กับประเทศ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบคลุมการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งและลุ่มน้ำสำคัญ โดยการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางน้ำให้ได้มาตรฐาน สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงบริบทของพื้นที่และชุมชนในพื้นที่

แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวทางทะเล ชายฝั่ง และลุ่มน้ำสายสำคัญ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวก่อน ระหว่างและหลังการโดยสารด้วยเรือสำราญ และเรือยอร์ช โดยให้ความสำคัญกับการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างสรรค์และยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการกระจายกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ และการสร้างความพร้อมให้แก่ชุมชนเพื่อบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามแนวชายฝั่งและหมู่เกาะทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน และตามลุ่มน้ำที่สำคัญ
2. ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางน้ำทั้งท่าเรือสำราญในประเทศไทยเพื่อปรับบทบาทของท่าเรือในประเทศจากท่าเรือแวะพักเป็นท่าเรือหลักและท่าเรืออื่นๆ ที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนการบริหารจัดการท่าเรือทั้งในเรื่องความสะอาดและมาตรฐานด้านความปลอดภัย
3. พัฒนาและปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวทางน้ำในทุกมิติ เช่น ความปลอดภัยในการเดินทาง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามแดนของบุคคลและตัวเรือ และ

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรที่มีความถนัดเฉพาะทางเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ

4 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวต่อเนื่องในทุกรูปแบบ รวมทั้งส่งเสริมการทำการตลาดรูปแบบใหม่บนพื้นฐานของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวและธุรกิจสายการบินเรือ รวมทั้งนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวทางทะเล ชายฝั่งและลุ่มน้ำสายสำคัญ

แผนย่อยที่ 5 การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ยกกระดับให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แผนการลงทุนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมทั้งทางถนน ราง น้ำและอากาศ และกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในประเทศ อนุภูมิภาคและอาเซียน บนฐานอัตลักษณ์เดียวกัน เพื่อส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน

แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยใช้ประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมที่มีในปัจจุบันและที่เกิดขึ้นใหม่ตามแผนพัฒนาในอนาคตทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำและทางอากาศ รวมทั้งส่งเสริมและบูรณาการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคและอาเซียน ซึ่งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวยังรวมถึงการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม เมืองประวัติศาสตร์และเมืองมรดกโลกภายในอนุภูมิภาค

2. อำนวยความสะดวกในการเดินทางระหว่างประเทศ โดยการพัฒนาและยกระดับพิธีผ่านแดนของการเดินทางในรูปแบบอย่างไร้รอยต่อ การปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางข้ามแดนของนักท่องเที่ยวและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ความรู้ เผยแพร่ข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยว

3. ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศร่วมกันให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวรูปแบบใหม่โดยการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ และสร้างแรงจูงใจแก่นักท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ร่วมกันของอนุภูมิภาคและภูมิภาค เพื่อให้ประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นที่รู้จักและเป็นจุดหมายปลายทางร่วมของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

แผนย่อยที่ 6 การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเป็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

แนวทางการพัฒนา

1. ยกกระดานมาตรฐานความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและป้องกันผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกมิติ รวมถึงคุณภาพมาตรฐานของสินค้า บริการและสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักท่องเที่ยว โดยอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคที่เกี่ยวข้องและอาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ
2. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบและการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม
3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำและทางอากาศ เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่ศักยภาพ
4. พัฒนาชุมชน ผู้ประกอบการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนให้มีความพร้อมในการรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่
5. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่ดีด้านการท่องเที่ยวของไทยทั้งแหล่งท่องเที่ยว สินค้า บริการและยานการค่าที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยว รวมทั้งจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งในและต่างประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่
6. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและบริหารจัดการ การท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวและการพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านการท่องเที่ยว เพื่อการวางแผนการกำหนดนโยบายและการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

2.3 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการปรับปรุงองค์ประกอบและแต่งตั้งเพิ่มเติมคณะกรรมการปฏิรูปด้านต่าง ๆ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 รวม 13 ด้าน โดยมีด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพิ่มเติมส่งผลให้ต้องดำเนินการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้าน ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 28 กันยายน 2563 ทั้งนี้ให้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ที่เห็นชอบการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฯ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องและมอบหมายคณะกรรมการปฏิรูปประเทศดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาของกฎหมาย โดยกำหนดประเด็นในการปรับปรุง 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับแผนให้ชัดเจนสามารถวัดผลการดำเนินการได้ 2) การปรับตัดกิจกรรมที่เข้าข่ายเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานและคัดเลือกเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) 3) การทบทวนกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศโดยคัดเลือกเฉพาะกฎหมายที่มีความสำคัญ 4) การทบทวนข้อเสนอให้จัดตั้งหน่วยงานของรัฐตามแผนการปฏิรูปประเทศตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2562 5) พิจารณาความเห็นของหน่วยงานรับผิดชอบตามแผนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา 26 และมาตรา 27 ของ

พระราชบัญญัติฯ และ 6) ปรับแก้โครงสร้างของแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านให้เป็นรูปแบบเดียวกัน โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้ดำเนินการรับฟังความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านที่รับผิดชอบให้มีความสมบูรณ์และดำเนินการจัดทำแผนแล้วเสร็จ รวมทั้งจัดส่งให้สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเพื่อนำเสนอตามขั้นตอนต่อไป

แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจมีเป้าประสงค์เพื่อยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ กระจายความเจริญและความเข้มแข็งของภาคสังคมและปรับบทบาท โครงสร้างและกลไกสถาบันบริหารจัดการเศรษฐกิจของประเทศตามหลักแนวคิดการบริหารงานคุณภาพที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การสร้างเกษตรมูลค่าสูง 2) การส่งเสริมและพัฒนาก่อเกิดห่วงโซ่มูลค่าสูง 3) การเพิ่มโอกาสของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย 4) การเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการลงทุนของไทยในภูมิภาคและ 5) การพัฒนาศักยภาพคนเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทั้งนี้ในการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้กำลังคนในระบบมีทักษะสอดคล้องตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย และได้รับการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น บุคลากรในภาคเกษตรกรรม ภาคการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการรายย่อยมีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศได้ดียิ่งขึ้นคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจบนหลักการสร้างความยั่งยืนและครอบคลุมมิติที่สำคัญรวม 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านที่ 1 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้กับทุกภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจ ด้านที่ 2 ความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยในระดับบุคคลเน้นการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตและ ด้านที่ 3 การปฏิรูปด้านสถาบันเศรษฐกิจให้มีวงจรการบริหารงานคุณภาพ (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสู่เศรษฐกิจระดับฐานรากและเร่งยกระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างจริงจัง

โดยเวลา 2 - 3 ปี ที่ผ่านมาแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 ได้มีการผลักดันและขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจและกิจกรรมหลายเรื่องแล้วเสร็จเห็นผลเป็นรูปธรรม โดยสรุปตัวอย่างที่สำคัญ เช่น การปฏิรูปด้านที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ดำเนินการปฏิรูปเรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ โดยปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การพัฒนาพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 และโอนหน่วยงานมาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งมีการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562 ที่มุ่งเน้นดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะการปฏิรูปด้านการเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจได้มีการจัดตั้ง “สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า” และออกระเบียบว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นกับผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนทั่วไปในการพิจารณาออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2561 ระเบียบว่าด้วยการรับเรื่องร้องเรียนและการแสวงหาข้อเท็จจริง พ.ศ.

2562 สำหรับประเด็นปฏิรูปเรื่อง Connectivity ได้มีการจัดตั้งแพลตฟอร์มร่วมสำหรับไทยและกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม หรือกลุ่มประเทศ CLMV ในรูปแบบของสำนักเลขาธิการยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady- ChaoPhraya- Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ซึ่งปัจจุบันการทำงานของ ACMECS เป็นการดำเนินการร่วมกันอย่างใกล้ชิดของกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิก

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจได้ดำเนินการปรับแผนการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจตามกรอบของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ไปพร้อมกับการทบทวนบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งวิถีใหม่อันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยพิจารณาเลือกกิจกรรมปฏิรูปเศรษฐกิจสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญมาเป็นจุดเน้นเพื่อให้การปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจในห้วงเวลา พ.ศ. 2564-2565 เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมรวม 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) การสร้างเกษตรมูลค่าสูง 2) การส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อคุณภาพสูง 3) การเพิ่มโอกาสของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย 4) การเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการลงทุนของไทยในภูมิภาคและ 5) การพัฒนาศักยภาพคนเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจซึ่งในภาพรวมของทั้ง 5 กิจกรรม ปฏิรูปดังกล่าวจะมีส่วนในการช่วยเหลือเกษตรกรกว่า 27 ล้านคน บุคลากรและผู้เกี่ยวเนื่องภาคการท่องเที่ยวประมาณ 8 ล้านคน ผู้ประกอบการ SMEs อีกจำนวน 3 ล้านราย รวมถึงเสริมสร้างทักษะกำลังคนในระบบให้มี ความสอดคล้องตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายและลดอัตราการว่างงานในอนาคต

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รวมทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ โดยแนวทางการปฏิรูปประเทศด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศเชื่อมโยงโดยตรงกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งในมิติการพัฒนาภาคการเกษตร อุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่เน้นการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว การพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและการพัฒนาความมั่นคงด้านพลังงานและเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะที่การปฏิรูปด้านความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำจะมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่เน้นการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างพลังทางสังคมและการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนและความสามารถในการพึ่งพาตนเองและการปฏิรูปกระบวนการและระบบสถาบันทางเศรษฐกิจจะมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่มุ่งเน้นให้ประเด็นภาครัฐมีสมรรถนะสูงรวมถึงการปรับปรุงกฎหมายที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่างๆ และมีเท่าที่จำเป็น

ในขณะเดียวกันแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจยังสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 11 ประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นการท่องเที่ยวเน้นการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทยและการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำรวมถึงการพัฒนาเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นและสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น โดยด้านสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2) ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย และ 3) ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ผลอันพึงประสงค์ ผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ค่าเป้าหมายและตัวชี้วัด เพื่อยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ กระจายความเจริญและความเข้มแข็งของภาคสังคม และปรับบทบาท โครงสร้าง และกลไกสถาบันบริหารจัดการ เศรษฐกิจของประเทศตามหลัก PDCA และที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดผลสัมฤทธิ์

กิจกรรมปฏิรูปที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวคุณภาพสูง ภาคการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยวสูงถึง 3.01 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 21.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และมีกำลังคนในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรวมกว่า 4.4 ล้านคน อีกทั้งประเทศไทยยังมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางรักษาและดูแลสุขภาพในระดับนานาชาติเนื่องจากการแพทย์และงานบริการของไทยเป็นที่ยอมรับและได้รับคำชื่นชมจากนานาชาติทั่วโลก ขณะที่ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ประชากรโลกที่ให้ความสนใจและพยายามแสวงหาการดูแลสุขภาพที่ดีกว่าซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการให้บริการทางการแพทย์และธุรกิจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เติบโตสูงชันมาก ส่งผลให้เศรษฐกิจเชิงสุขภาพ (Wellness Economy) มีแนวโน้มเติบโตและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ การส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวคุณภาพสูงโดยเน้นกลุ่มลูกค้าที่ใส่ใจสุขภาพผ่านโมเดลอารมณ์ดีมีความสุข (Happy Model) จึงเป็นโอกาสที่ประเทศควรให้ความสำคัญ ทั้งนี้โมเดลอารมณ์ดีมีความสุขเน้น “Happy Model : กินดี อยู่ดี ออกกำลังกายดี แบ่งปันสิ่งดีๆ” โดยโมเดลนี้จะเป็นแนวทางและเครื่องมือในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวคุณภาพสูงโดยเฉพาะในการขับเคลื่อน Medical & Wellness Hub ที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อนักท่องเที่ยวและผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการส่งเสริมและพัฒนาอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ควบคู่กับการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งจะก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องและการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศไทยต้องเตรียมพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเตรียมอุปทาน (Supply) ให้พร้อมเพื่อรองรับอุปสงค์ (Demand) ที่เพิ่มขึ้นและเพิ่มการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและสร้างการรับรู้ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความได้เปรียบของประเทศในการเป็นศูนย์กลางด้าน Medical & Wellness Hub ในภูมิภาค

โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนในการปฏิรูปด้านการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวคุณภาพสูง ดังนี้

1. เตรียมการขับเคลื่อน Happy Model โดย 1) สร้างความเข้าใจในการใช้คำจำกัดความของ Wellness 4 ด้าน (Happy Model : กินดี อยู่ดี ออกกำลังกายดี แบ่งปันสิ่งดี) 2) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดแนวทางในการนำแนวคิดอารมณดีมีความสุขทั้ง 4 ด้านไปใช้และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติจริงในพื้นที่ 3) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการให้ข้อมูลหรือการถ่ายทอดเกี่ยวกับโมเดลอารมณดีมีความสุขของพื้นที่ตนเอง 4) สร้างเรื่องราวสร้างสรรค์ (Creative Content) เกี่ยวกับโมเดลอารมณดี 5) เชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว (Big Data) ผ่านระบบดิจิทัล

2. พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยลดความซ้ำซ้อนเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจโดยให้ผู้ประกอบการด้าน Wellness สามารถขอใบอนุญาตเพื่อประกอบกิจการด้าน Medical Spa and Wellness ได้ครบในใบเดียว

3. ส่งเสริมด้านที่พัก โดย 1) เร่งผลักดันให้โรงแรมหรือที่พักนอกระบบจดทะเบียนในระบบให้มากที่สุดโดยมีมาตรการที่เหมาะสมตามแต่ละประเภทกิจการหรืออาคารและ 2) เร่งศึกษาความเหมาะสมในการหาแนวทางรองรับธุรกิจเกี่ยวกับเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) จากดิจิทัลแพลตฟอร์ม ให้ครอบคลุมทั้งในด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบการจดทะเบียน การกำกับดูแลและการจ้างงาน

4. เพิ่มขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดย 1) ส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนในการผลิตและสร้างสรรค์เรื่องราว (Content) จากอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของไทย 2) สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดทำ Co-Production Treaty ให้เกิดระบบการผลิตร่วม (Co-Production) เพื่อให้ภาคเอกชนไทยได้รับสิทธิประโยชน์จากประเทศคู่สัญญา 3) จัดทำเอกสารสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าและสิทธิอื่นๆ ให้เป็นสากลเพื่อใช้ยืนยันสิทธิในต่างประเทศ 4) แก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์อย่างจริงจัง โดยกำหนดหน้าที่การปราบปรามของหน่วยงานรัฐให้ชัดเจนและให้เจ้าของแพลตฟอร์มร่วมรับผิดชอบการละเมิด

5. สนับสนุนการท่องเที่ยวเรือสำราญทางน้ำเพื่อดึงนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง โดย 1) กำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีให้แก่อุตสาหกรรมเรือยอร์ชและเรือซูเปอร์ยอร์ช (Yacht and Superyacht) โดยพิจารณามาตรการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มในการนำเข้าเรือและ 2) เร่งผลักดันยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ (Cruise) เพื่อใช้เป็นกรอบการขับเคลื่อนโดยให้มีกลไกในการบูรณาการการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเรือสำราญทางน้ำของไทย

2.4 แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างกว้างขวางและรุนแรง แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการป้องกันและควบคุมโรคว่าการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงและต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจนก่อให้เกิดความปกติใหม่ในขณะเดียวกันแนวโน้มสำคัญของโลกอีกนัยหนึ่งการ ท่ามกลางความปั่นป่วนและการเปลี่ยนแปลงจะเป็นปัจจัยเร่งสำคัญทำให้ทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาทบทวนให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ เงื่อนไขและบริบทการพัฒนาใหม่ของประเทศยิ่งขึ้น โดยยังคง “เป้าหมาย” ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ไว้เช่นเดิม หากแต่มีการทบทวนและ

ปรับเปลี่ยน “แนวทาง/วิธีการ” และ “เครื่องมือ” ในรูปแบบของ “แผนแม่บทเฉพาะกิจ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565” ซึ่งจะเป็นการระบุแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญเป็นพิเศษและประเด็นการพัฒนาเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้สามารถรับมือและเตรียมความพร้อมในการเยียวยาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ พื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้าสู่ภาวะปกติ รวมทั้งนำเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงมาเป็น “จุดเปลี่ยน” ในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่จุดหมายใหม่ที่ดีกว่าในอนาคต

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อให้มีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถรับและลดความเสี่ยงขณะเดียวกันยังมีศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา ศักยภาพของประเทศให้สามารถ “ลัมแล้วลุกไว” (Resilience) อันประกอบด้วย มิติการพัฒนา 3 ประการ ได้แก่ 1) การพร้อมรับ (Cope) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สภาวะวิกฤติ ให้สามารถยืนหยัดและต้านทานความยากลำบาก รวมถึงฟื้นคืนกลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว 2) การปรับตัว (Adapt) หมายถึงการปรับทิศทาง รูปแบบและแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงพร้อมกระจายความเสี่ยงและปรับตัวอย่างเท่าทันเพื่อแสวงหาประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้น และ 3) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเพื่อพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาประเทศต่อไป ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จนถึงปัจจุบัน

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ มีเป้าหมายสำคัญ คือ “คนสามารถยังชีพอยู่ได้มีงานทำ กลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง สร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเศรษฐกิจประเทศฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติและมีการวางรากฐานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่” โดยได้ระบุประเด็นการพัฒนา 4 ประการที่ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษในระยะ 2 ปีข้างหน้าเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการฟื้นฟูและขับเคลื่อนประเทศให้สามารถ “ลัมแล้ว ลุกไว หรือ Resilience” โดย 4 ประเด็นการพัฒนาประกอบด้วย

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy) เพื่อลดความเสี่ยงในการพึ่งพาต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปยังระดับท้องถิ่น
2. การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Future Growth) โดยมุ่งเน้นด้านการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของเครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจหลักที่ประเทศไทยมีโอกาสและมีศักยภาพภายใต้ภูมิทัศน์ของเศรษฐกิจโลกแบบใหม่
3. การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Human Capital) โดยการยกระดับและปรับทักษะแรงงานให้สนับสนุนอุตสาหกรรมและบริการสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและโครงสร้างเศรษฐกิจที่ปรับเปลี่ยนไป พร้อมทั้งเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตและจัดสวัสดิการทางสังคมให้เหมาะสมเพียงพอกับความจำเป็นในการดำรงชีวิต

4. การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ (Enabling Factors) ให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพของประเทศ การเสริมสร้างความมั่นคงและศักยภาพในการบริหารจัดการความเสี่ยง รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายการพัฒนาต่างๆ เพื่อลดอุปสรรค ข้อจำกัด และส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ทั้งนี้แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565 ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาภาคการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพได้กำหนดแนวทางการดำเนินภายใต้แนวคิด “ล้มแล้วลุกไว” (Resilience) อันประกอบด้วย มิติการพัฒนา 3 ประการ ได้แก่

มิติการพัฒนาที่ 1 พร้อมรับ โดย 1) การส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศทั้งในกลุ่มภาครัฐ เอกชนและประชาชนทั่วไป 2) ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยโดยเฉพาะในการสอบสวนโรคและติดตามกลุ่มเสี่ยงอย่างทั่วถึงและครอบคลุม 3) ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ พร้อมทั้งพัฒนาชุมชน ผู้ประกอบการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและมุ่งเน้นการใช้แรงงานและทรัพยากรในท้องถิ่น

มิติการพัฒนาที่ 2 ปรับตัว โดย 1) ปรับรูปแบบและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การท่องเที่ยวโดยประยุกต์ใช้จุดแข็งของไทยภายใต้เงื่อนไขและบริบทใหม่ของโลก 2) เพิ่มความหลากหลายให้กับการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงกับบริการทางการแพทย์และการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์

มิติการพัฒนาที่ 3 เปลี่ยนแปลง โดย 1) เปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวทั้งระบบให้มุ่งเน้นที่เชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณทั้งแนวทางการส่งเสริมการลงทุน รูปแบบการท่องเที่ยวที่สนับสนุนรวมถึงกลไกและวิธีการในการติดตามประเมินผลที่สามารถสะท้อนการดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเมืองรองและท้องถิ่นที่มีศักยภาพเพื่อกระจายรายได้ไปยังชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก

ทั้งนี้ การพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของคน (Human Capital) ด้วยการยกระดับทักษะ (Up skill) ปรับทักษะ (Reskill) และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรองรับอุตสาหกรรมและบริการที่จะเป็นเครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจ ร่วมกับการขยายและพัฒนาระบบประกันสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรทุกสาขาอาชีพและทุกช่วงวัย ตลอดจนการส่งเสริมความมั่นคงทางสุขภาพ เพื่อให้คนให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ (Enabling Factors) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเกื้อหนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขีดความสามารถในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและยกระดับศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนให้ประสบผลสำเร็จซึ่งปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนา

2.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564

ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการผลักดันให้การค้าการลงทุนระหว่างประเทศขยายตัวต่อเนื่องและเป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาที่สำคัญควบคู่ไปกับการส่งเสริมลงทุนและเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยยังมีความจำเป็นที่จะต้องทำความตกลงด้านการค้าและการลงทุนและการร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อการพัฒนาให้ขยายวงกว้างขึ้นทั้งในรูปของความตกลงทวิภาคี กรอบพหุภาคีต่างๆ ควบคู่กับการผลักดันให้ความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคและภูมิภาคมีความสมบูรณ์มากขึ้นรวมทั้งการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการส่งเสริมการลงทุนของไทยในภูมิภาคจะเป็นประตูแห่งโอกาสของประเทศไทยในการใช้จุดเด่นในเรื่องที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ให้เกิดผลเต็มที่และสามารถจะพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของภูมิภาค รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม และในอาเซียน

อย่างไรก็ดีเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศนับว่าอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยปรับตัวดีขึ้นช้าและลดลงในบางช่วงเวลา เศรษฐกิจผันผวน ทั้งนี้อันดับความสามารถในการแข่งขันซึ่งจัดโดย International Institute for Management Development (IMD) ของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 30 จากจำนวนประเทศทั้งหมด 59 ประเทศ ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา และล่าสุดในปี 2559 อันดับได้ปรับตัวขึ้นเล็กน้อยเป็นอันดับที่ 28 จากจำนวนประเทศทั้งหมด 61 ประเทศซึ่งชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการแข่งขันโดยรวมของไทยในช่วง 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ เมื่อเทียบกับต่างประเทศยังปรับตัวดีขึ้นได้น้อยมากสำหรับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ (Ease of Doing Business: EODB) ล่าสุดในปี 2559 ไทยอยู่ในอันดับที่ 49 จากจำนวนประเทศทั้งหมด 189 ประเทศ จวบจนถึงปัจจุบันกล่าวได้ว่าข้อจำกัดต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในช่วงที่ผ่านมาจากปัจจัยหลักทั้งในเรื่องปัญหาคุณภาพคนต่ำ การลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมยังมีน้อย คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ดีและระบบโลจิสติกส์ขาดความเป็นระบบที่สมบูรณ์จึงมีต้นทุนสูงและปัญหาในด้านบริหารจัดการของภาครัฐและกฎระเบียบต่างๆ ที่ล้าสมัยและขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้รวมทั้งปัญหาคอร์รัปชันและเมื่อเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจโลกเป็นครั้งคราวและภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น การเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในปี 2554 เศรษฐกิจไทยก็มีความผันผวนได้ง่ายและโดยรวมเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าศักยภาพมาต่อเนื่องหลายปี โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 10 และ 11 เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตรา ร้อยละ 5.8 3.0 และ 3.4 ตามลำดับ และรวมช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-11 เศรษฐกิจขยายตัวเพียงเฉลี่ย ร้อยละ 3.1 2 และมีความชัดเจนว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ที่กำลังสูญเสียความได้เปรียบอย่างชัดเจนมากขึ้นทั้งในด้านต้นทุนแรงงานและยังไม่สามารถแข่งขันกับประเทศที่มีความก้าวหน้าและความสามารถในการแข่งขันทางนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ได้ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วได้

จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 ที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนาวิจัยและการนำมาใช้เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกด้านโดยที่ในช่วงต่อจากนี้ไปจะมุ่งเน้นการนำความคิด

สร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและรูปแบบการดำเนินธุรกิจรวมทั้งวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมขีดความสามารถของมนุษย์ซึ่งจะส่งผลให้ผลิภาพการผลิตสูงขึ้น ช่วยขยายฐานรายได้จากผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ และช่วยลดต้นทุน ทั้งนี้ท่ามกลางการแข่งขันในตลาดโลกที่สูงขึ้นและการแข่งขันจากประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมในผลิตภัณฑ์หรือด้านกระบวนการผลิตเพื่อใช้ประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการโดยให้ความสำคัญทั้งกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีแบบซับซ้อนและ/หรือการใช้นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับพื้นบ้านจนถึงระดับสูงซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง รวมถึงการก้าวไปข้างหน้าเพื่อทำกิจกรรมประเภทการพัฒนาตลาด โลจิสติกส์และการสร้างตราสินค้าซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้มูลค่าเพิ่มสูงกว่าในขั้นตอนการผลิตและการประกอบสินค้าที่ให้มูลค่าเพิ่มต่ำที่สุด ทั้งนี้โดยมีแนวทางหลักในการผลักดันการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ คือการกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับสาขาเป้าหมายการพัฒนาประเทศและการใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการ

1. การเตรียมความพร้อมของประเทศในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 5 ปีนี้ต้องมุ่งเน้นในเรื่องสำคัญดังนี้ 1) การสนับสนุนการวิจัยพัฒนาการดัดแปลงและต่อยอดการพัฒนาเทคโนโลยี 2) การพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี (Technopreneur) 3) การพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด 4) การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันวิจัย

2. การเพิ่มศักยภาพฐานการผลิตและบริการเดิมและการต่อยอดไปสู่ฐานการผลิตและบริการ โดยใช้เทคโนโลยีที่เข้มข้นและนวัตกรรม วางรากฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมสำหรับอนาคตทั้งในด้านการเตรียมคนและโครงสร้างพื้นฐาน สร้างระบบกลไกและเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงความร่วมมือของภาคธุรกิจในลักษณะคลัสเตอร์

3. การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจกระแสใหม่ เช่น เศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจฐานชีวภาพ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการพัฒนาวิสาหกิจตั้งใหม่ (Start Up) และวิสาหกิจเพื่อสังคมรวมถึงการสร้างสังคมผู้ประกอบการเพื่อต่อยอดฐานการผลิตและบริการและฐานเดิมและสร้างฐานใหม่

4. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิตเน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมกีฬาให้ครอบคลุมทุกมิติและครบวงจรทั้งการผลิตและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

5. การพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อขยายฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ

สำหรับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมโดยดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการที่ผลิตได้และขายเป็น

6. การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมากขึ้น ต้องเร่งเตรียมความพร้อมในลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ

7. การพัฒนาภาค เมืองและพื้นที่เศรษฐกิจโดยเร่งดำเนินการในประเด็นท้าทาย การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกให้รองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคตอย่างมีสมดุลและการบริหารจัดการพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เจริญเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไก การขับเคลื่อนการพัฒนาภาคและเมืองให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ได้กำหนดวัตถุประสงค์ 1) สร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน 2) สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจรายสาขาเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร อุตสาหกรรมบริการและการค้าการลงทุน 3) เพื่อเพิ่มศักยภาพของฐานบริการเดิมและขยายฐานบริการใหม่ในการปรับตัวสู่เศรษฐกิจฐานบริการที่เข้มแข็งขึ้นรวมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน 4) เพื่อพัฒนาระบบการเงินของประเทศให้สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ การค้าและการลงทุน

โดยเป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูงขึ้น **ตัวชี้วัด** ได้แก่ รายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 3 ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ 30 **แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ** โดยมุ่งเน้นการสร้างเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรมบริการและการค้าการลงทุนเพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ สร้างรายได้และกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึงอันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของทั้งเศรษฐกิจในภาพรวมและเศรษฐกิจฐานรากตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

การพัฒนาภาคบริการและการท่องเที่ยว โดย 1) เสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการที่มีศักยภาพทั้งฐานบริการเดิมและฐานบริการใหม่เพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง 2) พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ 3) พัฒนาอุตสาหกรรมกีฬาอย่างครบวงจร แผนรองรับ ผลักดันประเด็นการพัฒนาให้มีความเชื่อมโยงเข้ากับนโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนแม่บทของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นขั้นตอนทั้งทิศทางวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ การดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อเสริมจุดเด่นในระดับภาคและจังหวัดในการเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญประกอบกับการขยายตัวของประชากรในเขตเมืองเป็นโอกาสในการกระจายความเจริญและยกระดับรายได้ของประชาชน **แนวทางการพัฒนา** การพัฒนาภาคเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายตัวอย่างทั่วถึง

1 ภาคเหนือ : พัฒนาให้เป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง

1.1 พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและความยั่งยืน มีธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว บริการสุขภาพและการศึกษาที่ได้มาตรฐานรวมทั้งผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง โดย 1) พื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยนำความโดดเด่นของอารยธรรมล้านนาซึ่งมีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา พัฒนาสู่สินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลก ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชรโดยฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง 3) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

1.2 พัฒนาระดับการท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และน่าน ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาวและการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนโดยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวตลอดจนส่งเสริมช่องทางตลาดโดยใช้อินเทอร์เน็ต

2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : พัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจนสู่เป้าหมายการพึ่งตนเอง

2.1 ยกระดับการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม อารยธรรมขอม ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและกีฬาสู่นานาชาติ 1) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมในทุกพื้นที่ 2) ท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3) ท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงและสุขภาพในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4) ท่องเที่ยวยุคก่อนประวัติศาสตร์ในจังหวัด อุตรดิตถ์ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ 5) ท่องเที่ยวเชิงกีฬาในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ นครราชสีมา 6) ท่องเที่ยวธรรมชาติในจังหวัดชัยภูมิ เลย นครราชสีมา อุบลราชธานี

2.2 เพิ่มวัดกรรมการบริการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถท่องเที่ยวได้ทั้งปี รวมทั้งพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในลักษณะเครือข่ายเพื่อกระจายนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักไปสู่เมืองรอง ชุมชนและท้องถิ่น

- 2.3 พัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเร่งพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงพื้นที่และเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างภาคเอกชนกับชุมชน และท้องถิ่นทั้งในประเทศและกับประเทศเพื่อนบ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยว

3 ภาคกลาง : พัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำ

- 3.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลนานาชาติในจังหวัดชลบุรี เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ให้ เป็นฐานการกระจายรายได้และการสร้างงานโดยยกระดับคุณภาพของธุรกิจบริการ ด้านการ ท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานระดับนานาชาติและเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว
- 3.2 พัฒนาและปรับปรุงการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี จันทบุรีและตราด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยว โดยชุมชน โดยฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการ ท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล
- 3.3 สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท และกาญจนบุรี ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและ เกษตร โดยปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าและ มูลค่าเพิ่ม มีความหลากหลาย และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอย่างยั่งยืน
- 3.4 พัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอารย ธรรมขอม โดยฟื้นฟูบูรณะ ปรับปรุงและอนุรักษ์โบราณสถานและสันทิพย์ทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

4 ภาคใต้: พัฒนาเป็นฐานการสร้างรายได้ที่หลากหลาย

- 4.1 สนับสนุนให้จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และอำเภอเกาะสมุย จังหวัด สุราษฎร์ธานีเป็นแหล่ง สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการ รองรับได้ของพื้นที่ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสร้างคุณค่าห่วงโซ่ ธุรกิจบริการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยเน้นคุณภาพและมีมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวทางทะเลด้วยเรือสำราญ ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริการ พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ รวมถึงมีระบบรักษาความ ปลอดภัยได้มาตรฐานสากล
- 4.2 ส่งเสริมและพัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติในพื้นที่ ภาคใต้ฝั่งอันดามันและอ่าวไทยและแหล่งท่องเที่ยวบนบกบริเวณพื้นที่ตอนในที่มีศักยภาพสูง แห่งใหม่ในจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย โดยสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนบกในบริเวณ พื้นที่ตอนในที่มีศักยภาพสูงแห่งใหม่ในจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย เพื่อให้เป็นเส้นทางโครงข่าย การท่องเที่ยวและกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีชื่อเสียงใน

จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และเกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่าในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และแหล่งท่องเที่ยวทะเลชุมพร ชายทะเลสีชลและขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานีพัทลุง ะนอง ตรัง และสตูล โดยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนที่หลากหลายและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งสร้างเครือข่ายให้ท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวรายใหญ่เพื่อเป็นแหล่ง สร้างอาชีพใหม่และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและชุมชน โดยยกระดับจังหวัดระนองให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา จังหวัดชุมพรเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงเกษตร และจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองมรดกโลกและแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อารยธรรมศรีวิชัย ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมความสะดวกด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความหลากหลายและมีมาตรฐานระดับสากล ส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาดและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

4.4 พัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจเฉพาะ โดยนำร่องใน 3 อำเภอ ได้แก่ เบตง หนองจิก และสุไหงโก-ลก ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมแล้วจึงขยายผลไปพื้นที่ใกล้เคียง ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและไม่ใช่อำนาจในระดับที่สูงกว่าพื้นที่อื่น เพิ่มประสิทธิภาพของการอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐานสากล พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงภายในพื้นที่และกับประเทศมาเลเซีย พัฒนาเมืองให้พร้อมรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะขยายตัวขึ้น สร้างความร่วมมือในลักษณะประชารัฐควบคู่กับการจัดทำแผนปฏิบัติด้านความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4.5 วางระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่ที่เป็นแหล่งต้นน้ำของภาค ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา และนราธิวาส และพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่งจังหวัดนครศรีธรรมราชและสงขลา โดยการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำ การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง การบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและผังเมืองอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการควบคุมกิจกรรมบริเวณชายฝั่งทะเลเพื่อลดการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ที่จะส่งผลกระทบต่อการกัดเซาะชายฝั่งในระยะยาว

การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก พัฒนาพื้นที่พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศที่ขยายตัวอย่างมีสมดุล มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับจากชุมชน มีโครงสร้างพื้นฐาน

ด้านการขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปโภค บริการสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพและทั่วถึง สามารถสนับสนุนการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนควบคู่กับการพัฒนาภาคการผลิตต่างๆ ได้อย่างเกื้อกูลและยั่งยืน เพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวทางทะเลเชื่อมโยงอ่าวไทยฝั่งตะวันออกและตะวันตกเพื่อเพิ่มโอกาสให้นักท่องเที่ยวคุณภาพมีจำนวนมากขึ้น โดยพัฒนาท่าเรือเฟอร์รี่และท่าเรือสำราญที่ทันสมัยได้มาตรฐานสากล มีความปลอดภัยในการเดินทางและขนส่งสินค้าและเชื่อมต่อกับระบบรถไฟ ระบบขนส่งทางบกและทางอากาศ

2.6 แผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564

แผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 การจัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยว และเป็นไปตามพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนยั่งยืน โดยมีแนวคิดหลักในการพัฒนาตามองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้ 1) ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก 2) การเติบโตอย่างมีดุลยภาพ 3) การเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย 4) การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วน 5) การพัฒนาอย่างยั่งยืน

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ระยะ 20 ปี จึงได้มีการวางแนวทางการพัฒนาในแต่ละช่วงเวลาออกเป็นระยะ 5 ปี โดยในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 นี้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพจึงได้กำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัดการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในกรอบระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า เพื่อวางรากฐานสู่การบรรลุวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทยและขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่เหมาะสม โดยมียุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้บรรลุตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนามาออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน มุ่งเน้น 1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการอย่างยั่งยืน 3) สร้างสมดุลในแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทั้งในเชิงพื้นที่ เชิงเวลา ฤดูกาลและรูปแบบการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มุ่งเน้น 1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว 2) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว 3) พัฒนาระบบความปลอดภัยและสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว มุ่งเน้น 1) พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบให้มีขีดความสามารถ

ในการแข่งขันสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเพียงพอต่อความต้องการของตลาด 2) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทยและสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว มุ่งเน้น 1) เสริมสร้างภาพลักษณ์คุณภาพและความปลอดภัยให้กับประเทศไทย 2) ส่งเสริมการตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อดึงดูดการเดินทางท่องเที่ยว 3) ส่งเสริมเอกลักษณ์ของประเทศไทยของแต่ละท้องถิ่น 4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและการท่องเที่ยวที่สมดุลเชิงพื้นที่และเวลา 5) ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและการใช้เทคโนโลยีในการทำการตลาด

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ มุ่งเน้น 1) ส่งเสริมการกำกับดูแลพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ปรับปรุงกฎหมายข้อบังคับและมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง 3) สนับสนุนการลงทุนจากภาคเอกชนและการจัดทำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว 4) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.7 รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563 เป็นการจัดทำตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว ให้มีความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยมุ่งเน้น นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ และยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมี เป้าหมายระดับประเด็น คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น และความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น ในการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บท ประเด็นข้างต้นสามารถสะท้อนได้จากสัดส่วน ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี 2560 – 2562 มีสัดส่วนอยู่ร้อยละ 18.79 18.70 และ 18.31 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มคงที่ แม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีแต่ในช่วงปี 2563 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวและส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยหยุดชะงัก ดังนั้นในการบรรลุเป้าหมายสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22 ในปี 2565 จึงเป็นประเด็นท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่ต้องรับมือจากความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะการมีมาตรการรองรับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น

ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) อยู่ในอันดับที่ 31 จาก 140 ประเทศ ดีขึ้น 3 อันดับจากปี 2560 คงที่ในอันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย เนื่องจากการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) มีการดำเนินการทุกๆ 2 ปี โดยไม่มีการจัดเก็บในปี 2563 ทำให้การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายต้องเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน IMD โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 29 จาก 63 ประเทศ ลดลง 4 อันดับ เป็นผลมาจากการขยายตัวลดลงจากสถานะทางเศรษฐกิจที่ซบเซาในรอบ 13 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ทั้งนี้จากการประเมินสถานการณ์ประจำปี 2563 นั้นประเทศไทยยังมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนภาคธุรกิจและการท่องเที่ยวภายในประเทศ การลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาความมั่นคงและปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย อาทิ

1. การเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่กระทบต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวพร้อมทั้งมีมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพ
2. การสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว กระตุ้นการบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ
3. การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกที่สอดคล้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของไทยเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
4. การยกระดับทักษะและมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีทักษะที่ครอบคลุมและมีศักยภาพสูงในการให้บริการ
5. การจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบเพื่อรองรับเทคโนโลยีและการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

สรุปผลการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป และมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูป ทั้งนี้สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ได้มีการปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง องค์การพัฒนาพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 และโอนหน่วยงานมาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปีที่ผ่านมาเน้นดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ โดยทำการตลาดเจาะกลุ่ม นักท่องเที่ยวตามความสนใจเฉพาะบุคคล และเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษและใช้จ่ายสูงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผล

กระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมากทั้งทางด้านจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และกลุ่มตลาดแรงงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งจัดทำมาตรการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวของไทย ตลอดจนเตรียมความพร้อมรับมือและจัดการกับโรคระบาดหรือภัยคุกคามอื่นในอนาคตโดยสามารถสรุปสาระสำคัญจากผลการจากการประเมิน

1. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ขยายตัวร้อยละ 10 โดยเทียบเคียงจากอัตราการขยายตัวรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ในปี 2563 รายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบของ อพท. จำนวน 20 ชุมชน มีการหดตัวอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 46.54 จากเดิมขยายตัวร้อยละ 20.13 ในปี 2562 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามี **สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต**

2. เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพิ่มขึ้น 5 เมือง โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีเมืองที่ได้รับการประกาศให้เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์กรยูเนสโกทั้งหมด 4 แห่ง ทั้งนี้ เนื่องจากยูเนสโกจะประกาศ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทุก ๆ 2 ปี ซึ่งในปี 2563 ไม่ได้มีการประกาศเครือข่าย เมืองสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามี **สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

3. สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาขยายตัวร้อยละ 5 โดยเทียบเคียงจากจำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) โดยในปี 2563 มีสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียน GI จำนวนรวม 228 ชิ้น ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2560 โดยเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 49 ต่อปี แต่ยังห่างจากเป้าหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามี **สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

4. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ขยายตัวร้อยละ 5 โดยในปี 2562 รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจลดลงจาก 201,018 ล้านบาท เป็น 61,317 ล้านบาท ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 69.5 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต**

5. การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทาง ในการจัดการประชุมนานาชาติ ตามดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA) อยู่อันดับ 1 ใน 23 โดยในปี 2560 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 ของโลก และอันดับที่ 6 ของเอเชีย ในการเป็นจุดหมายในการจัดประชุมนานาชาติ และขยับขึ้นเป็นอันดับที่ 21 ของโลก และอันดับที่ 5 ในปี 2561 อย่างไรก็ดี ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่

27 ลดลง ถึง 6 อันดับจากปีก่อนหน้า แต่ยังคงรักษาอันดับที่ 5 ของเอเชียไว้ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

6. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้ จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ขยายตัวร้อยละ 5 จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปี 2560 จำนวน 12,000 ล้านบาท เป็นการเติบโตจากปี 2554 เฉลี่ยร้อยละ 13 ต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

7. อันดับด้านรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับด้านรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย โดย Global Wellness Institute ดีขึ้นอยู่ในอันดับที่ 12 โดยเทียบเคียงจากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวหรือ TTCI ด้านสุขภาพและอนามัย ซึ่งพบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับที่ 88 ปรับตัว ดีขึ้น 2 อันดับ จากปี 2560 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

8. สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 โดยเทียบเคียงจากข้อมูลจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และความงาม ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และนวดเพื่อเสริมความงาม ที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.46 หรือมีจำนวนเพิ่มขึ้น 3,040 แห่ง ทั้งนี้ สถานประกอบการมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 94.28 ต่อปี นับตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย**

9. รายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ขยายตัวร้อยละ 5 โดยเทียบเคียงจากข้อมูลสถิติที่ผ่านมาในช่วงปี 2560 – 2562 ที่มีจำนวนวันของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปี และมีจำนวนเรือสำราญที่เข้าจอดในท่าเรือของประเทศไทยเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

10. การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทย เพิ่มขึ้น 2 ท่าเรือโดยจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวและท่าเรืออเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว จำนวน 35 แห่ง (เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 จำนวน 1 แห่ง ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดเล็ก รองรับเรือขนาดไม่เกิน 10 ตันกรอส) โดยมีท่าเรือที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างตามแผนบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 1 แห่ง และชายฝั่งทะเลอันดามัน 1 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

11. ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของจำนวน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศ สมาชิกอาเซียน ขยายตัวร้อยละ 5 เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางระหว่างประเทศในช่วงไตรมาสที่สองของปี 2563 ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศถูกจำกัด ทำให้ในปี 2563 มีเพียงสถิติ ผู้เดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักร 5 ท่าอากาศยาน ในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม ที่ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

12. นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมาย ที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 70 โดยเทียบเคียงจากสถิติอุบัติเหตุบนท้องถนนจากศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนได้ ซึ่งแม้ว่าจะมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุลดลง จากปี 2562 แต่เป็นผลอันเนื่องมาจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยถูกจำกัดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา-19 อีกทั้งระหว่างปี 2559 - 2562 มีอัตราการเสียชีวิตบนท้องถนนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

13. โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 50 โดยเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของ สถาบัน IMD ซึ่งมีการจัดอันดับตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานของ 63 ประเทศ ทั่วโลก โดยในส่วนของประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 44 (เพิ่มขึ้น 1 อันดับ จากปี 2562) ขณะที่ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการขนส่งทางอากาศ (Quality of Air Transportation) เป็นปัจจัยที่มีการปรับอันดับเพิ่มขึ้นมากที่สุดจำนวน 4 อันดับ (อันดับที่ 31) และความหนาแน่นของโครงข่ายทางราง (Railroad Density) ปรับลดลง 1 อันดับ (อันดับที่ 42) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

14. การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 110 โดยเทียบเคียงจากดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index: EPI) จัดทำโดย Yale Center for Environmental Law and Policy ซึ่งเป็นการประเมินสมรรถนะสิ่งแวดล้อมผ่านดัชนีย่อยครอบคลุมประเด็นคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพระบบนิเวศ โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 78 ดีขึ้น จากอันดับที่ 121 ในปี 2561 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ดีขึ้น (การจัดอันดับในปี 2563 มีการจัดเก็บดัชนีย่อยเพิ่มขึ้นจาก 10 เป็น 11 ตัว) ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยว

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

โดยประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ คือ **การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data)** จำเป็นต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัล ที่สำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) เพื่อให้การบริการของภาครัฐตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมองเห็นภาพรวมของภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางด้านต่างๆ ได้ **การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ** ในหลายประเด็นยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการปฏิรูปบางประเด็นล่าช้า หรือไม่ครบถ้วนตามกิจกรรมที่ระบุไว้ โดยแนวทางดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว การจัดทำมาตรการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดทิศทางการตลาด ด้านการท่องเที่ยวให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้ง จัดทำมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยฟื้นฟูและบรรเทาผลกระทบภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการสร้างความเชื่อในระบบสาธารณสุขทั้งด้านสุขภาพและอนามัย เพื่อเป็นการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้น สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ **ได้กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** มีแผนกลยุทธ์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการรวมทั้งรองรับการบริการด้านการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เฉลี่ยร้อยละ 10

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่จึงเป็นโอกาสให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรอง เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมค่อนข้างสมบูรณ์ ดังนั้น หากมีการส่งเสริมที่ตรงจุดรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการค้นหาฐานทุนวัฒนธรรมของพื้นที่พร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการทำการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยในปี 2562 ประเด็นท้าทายส่วนใหญ่อยู่ที่ประเด็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เนื่องจากไม่มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นองค์รวม และไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ซึ่งส่งผลต่อการส่งเสริมที่ชัดเจนและเหมาะสม อีกทั้ง ปัญหาด้านศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยังคงเป็นความท้าทายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืน

การดำเนินการที่ผ่านมาในปีงบประมาณ 2563 ได้มีการปรับปรุงประเด็นท้าทายเกี่ยวกับคำจำกัดความ และแนวทางในการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงาน การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง อพท. ในฐานะเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนในประเด็นนี้ ได้จัดทำโครงการบูรณาการภาคีเครือข่ายทุกระดับเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชน นอกจากนี้ หน่วยงานพัฒนาใน

ระดับพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อยกระดับสินค้าและบริการของชุมชนให้มีอัตลักษณ์บนฐานของทุนวัฒนธรรม ในส่วนของการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงเพื่อส่งเสริมการตลาดตามจุดเน้นเชิงพื้นที่ที่ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้แผนงานโครงการส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมั่นและการรับรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ไทยเป็น Top of Mind สำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพเมื่อสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลายในระยะต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งต่อการบรรลุเป้าหมาย คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมต้องหยุดชะงัก แม้สถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศไทยจะเริ่มคลี่คลายตั้งแต่ช่วงต้นเดือนมิถุนายน 2563 แต่การเดินทางท่องเที่ยวยังถูกจำกัดภายใต้เงื่อนไขที่ ศบค. กำหนด ประกอบกับการหดตัวของเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศไทยทำให้การกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นท้าทายสำคัญที่ยังคงต้องเร่งพัฒนา คือ การบูรณาการการทำงานร่วมกันตลอดทั้งห่วงโซ่คุณค่าจึงควรเร่งหาแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งควรใช้โอกาสจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เตรียมความพร้อมและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีสินค้าและบริการรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจและมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่หรือ New Normal รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นและการรับรู้เพื่อให้ไทยเป็น Top of Mind สำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นประเทศแรกภายหลังสถานการณ์ โควิด-19 นอกจากนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้จึงควรมีการกำหนด Carrying Capacity ของพื้นที่ตลอดจนสร้างแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าว

2.8 รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563

การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นให้เศรษฐกิจไทยต้อง **แข่งขันได้ กระจายประโยชน์สู่ประชาชน เติบโตยั่งยืน** แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ได้กำหนดประเด็นปฏิรูปออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ 2) ความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม 3) การปฏิรูปด้านสถาบันเศรษฐกิจ ซึ่งมีเรื่องและประเด็นปฏิรูปจำนวนรวม 55 ประเด็น เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ดังนี้ 1) มีผลิตภาพสูงขึ้น 2) มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศสูงขึ้น 3) มีความเติบโตอย่างครอบคลุมทั่วทุกภาคส่วน 4) มีการเติบโตอย่างยั่งยืน 5) สถาบันเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูง แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจประจำปี 2563 ได้สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาตามประเด็นปฏิรูปหลัก ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขัน การปฏิรูปด้านความ

เท่าเทียมและเติบโตอย่างมีส่วนร่วม และการปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ โดยประเด็นปฏิรูป ด้านที่ 1 การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขันซึ่งเกี่ยวข้องกับในการส่งเสริมแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการและอุตสาหกรรมอื่นๆ

สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาตามประเด็นปฏิรูปหลักด้านที่ 1 การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขัน ดังนี้

ด้านที่ 1 การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขัน การเพิ่มผลิตภาพในส่วนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ได้มีการปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การพัฒนาพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 และโอนหน่วยงานมาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปีที่มีมุ่งเน้นดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ โดยทำการตลาดเจาะกลุ่ม นักท่องเที่ยวตามความสนใจเฉพาะบุคคลและเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษและใช้จ่ายสูงอย่างต่อเนื่อง ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมายได้มีการออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีความสำคัญต่อประเทศในกิจการที่เกี่ยวข้องในทุกอุตสาหกรรม

ประเด็นปฏิรูปอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

เป้าหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของแผนด้านการบริการ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมบริการในประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 มีแผนกลยุทธ์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งรองรับการบริการด้านการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องและเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญให้แก่ประเทศ สามารถประเมินได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทย ปี 2562 มีจำนวนถึง 40 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวน 2 ล้านล้านบาท แต่ในปัจจุบัน ปี 2563 ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและการเดินทางของคนทั่วโลก ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยเพียง 2.9 ล้านคน ซึ่งลดลงจากปี 2562 จำนวนมากจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งจัดทำมาตรการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวของไทย ตลอดจนเตรียมความพร้อมรับมือและจัดการกับโรคระบาดหรือภัยคุกคามอื่นในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ดำเนินการปรับบทบาทการทำงานของหน่วยงานท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำกลยุทธ์ ได้แก่ 1) ถ่ายโอนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อพท. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 2) ยกระดับสถาบันพลศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (มกช.) ตาม พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ ได้มีการปรับเปลี่ยนกลุ่มงานภายในให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำยุทธศาสตร์และดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

เฉพาะ (Customer-segment specific plan) โดยผ่านกลไกในแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี รวมทั้งปรับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการและกำหนดทิศทางให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมอีกด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดทำแพลตฟอร์มฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บข้อมูลที่สำคัญของนักท่องเที่ยวที่กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการร่วมกันจัดทำขึ้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแพลตฟอร์ม โดยในเบื้องต้นได้มีการรวบรวมฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้เข้ามาอยู่ในเว็บไซต์กลาง เช่น แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทาง ที่พัก สปา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ควรเร่งรัดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้มีการบูรณาการข้อมูลต่างๆ อันเป็นประโยชน์ เช่น ข้อมูลการท่องเที่ยว ชุมชน ข้อมูลการเดินทางระหว่างประเทศของนักท่องเที่ยว ข้อมูลเชิงพื้นที่ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลไปประมวลผลวิเคราะห์นำไปสู่การกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว การจัดทำมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดทิศทางกลยุทธ์การตลาดด้านการท่องเที่ยวให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งจัดทำมาตรการต่างๆ ที่จะช่วยฟื้นฟูและบรรเทาผลกระทบภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการสร้างความมั่นคงด้านความปลอดภัยและสร้างความมั่นใจในระบบสาธารณสุขทั้งด้านสุขภาพและอนามัย เพื่อเป็นการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคให้เกิดการใช้จ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้นในรูปแบบการเดินทางต่าง ๆ

ประเด็นปฏิรูปการจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา

เป้าหมาย เพื่อจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อดูแลการวางกลยุทธ์และจัดสรรงบประมาณการวิจัยพัฒนาของประเทศ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและช่วยผลักดันการสร้างมูลค่าทางธุรกิจของสิทธิบัตรจากงานวิจัย รวมทั้งเพิ่มรายจ่ายเพื่อการวิจัยพัฒนาของภาครัฐและเอกชนการวิจัยพัฒนาและออกมาตรการเพื่อเพิ่มคุณภาพและจำนวนนักวิจัยในอุตสาหกรรมหลักของประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 คงระดับหรือพัฒนาระดับ 1) อันดับดัชนีนวัตกรรมโลก 2) ร้อยละของการเพิ่มของการใช้จ่ายการวิจัยพัฒนารวมของภาครัฐและเอกชนในอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมาย 3) ร้อยละของการเพิ่มของการใช้จ่ายการวิจัยพัฒนาของภาคเอกชน 4) จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการอนุมัติในกลุ่มอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมาย 5) จำนวนของสัญญาสิทธิที่มาจากโครงการที่ได้รับทุนจากศูนย์วิจัยกลาง 6) จำนวนสัดส่วนของนักวิจัยต่างชาติในศูนย์วิจัยของภาครัฐและเอกชน 7) จำนวนบริษัทชั้นนำต่างชาติที่มาลงทุนเปิดศูนย์วิจัย และ 8) หลักสูตรการทำการวิจัยร่วมได้รับการกำหนดเป็นหลักสูตรจำเป็นสำหรับการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา เพื่อดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาแห่งชาติและ

ดูแล ขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ผ่านโครงสร้างการวิจัยพัฒนาต่างๆ ให้สามารถเพิ่มคุณภาพและปริมาณของการวิจัยและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต รวมถึงทำหน้าที่ในการดูแลการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและพัฒนาของประเทศที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างมั่นคง สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ศูนย์การวิจัยและพัฒนาควรจัดทำประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาวิจัยตามแผนยุทธศาสตร์ เช่น กฎหมาย ทักษะ มาตรการจูงใจ และมีหน้าที่ทำงานร่วมกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้เรื่องต่างๆ เหล่านี้อำนวยความสะดวกต่อการวิจัยและพัฒนาของประเทศ

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ถูกกำหนดให้ดำเนินการด้านจัดทำนโยบายแผนยุทธศาสตร์และกรอบงบประมาณเพื่อการจัดสรรทุนวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยมีสถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณประจำปี ด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รวมทั้งเสนอระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามกรอบวงเงินดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวโน้มของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทย ในช่วงปี 2559 – 2561 พบว่า ในปี 2561 มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนามูลค่ารวม 182,357 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 60 และเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับ GDP ของประเทศแล้ว (GERD/GDP) พบว่า สัดส่วนดังกล่าว

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนมีสัดส่วน GERD/GDP คิดเป็นร้อยละ 1.11 ของ GDP ในปี 2561 โดยมีค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนด้าน R&D จากภาคเอกชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 73 ซึ่งนับเป็นสัญญาณที่ดีว่าภาคเอกชนเล็งเห็นประโยชน์ด้านการวิจัยและพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะแนวโน้มการปรับตัวที่สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 ส่งผลให้การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาคาดว่าจะเพิ่มขึ้นใกล้เคียงเป้าหมายในสิ้นปี 2564 ที่ร้อยละ 1.5 ของ GDP การจัดอันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทย โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก ในปี 2563 อยู่ที่อันดับที่ 44 ลดลงจากอันดับที่ 43 ในปี 2562 จากทั้งหมด 131 ประเทศ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ภาพรวมการพัฒนา ด้านนวัตกรรมต้องชะลอตัวลงอย่างมาก

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรด้าน R&D แบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลารวม 159,507 คน เพิ่มขึ้นจาก 138,644 คน ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 15 โดยมีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาแบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลา (Full Time Equivalent: FTE) เพียง 24.0 คน ต่อประชากร 10,000 คน ซึ่งมีระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศไต้หวัน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ซึ่งอยู่ที่ระดับ 70-111 คนต่อประชากร 10,000 คน โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเอกชน ขณะที่จำนวนแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยในปี 2561 มีจำนวน 4,091,397 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 40.0 ของจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด ซึ่งยังขาดการจัดเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาเพื่อสะท้อนการเติบโตของเส้นทางการประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตลาดแรงงานภายในประเทศ โดยปัจจุบันแรงงานเหล่านั้นมีแนวโน้มประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ตรงตามองค์ความรู้ที่มีอยู่สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยต้อง

เผชิญกับภาวะการเสียโอกาส ในการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นจำนวนมาก รวมถึงการเสียโอกาสในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้มีการขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยเน้นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชนไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้แก่ เกษตรกร วิชาหกิจผู้ประกอบการขนาดเล็ก รวมทั้งสร้างบุคลากรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้บริการด้านวิชาการ เพื่อการต่อยอดองค์ความรู้ของชุมชนและเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันศูนย์วิจัยและพัฒนากระจายอยู่ในทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคใต้ 2 ศูนย์ ภาคเหนือ 2 ศูนย์ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างละ 1 ศูนย์ โดยในปี 2562 – 2563 วช. คาดว่าจะกระจายการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาจังหวัดละ 1 แห่ง ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เป้าหมายการเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนา (GERD หรือ GDP) เป็นร้อยละ 2 ของ GDP ภายในปี 2565 ภาครัฐควรมีการกระตุ้นการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เป็นไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมุ่งเพิ่มสัดส่วนการลงทุนภาครัฐ จากปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 22 เพิ่มเป็นร้อยละ 30 ภายในปี 2565 รวมถึงการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบนิเวศสำหรับการพัฒนานวัตกรรมของประเทศในพื้นที่เขตนวัตกรรม ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษตะวันออกหรือ EEC เพื่อยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสู่อุตสาหกรรม 4.0

2.9 (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

การดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รูปแบบการจัดทำแผนเพื่อวางกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ ตามมาตรา 65 ภายใต้หมวดแผนนโยบายแห่งรัฐ ได้กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ได้อาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหลักเพื่อเป็นกรอบในการวางแผนปฏิบัติการและแผนในระดับปฏิบัติต่างๆ ซึ่งในอดีตมีลักษณะครอบคลุมประเด็นการพัฒนาประเทศในทุกมิติอย่างรอบด้าน (Comprehensive) จึงให้ความสำคัญกับมิติการพัฒนาประเทศทุกด้านอย่างเท่าเทียมและสมดุลกัน เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของแผนพัฒนาแต่ละมิติและบูรณาการผลรวมและทำให้บรรลุเป้าหมายในภาพใหญ่ภายใต้แผนฯ ที่กำหนดเพื่อให้ประเทศไทยสามารถเติบโตต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

บริบทการพัฒนาประเทศและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลก (Global Megatrends)

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลกครอบคลุมขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่กำลังเกิดขึ้นในวงกว้างและคาดว่าจะส่งผลต่อไปในอนาคต โดยแนวโน้มระดับโลกที่จะส่งผลกระทบและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม ธุรกิจ วัฒนธรรม รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม ดังนั้นการวิเคราะห์แนวโน้มที่มีลักษณะเป็น Megatrends เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการสังเคราะห์การคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยบริบทการเปลี่ยนแปลงระดับโลกที่จะส่งผลหรือมีอิทธิพลทำให้สถานะของประเทศเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ควรมุ่งเน้นความสำคัญ ดังนี้ 1) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี 2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร 3) การดูแลสุขภาพและการรักษาพยาบาล 4) การขยายตัวของความเป็นเมือง 5) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 6) ความพยายามระดับโลกในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 7) พลังงานหมุนเวียนและยานยนต์ไฟฟ้า 8) แนวโน้มเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ 9) การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางสังคม 10) อนาคตของงานและพฤติกรรม การดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

สถานะของประเทศและผลจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง จากสถานการณ์การต่างๆ ทำให้เกิดข้อจำกัดและความท้าทายที่สำคัญประกอบกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีผลต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยมีกรอบของมุมมองสถานะในประเทศครอบคลุม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความมั่นคง 2) ความสามารถในการแข่งขัน 3) ทรัพยากรมนุษย์ 4) โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) การบริหารจัดการภาครัฐ

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาประเทศทั้งหมดตามแนวคิด พลิกโฉมประเทศไทย (Thailand's Transformation) ในระยะ (ร่าง) แผนพัฒนา ฉบับที่ 13 จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อ “พลิกโฉมประเทศไปสู่ สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” หรือ “HI-Value and Sustainable Thailand” โดยใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการยกระดับ ศักยภาพและพัฒนาประเทศในทุกมิติ ตลอดจนสามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาวไปพร้อมกับการรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เนื่องด้วยเป้าประสงค์ที่ต้องการให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่ระบุทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งเน้นได้อย่างชัดเจน การกำหนดกรอบ (ร่าง) แผนพัฒนา ฉบับที่ 13 จึงมุ่งเน้นคัดเลือกประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงในการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ HI-Value and Sustainable Thailand ในองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-Added Economy) 2) สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค (High Opportunity Society) 3) วิถีชีวิตที่ยั่งยืน (Eco-Friendly Living) และ 4) ปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉม (Key Enablers for Thailand's Transformation) โดยภายใต้องค์ประกอบในแต่ละด้านได้กำหนดจุดหมาย (Milestones) ในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนา ฉบับที่ 13 เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนา โดยรายละเอียดขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้านและจุดหมาย ดังนี้

1) เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-Added Economy) โดยมีความสามารถในการแข่งขันสูงบนพื้นฐานของการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์จาก

องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พร้อมกับการลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ แต่มีความเสี่ยงที่จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอนาคต โดยหมายความว่าประเทศต้องบรรลุ เพื่อให้เป้าหมายของการมี “เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” เป็นรูปธรรม โดย หมายความว่า 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืน การท่องเที่ยวเป็นภาคบริการที่สำคัญของไทยสร้างมูลค่าเพิ่มสูงถึงร้อยละ 18 ของ GDP มีการจ้างงานกว่า 8.3 ล้านตำแหน่ง และมีห่วงโซ่อุปทานขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงไปยังหลายอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง

2) สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค (High Opportunity Society) ทุกกลุ่มคนในประเทศมีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มศักยภาพ ได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม โดยมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ โดยการใช้เทคโนโลยี ฐานข้อมูลสารสนเทศและดิจิทัลแพลตฟอร์ม เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการแข่งขันที่เปิดกว้างและเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเชิงธุรกิจ และผลักดันให้เพิ่มผลิตภาพและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพบริการสาธารณะในเมืองหลักและท้องถิ่นต่างจังหวัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่ ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยต่อโอกาสอย่างตรงกับปัญหาความต้องการการใช้นโยบายการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนการกระจายรายได้และการจัดความคุ้มครองทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มพลวัตการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic mobility) เพื่อผลักดันการสร้าง “สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค” อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย หมายความว่า 7 ไทยมี SMEs ที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันได้ หมายความว่า 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองหลักของภูมิภาคที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจทันสมัยและน่าอยู่ หมายความว่า 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม

3) วิถีชีวิตที่ยั่งยืน (Eco-Friendly Living) ทุกภาคส่วนในสังคมมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งสามารถรับมือและมีภูมิคุ้มกันจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภาครัฐและบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อมุ่งจัดการกับปัญหาที่เป็นภัยคุกคามสำคัญทั้งในประเทศไทยและในระดับโลก ซึ่งได้แก่ ปัญหาขยะ มลพิษทางน้ำ มลพิษอากาศ ก๊าซเรือนกระจกและความเสี่ยงของภัยธรรมชาติอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ด้วยการยกระดับระบบการจัดการและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีที่มุ่งให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตและบริโภคให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อผลักดันการสร้าง “วิถีชีวิตที่ยั่งยืน” อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย หมายความว่า 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ขยะ น้ำเสีย มลพิษ อากาศ และก๊าซเรือนกระจก หมายความว่า 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) ปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ (Key Enablers for Thailand's Transformation) ปัจจัยขับเคลื่อนที่เอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านประเทศไปสู่การเป็น Hi-Value and Sustainable Thailand

โดยเฉพาะกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งระบบการศึกษาและการยกระดับ ปรับทักษะแรงงานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและโลกยุคใหม่ และส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ภาคการผลิตและบริการที่มีผลิตภาพและมูลค่าสูง และกลไกการบริหารจัดการภาครัฐ ที่ทันสมัยเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้าง “ปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ” ประกอบด้วย **หมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง** **ตอบ** **โจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต** **หมวดหมู่ที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่มีสมรรถนะสูง**

2.10 (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570

(ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570 จัดทำขึ้นตามกำหนดในพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นองค์รวม และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2555 – 2559 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 โดย (ร่าง) ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570 ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญแก่การคืนชีวิตให้การท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคน (Building Forward a Better Tourism For All) โดยคำนึงถึงประโยชน์ของ 3 กลุ่มหลัก 1) ประชาชน (People) 2) รายได้ (Profits) 3) ความยั่งยืน (Planet) โดยมี **วิสัยทัศน์** การท่องเที่ยวไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม (Rebuilding High Value Tourism Industry with Resilience, Sustainability and Inclusive Growth) โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในอนาคตนับจากนี้ จะมุ่งเน้นไปที่ การดำเนินการเพื่อพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็ง ต่อยอดการพลิกวิกฤตให้ เป็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับภาวะความปกติถัดไป (Next Normal) เพื่อการเติบโตอย่างครอบคลุม (Inclusive Growth) ด้วยการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Approach) โดย จะเป็นการพลิกโฉมการท่องเที่ยวของไทยไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งมีรายละเอียดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และ ยุทธศาสตร์การพัฒนาดังนี้

เป้าหมายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570)

เป้าหมายหลัก

- 1) การท่องเที่ยวไทยมีความเข้มแข็งและสมดุล (Resilience & Re-balancing Tourism)
- 2) การยกระดับความเชื่อมโยงและโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว (Connectivity)
- 3) การสร้างความเชื่อมั่นและมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณค่าสูง (Entrusted Experience)
- 4) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

เป้าหมายรอง

- 1) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูงสำหรับทุกคน (Supporting Elements)

- 2) เทคโนโลยีดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลพร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยว (ICT Readiness)
- 3) ความพร้อมในการรับมือและจัดการกับความเสี่ยงทุกรูปแบบอยู่เสมอ (Risk Readiness)

ตัวชี้วัดหลัก ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

1) รายได้ประชาชาติภายในประเทศด้านการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม (Tourism GDP) (อ้างอิงจากบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว: TSA)

- 2) จำนวนธุรกิจบริการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวระดับสากล
- 3) จำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ
- 4) อัตราการเดินทางท่องเที่ยวซ้ำ (Revisit) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ
- 5) อันดับผลการดำเนินงานภาพรวมตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) อยู่ใน 35 อันดับแรก

6) อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย TTCI อยู่ใน 80

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovation & Resilient Tourism) ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1.1 : สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการผลิตและผลักต้นนวัตกรรมเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ (Resilient Supply – Side)

กลยุทธ์ที่ 1.2 : กระจายรายได้และความเจริญจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และลดการรั่วไหลในภาคการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม (Equitable Tourism)

กลยุทธ์ที่ 1.3 : ผลักดันการท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลให้แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน (Quality – Based Tourism)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับปรุงปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงและมีคุณภาพสูง (Reconnected Foundation) ประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 2.1 : พัฒนาความปลอดภัย สุขอนามัย และมาตรฐานการท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง ท่องเที่ยวเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว (Global Standardization)

กลยุทธ์ที่ 2.2 : ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศ (Digital & Data Infrastructure)

กลยุทธ์ที่ 2.3 : พัฒนาและเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการเดินทาง และสาธารณูปโภคเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง (Connectivity & Universal Design)

กลยุทธ์ที่ 2.4 : พัฒนาศักยภาพของบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน (Thai-Class Potential)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวครบวงจรโดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง (Traveler's Experience & Centricity) ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 3.1 : สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวอันน่าประทับใจที่มีคุณค่าเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Value - Based Tourism)

กลยุทธ์ที่ 3.2 : ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงที่หลากหลายและโดดเด่นของไทย (High-Potential Tourism)

กลยุทธ์ที่ 3.3 : ผลักดันการตลาดเชิงรุกมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (Quality - Based Marketing)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งในมิติสังคม และสิ่งแวดล้อม (Sustainable Tourism Growth)

กลยุทธ์ที่ 4.1 : เสริมสร้างความสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Enriched Environment)

กลยุทธ์ที่ 4.2 : ส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอดทรัพยากรสินทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย (Thai Cultures and Identities)

กลยุทธ์ที่ 4.3 : ส่งเสริมการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Tourists Management)

โดย (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570 ได้วางภูมิทัศน์การพัฒนาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยในระหว่างปี 2566-2570 ไว้ดังนี้ คือ 1) เสริมสร้างความเข้มแข็งและปรับสมดุลการท่องเที่ยวไทย 2) ยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน มาตรฐานและความเชื่อมโยง 3) มอบคุณประสบการณ์โดยมีนักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง และ 4) เติบโตบนความยั่งยืนและมีภูมิคุ้มกัน โดยจะเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่า (High Value Tourism) โดยให้ความสำคัญกับ เศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณค่าสูง เพิ่มค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ลดการพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติ ยกระดับคุณภาพบุคลากรและทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาชนและชุมชน ต่อยอดอัตลักษณ์ความเป็นไทย กระจายความเจริญ ไทยไทยได้ตลอดทั้งปี ต่อยอดคุณค่าให้กับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ต่อยอดมูลค่าให้กับต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำ และพลังงานในภาคการท่องเที่ยว ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการสร้างมลพิษจากการท่องเที่ยว บรรเทาผลกระทบจาก Climate Change

2.11 แผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฉบับทบทวน สำหรับปีงบประมาณปี 2565

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ทำหน้าที่รับผิดชอบงานวิชาการและงานธุรการของ กสว. ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ภาพรวมในด้าน ววน. ทั้งในและต่างประเทศ จัดทำนโยบายยุทธศาสตร์และแผนด้าน ววน. โดยงบประมาณที่ถูกจัดสรรผ่านกองทุนฯ นี้ สามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบหลักคือ **1) งบประมาณเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund)** ที่ส่งให้แก่หน่วยบริหารและจัดการทุน (Program Management Unit: PMU) ประกอบด้วย 9 หน่วยงาน ได้แก่ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคนและทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และสร้างนวัตกรรม (บพค.) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สนช.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (องค์การมหาชน) หรือ TCELS และสถาบันวัคซีนแห่งชาติ (สวช.) ทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการวิจัยตั้งแต่การพัฒนาและคัดเลือกโครงการ บริหารโครงการ ตลอดจนติดตาม ประเมินผลและผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์และ **2) งบประมาณพื้นฐาน (Fundamental Fund)** ที่จัดสรรตรงให้กับสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมทั้งในและนอกกระทรวงเพื่อทำวิจัยและนวัตกรรมตามพันธกิจหรือภารกิจของหน่วยงานโดยตรงในการตอบโจทย์ประเทศ ดังนั้น แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมจึงเกิดขึ้นเพื่อปฏิรูประบบและยกระดับสถานภาพของระบบวิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม การวิจัยและพัฒนาของประเทศ ภายใต้วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศอย่างสมดุล กระจายโอกาสอย่างทั่วถึงสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตก้าวสู่การเป็นสังคมชาญฉลาดอย่างยั่งยืน (Sustainable Smart Society) อีกทั้งแนวทางแก้ปัญหาแบบเร่งด่วนที่สามารถดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยเร่งด่วน

วิสัยทัศน์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 “พริกโฉมให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืน ยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและยกระดับคุณภาพชีวิต ก้าวเข้าสู่ประเทศพัฒนาแล้วในปี 2570 และพร้อมสำหรับโลกอนาคต ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไทย โดยการสานพลังหน่วยงานในระบบ ววน. รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิจัย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม”

เป้าประสงค์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570

1. คนไทยมีสมรรถนะและทักษะสูง ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพียงพอในการพริกโฉมประเทศให้ยกระดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน
2. เศรษฐกิจไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มความมั่นคงของเศรษฐกิจรากฐาน และพึ่งพาตนเองได้ ยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

3. สังคมไทย มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนสามารถแก้ปัญหาท้าทายของสังคมและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570

ยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 เป็นไปตามกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมระดับขั้นแนวหน้าที่ก้าวหน้าล้ำยุค เพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากำลังคนและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

ผลกระทบในภาพรวมของแผนวิทยาศาสตร์ วิจัย นวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570

- ประเทศเป็นหนึ่งในผู้นำเทคโนโลยี (Front Runner) ในระดับสากลสำหรับสาขาเป้าหมายของประเทศและในระดับอาเซียนสำหรับอุตสาหกรรมและบริการใหม่แห่งอนาคต
- กำลังคนของประเทศมีผลิตภาพและศักยภาพสูงขึ้นด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ
- ปริมาณการลงทุนด้านวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยการกระตุ้นของการลงทุนของรัฐ และนโยบาย/มาตรการด้าน อววน.
- สังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนเป้าหมาย มีความตระหนักรู้ในความสำคัญ ประโยชน์ และคุณค่าจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- ประเทศไทยมีอันดับดัชนีนวัตกรรมโลก (Global Innovation Index) ที่สูงขึ้น อยู่ใน 35 อันดับแรก
- ประเทศไทยมีอันดับดัชนียั่งยืน (SDG Index) ที่สูงขึ้น อยู่ใน 35 อันดับแรก

จาก **ยุทธศาสตร์ที่ 1** การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม โดยเป้าประสงค์ (Objective) มุ่งเน้นประเทศไทยยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) และประเทศไทยอยู่ในกลุ่มผู้นำของโลกหรือภูมิภาคในด้านอุตสาหกรรม

เป้าหมายสำคัญเร่งด่วนของประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ อววน. โดยมีกำลังคนทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่พัฒนาตนเองและแข่งขันได้ในระดับสากล สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต

ผลกระทบของยุทธศาสตร์ที่ 1

- มูลค่าเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการพัฒนาและใช้องค์ความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยี
- การขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยี (Technology Balance of Payment) ลดลง
- ผลผลิตของแรงงานทักษะสูงในด้านอุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญเร่งด่วนของประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ อววน. ที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศเพิ่มขึ้น ด้วยการพัฒนาและใช้องค์ความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยี
- ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มผู้นำของโลกหรือภูมิภาคในอุตสาหกรรม 4 สาขา (สุขภาพและการแพทย์ เกษตรและอาหาร ท่องเที่ยว และพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ) ของระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว และอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

ผลลัพธ์สำคัญ (Key Results) ของยุทธศาสตร์ที่ 1

- ประเทศไทยสามารถพัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 ได้เอง สามารถพึ่งพาตนเอง และแข่งขันได้ในระดับสากล
- ประเทศไทยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ขั้นสูง (ATMPs) รวมถึง ชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- ประเทศไทยสามารถพัฒนาและผลิต วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือแพทย์ ที่ทดแทนการนำเข้าได้ในสัดส่วนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ
- ประเทศไทยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจของยา สารสกัดจากสมุนไพร และเครื่องมือแพทย์ ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่มาเยือนซ้ำมีสัดส่วนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- ประเทศไทยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นคุณค่า การสร้างสรรค์ และความยั่งยืน ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- ประเทศไทยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าด้านสินค้าเกษตรมูลค่าสูง และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- มูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ Functional Ingredients, Functional Food และ Novel Food จากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงเป็นอันดับ 1 ใน 10 ของโลก ภายในปี 2570

- มูลค่าเพิ่มจากการนำขยะหรือของเสียจากภาคอุตสาหกรรมมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นวัตถุดิบทดแทน หรือนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG และเศรษฐกิจหมุนเวียน)
- ดัชนีชี้วัด Circular Economy Index ของประเทศไทยมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องทุกปี (เมื่อเทียบกับ ปีที่ผ่านมา)
- มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้ง หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ ที่พัฒนาขึ้นเองหรือมีการต่อยอดขึ้นภายในประเทศ เพิ่มขึ้นอย่างมี นัยสำคัญ
- ดัชนีชี้วัดขีดความสามารถโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI) ของประเทศไทยติด 1 ใน 2 ของอาเซียนและมีคะแนนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี
- อันดับของการผลิตชิ้นส่วนสำคัญของยานยนต์ไฟฟ้าของประเทศไทยสูงขึ้น โดยการพัฒนาและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม ให้กับผู้ประกอบการภายในประเทศ
- ธุรกิจฐานนวัตกรรม (Innovation Driven Enterprises: IDEs) ขนาดใหญ่ที่มีมูลค่ามากกว่า 1,000 ล้านบาท ต่อปี มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย นวัตกรรม
- ปริมาณการลงทุนด้านวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมของภาคเอกชนเพิ่มขึ้น จากการกระตุ้นของการลงทุน ของรัฐ รวมทั้งนโยบาย/มาตรการด้าน อววน. เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2.12 แผนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (พ.ศ. 2563 - 2565)

แผนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (พ.ศ. 2563 -2565) ถือเป็นแผนส่งเสริมระยะ สั้น ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความตื่นตัวและกระตุ้นการเติบโตของความคิดสร้างสรรค์ภายในสังคม รวมถึงการ เตรียมความพร้อมในการแปลงสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม องค์ความรู้และภูมิปัญญา ให้พร้อมใช้เป็นเครื่องมือใน การต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและ ความคิดสร้างสรรค์พร้อมทั้งสร้างระบบนิเวศสร้างสรรค์ (Creative Ecosystem) ในการอำนวยความสะดวก ต่อการขยายตัวของกลุ่มอุตสาหกรรมและธุรกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยในอนาคตต่อไป โดยมีวิสัยทัศน์และ เป้าหมายในระยะสั้นสำหรับแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563 - 2565) คือ “ต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมด้วยความคิด สร้างสรรค์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศไทย” โดย (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้าน การส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2553 - 2565) จึงกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างและส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการรวบรวม และการจัดทำฐานข้อมูลเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำคัญในการวิเคราะห์และพัฒนาแนวทางใน การดำเนินนโยบายและทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในอนาคตที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับทักษะและความสามารถบุคลากรในธุรกิจสร้างสรรค์และกระตุ้นกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์แก่คนไทย มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะกลุ่มบุคลากรและแรงงานสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนธุรกิจสร้างสรรค์ของประเทศผ่านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันภายในเครือข่ายกลุ่มแรงงานสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับความสามารถในการดำเนินธุรกิจและสนับสนุนการขยายตัว (Scale-Up) ของธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมและธุรกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย ทั้งในเรื่องของกระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการนำคุณค่าและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญามาประยุกต์เข้ากับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาเมืองและระบบนิเวศสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ภาครัฐให้ความสำคัญกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศสร้างสรรค์โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านมาตรการ ข้อกำหนดและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาและเติบโตของกลุ่มธุรกิจสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการปรับปรุงและส่งเสริมการบังคับใช้การคุ้มครองและจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ

2.13 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) องค์การความร่วมมือเพื่อการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) ได้อธิบายว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เป็นแนวความคิดในการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยใช้สินทรัพย์ที่เกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์”

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ว่า “อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและศิลปะทั้งหมด ทั้งในรูปแบบสินค้าและบริการที่ต้องใช้ความพยายามในการสร้างสรรค์งาน ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ขึ้นมาโดยทันทีในขณะนั้น หรือผ่านกระบวนการผลิต และเน้นการปกป้องผลงานผ่านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา”

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้นำเสนอนิยามของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ว่า “อุตสาหกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญ และความสามารถที่มีศักยภาพในการสร้างงานและความมั่งคั่งโดยการผลิตและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา”

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ กระบวนการหรือกิจกรรม (Processor Activity) โดยเกิดจาก 2 ส่วน ปัจจัยหลักด้วยกัน คือ 1) ทูทางปัญญาหรือองค์ความรู้และ 2) ทักษะประยุกต์นำความคิดสร้างสรรค์ (หรือองค์ความรู้) นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงพาณิชย์

ในกรณีของประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความของ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ไว้ว่า แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษาการสร้างสรรค์งานและใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมการสั่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยี/นวัตกรรมใหม่ โดยสำนักงาน

คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดขอบเขตขนาดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทยโดยยึดตามรูปแบบของ UNESCO โดยได้รวมอาหารไทยและการแพทย์เข้าไว้ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ด้วย พร้อมทั้งได้จำแนกประเภทอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ออกเป็น 4 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ

1. มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Heritage or Cultural/Biodiversity - Based Heritage) ได้แก่ งานฝีมือและหัตถกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ การแพทย์แผนไทย และอาหารไทย
2. ศิลปะ Arts ได้แก่ ศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์
3. สื่อสมัยใหม่ Media ได้แก่ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ การพิมพ์ การแพร่ภาพและกระจายเสียงและดนตรี
4. งานสร้างสรรค์และออกแบบ Functional Creation ได้แก่ การออกแบบ แฟชั่น การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม การโฆษณาและซอฟต์แวร์

โดยสรุป เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) หมายถึง การสร้างหรือพัฒนามูลค่าสินค้า หรือบริการ โดยใช้องค์ความรู้ การศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการสร้างสรรค์งาน และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในการปกป้อง มูลค่าสินค้า หรือบริการ

ความสำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ความพยายามในการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการสร้างความได้เปรียบทางเศรษฐกิจในการแข่งขันบนเวทีการค้าโลก เรียกว่า “ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ” ทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งมีระดับความสามารถในการแข่งขันสูงได้ริเริ่มหารูปแบบและปรับโมเดลการพัฒนา เศรษฐกิจที่มีอยู่ให้สามารถสร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้เศรษฐกิจเชิงความคิดสร้างสรรค์หรือระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งเป็นระบบที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยการใช้ต้นทุนจากองค์ความรู้เดิมร่วมกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อต่อยอดและเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าและบริการเดิมที่มีอยู่ นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยไม่ได้เน้นแต่ด้านการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรเน้นไปถึงการยกระดับความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศและระดับโลกเพื่อจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต ของคนไทยในทุกๆ กลุ่ม เนื่องจากระบบเศรษฐกิจและสังคมของทุกประเทศมีความซับซ้อน (Complexity) และเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน (Linkages)

สถานการณ์และบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในบริบทโลกเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางว่าทิศทางการพัฒนาประเทศในภาพรวมของโลกได้เปลี่ยนแปลงจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและการประหยัดต้นทุนเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยการใช้ขององค์ความรู้และการสร้างนวัตกรรม ทั้งนี้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ก็ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจที่อาศัยจุดแข็งจากความคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์และยากต่อการลอกเลียนแบบ จะเห็นได้ชัดว่าในปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถนำมาใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้โดยมีความสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากแนวโน้ม

และ นโยบายในการพัฒนาของหลายประเทศ เช่น ประเทศเกาหลี มีเป้าหมายการพัฒนา Creative Korea พัฒนา นวัตกรรมวิทยาศาสตร์และ ICT เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ และกำหนดแนวทางมุ่งส่งเสริมการ ส่งออกเนื้อหา (Korea Content) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นการผสมผสานกันระหว่าง วัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมร่วมสมัย รวมถึงพัฒนาด้านนวัตกรรมวิทยาศาสตร์และ ICT เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วย Startups และพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ จากความคิดสร้างสรรค์ กล่าวได้ว่าแนวทางการดำเนินนโยบายส่งเสริมและขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์แต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน โดยการวางนโยบายและแนวทางส่วนใหญ่จะเน้นการพัฒนาในด้านที่เป็นจุดแข็งหรือพัฒนาตามศักยภาพของประเทศนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคมและต้นทุนทางเศรษฐกิจ รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ระดับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง เป็นต้น ทั้งนี้ การดำเนินงานในประเทศยังได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือและการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษาและประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายที่สอดคล้องและต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์และบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย จากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศโดยอิงกับระบบเศรษฐกิจใหม่โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เช่นเดียวกัน รัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้หยิบยกแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยอาศัยจุดแข็งของประเทศ ผ่านการแปลงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ในแง่ของความหลากหลายเชิงชีวภาพ และความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม ให้กลายเป็นความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมในการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการ (Value Creation) เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งของการปรับโครงสร้างการผลิตให้สมดุลและยั่งยืน ดร.ปรเมธี วิมลศิริ ได้นำเสนอแนวทางในการวางนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นให้ภาครัฐทำหน้าที่เป็น “ผู้สนับสนุน” และอีกบทบาทหนึ่งได้แก่การเป็น “ผู้ส่งเสริม” เพื่อให้เกิดกรณีตัวอย่างซึ่งจะก่อให้เกิดการบริโภคเลียนแบบ (Demonstration effect) โดยอาจเกี่ยวข้องกับผู้ผลิตเฉพาะราย แต่มีเป้าหมายถึงประโยชน์ส่วนรวม สำหรับแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 Creative Generation ได้แก่ การพัฒนาคนให้มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ให้ประกอบอาชีพได้

องค์ประกอบที่ 2 Creative Industry ได้แก่ การส่งเสริมธุรกิจรายสาขา เน้นเฉพาะสาขาที่มีโอกาสจะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ โดยจะต้องมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาเป็นโครงการเฉพาะสำหรับกลุ่มธุรกิจ

องค์ประกอบที่ 3 Creative Space ได้แก่ การพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยสร้างชุมชนของธุรกิจสร้างสรรค์ หรือพัฒนาเมืองที่มีศักยภาพให้กลายเป็นศูนย์กลางด้านความคิดสร้างสรรค์ประจำภูมิภาค

องค์ประกอบที่ 4 Creative Cooperation ได้แก่ การผลักดันให้มีการวางแผนอย่างบูรณาการและการดำเนินการอย่างมีเอกภาพระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยตนเอง สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

การพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศ เพื่อเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้มีความแข็งแกร่งพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and innovation change) โดยในส่วนของนโยบายเศรษฐกิจที่จะช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ จะต้องส่งเสริมเศรษฐกิจใน 3 ด้าน ดังนี้

1. การสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ (Connectivity – based economy) โดยการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์เพื่อเป็นศูนย์กลางการลงทุนของภูมิภาคและสนับสนุนการกระจายสินค้าและบริการซึ่งปัจจุบันรัฐบาลได้เร่งดำเนินการตามแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทยระยะ 8 ปี (พ.ศ. 2559-2566) เพื่อส่งเสริม Internet of Things (IoT) เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงในระยะไกลได้ ใช้พลังงานน้อย ค่าใช้จ่ายต่ำและสื่อสารพร้อมๆ กันได้หลายตัว

2. การสร้างเศรษฐกิจฐานดิจิทัล (Digital – based economy) โดยการลงทุนใน “Soft” infrastructure เพื่อรองรับเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital economy) โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการคลังเป็นเรื่องของ Financial Infrastructure เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเงินของประเทศ

3. การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – based economy) โดยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ การวิจัยและพัฒนา รวมถึงนวัตกรรมเป็นกุญแจสำคัญของการเติบโตและเพิ่มผลิตภาพในระยะยาวสำหรับกลุ่มประเทศที่เป็นตลาดเกิดใหม่ (Emerging countries) และประเทศกลุ่มรายได้ปานกลาง (Middle-income countries) การปรับเปลี่ยนจากการผลิตที่เน้นใช้แรงงานสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านการผลิตที่ใช้เทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมจะเป็นบันไดสำคัญที่ทำให้ประเทศก้าวผ่านกับดักรายได้ปานกลาง

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดขอบเขตการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัยซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม โดยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย โดยแบ่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ออกเป็น 4 กลุ่มอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 15 สาขา คือ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทัศนศิลป์ 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ 9) การโฆษณา 10) การออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม 12) แฟชั่น 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพระบบนิเวศด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย (Thailand Creative Economy Ecosystem) ได้ดังนี้ ระบบนิเวศเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย หมายถึง การทำงานร่วมกัน ความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดที่

เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้ง 12 อุตสาหกรรม และรวมถึงอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอีก 3 สาขา ซึ่งมีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยบนพื้นฐานทรัพยากรสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ เพื่อส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการสร้างสรรค์ไปยังผู้บริโภค โดยการทำงานร่วมกัน ความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงก่อให้เกิดบรรยากาศสร้างสรรค์และสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย

องค์ประกอบของระบบนิเวศเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย

ระบบนิเวศเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบพื้นฐาน (Fundamental) ได้แก่ ทรัพยากรด้านสร้างสรรค์ (Creative Resources) ซึ่งหมายถึง มรดกวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของประเทศ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียง รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อาจถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาภายหลัง โดยทรัพยากรเหล่านี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการต่อยอดสินค้าและบริการสร้างสรรค์ได้

2. ผู้ขับเคลื่อน (Drivers) ประกอบด้วยผู้สร้างสรรค์ (Creators) และผู้สนับสนุน (Enablers) ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดสินค้าและบริการสร้างสรรค์ และก่อให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ตามลำดับ

2.1 ผู้สร้างสรรค์ (Creators) หมายถึง กลุ่มคนที่เป็นบุคลากรที่ทำงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน สินค้า หรือบริการสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) ชุมชน (Community) 2) ทรัพยากรบุคคลและแรงงานสร้างสรรค์ (Creative People) 3) ภาคธุรกิจ (Business) และ 4) เครือข่ายสร้างสรรค์ (Network)

2.2 ผู้สนับสนุน (Enablers) หมายถึง หน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ (Government) 2) หน่วยงานภาคการศึกษาและหน่วยงานวิจัย (Education and Research Institute) 3) ภาคการเงิน (Financial sector) และ 4) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

3. ตลาด (Market) หมายถึง ตลาดเป้าหมายของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในการส่งมอบสินค้าและบริการที่สามารถสร้างประสบการณ์หรือความประทับใจพิเศษให้กับผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งผู้บริโภคสามารถป้อนกลับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการให้แก่ผู้ขับเคลื่อนต่าง ๆ ในระบบนิเวศเพื่อใช้ปรับปรุงสินค้าและบริการได้

โดยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบแรกของระบบนิเวศ ได้แก่ 1) องค์ประกอบพื้นฐาน (Fundamental) และ 2) ผู้ขับเคลื่อน (Drivers) ที่มีทั้งฝั่งของผู้สนับสนุน (Enablers) และฝั่งของผู้สร้างสรรค์ (Creators) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการร่วมกันขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง (Creative Industries) ทั้ง 15 สาขาของไทยให้สามารถส่งมอบสินค้าและบริการสร้างสรรค์ที่คุณภาพมาตรฐานตอบสนองความต้องการผู้บริโภค (End-User) ยุคใหม่ได้ในตลาด (Market) ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนความต้องการของผู้บริโภคได้ต่อไป

ทั้งนี้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้พื้นฐานของสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (Cultural Asset-based) ร่วมกับการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) นวัตกรรม (Innovation) หรือเทคโนโลยี ในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ (Commercialization) หรือคุณค่าเพิ่มทางสังคม อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 12 สาขาหลัก โดยมีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอีก 3 สาขา คือ อาหารไทย การแพทย์แผนไทย และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. **งานฝีมือและหัตถกรรม (Crafts)** ผลิตภัณฑ์งานจักสาน ถักทอ เครื่องใช้ในการเดินทางจากหนัง ผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนจากไม้ ดอกไม้ใบไม้ประดิษฐ์ เซรามิกที่ใช้วิธีผลิตด้วยมือ เครื่องประดับ โลหะมีค่า เพชร พลอยเจียรไนหรือเพชร/พลอยร่วง
2. **ศิลปะการแสดง (Performing arts)** การจัดกิจกรรมบริการทางศิลปะการแสดง และบริการทางด้านมหรสพ เช่น ละคร ระบำ คอนเสิร์ตศิลปะ (Arts) วงดนตรีละครเวทีต่าง ๆ
3. **ทัศนศิลป์ (Visual arts)** งานจิตรกรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย และงานประติมากรรม
4. **ดนตรี (Music)** การบันทึกเสียงการทำซ้ำและเครื่องดนตรี
5. **ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film & video)** การบริการ การผลิต หรือจำหน่ายภาพยนตร์และแถบวีดิทัศน์ รวมทั้งการจำหน่ายหรือให้เช่าฟิล์มและแถบวีดิทัศน์ สถานประกอบการที่ดำเนินการหลักเกี่ยวกับการขายหรือให้เช่าภาพยนตร์ หรือแถบวีดิทัศน์แก่อุตสาหกรรมอื่น ซึ่งมีใช่เป็นการจำหน่ายให้แก่สาธารณชนทั่วไป รวมถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกัน
6. **การพิมพ์ (Publishing)** การทำสำเนาสิ่งพิมพ์ สำเนาสื่อบันทึกข้อมูล รวมถึง บริการที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์อื่น ๆ เช่น การเรียงพิมพ์ การแกะแม่พิมพ์ และการเข้าเล่ม การพิมพ์หนังสือ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว ปฏิทิน สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และการบริการทางการพิมพ์อื่น ๆ
7. **การกระจายเสียง (Broadcasting)** การกระจายเสียงทางโทรทัศน์ การกระจายเสียงทางวิทยุ และการบริการทางการกระจายเสียงสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และห้องส่งซึ่งดำเนินการหลักเกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ทุกประเภท เช่น รายการบันเทิงรายการเพื่อส่งเสริมการศึกษา รายการข่าว กีฬาพยากรณ์อากาศ สัมภาษณ์บุคคล ฯลฯ โดยเป็นรายการสดหรือบันทึกลงแถบบันทึกในสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่และกระจายเสียง รวมถึงการขายให้เช่า เก็บรักษาเพื่อการกระจายเสียงหรือแพร่ภาพและการนำกลับมาแพร่ภาพซ้ำ
8. **ซอฟต์แวร์ (Software)** ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล ทั้งการใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อื่น เช่น โทรศัพท์มือถือและเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ โดยไม่รวมถึงงานแอนิเมชันและเกมส์
9. **โฆษณา (Advertising)** การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการโฆษณา ทั้งทางสื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อบันทึก สื่อบันทึกเสียงอื่น ๆ และงานออกแบบงานโฆษณา งานบริการทางการโฆษณาและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

10. การออกแบบ (Design) การผลิตและขายเฟอร์นิเจอร์ การตกแต่งภายในเครื่องครัว เครื่องแก้ว ของเล่นต่าง ๆ การออกแบบกราฟิก ออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งบริการออกแบบต่าง ๆ ยกเว้นการผลิตและขายเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้าจากผ้าฝ้ายที่ผลิตขึ้นเองและเครื่องสวมใส่สำหรับกีฬา

11. สถาปัตยกรรม (Architecture) การดำเนินงานเกี่ยวกับการก่อสร้างทั่วไป การก่อสร้างเฉพาะงาน และงานวิศวกรรมโยธา การต่อเติมดัดแปลง การก่อสร้างลักษณะชั่วคราว การซ่อมแซม งานวิศวกรรมโยธา ซึ่งงานดังกล่าวสามารถดำเนินการด้วยตนเองหรือโดยได้รับค่าธรรมเนียมตอบแทนหรือโดยการทำสัญญาจ้างงานบางส่วนทั้งหมดหรือทำสัญญารับช่วง กิจกรรมด้านสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม รวมถึงการบริหารโครงการงานก่อสร้าง ออกแบบก่อสร้าง จัดประเภทบริการทางสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และการให้คำปรึกษาทางเทคนิคที่เกี่ยวข้อง

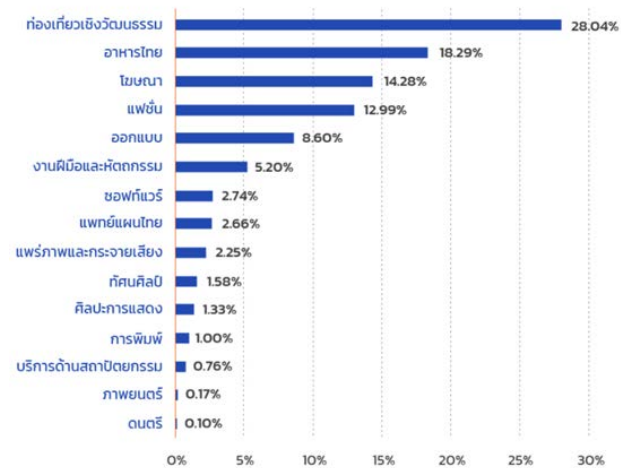
12. แฟชั่น (Fashion) การผลิตเครื่องแต่งกาย การออกแบบ จัดทำตัวอย่างจัดเตรียมการผลิต การขายเครื่องแต่งกายสำเร็จรูปและการรับจ้างตัดเสื้อให้ลูกค้า ยกเว้นการผลิตเสื้อผ้าจากผ้าฝ้ายที่ผลิตขึ้นเองและเครื่องสวมใส่สำหรับกีฬา

ปี 2561 อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 15 กลุ่มอุตสาหกรรม สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจถึง 1.46 ล้านล้านบาท โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายสาขาอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงสุด 5 อันดับแรก พบว่า อันดับที่ 1 ได้แก่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 28.04 มูลค่ารวม 4.09 แสนล้านบาท อันดับที่ 2 คือ อุตสาหกรรมอาหารไทย มีสัดส่วนร้อยละ 18.29 มูลค่ารวม 2.67 แสนล้านบาท อันดับที่ 3 คือ อุตสาหกรรมการโฆษณา มีสัดส่วนร้อยละ 14.28 มูลค่ารวม 2.08 แสนล้านบาท อันดับที่ 4 คือ อุตสาหกรรมแฟชั่น มีสัดส่วนร้อยละ 12.99 มูลค่ารวม 1.89 แสนล้านบาท และอันดับที่ 5 อุตสาหกรรมการออกแบบ มีสัดส่วนร้อยละ 8.6 มูลค่ารวม 1.25 แสนล้านบาท (ที่มา: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)).

แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรม 15 สาขา โดยเปรียบเทียบระหว่างช่วงปี 2559 – 2561 จะพบว่า สัดส่วนการเติบโตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ปี 2561 เกือบทุกสาขามีแนวโน้มลดลงจากปี 2560 โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการพิมพ์ อันเนื่องมาจาก Disruptive Technology ที่มีการปรับเปลี่ยนสู่การเป็น Digital Age อย่างเต็มตัว เห็นได้ชัดจากการปิดตัวของธุรกิจนิตยสารในหลายๆ แบรินด์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ต้องเร่งปรับตัวเพื่อเพิ่มอัตราเร่งในการเติบโตทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ประกอบด้วย อุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรม และอุตสาหกรรมอาหารไทย ส่วนอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเติบโตสูงโดดเด่น ได้แก่ อุตสาหกรรมทัศนศิลป์ หรือ Visual Arts

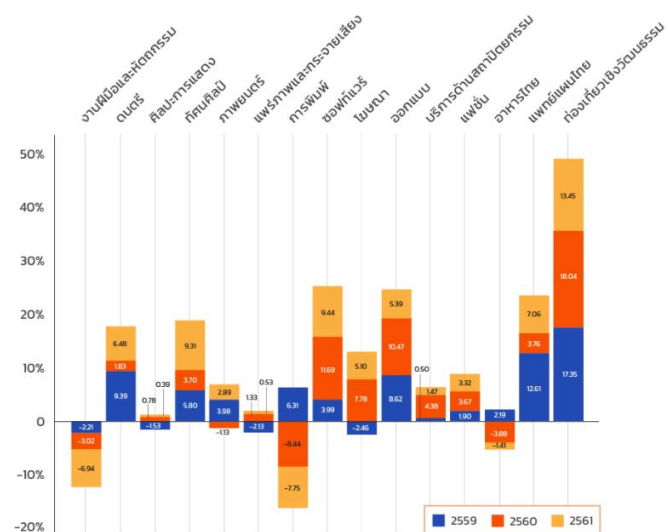
มูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รายสาขาของไทย

สัดส่วนมูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 15 ประเภท
ต่อมูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งหมด ณ ราคาประจำปี 2561

ภาพที่ 2-1 มูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รายสาขาของไทย ประจำปี 2561

การเติบโตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (%) เปรียบเทียบระหว่างปี 2559 - 2561

ภาพที่ 2-2 การเติบโตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ.2561

สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์รายอุตสาหกรรม

1. กลุ่มอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรม

งานฝีมือและหัตถกรรมไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทยเกิดจากการนำภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาสร้างสรรค์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ สถานการณ์ทางการแข่งขันในกลุ่มอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรม อยู่ในระดับปานกลางผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในแง่ของการออกแบบและการใช้งานที่ผสมผสานเอกลักษณ์และรูปแบบเฉพาะของทางแบรนด์ (Brand) ลงไปในผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยผลิตภัณฑ์จากงานฝีมือที่ผ่านการออกแบบค่อนข้างเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยยังถือว่าราคาไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์จากงานฝีมืออื่นๆ ในต่างประเทศ ในส่วนของปัจจัยแวดล้อม เช่น ทุนทางสังคม ทรัพยากรบุคคล เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมต่างๆ ถือว่าอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง โดยประเด็น **ปัญหาที่พบบกกลุ่มอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรม** ในด้านสังคมและวัฒนธรรม ยังขาดการจัดทำฐานข้อมูลและสืบสานทักษะฝีมือและต่อยอดภูมิปัญญาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาด แนวทางการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องของการเข้าถึงฐานข้อมูลหรือองค์ความรู้ในเรื่องของภูมิปัญญา ตลอดจนการสืบสานในเรื่องของทักษะฝีมือ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาและต่อยอด เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับประเด็น**ปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานฝีมือ** ยังมีความจำเป็นที่ภาครัฐควรเร่งการสนับสนุนและส่งเสริมทักษะฝีมือให้แก่แรงงานในกลุ่มมากขึ้น เพราะแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญส่วนใหญ่เริ่มเข้าสู่วัยผู้สูงอายุและเด็กวัยรุ่นมักไม่ให้ความสำคัญต่อการรับช่วงต่อ ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต ในส่วนของการพัฒนาทางเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม อาจจำเป็นต้องคอยปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมให้เข้ากับการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการต่อไป อย่างไรก็ตาม ในแง่บทบาทของหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อให้มาตรการสนับสนุนและนโยบายต่างๆ ตรงต่อความต้องการของผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในสาขางานฝีมือและหัตถกรรมมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการสร้างเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการและมีแนวโน้มของการเติบโตไปในทิศทางเดียวกันอย่างมั่นคงต่อไป สำหรับ**แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรม** ในประเทศไทยนั้นถือว่ามีโอกาสในการพัฒนาอีกมาก เนื่องจากประเทศไทยมีทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรที่โดดเด่น ทั้งนี้ จากการศึกษาและสำรวจสถานการณ์รวมถึงความต้องการของผู้ประกอบการเบื้องต้น เพื่อกำหนดนโยบายการสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก 8 ด้าน ได้แก่ 1) สถานการณ์ด้านการแข่งขันของอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรม 2) อุปสงค์ของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ 3) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล 5) ปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี 6) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม 7) บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและ 8) ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ การวางเป้าหมาย

การพัฒนาทั้งจากนโยบายของภาครัฐและการกำหนดทิศทางการดำเนินธุรกิจของเอกชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น การกำหนดแนวคิดในการพัฒนาอุตสาหกรรมงานฝีมือที่สำคัญของรัฐ คือ การสร้างอัตลักษณ์และปรับภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ รวมถึงการยกระดับและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากงานฝีมือของชุมชน ให้ความโดดเด่น เข้ากับรูปแบบการดำรงชีวิตของผู้บริโภคในปัจจุบัน โดยอาศัยความร่วมมือจากการรังสรรค์ของนักออกแบบและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ซึ่งจะช่วยให้เกิดการต่อยอดและเพิ่มมูลค่าของงานหัตถกรรม ทั้งนี้ การผลักดันกลุ่มอุตสาหกรรมงานฝีมือยังถือเป็นการรื้อฟื้นและฟื้นฟูภูมิปัญญาพื้นบ้านอันเป็นรากเหง้าของสังคมไทยที่จะเริ่มสูญหายไปจากสังคมไทย ให้กลับมามีชีวิตและผสมผสานอยู่ในข้าวของเครื่องใช้ของคนในยุคปัจจุบัน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) , 2562)

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่มีทัศนคติและรูปแบบการดำเนินชีวิตของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาทั้งจากนโยบายของภาครัฐและการกำหนดทิศทางการดำเนินธุรกิจของเอกชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะผลักดันกลุ่มอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรมต้องหันมาปรับรูปแบบใหม่ ทั้งความทันสมัยและได้กลืนอายุท้องถิ่นสร้างมูลค่าสินค้าให้เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการฟื้นฟูภูมิปัญญาพื้นบ้านอันเป็นรากเหง้าของสังคมไทยที่จะเริ่มสูญหายไปจากสังคมไทย การนำวัฒนธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของงานออกแบบอาจเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้หัตถกรรมเชิงสร้างสรรค์สู่ภาคปฏิบัติต่อไป

2. กลุ่มอุตสาหกรรมดนตรี

อุตสาหกรรมดนตรี หมายถึง การแต่งเพลงหรือประพันธ์เพลงทั้งในส่วนของท่านองและเนื้อเพลง การบันทึกเสียง การจัดจำหน่ายผลงานเพลงในรูปแบบสิ่งบันทึกเสียง การแสดงสด การบริหารจัดการลิขสิทธิ์เพลง การบริหารจัดการศิลปินและกิจกรรมการสนับสนุนการจัดจำหน่ายผลงานเพลง ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง (Related Activity) คือ กิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานของอุตสาหกรรมดนตรีครอบคลุมงานแถลงข่าว การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ การผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง งานมหกรรมและเทศกาลสตูดิโอ การประพันธ์ดนตรีสำหรับเกมหรือภาพยนตร์การผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีการถ่ายภาพและการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรี ทั้งนี้ แนวโน้มและโอกาสในกลุ่มอุตสาหกรรมดนตรี ในอุตสาหกรรมเพลง ช่วง 20 ปีที่ผ่านมา เกิด Disruptive Technology โดยแผ่นเสียงถูกแทนที่ด้วยเทปคาสเซตและซีดีและทั้งหมดจะถูกแทนที่ด้วยเพลงดิจิทัลรวมถึงการฟังผ่านระบบสตรีมมิง ซึ่งเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมเพลงทั่วโลกที่ปัจจุบันใช้บริการการฟังเพลงสตรีมมิงแบบดิจิทัล (Online Music Streaming) เข้ามาพลิกโฉมอุตสาหกรรมเพลงทั่วโลกให้เข้าสู่ “Digital Music” อย่างเต็มรูปแบบ โดยเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคให้หันไปฟังเพลงผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Spotify, Deezer, Apple Music เป็นการฟังเพลงรูปแบบ On Demandและมีทั้งรูปแบบที่ไม่เสียค่าบริการ (มีโฆษณาแทรก) และไม่เสียค่าบริการหรือการดูคลิปวิดีโอบน YouTube ส่งผลให้ค่ายเพลงต้องปรับ

แผนการดำเนินธุรกิจใหม่ โดยยกเลิกการผลิตผ่านซีดีและแผ่นเสียงแล้วปรับรูปแบบโดยการนำผลงานเพลงไปใส่อยู่ใน Music Streaming แทน โดยการเพิ่มขึ้นของรายได้สตรีมมิ่งนี้มาจากความสะดวกและง่ายในการใช้งาน มีเพลงให้เลือกหลากหลาย รวมถึงสามารถจดจำความชอบของแต่ละบุคคลและสามารถแนะนำประเภทเพลงให้เข้ากับลักษณะความชอบของบุคคล เป็นการจัดการตามความต้องการลูกค้า (Customization) ได้รับประสบการณ์ที่ดีในราคาที่จับต้องได้ ซึ่งมีธุรกิจนวัตกรรมต่างๆ ของเข้าถึงที่สามารถต่อยอดทางธุรกิจร่วมกับการสตรีมมิ่งออนไลน์ เช่น สมาร์ทลำโพง หูฟังไร้สายและวัสดุประกอบ เป็นต้น อุปกรณ์ที่สามารถรองรับการใช้งานของแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งได้ อุตสาหกรรมดนตรีเป็นอุตสาหกรรมที่มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ทั้งเครื่องดนตรีรูปแบบและมาตรฐานการเล่นดนตรีรวมไปถึงวิธีการเผยแพร่ในมิติต่างๆ

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมดนตรีของไทย

การพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมของอุตสาหกรรมดนตรีของไทยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา การผลักดันผลงานสู่ตลาดโลกและการเชื่อมโยงไปยังอุตสาหกรรมอื่นๆ โดยสรุปได้เป็นประเด็น 4 ประเด็นปัญหาสำคัญ คือ **1) ปัญหาทรัพย์สินทางปัญญา** ปัญหาหลักของอุตสาหกรรมดนตรีคือการ ละเมิดลิขสิทธิ์เพลง เนื่องจากพฤติกรรมของ ผู้ฟัง ระบบการตรวจสอบและการคุ้มครอง ลิขสิทธิ์เพลงในปัจจุบันยังที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพียงพอ อีกทั้งประเทศไทยมีหน่วยงานด้านลิขสิทธิ์จำนวนมากหลายหน่วยงานจึงมีบทบาทหน้าที่ทับซ้อนกัน **2) ปัญหาการสร้างสรรคผลงาน** ปัญหาหลักของอุตสาหกรรมดนตรีคือการ ละเมิดลิขสิทธิ์เพลง เนื่องจากพฤติกรรมของ ผู้ฟัง ระบบการตรวจสอบและการคุ้มครอง ลิขสิทธิ์เพลงในปัจจุบันยังที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพียงพอ **3) ปัญหาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์** การวางแผนทางด้านการตลาดและการ ประชาสัมพันธ์ในภาพรวมของอุตสาหกรรม ทั้งต่อตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะการกำหนดภาพลักษณ์ของอุตสาหกรรม (Branding) ถือเป็นปัญหาสำคัญ เพราะยังขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ **ปัญหาในการดำเนินงานภาครัฐ** ในปัจจุบัน ภาครัฐยังขาดนโยบายสนับสนุน อุตสาหกรรมในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมทางดนตรี เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนมีบทบาท งานไม่ชัดเจนและมีมาตรฐานการทำงานต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งกฎหมายข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องมีความคลุมเครือในหลายประเด็น การดำเนินงานจึงถูกผลักดันให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เป็นหลัก

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอุตสาหกรรมดนตรี ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่มีการปรับเปลี่ยนธุรกิจเกิด Disruption Technology โดยถูกแทนด้วยเพลงดิจิทัลรวมถึงการฟังเพลงผ่านระบบสตรีมมิ่ง (Streaming) แบบดิจิทัล โดยเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยการเพิ่มขึ้นของรายได้มาจากการใช้งานและเพลงให้เลือกมีความหลากหลาย ฉะนั้นการพัฒนาในสาขาของดนตรี หากมีการพัฒนาแพลตฟอร์มที่

รองรับการใช้งานของแอปพลิเคชันสตีมมิ่งจะเป็นการพัฒนาธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ด้านดนตรีและปัญหาทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นปัญหาหลักของอุตสาหกรรมดนตรี คือการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น นำไปสู่การกำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สาขาดนตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและยกระดับความหลากหลายของดนตรีภายในประเทศ ตลอดจนการเจริญเติบโตในระดับสากล ส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาของอุตสาหกรรมดนตรี สนับสนุนการเติบโตของอุตสาหกรรมดนตรีทั้งในและต่างประเทศ ยกระดับความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีให้ก้าวทันโลกและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนความหลากหลายของธุรกิจดนตรี ทั้งนี้ ในส่วนของภาครัฐควรมีการสนับสนุนผู้สร้างสรรค์ผลงาน ส่งเสริมด้านการตลาด ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (อินเทอร์เน็ต) และให้ความร่วมมือกับภาคเอกชนในการผลักดันอุตสาหกรรมดนตรีให้มีการขับเคลื่อนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้ทันกับกระแสนิยมในปัจจุบันและสร้างรายได้ให้กับประเทศ

3. กลุ่มอุตสาหกรรมศิลปะการแสดง

มูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมศิลปะการแสดงค่อนข้างคงที่หรือมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยและหากเปรียบเทียบอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมศิลปะการแสดงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้หลายภาคส่วนตระหนักถึงอนาคตที่ไม่แน่นอนหรือความไม่มั่นคงมากขึ้น สิ่งใดก็ตามที่กระแสดนตรีในช่วงก่อนกักตัวหรือระหว่างการ Lockdown อาจไม่ได้ดีตลอดไปในช่วงภายหลังการปลดล็อกเมื่อโรคระบาดยุติลง ศิลปะการแสดงแขนงต่างๆ ต้องปรับตัวเองในช่วงกักตัว เพื่อให้เข้าถึงผู้ชมและเพื่อเพิ่มกระแสให้ตัวเอง ระหว่างที่มีการระบาดของโควิด-19 มีการประกาศให้ใช้เวลาอยู่กับบ้านตามมาตรการ Lockdown และ Social Distancing นั้น ทำให้ Netflix มีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นถึง 15.77 ล้านราย เพิ่มขึ้นถึง 22.8% ซึ่ง เห็นว่า Netflix อาจตอบโจทย์ในช่วงเวลาการหยุดชะงักของธุรกิจการผลิตภาพยนตร์ที่การถ่ายทำภาพยนตร์เกือบทั้งหมดได้หยุดไปแล้วทั่วโลก แต่เมื่อเทียบกับค่าสมาชิกรายเดือนที่ค่อนข้างสูงเทียบกับการบริการช่องทางอื่นที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น TV Digital, แอปพลิเคชันฟรีของแต่ละช่อง เช่น ช่อง 3, ช่อง 7, TREU ID, Line TV, AIS PLAY, YouTube หรือแม้กระทั่งTIKTOK เป็นต้น แม้กระทั่งการแสดงละครเวที โอเปร่า ระบายปลายเท้า คอนเสิร์ตดนตรีคลาสสิก ยังได้ทำการยกเลิกการแสดงออกจากเชียรเตอร์มาลงในแพลตฟอร์มต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับชมง่ายขึ้นและรักษฐานลูกค้าไว้ แม้กระทั่งประเทศไทยเองการแสดงโขนพระราชทานที่หาชมยากพบว่ามีมิติใหม่คือจัดนำการแสดงโขนมาลงแพลตฟอร์ม TRUE ID เพื่อให้สะดวกต่อการรับชมในอนาคตด้วย ทั้งนี้ สอดคล้องกับข้อสรุปในการเสวนาของ UNESCO Bangkok การอภิปรายออนไลน์ เรื่อง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในไทยกับโควิด-19 ในเรื่องของศิลปะการแสดง เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2020 เวลา 19:00– 21:00 ที่กล่าวว่า “ต้องรักษฐานผู้ชมด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน” และหลังจากนี้อีก 18 เดือนจะต้องวางแผนกันต่อไปให้รัดกุมสอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้น

เพราะศิลปะการแสดงในรูปแบบละครเวที มีมิติทางด้านเวลาและความต่อเนื่องทางอารมณ์มากกว่าสาขาอื่นๆ และต้องการผู้ชมที่มีส่วนร่วมทางอารมณ์ในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งปรับตัวยากในอนาคต แต่ก็จำเป็นต้องปรับตัวแต่จะเป็นไปในทางใดต่อไปนั้นต้องเรียนรู้กันไป” (สนมพรรณ ประทุมเมศร์, 2563)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าศิลปะการแสดงทุกแขนงมีการปรับตัวจากออฟไลน์สู่ออนไลน์มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการขายให้กลุ่มลูกค้าเดิมและขยายฐานลูกค้าใหม่ๆ เป็นการสร้างให้เกิด Next New Normal หลังสิ้นสุดวิกฤตโควิด-19 กิจกรรมการแสดงถูกปรับเปลี่ยนเพื่อไม่ให้ธุรกิจการแสดงหายไป การแสดงทั่วโลกหยุดชะงักไป แต่มีธุรกิจที่เกิดขึ้นต่อการดูหนังภาพยนตร์ผ่านแพลตฟอร์มทั้งฟรีและเสียเงิน ซึ่งตอบโจทย์ในยุคสมัยนี้ ทั้งนี้หากมีการพัฒนาแพลตฟอร์มที่สะดวกต่อการรับชมออนไลน์ซึ่งจะเป็นการเพิ่มฐานลูกค้าและทำให้เศรษฐกิจทางด้านการแสดงไปได้

4. กลุ่มอุตสาหกรรมทัศนศิลป์

ปัญหาสำคัญของอุตสาหกรรมทัศนศิลป์ในปัจจุบันซึ่งเป็นผลหลักๆ มาจากตลาดไม่รองรับ คือไม่มีจำนวนผู้บริโภคงานศิลปะที่มากพอ ทำให้ศิลปินจบใหม่จำนวนมากในแต่ละปีอาจประกอบอาชีพเป็นศิลปินได้ไม่นานนัก ในภาพรวม ศิลปินจำนวนมากต้องผันตัวไปประกอบอาชีพอื่น หรือทำอาชีพเชิงการออกแบบมากกว่าการสร้างงานทัศนศิลป์เนื่องจากไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ ศิลปินขาดการพัฒนาทักษะในด้านการบริหารจัดการ การนำเสนอ การขายงาน การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและได้รับการปลูกฝังค่านิยมผิดๆ ต่อแกลเลอรีว่าควรขายงานโดยตรงมากกว่าผ่านแกลเลอรี ซึ่งแท้จริงแล้วการขายงานผ่านแกลเลอรีจะสามารถเข้าถึงตลาดได้ง่ายกว่าและกว้างกว่าการขายงานด้วยตนเอง ผลงานศิลปินของไทยมักถูกจำกัดอยู่เฉพาะบางเรื่อง คือเรื่องศาสนา ความเชื่อต่างๆ ของไทย ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงความต้องการของตลาดโลกได้ เนื่องจากเป็นเนื้อหาการนำเสนอที่ค่อนข้างแคบและปัจจุบันรูปแบบงานทัศนศิลป์ของไทยยังไม่หลากหลายมากนัก เช่น ขาดการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสร้างงาน เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ก็เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการปรับรูปแบบการแสดงหรือผลงาน เช่น ต้องสร้างประสบการณ์ที่ลดการสัมผัส เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค ทั้งนี้การขายงานของศิลปินไทยมักเป็นการขายตรงไปยังผู้ซื้อและมักกำหนดราคาตามใจ มากกว่าอิงราคาตลาดซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาในตลาดอีกด้วย การสนับสนุนศิลปินในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมและมักสนับสนุนศิลปินบางกลุ่ม ยังขาดการสนับสนุนศิลปินรุ่นใหม่ รวมถึงศิลปินในภูมิภาคอื่นๆ อีกด้วยและขาดการสนับสนุนให้ศิลปินไปออกงานในต่างประเทศ เพื่อให้ศิลปินได้เห็นงานศิลปะที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เห็นความแตกต่างและเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานที่หลากหลายมากขึ้นได้ มีการสนับสนุนเชิงพื้นที่สำหรับการสร้างงานของศิลปินค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการผลิตงานที่ไม่สามารถทำได้ในพื้นที่ส่วนตัวของศิลปิน เช่น งานประติมากรรมต่างๆ รวมถึงพื้นที่สำหรับการแสดงงานศิลปะที่ไม่มากพอ ทำให้ขาดปัจจัยสนับสนุนการสร้างชื่อเสียงให้ศิลปินรุ่นใหม่ ประกอบกับรัฐไม่ให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่สาธารณะมาก

เท่าที่ควร ซึ่งสามารถสนับสนุนโดยเป็นทั้งพื้นที่สำหรับการสร้างงานและการแสดงงานเพื่อเข้าถึงชุมชนได้ นอกจากนี้ พหิภพภัณฑของไทยในปัจจุบันยังไม่น่าสนใจมากนัก ทำให้ประชาชนยังไม่สนใจและเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงงานศิลปะ ในด้านแกลเลอรีซึ่งเปรียบเป็นธุรกิจสนับสนุนศิลปินในด้านการขายงาน พบว่ามีจำนวนลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากปัญหาด้านการดำเนินธุรกิจและบางแกลเลอรีนำเสนองานที่เข้าถึงยากแต่ก็มีแกลเลอรีที่นำเสนองานรูปแบบใหม่ๆ มากขึ้น การพัฒนาของเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อการดำเนินการของแกลเลอรีเนื่องจากศิลปินสามารถขายงานโดยไม่ผ่านตัวกลาง แต่สามารถขายงานผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ส่วนตัวของศิลปินเองทำให้แกลเลอรีจะต้องปรับตัวเพื่อหาจุดขายให้ศิลปินขายงานผ่านแกลเลอรีมากขึ้น ปัญหาสำคัญอีกประเด็น คือ การขาดการสนับสนุนจากรัฐ ภาครัฐไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านศิลปะมากเท่าที่ควร เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจหลายโครงการขาดการวางแผน ทำให้มีโครงการไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ยังขาดการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ รวมถึงขาดการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานเอกชนที่สามารถให้การสนับสนุนในบางเรื่อง เช่น การสนับสนุนด้านการเงิน หรืองานดำเนินการตามบทบาทของหน่วยงานต่างๆ อีกด้วย ทั้งนี้ มีระบบกองทุนของสศร. ที่ขาดการบริหารจัดการ หรือยกระดับให้เป็นการสนับสนุนเชิงรุก ทำให้หน่วยงานในอุตสาหกรรม หรือศิลปินที่ต้องการการสนับสนุนด้านเงินทุน ไม่สามารถเข้าถึงกองทุนดังกล่าวได้และการดำเนินการของรัฐ ไม่มีการปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมไม่เห็นคุณค่าและมูลค่าที่แท้จริงของอุตสาหกรรมในปัจจุบัน นอกจากนี้ ธุรกิจสนับสนุนศิลปะก็ยังมีน้อยมากในระบบนิเวศของทัศนศิลป์ไทย ทำให้ขาดธุรกิจที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการของอุตสาหกรรม ปัญหาด้านกฎระเบียบและภาษี ยังเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของอุตสาหกรรม ขาดการดำเนินการเชิงภาษี ที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานในอุตสาหกรรม รวมถึง กระตุ้นให้เกิดคนดู ผ่านมาตรการลดหย่อนภาษีต่างๆ อีกด้วย แนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมทัศนศิลป์ของไทย จากการศึกษาเปรียบเทียบกรณีศึกษาจากต่างประเทศ สามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย ใน 5 ประเด็น คือ 1) รัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศิลปะ 2) รัฐควรส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศด้วยงานศิลปะ 3) รัฐควรพัฒนาระบบนิเวศ/โครงสร้างพื้นฐาน 4) รัฐควรให้ความสำคัญด้านการศึกษาในศิลปะ และ 5) รัฐควรสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าควรมีการพัฒนาระบบการศึกษาด้านศิลปะให้ทันสมัยและครอบคลุมการสอนทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพศิลปินมากขึ้น ภาครัฐควรมีการสนับสนุนให้ความสำคัญกับการพัฒนาศิลปะ ให้ศิลปินไปออกงานในต่างประเทศ เพื่อให้ศิลปินได้เห็นงานศิลปะที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานที่หลากหลายมากขึ้นได้ รัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศิลปะ มีการสนับสนุนเชิงพื้นที่สาธารณะสำหรับการสร้างงานของศิลปินเพิ่มมากขึ้น และรัฐควรมีการส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศด้วยงานศิลปะ ปัจจัยสนับสนุนในการสร้างผลงาน รวมถึงการกระตุ้นในภาครัฐในการขายงานศิลปะรวมถึงการกระตุ้นคนดูผ่านมาตรการลดหย่อนภาษีต่าง ๆ

5. กลุ่มอุตสาหกรรมภาพยนตร์

ในหลายประเทศอุตสาหกรรมภาพยนตร์ เป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง เช่น สหรัฐ เกาหลีใต้ ฝรั่งเศส เนื่องจากประเทศต่างๆ เหล่านี้เล็งเห็นว่า ภาพยนตร์นั้นมีส่วนสำคัญต่อการเผยแพร่ วัฒนธรรมของประเทศให้ดำรงอยู่ในประเทศและเผยแพร่เป็นสินค้าออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศนำ รายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก (Positioningmag, 2565) สำหรับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทย นั้นมีแนวโน้มที่จะมีการส่งออกภาพยนตร์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศเพิ่มขึ้นในช่วงที่ผ่านมาและก็มีภาพยนตร์ บางเรื่องที่ประสบความสำเร็จทางด้านรายได้เพิ่มขึ้นจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีภาพยนตร์อีกหลายเรื่อง ที่เข้าร่วมงานประกวดภาพยนตร์ในระดับนานาชาติและได้รับรางวัลรับรองคุณภาพในหลายๆ ด้าน เช่น การ กำกับการแสดง การลำดับภาพ การตัดต่อ เป็นต้น การเติบโตพัฒนาอย่างต่อเนื่องของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ไทยนั้นกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในระดับประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคของ อุตสาหกรรมก็ยังมีอยู่บ้าง (Positioningmag, 2565) โดยข้อจำกัดในการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยเพื่อก้าวไปสู่ระดับการส่งออก จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะด้านภาพยนตร์ ภาครัฐต้องมี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์โดยเฉพาะและบูรณา การหน่วยงานภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม ให้ดำเนินงานร่วมกันได้อย่างมี เอกภาพ และกำหนดแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ให้ชัดเจน โดยภาครัฐในฐานะที่ภาพยนตร์จะ เป็นสื่อวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับประชาชนทั้ง ประเทศ ซึ่งมีหลายประเทศให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในลักษณะนี้มาก เช่น ฝรั่งเศส เกาหลีใต้ ที่ มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการสร้างภาพยนตร์โดยการหักรายได้จากภาพยนตร์เข้ากองทุนส่วนหนึ่งและเงิน อุดหนุนจากรัฐบาลส่วนหนึ่งเพื่อช่วยให้มีการผลิตภาพยนตร์ที่ได้คุณภาพออกฉายและเป็นการส่งเสริมให้ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของทั้งสองประเทศนั้นมีการเติบโตขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน (Positioningmag, 2565)

การส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมแพทย์แผนไทย เนื่องจาก ภาพยนตร์สามารถเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ด้านต่างๆ ของประเทศไทยสู่นานาชาติได้ **การสนับสนุนการจัดเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติ** ได้แก่ เทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ (World Film Festival of Bangkok) ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมี ประสิทธิภาพและสนับสนุนการเป็นเจ้าภาพเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติเฉพาะกลุ่ม เช่น ภาพยนตร์เด็ก ภาพยนตร์สตรี ภาพยนตร์การ์ตูน เพื่อเป็นการขยายช่องทางทางการตลาดให้กว้างมากยิ่งขึ้น **การปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์** ภาครัฐต้องปรับปรุงกฎหมายให้สนับสนุนและส่งเสริม อุตสาหกรรมภาพยนตร์มากกว่าการกำกับดูแลและควรส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันภายใต้เขต

การค้าเสรีและควรปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยทั้งในเรื่องของการจัดประเภทของภาพยนตร์ การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ รวมไปถึงให้ความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาด้วย การสนับสนุนให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเขียนบทภาพยนตร์ การตัดต่อภาพยนตร์ เพื่อให้เพียงพอ กับความต้องการของตลาดที่กำลังขยายตัวในปัจจุบันและส่งเสริมให้มีการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรในส่วนของผู้ประกอบการเองเพื่อพัฒนาให้บุคลากรให้มีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น การสนับสนุนให้มีการพัฒนารูจิก ต่อเนื่อง เช่น ธุรกิจโรงถ่าย ที่ได้มาตรฐานทั้งในและนอกสถานที่ บริการหลังการถ่ายทำ เช่น บริการล้างฟิล์ม และพิมพ์ภาพยนตร์ บริการเทคนิคถ่ายภาพพิเศษและภาพแอนิเมชันด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ บริหารห้อง บันทึกลเสียง เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าจะมีให้บริหารบ้างแล้ว แต่ก็ยังจัดว่าเป็นธุรกิจขนาดเล็กและยังต้องพัฒนา มาตรฐานให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ การให้สิทธิประโยชน์สำหรับผู้ผลิตในอุตสาหกรรมต้องรวมถึง อุตสาหกรรมสนับสนุนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต้องเร่งพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรม สนับสนุนของไทยให้สามารถรองรับปริมาณงานในประเทศและรองรับในกรณีที่มีการใช้ไทยเป็นสถานที่ถ่าย ทำภาพยนตร์จากต่างประเทศซึ่งมีการขยายตัวมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การรักษาคุณภาพในการสร้างภาพยนตร์ อย่างจริงจัง สำหรับผู้ผลิตเพื่อให้ผู้ชมได้รับชมภาพยนตร์ที่มีคุณภาพตามที่คาดหวัง ทั้งผู้ชมในประเทศและ ต่างประเทศ ซึ่งต้องมีเอกลักษณ์ของตนเองและสามารถถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนไทย มีความผสมผสานในแบบ สากล ซึ่งเป็นจุดแตกต่างจากภาพยนตร์จากฮอลลีวูดและจะสามารถสร้างตลาดให้ยอมรับได้ การนำเครื่องมือ ทางการเงินมาใช้ในการบริหารและลดความเสี่ยงในการผลิตภาพยนตร์ของผู้ผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ส่งเสริมให้มีการนำระบบการตลาดแบบการเสนอขายภาพยนตร์ล่วงหน้าก่อนการสร้าง เพื่อเป็นการลดความ เสี่ยงของธุรกิจ นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาธุรกิจสร้างภาพยนตร์แบบมืออาชีพที่มีการนำเครื่องมือทาง การเงินมาใช้ในการบริหารรายได้ในอนาคตมาใช้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าควรมีส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ภาครัฐควรมีการสนับสนุนทั้ง ในด้านกฎหมายและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์โดยเฉพาะ การส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาพยนตร์ควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมอื่นๆ การสนับสนุนการจัดเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติ การพัฒนาการ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ การดูแลเรื่องลิขสิทธิ์ ทรัพย์สินทางปัญญา การให้สิทธิ ประโยชน์สำหรับผู้ผลิตในอุตสาหกรรมต้องรวมถึงอุตสาหกรรมสนับสนุนอื่นๆ รวมถึง การรักษาคุณภาพใน การสร้างภาพยนตร์อย่างจริงจัง

6. กลุ่มการแพร่ภาพและกระจายเสียง

จากผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนไปสู่การรับส่งสัญญาณวิทยุ โทรทัศน์ใน ระบบดิจิทัล 1) ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การบริโภคสินค้าและบริการ แนวโน้มสื่อทุกแพลตฟอร์ม พร้อม พฤติกรรมการบริโภคสื่อและการติดต่อสื่อสารต่อแบรนด์สินค้าที่มีผลต่อการจับจ่ายและวางแผนด้านสื่อที่ให้

ประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ทราบกันดีว่าการโฆษณาสินค้าและบริการผ่านทางโทรทัศน์นั้นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นการบริโภคสินค้าและบริการของประชาชน เนื่องจากสื่อโทรทัศน์สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้น โดยไม่มีข้อจำกัดทางเทคโนโลยีที่ต้องมีอุปกรณ์การสื่อสารและอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูลและสามารถสร้างการรับรู้ในตัวสินค้าไปยังผู้บริโภคทั่วประเทศไทยได้อย่างรวดเร็วและ 2) ผลกระทบต่อสังคม ตามประกาศ กสทช. เรื่อง หลักเกณฑ์การเผยแพร่กิจการโทรทัศน์ที่ให้บริการเป็นการทั่วไป การให้บริการโทรทัศน์ผ่านระบบคลื่นความถี่ภาคพื้นดินถือเป็น “บริการโทรทัศน์ที่เป็นการทั่วไป” (ฟรีทีวี) เนื่องจากการเข้าถึงโทรทัศน์ผ่านระบบคลื่นความถี่ภาคพื้นดินเป็นการเข้าถึงได้โดยตรงและปราศจากเงื่อนไขโดยที่ประชาชนไม่จำเป็นที่จะต้องเสียค่าใช้จ่าย

แนวโน้มอุตสาหกรรมและตลาดกิจการโทรทัศน์ จากอัตราการเข้าถึงและปริมาณการใช้งานอินเทอร์เน็ต Broadband ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีรวมถึงเทคโนโลยีโครงข่าย 3G และ 4G ของผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ออกพัฒนาให้มีความเร็วที่สูงขึ้น สามารถครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ เป็นวงกว้างมากขึ้น ทำให้การใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์ต่างๆ มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมต่างๆ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต่างต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ซึ่งหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนนั้น คือ “อุตสาหกรรมโทรทัศน์ สื่อ หรือ มีเดีย” โดยการเปลี่ยนแปลงที่ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในช่วง 1 - 2 ปีที่ผ่านมา คือการให้บริการ Over the Top หรือ OTT (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่ากลุ่มการแพร่ภาพและกระจายเสียง ธุรกิจการผลิตเนื้อหารายการโทรทัศน์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงผ่านโทรทัศน์ดิจิทัลเป็นต้นมา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเกิดจากสถานะที่ผู้ประกอบการช่องรายการบางรายการเริ่มประสบปัญหาขาดทุนไม่สามารถหาเงินจากรายได้โฆษณา จึงไม่มีเงินมาเพียงพอที่จะลงทุนจ้างหรือผลิตเนื้อหารายการเพื่อนำมาออกอากาศและเริ่มตัดสินใจที่จะซื้อเนื้อหารายการต่างประเทศที่มีราคาไม่แพง เช่น ภาพยนตร์เก่า หรือซีรีส์ (จีน อินเดีย เกาหลี) มาออกอากาศแทน ด้วยเหตุนี้กลุ่มผู้ผลิตเนื้อหารายการจึงต้องมีการปรับตัวโดยผู้ผลิตเนื้อหารายการส่วนใหญ่กำลังขยายตลาดไปสู่แพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น รวมถึงพฤติกรรมการรับชมโทรทัศน์ของผู้บริโภคมีแนวโน้มในการเลือกชมรายการโทรทัศน์ตามความต้องการของตนเองมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากประสิทธิภาพด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วมากขึ้น เสถียรมากขึ้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลให้พฤติกรรมผู้รับชมโทรทัศน์เปลี่ยนแปลงไปคือ “การปรับตัวของภาคธุรกิจ” เพื่อตอบสนองวิถีการดำรงชีวิตของผู้รับชมที่เปลี่ยนไป โดยการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมสมัยใหม่ หรือการให้บริการในรูปแบบ OTT จึงถือเป็นโอกาสที่ท้าทายของธุรกิจในยุคดิจิทัล ที่ตอบสนองความต้องการในการรับชมให้สะดวก ง่ายและมีความหลากหลายมากขึ้น

7. กลุ่มการพิมพ์

อุตสาหกรรมการพิมพ์ สิ่งพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคทุกกลุ่มทุกวัย เนื่องจากในชีวิตประจำวันของทุกคนล้วนเกี่ยวข้องกับการใช้สิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือเรียน นิตยสาร หนังสือพิมพ์ การ์ด นามบัตร โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว ฉลากหรือสิ่งพิมพ์บนบรรจุภัณฑ์ที่มาพร้อมกับสินค้าอุปโภค บริโภคต่างๆ ถือเป็นธุรกิจที่สนับสนุนภาคธุรกิจอื่นๆ อีกหลายประเภท อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ไทย ประกอบด้วย 3 กลุ่มธุรกิจ คือ 1) กลุ่มธุรกิจสิ่งพิมพ์ 2) กลุ่มธุรกิจบรรจุภัณฑ์ และ 3) กลุ่มธุรกิจการพิมพ์สกรีน ซึ่งอุตสาหกรรมการพิมพ์นี้ถือเป็นอุตสาหกรรมกลางน้ำ โดยต้องพึ่งพาอุตสาหกรรมต้นน้ำ อย่าง อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ อุตสาหกรรมผลิตกระดาษ โดยมีโครงสร้างอุตสาหกรรม มีโซ่อุปทาน ตั้งแต่ อุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ ปลาย

กลุ่มธุรกิจสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์และนิตยสารจึงเป็นทางเลือกหลักเป็นช่องทางการเผยแพร่เนื้อหาโฆษณาและประชาสัมพันธ์มาหลายศตวรรษ แต่ในปัจจุบันธุรกิจสามารถสร้างเนื้อหาและส่งผ่าน “สื่อ” ผ่าน “สื่อสังคมออนไลน์” อาจทำให้เกิดคำถามว่ายังจำเป็นต้องใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือไม่ **การเติบโตของสื่อสิ่งพิมพ์มาจากหลายสาเหตุ** จากการสำรวจพบว่าความต้องการในการส่งเสริมการขายสินค้าปลีก อาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น มีการจัดทำโฆษณาสินค้าขายปลีกผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์เพิ่มขึ้น โดยถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการทำตลาดโดยรวมและผลสำรวจที่สำคัญคือ บริษัท Adobe ได้ทำแบบสอบถามลูกค้า 1,250 ราย พบว่าโฆษณาทางสื่อดิจิทัลไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มากนัก แต่โฆษณาที่เป็นสิ่งพิมพ์กลับสร้างความสนใจให้ผู้อ่านได้ ดีกว่าในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา การพิมพ์มีการพัฒนาการในแนวทางคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีการใช้หมึกที่ทำจากน้ำมันพืช ช่วยลดการปล่อยสารระเหยสู่บรรยากาศ (VOC Volatile Organic Compounds) และมีการนำกระดาษรีไซเคิลคุณภาพสูงมาใช้ในงานพิมพ์แมกกาซีน แคตตาล็อก ไตรเรกเมลล์ ฯลฯ การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นอกจากกระทบต่อธุรกิจต่างๆ แล้ว ยังทำให้ความต้องการของสื่อสิ่งพิมพ์ลดลง ตัวอย่างตามรายงานจากบริษัทไฮเดิลเบิร์กว่า ยอดผลิตสิ่งพิมพ์โดยรวม (ทั้งการพิมพ์ทั่วไปและการพิมพ์บรรจุภัณฑ์) ในประเทศจีนลดลงกว่า 80% ช่วงโควิดระบาด แต่ก็สามารถฟื้นสู่ภาวะปกติเมื่อเชื้อไวรัสโควิดสามารถถูกควบคุมได้ ความต้องการในการโฆษณาเพื่อผลักดันให้ตลาดสินค้าเติบโตมีส่วนทำให้เพิ่มยอดการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ บริษัทที่มียอดจำหน่ายสินค้าสูงๆ และมีสาขามากมายจะสามารถสั่งผลิตสิ่งพิมพ์ในปริมาณที่มากซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิตสิ่งพิมพ์ลดลง

กลุ่มธุรกิจบรรจุภัณฑ์ ซึ่งก่อนหน้านี้อุตสาหกรรมการพิมพ์ทั่วโลกก็อยู่ในภาวะที่ต้องปรับตัวกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมการผลิตรูปแบบใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มบรรจุภัณฑ์ หรือ ดิจิตอลแพ็คเกจจิ้ง ในกลุ่มผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม Industrial Design และ ยังมองเห็นการปรับตัวเชิงบวกสำหรับผู้ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมจากทั่วโลก แม้จะได้รับผลกระทบจากวิกฤติการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของธุรกิจ

สิ่งพิมพ์ อย่างหนังสือพิมพ์และนิตยสาร แต่เมื่อพิจารณาจากห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมแล้ว กลับเปลี่ยนผ่านการใช้งานไปสู่อุตสาหกรรมอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมหลักอย่างบรรจุภัณฑ์ ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสิ่งพิมพ์เข้ามาเกี่ยวข้องตลอดวงจรการผลิตซึ่งในระดับมหภาคทั่วโลกแล้ว ยังพบปัจจัยสนับสนุน ที่ส่งผลให้อุตสาหกรรมการพิมพ์เติบโตได้ในระยะยาว ได้แก่ 1) ดิจิตอลแพ็คเกจจิ้ง กับโอกาสเติบโตของอุตสาหกรรมการพิมพ์ 2) การลงทุนเทคโนโลยีการพิมพ์เพื่อการผลิต 3) เทรนด์สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม จากพฤติกรรมการใช้จ่ายออนไลน์ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้อุตสาหกรรมการพิมพ์และการบรรจุภัณฑ์ยังคงเติบโต โดยไม่ว่าจะเป็นสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ไปจนถึงผลิตภัณฑ์ใช้งานในชีวิตประจำวันที่ผู้บริโภคต้องได้รับการส่งถึงหน้าประตูบ้านนั้น ล้วนต้องการใช้แพ็คเกจจิ้งทั้งสิ้น

กลุ่มธุรกิจการพิมพ์สกรีน ปัจจุบันการพิมพ์สกรีนและดิจิตอล เริ่มมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มมากขึ้นในการพิมพ์วัสดุหลายๆ ประเภท ทั้งนี้สมาคมจึงได้พิจารณาบริบทและบทบาทของอุตสาหกรรมการพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีเทคโนโลยีการพิมพ์ที่ทันสมัยเข้ามาสอดคล้องในการผลิต ในช่วงที่ผ่านมาในขณะที่สื่อดิจิทัลเริ่มมีผู้ติดตามสูงขึ้น สิ่งพิมพ์ได้กลายเป็นเครื่องช่วยสร้างความบันเทิงในช่วงเวลานี้เป็นความจริงอยู่ส่วนหนึ่ง (สมาคมการพิมพ์ไทย, 2565) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ในปัจจุบันต้องปรับตัวและเตรียมพร้อมไปกับโลกออนไลน์และโลกดิจิทัล เพื่อพร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จากสถานการณ์ Covid-19 การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม Industrial Design เป็นการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดความเป็นไปได้ระหว่างการผลิตการตลาด นำเสนอแนวความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีประโยชน์ใช้สอยที่เป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ เติบโตมากขึ้นการที่คนซื้อของออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ธุรกิจสิ่งพิมพ์มีการใช้เครื่องพิมพ์ดิจิทัลที่มีความเร็วสูงและพิมพ์ได้แบบ 3D เครื่องพิมพ์สามมิติสำหรับงานพิมพ์ทั่วไปและงานพิมพ์บรรจุภัณฑ์ทำให้ภาพเสมือนจริง มีคุณภาพคมชัดมากกว่าการพิมพ์ในยุคก่อน รวมไปถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ การจดลิขสิทธิ์การพิมพ์ที่จะนำไปต่อยอดในธุรกิจการพิมพ์และในส่วนของธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ในปัจจุบันยังคงอยู่ เพราะการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์อยู่รอดด้วยการสร้างนวัตกรรมและสื่อสิ่งพิมพ์มีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถออกแบบรูปแบบสื่อได้เต็มที่เพราะไม่มีข้อจำกัดด้านเนื้อที่ขนาด เป็นเพื่อนให้ความบันเทิงและยามว่าง มีความเป็นสามมิติสัมผัสได้ สื่อสิ่งพิมพ์ในโลกนี้ยังมีการเติบโตอยู่ หากมีหลักการทำสื่อที่ดีก็สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน

8. กลุ่มซอฟต์แวร์

อุตสาหกรรมบริการดิจิทัลและซอฟต์แวร์หมายถึง การผลิตและการให้บริการด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยครอบคลุมการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล การให้บริการข้อมูลเนื้อหาและธุรกรรมต่างๆ ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมถึงการผลิตซอฟต์แวร์และการให้บริการด้านซอฟต์แวร์ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการสร้างมูลค่าผ่านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital economy) โดยการ

เปลี่ยนแปลงระบบอุตสาหกรรมของโลก (Global industrial transformation) จากการเน้นเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาโมเดลธุรกิจเพื่อเพิ่มคุณค่าใหม่ๆ ให้กับลูกค้า และมีแนวโน้มที่ Digitalization จะถูกประยุกต์ไปใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคธุรกิจบริการมากขึ้น (UNCTAD, 2021) ผู้ประกอบการในธุรกิจบริการดิจิทัลและซอฟต์แวร์ส่วนใหญ่เป็นบริษัทคนไทยสัดส่วนถึง 95% โดยผู้ประกอบการที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันมักเป็นรายใหญ่โดยเฉพาะบริษัทต่างชาติที่เน้นการใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นได้เองและมีการปรับปรุงรูปแบบการดำเนินธุรกิจได้ทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ตลอดเวลาแต่ยังมีอยู่จำนวนน้อย โครงสร้างตลาดโดยรวมของธุรกิจบริการดิจิทัล ซอฟต์แวร์และบริการซอฟต์แวร์ยังเน้นในประเทศเป็นหลักสัดส่วนกว่า 90% โดยธุรกิจดิจิทัลคอนเทนต์มีตลาดต่างประเทศรองรับอยู่บ้าง ส่วนใหญ่เป็นการรับงานออกแบบ (ที่มา: สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์: TPSO, MOC และ Depa)

กลุ่มบริการดิจิทัล กลุ่มธุรกิจนี้ประกอบด้วยธุรกิจย่อย ได้แก่ 1) E-content ธุรกิจบริการข้อมูลต่างๆ ผ่านออนไลน์ 2) E-transaction ธุรกิจที่ให้บริการด้านการทำธุรกรรมผ่านออนไลน์โดยมีรายได้จากค่าธรรมเนียม เป็นต้น 3) E-retail ธุรกิจร้านค้าซื้อขายผ่านออนไลน์ รวมถึงแพลตฟอร์มตัวกลางที่มีบทบาทในการขายของผ่าน 4) E-entertain ธุรกิจให้บริการด้านบันเทิงผ่านออนไลน์ประเภท TV เพลงและภาพยนตร์ออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นแพลตฟอร์มให้บริการของผู้ประกอบการรายใหญ่ค่ายต่างชาติ 5) FinTech ธุรกิจให้บริการเทคโนโลยีทางการเงินผ่านออนไลน์ หรือใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเงิน 6) E-Advertise ธุรกิจให้บริการโฆษณาออนไลน์หรือพัฒนาแบรนด์ในรูปแบบ Digital marketing agencies

กลุ่มซอฟต์แวร์และบริการซอฟต์แวร์ ประกอบด้วยธุรกิจย่อย ได้แก่ 1) Software system integration (SI) ธุรกิจจัดทำระบบซอฟต์แวร์ หรือให้บริการบูรณาการรวมระบบที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์ 2) Software as a Service (SaaS) ธุรกิจให้บริการด้านซอฟต์แวร์บนระบบ Cloud เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงโปรแกรมต่างๆ ได้โดยผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น Microsoft Office365, Google Drive คิดค่าบริการแบบ Subscription รายเดือน/ปี 3) Software license ธุรกิจที่มีรายได้จากการขาย/ให้เช่า Software license 4) Software maintenance ธุรกิจบริการจัดหา ติดตั้ง บำรุงรักษาและปรับปรุงเวอร์ชันของซอฟต์แวร์ 5) Customized software ธุรกิจซอฟต์แวร์ที่ลูกค้าว่าจ้างให้ออกแบบและพัฒนาเพื่อใช้เฉพาะกับงานที่เฉพาะเจาะจง โดยลูกค้าจะเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ และ 6) Software consult/Training ธุรกิจบริการให้คำปรึกษาด้านการวางระบบซอฟต์แวร์และอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์

ดิจิทัลคอนเทนต์ กลุ่มธุรกิจนี้เน้นด้านการพัฒนาเนื้อหาดิจิทัล (ไม่รวมธุรกิจบริการเนื้อหาผ่านออนไลน์ซึ่งอยู่ใน E-content ของกลุ่มธุรกิจบริการดิจิทัล) ประกอบด้วยธุรกิจย่อย ได้แก่ 1) Games มีทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่ รายย่อย ในรูปแบบบริษัทและผู้ประกอบการอิสระ (Freelance) 2) Animation ครอบคลุมแอนิเมชันในทุกรูปแบบ ส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างผลิต มีทั้งรูปแบบเรื่องราวต่อเนื่องและงานรับจ้าง

ผลิตเทคนิคพิเศษ โดยช่องทางตลาดในการนำเสนอผลงานของผู้รับจ้างผลิต ผู้ผลิตงานที่มีทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองและผู้จัดทำนำเข้ามาส่วนใหญ่ผ่านทางผู้ผลิตสื่อรายการโทรทัศน์และตัวแทนโฆษณาค่ายต่างๆ

3) Character ส่วนใหญ่เป็นผู้รับจ้างออกแบบ ผู้จัดทำนาย ผู้นำเข้าและดูแลสิทธิคาแรคเตอร์ กลุ่มธุรกิจนี้เติบโตตามการขยายตัวที่ปรับเปลี่ยนสู่เทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้ประกอบการมีรายได้จากค่ารับจ้างผลิตค่าบริการออกแบบและการจำหน่าย เจ้าของธุรกิจที่มีลิขสิทธิ์เป็นของตัวเองยังมีจำนวนน้อย ภาพรวมของผู้ประกอบการในธุรกิจดิจิทัลคอนเทนต์ ธุรกิจนี้ในไทยส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดเล็ก จึงมีข้อจำกัดในการทำตลาดต่างประเทศ ทำให้ผลงานยังไม่เป็นที่รู้จักในตลาดโลกมากนัก ส่วนใหญ่มุ่งเน้นตลาดภายในประเทศเป็นหลัก ผู้ประกอบการที่รับจ้างผลิตและออกแบบให้ต่างชาติมีอยู่บ้างแต่มักเป็นรายใหญ่ ผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่อยู่ในตลาดสหรัฐฯ ญี่ปุ่นและจีน ตลาดดิจิทัลคอนเทนต์มีศักยภาพในการเติบโตจากแนวโน้มที่ประเทศพัฒนาแล้วนิยมว่าจ้าง Outsourcing ในการสร้างสรรค์ผลงานมากขึ้นตามการขยายตัวของกลุ่มผู้เล่นเกมออนไลน์ หลังจากได้รับการยอมรับให้เป็นกีฬา E-sports รวมทั้งพฤติกรรมผู้บริโภคที่นิยมดูสื่อผ่าน Streaming ทางมือถือหรือแท็บเล็ตมากขึ้น

ปัจจัยสนับสนุนอุตสาหกรรมดิจิทัลในไทย การเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมดิจิทัลของไทยมีปัจจัยเร่งทางด้านอุปสงค์จากภาคธุรกิจและผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ (Digital transformation) และในภารกิจประจำวันมากขึ้น ทั้งนี้ การเข้าถึงบริการทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว ทำให้มีความต้องการใช้ข้อมูลในปริมาณมากและบริการดิจิทัลที่ซับซ้อนขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลสถิติที่สำคัญ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตของไทยเพิ่มขึ้น ความเร็วของการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านมือถือ จำนวนการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ การใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาธุรกิจให้บริการด้านดิจิทัลและบริการซอฟต์แวร์ ปัจจัยข้างต้นเอื้อให้รายได้รวมในธุรกิจบริการดิจิทัล ซอฟต์แวร์และดิจิทัลคอนเทนต์ของไทย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า กลุ่มซอฟต์แวร์ ในปัจจุบันรายได้ของธุรกิจบริการดิจิทัลและซอฟต์แวร์ในภาพรวมมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้น ตามทิศทางของภาคธุรกิจที่เน้นการใช้กลยุทธ์เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคแบบเฉพาะเจาะจง รวมทั้งวิถีการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ (New normal) ที่คาดว่าจะต้องพึ่งพาการทำธุรกรรมต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น บริบทของอุตสาหกรรมดิจิทัลไทยในตลาดโลกมีการลงทุนร่วมภาครัฐ-เอกชนในโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง แต่ไทยยังมีข้อจำกัดด้านการขาดแคลนบุคลากรดิจิทัลทั้งในเชิงปริมาณและความเชี่ยวชาญ (Digital Skills) รวมถึงการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาที่ผ่านมาความสามารถด้านดิจิทัลของไทยยังกระจุกตัวในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติที่เข้ามาลงทุนเท่านั้น หากมีการเพิ่มการลงทุนและมีการพัฒนาบุคลากรดิจิทัลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ มาเพื่อพัฒนาในในกลุ่มธุรกิจบริการดิจิทัลและซอฟต์แวร์ให้เติบโตยิ่งขึ้น

9) อุตสาหกรรมการโฆษณา

ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในปัจจุบัน ธุรกิจโฆษณามีสัญญาณในการฟื้นตัวที่ดีธุรกิจโฆษณามีแนวโน้มในการฟื้นตัวที่ดีขึ้นในปี 2564 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป มีการทำงานและเรียนออนไลน์ที่บ้านมากขึ้นส่งผลให้ปริมาณการใช้โซเชียลมีเดีย รวมถึงการรับชมทีวีมีปริมาณมากขึ้นตาม ภาพรวมอุตสาหกรรมโฆษณาปี 2565 มี 3 สื่หลักที่มีโอกาสเติบโตได้ **1) สื่อทีวี (Broadcast TV)** มูลค่า 40,000 ล้านบาท มีสัดส่วนเม็ดเงินโฆษณา 47.5% หรือลดลงไปต่ำกว่า 50% เป็นปีแรก (จากเดิมในยุคทีวีแอนะล็อกอยู่ที่ 80% และช่วง 10 ปีที่ผ่านมาสัดส่วนอยู่ที่ 60-65%) แต่สื่อทีวียังคงความเป็นสื่อหลักอันดับหนึ่งที่ครองเม็ดเงินโฆษณาสูงสุด **2) สื่อดิจิทัล (ออนไลน์)** ยังเป็นสื่อที่เม็ดเงินโฆษณาเติบโตต่อเนื่องตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมา รวมทั้งในสถานการณ์โควิด ปี 2564 โฆษณาสื่อดิจิทัลมีมูลค่า 23,315 ล้านบาท เติบโต 11% ส่วนปี 2565 MI Group คาดการณ์มูลค่าอยู่ที่ 27,000 ล้านบาท เติบโต 16% โดยเป็นสื่ออันดับ 2 ที่ครองเม็ดเงินโฆษณาสูงสุดรองจากทีวี หรือสัดส่วนราว 32% ของอุตสาหกรรมโฆษณาและ **3) สื่อนอกบ้าน (OOH)** มีแนวโน้มฟื้นตัวในปี 2565 หลังจากประชาชนออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านมากขึ้น คาดว่าจะมีเม็ดเงินโฆษณาราว 10,900 ล้านบาท สัดส่วน 13% ของอุตสาหกรรมโฆษณา โดยเฉพาะช่วง 2 ปีที่ผ่านมาสื่อโฆษณานอกบ้านมีมูลค่าลดลงจากสถานการณ์โควิดผู้คน work from home ไม่ได้ออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านมากนัก (เครือเจริญโภคภัณฑ์, 2565) ปี 2565 หนึ่งในตัวขับเคลื่อนการเติบโตหลักของเม็ดเงินโฆษณาสื่อดิจิทัล ทาง MI Group วิเคราะห์ว่าจะมาจาก KOLs หรือ Influencers ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารการตลาดในหลากหลายธุรกิจมากขึ้น โดย KOLs หรือ Influencers มีส่วนแบ่งของเม็ดเงินโฆษณาสื่อดิจิทัลมาเป็นอันดับ 3 รองจาก Facebook และ YouTube ในปีนี้ KOLs กลุ่มใหม่ที่มาแรงคือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การลงทุนและเก็งกำไรในรูปแบบใหม่ หรือที่เริ่มเรียกกันว่า FIN-fluencers (ซึ่งมาจาก Finance + Influencers) จากอิทธิพลและกระแสความสนใจในเรื่องการลงทุนในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ เช่น การเทรดเหรียญคริปโต, การเทรดหุ้น SET, NFT เป็นต้น อีกกลุ่มที่มาแรงคือ รถยนต์ จากการเติบโตของรถอีวี (Brand Buffet, 2565) การพัฒนาอุตสาหกรรมโฆษณาควรให้ความสำคัญกับสื่อที่มีศักยภาพเป็นที่ต้องการของตลาดสามารถวัดผลประสิทธิภาพได้อย่างชัดเจน เช่น ปฏิกริยาของกลุ่มเป้าหมายต่อแบรนด์ ยอดขาย เป็นต้น ทั้ง Social Media และสื่อดั้งเดิมอย่าง TV หรือ Out of Home เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างยอดขาย รวมทั้งจัดเก็บข้อมูลลูกค้าอย่างเหมาะสมและเป็นระบบเพื่อใช้วิเคราะห์ปัญหาและโอกาส เพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ธุรกิจต่อไปได้อย่างยั่งยืนและสิ่งสำคัญคือติดตามและศึกษาวิเคราะห์กระแสความนิยมในเรื่องใหม่ๆ อย่าง Metaverse/ Cryptocurrency/ NFT เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า อุตสาหกรรมโฆษณาควรให้ความสำคัญกับสื่อที่มีศักยภาพเป็น การจัดเก็บข้อมูลลูกค้าอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ สามารถนำมาวิเคราะห์ปัญหาและสร้างโอกาสให้ธุรกิจ

โดยนำมาใช้กับเครื่องมือช่วยทางการตลาด (Marketing Technology) ที่ให้ผลประสิทธิภาพที่ดีขึ้น แม่นยำขึ้น ใช้เวลาน้อยลง สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันที่มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อทำเป็น Personalized Marketing หรือการใช้เครื่องมือช่วยทางการตลาดร่วมกับข้อมูลที่จัดเก็บมาสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย Metaverse/ Cryptocurrency/ NFT ติดตามและศึกษาวิเคราะห์กระแสความนิยมในเรื่องใหม่ๆ อย่างรอบด้าน ไม่จำเป็นต้องคว่ำทุกโอกาส หรือจับทุกกระแส เพราะนั่นอาจทำให้อาจจะต้องเสียทรัพยากรไปโดยไม่ได้ประโยชน์ใดๆ กลับมา รวมถึงการใช้เครื่องมือทางการตลาด Influencers เพื่อเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ทำให้โฆษณาดิจิทัลได้รับความนิยม

10) อุตสาหกรรมการออกแบบ

การออกแบบบริการเป็นการนำเอาวิสัยทัศน์และวิธีปฏิบัติในกระบวนการออกแบบมาช่วยพัฒนารูปแบบงานบริการ หรือผลิตภัณฑ์ให้สามารถสร้างประโยชน์ได้สูงสุด ใช้งานได้สะดวกที่สุดและสร้างผลตอบแทนคืนสู่องค์กรได้ทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม มูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการออกแบบมีทิศทางเติบโตต่อเนื่องและหากเปรียบเทียบกับอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมการออกแบบ ภาพรวมของอุตสาหกรรมการออกแบบของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่ได้รับการยอมรับในระดับสากล อย่างไรก็ตาม นักออกแบบจากประเทศไทยในบางประเภทอุตสาหกรรมมีทักษะและความสามารถที่ตรงกับความต้องการในตลาดต่างประเทศ กล่าวคือ สามารถทำงานในลักษณะที่ส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตงานออกแบบซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าประเทศที่นักออกแบบไทยได้มีโอกาสเข้าไปรับงานจะเป็นประเทศที่กำลังขยายตัวทางเศรษฐกิจและกำลังต้องการนักออกแบบเป็นจำนวนมาก เช่น จีน อินเดียและตลาดในภูมิภาค เช่น พม่า หรือลาว เป็นต้น โดยสามารถแบ่งการยอมรับของอุตสาหกรรมการออกแบบในระดับสากลมี 3 ลักษณะ คือ **1) การได้รับการยอมรับด้านผลงานการออกแบบในระดับสากล** ได้แก่ อุตสาหกรรมการออกแบบ สถาสถาปัตยกรรมภายใน โดยเฉพาะการออกแบบโครงการด้านการบริการ (Hospitality) **2) เป็นแหล่งส่งออกแรงงาน หรือรับจ้างผลิตงาน** ได้แก่ อุตสาหกรรมการออกแบบ สาขาภูมิสถาปัตยกรรม ได้รับการยอมรับด้านฝีมือและทักษะ ว่ามีมาตรฐานและคุณภาพงานในระดับสากลและอุตสาหกรรมการออกแบบ สาขาแอนิเมชันและคอมพิวเตอร์กราฟิกส์ที่ปัจจุบันมีส่วนมูลค่าผู้ผลิตที่มีผลงานลิขสิทธิ์เป็นของตนเองสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง **3) การได้รับการยอมรับรายบุคคลจากต่างประเทศ** ประกอบด้วย 4 อุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมการออกแบบ สถาสถาปัตยกรรม เฟอร์นิเจอร์ ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและการออกแบบนิทรรศการ ซึ่งเห็นได้จากการได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับสากลของนักออกแบบรายบุคคล อุตสาหกรรมการออกแบบในภาพรวมมีศักยภาพในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับเมืองและช่วยผลักดันเศรษฐกิจให้ก้าวไปอีกขั้น แต่ปัจจุบันอุตสาหกรรมการออกแบบในประเทศไทยยังไม่ได้ถูกให้ความสำคัญและดึงเอาศักยภาพจากการออกแบบไปใช้งานในการทำโครงการภาครัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม แต่จะเป็นการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อเพิ่มมูลค่า

ธุรกิจจากภาคเอกชนเท่านั้น อุตสาหกรรมการออกแบบที่ทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน โดยอุตสาหกรรมการออกแบบ สาขาสถาปัตยกรรมภายในของประเทศไทยมีส่วนสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะธุรกิจการบริการ (Hospitality) ผ่านการออกแบบภายในที่สวยงามทำให้ธุรกิจบริการของประเทศไทยได้รับการยอมรับในระดับสากล ศักยภาพของอุตสาหกรรมออกแบบในประเทศไทย สามารถสรุปได้ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การรวมกลุ่มเพื่อสร้างมาตรฐานและพัฒนาวิชาชีพสู่สากล 2) การผลิตบุคลากร จากภาคการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของตลาดและยุทธศาสตร์ด้านการออกแบบของประเทศ 3) ศักยภาพในการทำงานวิชาชีพสูง แต่ขาดการสนับสนุนที่ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม 4) ศักยภาพในการทำให้การบริการออกแบบ (Design Service) เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ 5) ศักยภาพในการยกระดับการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและการบริการของภาครัฐ 6) การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการออกแบบอย่างก้าวกระโดด (สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า อุตสาหกรรมการออกแบบในปัจจุบันรัฐควรให้การสนับสนุนในรูปแบบของทั้งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์หรืออุตสาหกรรมออกแบบแอนิเมชันและคอมพิวเตอร์กราฟิกส์และอุตสาหกรรมออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อเป็นการพัฒนากลุ่มสาขาวิชาชีพในอุตสาหกรรมการออกแบบของไทย มีการผลักดันในภาพรวมและควรสนับสนุนและเสริมแรงจูงใจในการทำธุรกิจออกแบบ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ในการทำธุรกิจ ให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งและมีการผลักดันกฎหมายลิขสิทธิ์ให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของผู้สร้างสรรค์ผลงานและเอื้อต่อการดำเนินธุรกิจออกแบบ รวมไปถึงการพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและควรมีการจัดทำฐานข้อมูลของวิชาชีพการออกแบบให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน การบริการของภาครัฐ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

11. อุตสาหกรรมการให้บริการด้านสถาปัตยกรรม

อุตสาหกรรมออกแบบสถาปัตยกรรม เป็นธุรกิจที่ให้บริการด้านการออกแบบและวางแผน ในการก่อสร้าง รวมถึงผลงานทางศิลปะที่แสดงออกด้วยสิ่งก่อสร้างและอาคาร โดยมีสถาปนิกเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ออกแบบอาคาร สิ่งก่อสร้างและควบคุมการก่อสร้างร่วมกับวิศวกร คำนวณ วัสดุ เวลาและราคาของค่าแบบก่อสร้างและการก่อสร้างที่เหมาะสม การให้คำแนะนำเรื่องวัสดุก่อสร้างที่ให้ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ว่าจ้างและเป็นไปตามกฎข้อบังคับท้องถิ่นและแบบลักษณะทางสถาปัตยกรรม โดยวิศวกรจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพทางสถาปัตยกรรมซึ่งรับรองโดยสภาสถาปนิก เนื่องจากความซับซ้อนของงานด้านสถาปัตยกรรม กลุ่มสาขาวิชาชีพการออกแบบของประเทศไทย โครงการศึกษาศักยภาพอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ พ.ศ. 2560 ของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ได้ให้นิยามคำว่า “การออกแบบ” เอาไว้ว่าการวางแผน การถ่ายทอดความคิดให้ออกมาเป็นผลงานไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของวัตถุสิ่งของ สถานที่สิ่งพิมพ์หรือบริการต่างๆ ซึ่งบุคคลอื่นสามารถมีปฏิสัมพันธ์ร่วมได้ผ่านการมองเห็น รับรู้สัมผัสหรือใช้บริการและขั้นตอนการออกแบบนั้นมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติ

ด้านสุนทรียศาสตร์ ประโยชน์ใช้สอยหลักทางเศรษฐศาสตร์และสังคม โดยการออกแบบที่เกี่ยวกับด้านสถาปัตยกรรม ดังนี้

1. การออกแบบสถาปัตยกรรม Architecture เป็นทั้งขั้นตอนกระบวนการและผลผลิตที่เกิดจากการวางแผนการออกแบบโครงสร้างและกายภาพอาคาร (ประโยชน์ใช้สอย ความแข็งแรง สวยงาม เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม)
2. การออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน Interior Architecture เป็นการออกแบบพื้นที่ว่าง หรือพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้ตอบสนองต่อการใช้งานของผู้ใช้อาคาร มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนและพฤติกรรมการใช้งานของมนุษย์
3. การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม Landscape Architecture ศิลปะการออกแบบวางแผนและการจัดการ ผืนแผ่นดิน ทั้งในพื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่เมืองคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรดูแลรักษาสภาพแวดล้อม

การออกแบบสถาปัตยกรรมให้มีส่วนร่วมในการทำงานโครงสร้างพื้นฐานและการบริการของภาครัฐ ในปัจจุบัน นักออกแบบไทยมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในหลายโครงการของภาคเอกชนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงโครงการสาธารณะภาครัฐ มีความเกี่ยวข้องกับผู้ใช้จำนวนมาก ทั้งการออกแบบกายภาพอาคาร พื้นที่ภายในและภูมิทัศน์ของโครงการอสังหาริมทรัพย์การออกแบบป้ายสัญลักษณ์ตามมาตรฐานสากล หรือใช้การออกแบบบริการในการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริการ เช่น โรงพยาบาล โรงแรม เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าอุตสาหกรรมการให้บริการด้านสถาปัตยกรรม ภาครัฐควรสนับสนุนวิชาชีพและมีการพัฒนาเนื่องจาก สถาปัตยกรรมเป็นการออกแบบสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเมือง หากมีนโยบายในการพัฒนาและกลไกในการขับเคลื่อนในภาพรวม จะทำให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างยั่งยืนได้ในหลายมิติ เช่น การอนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ 2) การพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชน 3) การเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง เช่น น้ำท่วม ภัยพิบัติ มลพิษและการเพิ่มขึ้นประชากร รวมถึง 4) การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยการออกแบบถือเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและเป็นกุญแจรวมถึงการสร้างความร่วมมือของภาครัฐ เอกชนและสถาบันการศึกษา ผ่านนโยบายระดับท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับเมืองต่างๆ เกิดเป็นเครือข่ายที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

12. อุตสาหกรรมแฟชั่น

การเติบโตของอุตสาหกรรมแฟชั่น พลังและบทบาทของศาสตร์แห่งการออกแบบ ได้ก้าวเข้ามาเป็นนโยบายเศรษฐกิจในหลายประเทศ ต่างชูประเด็นการพัฒนาเพื่อสร้างจุดหมายใหม่แห่งการลงทุนและการท่องเที่ยว นักออกแบบแฟชั่นเป็นหนึ่งในผู้สร้างสรรค์ผลงาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแฟชั่น การจัดกลุ่มแรงงานสร้างสรรค์ในสาขาต่างๆ โดยใช้การจัดประเภทอาชีพตามมาตรฐานสากล (International standard

classification of occupations หรือ ISCO-08) จากงานวิจัยของบริษัทที่ปรึกษาด้านการบริหารชั้นนำของโลก McKinsey & Company โควิด-19 ทำให้มูลค่าหลักทรัพย์ในตลาดหมวดเครื่องแต่งกายแฟชั่นลดลงถึง 40% และยังคาดการณ์ว่ารายได้ของอุตสาหกรรมแฟชั่น (เครื่องแต่งกายและรองเท้า) ทั่วโลกจะลดลงถึง 27 - 30 % อุตสาหกรรมแฟชั่นกำลังเข้ามามีบทบาทมากขึ้นกับผลกระทบที่มีต่อโลกใบนี้ ในขณะที่อุตสาหกรรมแฟชั่นเติบโตอย่างต่อเนื่อง ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมก็ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น แม้กระทั่งนักออกแบบแฟชั่นชาวอังกฤษอย่าง Phoebe English ยังบอกว่าอุตสาหกรรมนี้เป็น “อุตสาหกรรมที่ใช้แล้วทิ้งอย่างมหัศจรรย์” ในช่วง London Fashion Week ได้ตรวจสอบหลักฐานที่รวบรวมไว้ใน การสอบสวนของคณะกรรมการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันเริ่มมีการให้ความสำคัญกับการสืบค้นย้อนกลับไปถึงโรงงาน ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ใช้แรงงาน คนทอผ้า คนตัดเย็บและรณรงค์กันอย่างกว้างขวางเพื่อกระตุ้นให้เกิดความโปร่งใสในอุตสาหกรรมแฟชั่นไปถึงเจ้าของแบรนด์ โดยมีความร่วมมือกันกว่าร้อยประเทศ โดยทางแบรนด์ต่างๆ เพื่อแสดงความโปร่งใสของแบรนด์เองและเป็นการประกาศว่าแรงงานในสายพานการผลิตของแบรนด์ทำงานกันอย่างมีความสุข ไม่มีการกดขี่เกิดขึ้น สิ่ง que ทุกคนแทบจะเห็นตรงกันเรื่อง คือ ลูกค้าถูกบังคับให้ซาลงจากมาตรการล็อกดาวน์ต่างๆ มีการคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลกับการจะซื้อแฟชั่นมากขึ้น การเลือกเสื้อผ้าต่อไปจะไม่ใช่แค่ความสวยงาม ราคา แต่ถูกมองไปถึง สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ มนุษยธรรม

จากข้อมูลข้างต้น เป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในอุตสาหกรรมแฟชั่น การสร้างและส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีการปรับตัว เมื่อหลายอาชีพถูกบังคับให้ต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว ทุกวงการหันมาใช้แพลตฟอร์มออนไลน์กันมากและมีการส่งเสริมการขายต่างๆ ผ่านสมาร์ทโฟนและคอมพิวเตอร์ วงการแฟชั่นเองก็เป็นหนึ่งในนั้น อาจเป็นการจัดแฟชั่นโชว์ผ่านระบบ VR ซึ่งผู้ชมจะรู้สึกเหมือนอยู่ในสถานที่จริง ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควบคู่กับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี รวมถึง การซื้อขายผลิตภัณฑ์แฟชั่นที่จับต้องไม่ได้ผ่านระบบดิจิทัล รวมถึงมีการยกระดับทักษะความสามารถของบุคคลในธุรกิจแฟชั่นให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไป

13. อุตสาหกรรมอาหารไทย

อุตสาหกรรมอาหารของไทยเป็นอุตสาหกรรมที่อยู่ในยุทธศาสตร์หลักของประเทศมีศักยภาพสูงในการแข่งขันในตลาดโลกอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมอาหารของไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการผลิตและการตลาดของโลกได้ ทั้งในด้านการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่างๆ การพัฒนาอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี ความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรและอัตราแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและพฤติกรรมผู้บริโภค ตลอดจนการเกิดรูปแบบใหม่ของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมอาหารต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ การจัดกลุ่มแรงงานสร้างสรรค์ในสาขา

อุตสาหกรรมอาหารของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งภาคการผลิตและการส่งออก แม้เผชิญการระบาดของโควิด-19 ในโรงงานอย่างต่อเนื่อง แนวโน้มขยายตัวหลังการกลับมาเปิดเมือง (Reopening) ทำให้สินค้าที่มีช่องทางจำหน่ายในธุรกิจบริการร้านอาหาร ภัตตาคาร โรงแรม จัดเลี้ยง (HORECA) มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้ากึ่งและอาหารทะเลสดแช่แข็ง สับปะรดกระป๋อง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง มะพร้าวและกะทิสำเร็จรูป เครื่องปรุงรสและอาหารพร้อมรับประทาน ประกอบกับสต็อกสินค้าอาหารของประเทศในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกกลางและแอฟริกา เริ่มลดลง ทำให้มีความต้องการนำเข้าเพิ่มขึ้น รวมทั้งแรงหนุนจากการอ่อนค่าของเงินบาท ส่งผลดีต่อการส่งออกสินค้าอาหารของไทยที่ส่วนใหญ่เน้นใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศ ด้านปัจจัยเสี่ยงที่จะกระทบต่อระบบการผลิตและส่งออกสินค้าอาหารของไทยในครึ่งปีหลัง เช่น การแพร่ระบาดของ COVID-19 เข้าสู่สถานประกอบการ จะกระทบต่อกำลังการผลิตและส่งออกสินค้า การกลายพันธุ์ของไวรัส ทำให้หลายประเทศอาจต้องเข้มมาตรการเข้มข้นในการควบคุมการระบาด จะส่งผลทำให้ปริมาณความต้องการสินค้าชะลอตัวลง ค่าระวางเรือยังคงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นกระทบต่อต้นทุนค่าขนส่ง โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้า Commodity สำหรับแนวโน้มการส่งออกสินค้าอาหารไทยปี 2565 คาดว่าจะมีมูลค่า 1.2 ล้านล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้น 8.4% ซึ่งหากเป็นไปตามคาดจะเป็นสถิติส่งออกสูงสุดครั้งใหม่ จากความต้องการสินค้าในตลาดโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจ ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง ทั้งร้านอาหารและโรงแรมค่อยๆ ฟื้นตัวหลังความกังวลโควิด-19 และเงินบาทอ่อนค่าส่งผลดีความสามารถการแข่งขันด้านราคา

เทรนด์สุขภาพ กุมตลาดอาหาร ศูนย์วิจัยเทรนด์และคอนเซปต์แห่งอนาคต หรือ Baramizi Lab เห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับ Future Food Trend 2021 เผยแพร่ในงานสัมมนา Future Food Economic Forum 2021 ซึ่งได้มีการกล่าวถึงนวัตกรรมในอุตสาหกรรมอาหารที่น่าสนใจไว้ทั้งหมด 9 เทรนด์ ดังนี้

1) Immunity Boosting กินเพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน แนวคิด: การระบาดของ COVID-19 ทำให้ผู้บริโภคเริ่มมองหาตัวช่วยเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของสารอาหารและแร่ธาตุที่ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย

2) Personalized Nutrition โภชนาการเฉพาะบุคคล แนวคิด: การออกแบบโภชนาการให้เหมาะสมกับร่างกายแบบเฉพาะบุคคล โดยคำนึงถึงการใช้ชีวิต สารอาหารและสุขภาพ

3) Well-Mental Eating กินเพื่อสุขภาพจิตใจ แนวคิด: โอกาสทางธุรกิจของกลุ่มผลิตภัณฑ์นี้ ส่วนใหญ่มักเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใส่สารบางอย่างที่ช่วยลดความเสียหายจากอนุมูลอิสระและการอักเสบของสมอง หรือการกินเพื่อช่วยส่งเสริมการทำงานของสารสื่อประสาท ทำให้การทำงานดีขึ้น

4) Gastronomy Tourism หรือ Food Tourism ท่องเที่ยวสายกิน แนวคิด: อาหารถือเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการออกท่องเที่ยว ผลสำรวจระบุว่า นักท่องเที่ยวกว่า 53% เลือกสถานที่ท่องเที่ยวจากอาหารและเครื่องดื่ม

5) Elderly Food อาหารการกินของวัยเก่า แนวคิด: ปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตลาดอาหารสำหรับผู้สูงอายุกำลังเติบโตควบคู่ไปด้วย ปี 2025 คาดการณ์ว่าตลาดอาหารสำหรับผู้สูงอายุจะขยายตัวขึ้นไปจนถึง 18,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปีปัจจุบันกว่า 25%

6) Shared Kitchen ครั้วที่แชร์กันมากขึ้น แนวคิด: ครั้วกลางที่ให้บริการด้านอาหารรูปแบบใหม่ สร้างเครือข่ายธุรกิจและลดค่าใช้จ่ายในการขยายธุรกิจ ตัวอย่างแนวทางพัฒนาสินค้าและบริการ:

7) Biodiverse Dining กินเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ แนวคิด: จากผลสำรวจการบริโภคทั่วโลก ผู้บริโภคส่วนใหญ่ มักกินอาหารไม่ครบ 5 หมู่ ส่งผลให้ร่างกายและทรัพยากรเกิดความไม่สมดุล

8) Food Waste Rescue แก้ปัญหาขยะอาหาร แนวคิด: อาหารที่รับประทานอยู่ในชีวิตประจำวัน สามารถสร้างขยะรวมๆ แล้วได้มากถึง 1 ใน 3 ของอาหารที่ผลิตทั่วโลก โดยจะมีผลิตภัณฑ์อาหารราว 30-50% ที่ไม่ถูกกินและส่วนใหญ่เป็นขยะอาหารที่เกิดจากครัวเรือนเป็นหลัก หากคำนวณเป็นมูลค่าทางการเงินแล้ว สูญเสียไปไม่น้อยกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

9) Newtrition โภชนาการรูปแบบใหม่ แนวคิด: ผู้คนเริ่มตระหนักในสวัสดิภาพสัตว์และภาวะการขาดแคลนอาหาร ทำให้เกิดโภชนาการรูปแบบใหม่ คือการไม่บริโภคอาหารที่มาจากเนื้อสัตว์ เลือกบริโภคเฉพาะอาหารหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากผัก ผลไม้และธัญพืชแบบ 100%

จากข้อมูลข้างต้น เป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อุตสาหกรรมอาหาร ในปัจจุบันคือ มีการส่งเสริมกลุ่มผู้ประกอบการด้านอาหาร เพื่อให้มีการเรียนรู้ ปรับตัวและเตรียมความพร้อมกับอุตสาหกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นเทรนอาหาร หรือวิธีการขายอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ มีการยกระดับแพลตฟอร์มดิจิทัลออนไลน์ในการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร รวมถึงการพัฒนาอาหารไทย การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ให้มีชื่อเสียงในระดับประเทศและต่างประเทศ

14) การแพทย์แผนไทย

การแพทย์แผนไทยเป็นระบบการแพทย์แบบดั้งเดิมของไทยจัดเป็นระบบการแพทย์แบบองค์รวมระบบหนึ่ง การแพทย์แบบองค์รวม หมายถึง ระบบการแพทย์ที่ดูแลสุขภาพของผู้ป่วยในทุกๆ ด้านไม่ได้มุ่งเน้นการรักษาผู้ป่วยเฉพาะโรคหรือตามอาการที่ปรากฏเท่านั้นแต่ยังครอบคลุมไปถึงการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพพร้อมๆ กันไปด้วย การแพทย์แผนไทยเป็นศาสตร์แห่งภูมิปัญญาสาขาใหญ่สาขาหนึ่ง อาจแบ่งออกเป็น 4 แขนง ได้แก่ เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การผดุงครรภ์ไทยและการนวดไทย จากข้อมูลข้างต้นพบว่า การแพทย์แผนปัจจุบันได้มีการทดลองใช้ยาสมุนไพรและการแพทย์ทางเลือกเพื่อช่วยในการรักษา เพื่อบรรเทาผลข้างเคียง เพิ่มภูมิคุ้มกันและลดผลกระทบตามอาการต่างๆ เช่นเดียวกับการรักษาใช้หวัด ยาสมุนไพรไทยก็ได้รับความนิยมซื้อหามารับประทานเพื่อป้องกันและเสริมสร้างความแข็งแรงด้านทานโรคเช่นกัน การรักษาอาการจาก Covid-19 ได้เมื่อใช้ประกอบกับยาต้านไวรัส นอกจากนี้ ยาสมุนไพรไทยที่ใช้รักษาอาการ

ใช้หวัด เจ็บคอ ก็ได้รับความนิยมนอย่างมาก ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรถึงขั้นขาดตลาด โดยโรงพยาบาลกัญญาเบสร์ ซึ่งผลิตยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรชนิดแคปซูล ใช้รักษาบรรเทาอาการไข้หวัด ในขณะที่การแพทย์แผนไทยอีกทางหนึ่งคือการนวดแผนไทย การเตรียมพร้อมปรับตัวเพื่อพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้รองรับโลกหลัง Covid-19 ทั้งในเชิงยาสมุนไพรและการบำบัดทางอื่น เช่น การนวดแผนไทย การอบไอน้ำสมุนไพร การประคบ เป็นต้น

15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ยล เยี่ยม เยือน หย้า: แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ฉบับนี้ เป็นการรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งไม่พบบ่อยนักที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะถูกถ่ายทอดอย่างเป็นเรื่องราวในประเทศไทยเนื่องด้วยในสังคมไทยส่วนใหญ่มักจะมีความเข้าใจว่าการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น เชิงนิเวศ (Ecotourism) หรือเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) มีความคล้ายคลึงกันในแง่ความหมาย กิจกรรม การเรียนรู้และการตลาดการท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้นเห็นได้จากข้อเสนอถึงกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม แม้แต่การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวก็ถูกอธิบายควบคู่กันระหว่างการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นจนบางครั้งความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงอยู่เพียงเป้าหมายของการนำเสนอเรื่องราวเสียมากกว่าจะให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปในลักษณะใด จากข้อมูลข้างต้น การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งใช้ต้นทุนทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและประเพณีเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน สนับสนุนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการ ประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และยกระดับการ ประชาสัมพันธ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับ นโยบายด้านวัฒนธรรมที่มีอยู่ก่อน โดย กำหนดแนวทางในการปรับปรุงและริเริ่ม แนวปฏิบัติใหม่ๆ ที่จะช่วยนักสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ให้ประสบ ความสำเร็จในตลาดโลก ในขณะเดียวกัน ก็ปกป้องและส่งเสริมเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรม ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม

2.14 บทวิเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาประเทศและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

จากวิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์สำคัญ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการถือเป็นภาคอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญ

และได้บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยให้ความสำคัญในการสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ที่จะช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป้าหมายสำคัญ คือ 1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ 2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และได้ กำหนดตัวชี้วัด คือ 1) รายได้ประชาชาติ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและการกระจายรายได้ 2) ผลผลิตภาพการผลิตของประเทศในปัจจุบัน การผลิตและแรงงาน 3) การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา และ 4) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คือ การสร้าง ความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง ทั้งนี้ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 5 ประเด็น คือ 1) ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2) ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ 3) ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย 4) ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ 5) ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค นอกจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นและยังมีประเด็นด้านยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก ประกอบด้วยประเด็น 1) เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ 2) สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ มุ่งเน้นการลงทุนและการท่องเที่ยว 3) เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ 4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี สมัยใหม่ และ 5) รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค รวมไปถึง การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ กลาง เล็ก วิสาหกิจเริ่มต้น วิสาหกิจชุมชน หรือวิสาหกิจเพื่อสังคม ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 1) สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ 2) สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน 3) สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด 4) สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล 5) ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ประเด็นการท่องเที่ยว สืบเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้จัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก ประกอบด้วย 6 แผนย่อยสอดคล้องกับประเด็นการท่องเที่ยวสำคัญ 5 ประเด็น [1) ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2) ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ 3) ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย 4) ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ 5) ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค] และได้เพิ่มแผนย่อยเพื่อให้ครอบคลุมบริบทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ (แผนย่อยที่ 6) การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเป็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่าแนวทางการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้มีการวิเคราะห์ในลักษณะของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็น (Issue Based Tourism) โดยพิจารณาจากขีดความสามารถจาก ความหลากหลายของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย และแนวโน้มความต้องการของตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมแล้วจะพบว่ายังขาดจุดอ่อนในเชิงกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ (Area Based Tourism) เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีขีดความสามารถเชิงอัตลักษณ์และการ

รับรองในระดับที่แตกต่างกัน อีกทั้งนโยบายการด้านการกระจายรายได้และการลดความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นเป้าหมายสำคัญตามแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง (พื้นที่รองทางการท่องเที่ยว) ทั้งในภาคปฏิบัติจะต้องศึกษาประเด็นด้านแผนยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติและแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่ อย่างไรก็ตามยังมีจังหวัดบางจังหวัดที่ไม่ถูกประกาศในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และในบางพื้นที่ที่มีความทับซ้อนทางด้านการพัฒนา เช่น การประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษ EEC และการประกาศเขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีแผนยุทธศาสตร์ที่ยังคงซ้ำซ้อนส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาการวิจัยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงองค์รวม นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยการพัฒนาเชิงระบบควบคู่ไปกับประเด็นยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ในช่วงปี 2561 – 2562 สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองต่อรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองหลักร้อยละ 80 และเมืองรองร้อยละ 20 อีกทั้ง ประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ต่อไป ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) อยู่ในอันดับที่ 31 จาก 140 ประเทศ ดีขึ้น 3 อันดับจากปี 2560 คงที่ในอันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ประเทศไทยยังมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนภาคธุรกิจและการท่องเที่ยวภายในประเทศ การลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาด้านความมั่นคงและปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อไป

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้น ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 1) การเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่กระทบต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวพร้อมทั้งมีมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพ 2) การสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ยกระดับการบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ 3) การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกที่สอดคล้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของไทยเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 4) การยกระดับทักษะและมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีทักษะที่ครอบคลุมและมีศักยภาพสูงในการให้บริการ และ 5) การจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบเพื่อรองรับเทคโนโลยีและการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

สรุปผลการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป และมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูป ในทุกด้านล้วน

มีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำยกเว้น ประเด็นสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์เท่านั้นที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563 จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จำนวน 5 เมือง ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องผลักดันให้มีเมืองที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ผ่านปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การค้นหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองและชุมชน การพัฒนานวัตกรรมเพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารจัดการเมืองและชุมชน อย่างไรก็ตามจากประเด็นท้าทายในปี 2562 พบว่าประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเมืองที่จะพัฒนาเป็นเมืองสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขาดการดำเนินการที่บูรณาการร่วมกัน อีกทั้งเมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดที่ได้รับการประกาศเป็นสมาชิก เมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกแล้วพบว่ายังไม่มีอัตราการขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือมีอัตราการขยายตัวใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวในภาพรวมของการท่องเที่ยวทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ของการเป็นเมืองสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเฉลี่ยร้อยละ 5 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันยังไม่มีภาระจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในหมวดสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรง แต่หากพิจารณาจากจำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของประเทศไทย ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย คือ ความไม่ชัดเจนของคำจำกัดความและการไม่มีช่องทางในการรับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรงจึงส่งผลให้การขึ้นทะเบียนสินค้าที่ผ่านมาอาจจะไม่สามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพิ่มขึ้นและอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องแต่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ประเด็นท้าทายคือการปรับตัวและจัดกิจกรรมผ่านระบบดิจิทัลมากขึ้น รูปแบบการจัดงานที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัด Virtual Event การขับเคลื่อนและต่อยอดเมืองหลักในการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Mice City) ให้มีความพร้อมสำหรับการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่มีศักยภาพสูงและปลอดภัยซึ่งจะทำให้สามารถดึงดูดการลงทุนและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค รวมทั้งเร่งขับเคลื่อนการจัดทำมาตรฐานและเครื่องหมายรับรองความปลอดภัยจากโควิด-19 และการมีสุขอนามัยที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้ประกอบการในภูมิภาคต่างๆ

การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย จากจำนวนการจัดประชุมนานาชาติ พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 24 ของโลก จากค่าเป้าหมายในปี 2565 พบว่าแม้ว่าประเทศไทย

จะมีความพร้อมในการจัดประชุมนานาชาติรวมทั้งภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจซึ่งทำให้ประเทศไทยการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจทั้งในด้านบริการมาตรฐาน และสุขอนามัย ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงสนับสนุนการประมูลสิทธิ์การจัดงานที่มีศักยภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ควรให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการ การพัฒนาบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริม การตลาดและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยโดยมีประเด็นท้าทาย คือการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการไม่ไปในทิศทางเดียวกัน การกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในประเทศและการเสริมสภาพคล่องให้กับสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรักษาให้กิจการ เติบโตระดับมาตรฐานการให้บริการของสถานประกอบการและพัฒนาทักษะแรงงานด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการและเตรียมรองรับการกลับมาของนักท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โควิด-19 เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวต่อระบบการแพทย์และสาธารณสุขของไทย โดยพัฒนาบริการทางการแพทย์และอนามัยแบบครบวงจรสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีใหม่ที่เอื้อต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ จากความท้าทายด้านคุณภาพและข้อจำกัดด้านจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่ไม่เพียงพอ ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในท่าเรือและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยว จำเป็นต้องพิจารณาการดำเนินการให้เกิดการเชื่อมโยงท่าเรือเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและทำการตลาดเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำซึ่งเอื้อต่อการสร้างรายได้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท่าเรือร่วมด้วย การขยายหรือปรับปรุงท่าเรือที่มีอยู่รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลังท่าเรือให้มีศักยภาพในการเป็นท่าเรือต้นทาง (Homeport)

การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค การฟื้นฟูและการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญ เช่น การจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลงด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ให้เอื้อต่อการเดินทาง การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในภูมิภาคที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ปัจจัยเกี่ยวข้องที่ต้องคำนึงถึงอีกหลายประการ มาตรการควบคุมโรค การควบคุมการเดินทางทางอากาศ ระบบติดตามนักท่องเที่ยว เป็นต้น

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญการควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และการบูรณาการร่วมกันกับภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เกิดเครือข่ายและความเข้มแข็งทั้งระบบและมีมาตรการด้านกฎหมายเพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและ

ข้อจำกัดการท่องเที่ยวในอนาคตมากขึ้น เช่น การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการใช้ประโยชน์ของทุกคน (Universal Design) เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น การบริหารจัดการศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก การจัดทำมาตรฐานและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลการประเมินผลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยยังคงมีความท้าทายอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตสำคัญ ที่ควรนำมาพิจารณาคือ 1) การกำหนดค่าตัวชี้วัดสะท้อนความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวที่แท้จริงหรือไม่ 2) แผนยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บทและโครงการต่างๆ สอดคล้องต่อเป้าหมายและตัวชี้วัดหรือไม่ 3) การกำหนดหน่วยงานและบทบาทการรับผิดชอบเหมาะสมตามภารกิจหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในมิติของการวิจัยด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องพิจารณาปัญหาและประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อกำหนดแผนการวิจัยรวม ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เหมาะสมต่อไป

แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจมีเป้าประสงค์เพื่อยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ กระจายความเจริญและความเข้มแข็งของภาคสังคมและปรับบทบาท โครงสร้างและกลไกสถาบันบริหาร จัดการเศรษฐกิจของประเทศตามหลักแนวคิดการบริหารงานคุณภาพที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย การปฏิรูปด้านที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ดำเนินการปฏิรูปเรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ และ กิจกรรมปฏิรูปที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวคุณภาพสูง การส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวคุณภาพสูงโดยเน้นกลุ่มลูกค้าที่ใส่ใจสุขภาพผ่านโมเดลอารมณ์ดีมีความสุข (Happy Model) จึงเป็นโอกาสที่ประเทศควรให้ความสำคัญ ทั้งนี้โมเดลอารมณ์ดีมีความสุขเน้น “Happy Model : กินดี อยู่ดี ออกกำลังกายดี แบ่งปันสิ่งดี” นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ควบคู่กับการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งจะก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องและการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนในการปฏิรูปด้านการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวคุณภาพสูง ดังนี้ 1) เตรียมการขับเคลื่อน Happy Model 2) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3) ส่งเสริมด้านที่พัก 4) เพิ่มขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5) สนับสนุนการท่องเที่ยวเรือสำราญทางน้ำเพื่อดึงนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง **เป้าหมายและตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูป** ประกอบด้วย เป้าหมาย ความสามารถในการแข่งขันด้านท่องเที่ยวสูงขึ้นและสามารถกลับมาเป็นกลไกหลัก ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และ ตัวชี้วัด 1) ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ภายใต้สถานการณ์โควิด ต่อปี 2) รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรอง เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี 3) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย ในด้านสุขภาพ และอนามัย ด้านความมั่นคงปลอดภัย

และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม โดย World Economic Forum (WEF) อยู่ในกลุ่ม 50 อันดับแรกของประเทศที่ได้รับการจัดอันดับโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563 มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ประเด็นปฏิรูปอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของแผนด้านการบริการ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมบริการในประเทศ ทั้งนี้ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 มีแผนกลยุทธ์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งรองรับการบริการด้านการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องและเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญให้แก่ประเทศ แต่ในปัจจุบัน ปี 2563 ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งจัดทำมาตรการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวของไทย ตลอดจนเตรียมความพร้อมรับมือและจัดการกับโรคระบาดหรือภัยคุกคามอื่นในอนาคต การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำยุทธศาสตร์และดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะโดยผ่านกลไกในแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี รวมทั้งปรับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการและกำหนดทิศทางให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมอีกด้วย ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดทำแพลตฟอร์มฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บข้อมูลที่สำคัญของนักท่องเที่ยวที่กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการร่วมกันจัดทำขึ้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแพลตฟอร์ม โดยในเบื้องต้นได้มีการรวบรวมฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้เข้ามาอยู่ในเว็บไซต์กลาง เช่น แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทาง ที่พัก สปา

ประเด็นปฏิรูปการจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา จากเป้าหมายเพื่อจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อดูแลการวางแผนกลยุทธ์และจัดสรรงบประมาณการวิจัยพัฒนาของประเทศ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและช่วยผลักดันการสร้างมูลค่าทางธุรกิจของสิทธิบัตรจากงานวิจัย รวมทั้งเพิ่มรายจ่ายเพื่อการวิจัยพัฒนาของภาครัฐและเอกชนการวิจัยพัฒนาและออกมาตรการเพื่อเพิ่มคุณภาพและจำนวนนักวิจัยในอุตสาหกรรมหลักของประเทศ สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาเพื่อดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาแห่งชาติและดูแล ขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ผ่านโครงสร้างการวิจัยพัฒนาต่างๆ ให้สามารถเพิ่มคุณภาพและปริมาณของการวิจัยและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต รวมถึงทำหน้าที่ในการดูแลการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและพัฒนาของประเทศที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างมั่นคง สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ศูนย์การวิจัยและพัฒนาควรจัดทำประเด็น

สำคัญต่อการพัฒนาวิจัยตามแผนยุทธศาสตร์ เช่น กฎหมาย ทักษะ มาตรการจูงใจ และมีหน้าที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้เรื่องต่างๆ เหล่านี้ดำเนินไป ความสะดวกต่อการวิจัยและพัฒนาของประเทศ ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ถูกกำหนดให้ดำเนินการด้านจัดทำ นโยบายแผนยุทธศาสตร์และกรอบงบประมาณเพื่อการจัดสรรทุนวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยมีสถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบเงินงบประมาณประจำปี ด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รวมทั้งเสนอระบบการจัดสรรและบริหาร งบประมาณแบบบูรณาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามกรอบเงินดังกล่าวซึ่งเมื่อพิจารณาแนวโน้มของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยในช่วงปี 2559 – 2561 พบว่า ในปี 2561 มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนามูลค่ารวม 182,357 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 60 และเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับ GDP ของประเทศแล้ว (GERD/GDP) พบว่า สัดส่วนดังกล่าว ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เป้าหมายการเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนา (GERD หรือ GDP) เป็นร้อยละ 2 ของ GDP ภายในปี 2565 ภาครัฐควรมีการกระตุ้นการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เป็นไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมุ่งเพิ่มสัดส่วนการลงทุนภาครัฐจากปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 22 เพิ่มเป็นร้อยละ 30 ภายในปี 2565 รวมถึงการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบนิเวศสำหรับการพัฒนานวัตกรรมของประเทศในพื้นที่เขตนวัตกรรม ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษตะวันออกหรือ EEC เพื่อยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสู่อุตสาหกรรม 4.0

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565 การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อให้มีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถรับและลดความเสี่ยงให้มีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้สามารถ “ล้มแล้วลุกไว” (Resilience) อันประกอบด้วย มิติการพัฒนา 3 ประการ ได้แก่ 1) การพร้อมรับ (Cope) 2) การปรับตัว (Adapt) 3) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) โดยมีประเด็นการพัฒนา 4 ประการประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy) 2) การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Future Growth) 3) การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Human Capital) และ 4) การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนา ประเทศ (Enabling Factors) **ทั้งนี้แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565 ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ** มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวทั้งระบบให้มุ่งเน้นที่เชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณทั้งแนวทางการส่งเสริมการลงทุนและรูปแบบการท่องเที่ยวที่สนับสนุนและการติดตามประเมินผลพร้อมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเมืองรองและท้องถิ่นที่มีศักยภาพเพื่อกระจายรายได้ไปยังระดับท้องถิ่น เป็นต้น

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ในประเทศไทยจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศโดยอิงกับระบบเศรษฐกิจใหม่โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) สำหรับแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ **องค์ประกอบที่ 1 Creative Generation องค์ประกอบที่ 2 Creative Industry องค์ประกอบที่ 3 Creative Space องค์ประกอบที่ 4 Creative Cooperation** การพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศเพื่อเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้มีความแข็งแกร่ง พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ นโยบายเศรษฐกิจที่จะช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ จะต้องส่งเสริมเศรษฐกิจใน 3 ด้าน 1) การสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ (Connectivity – based economy) 2) การสร้างเศรษฐกิจฐานดิจิทัล (Digital – based economy) และ 3) การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – based economy) สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดขอบเขตการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัยซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม โดยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย โดยแบ่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ออกเป็น 4 กลุ่มอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 15 สาขา คือ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทัศนศิลป์ 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ 9) การโฆษณา 10) การออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม 12) แฟชั่น 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปี 2561 อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 15 กลุ่มอุตสาหกรรม สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจถึง 1.46 ล้านล้านบาท โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายสาขาอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงสุด 5 อันดับแรก พบว่า อันดับที่ 1 ได้แก่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 28.04 มูลค่ารวม 4.09 แสนล้านบาท อันดับที่ 2 คือ อุตสาหกรรมอาหารไทย มีสัดส่วนร้อยละ 18.29 มูลค่ารวม 2.67 แสนล้านบาท อันดับที่ 3 คือ อุตสาหกรรมการโฆษณา มีสัดส่วนร้อยละ 14.28 มูลค่ารวม 2.08 แสนล้านบาท อันดับที่ 4 คือ อุตสาหกรรมแฟชั่น มีสัดส่วนร้อยละ 12.99 มูลค่ารวม 1.89 แสนล้านบาท และอันดับที่ 5 อุตสาหกรรมการออกแบบ มีสัดส่วนร้อยละ 8.6 มูลค่ารวม 1.25 แสนล้านบาท (ที่มา: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)).

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าในด้านนโยบายการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีเป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้ความหลากหลายของฐานทรัพยากรทั้งทางด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มี โดยมุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพและคุณค่าเพิ่มเพื่อการสร้าง “คุณภาพ” และ “มูลค่า” ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับฐานราก ผู้ประกอบการและการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ควบคู่ไปกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทที่ 3

การวิเคราะห์การจัดสรรทุนและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3.1 ผลการจัดสรรทุนโครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2563 (รอบเสนอขอทุนโดยพิจารณาจากเป้าหมายการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน)

ในการดำเนินการวิเคราะห์โครงการด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการคัดกรองข้อมูลจากระบบ NARIIS (วันที่สืบค้นวันที่ 20 กันยายน 2564) โดยสืบค้นจากคำสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อคัดกรองโครงการที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับกรอบการศึกษา โดยในปี 2563 มีข้อเสนอโครงการวิจัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยวที่เสนอผ่านระบบ NARIIS ทั้งประเภท ทุนสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงกลยุทธ์ หรือด้าน Strategic Fund และ ทุนสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พื้นฐาน หรือ ด้าน Fundamental Fund จำนวนทั้งสิ้น 377 โครงการ โดยแบ่งเป็นทุน Strategic Fund (SF) จำนวน 79 โครงการ ทุน Fundamental Fund (FF) จำนวน 298 โครงการ โดยแบ่งประเภทโครงการได้ ดังนี้ 1) โครงการ Flagship ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 65 โครงการ 2) งบประมาณด้าน ววน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 (Re-Submit) จำนวน 14 โครงการ 3) งบประมาณปกติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 จำนวน 263 โครงการ และ 4) งบประมาณวิจัยจัดสรรตรงจากสำนักงบประมาณ ปี 2563 จำนวน 35 โครงการ โดยมีรายละเอียดดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3-1 โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2563

โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2563		งบประมาณที่จัดสรร (บาท)
ประเภททุน	จำนวน (โครงการ)	
ทุนสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงกลยุทธ์ หรือด้าน Strategic Fund	79 (20.95%)	418,288,504 (62.80%)
ทุนสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พื้นฐาน หรือด้าน Fundamental Fund	298 (79.05%)	247,772,989 (37.20%)
รวม	377 (100%)	666,061,493 (100%)

ตารางที่ 3-2 โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประจำปี 2563 จำแนกตามลักษณะทุน

ลักษณะทุน	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่จัดสรร (บาท)
โครงการ Flagship ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563	65 (17.24%)	389,093,508 (58.42%)
งบประมาณด้าน ววน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 (Re-Submit)	14 (3.71%)	29,194,996 (4.38%)
งบประมาณปกติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563	263 (69.76%)	234,693,689 (35.24%)
งบประมาณวิจัยจัดสรรตรงจากสำนักงบประมาณปี 2563	35 (9.28%)	13,079,300 (1.96%)
รวม	377 (100%)	666,061,493 (100%)

ทั้งนี้โครงการวิจัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยวได้เสนอขอรับทุนจากหน่วยทุนวิจัย Program Management Unit (PMU) ทั้งสิ้น 5 หน่วยงาน ได้แก่ 1) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 2) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) 3) หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) 4) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และสร้างนวัตกรรม (บพค.) และ 5) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) โดยหน่วย PMU ที่จัดสรรงบประมาณการวิจัยด้านการท่องเที่ยวสูงสุด คือ บพข. ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับด้านท่องเที่ยวโดยตรงใน Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน โปรแกรม 10 ยุทธศาสตร์ความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ โดยได้จัดสรรทุนวิจัยด้านการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 58 โครงการ งบประมาณ 336,746,414 (50.56%) รองลงมาคือ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จัดสรรทุนวิจัยด้านการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 68 โครงการ งบประมาณ 82,345,671 (12.36%) นอกจากนี้มีการเสนอผ่านหน่วยงานมหาลัยต่างๆ กว่า 24 มหาวิทยาลัย รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 3-3 จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร

จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร						
หน่วยงานจัดสรร	Strategic Fund (SF)		Fundamental Fund (FF)		รวม	
	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)
หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)	58 (73.42%)	336,746,414 (80.51%)	-	-	58 (15.38%)	336,746,414 (50.56%)
หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และสร้างนวัตกรรม (บพค.)	4 (5.06%)	7,396,090 (1.77%)	-	-	4 (1.06%)	7,396,090 (1.11%)
หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)	16 (20.25%)	73,096,000 (17.48%)	-	-	16 (4.24%)	73,096,000 (10.97%)
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA)	1 (1.27%)	1,050,000 (0.25%)	-	-	1 (0.27%)	1,050,000 (0.16%)
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	-	-	68 (22.82%)	82,345,671 (33.23%)	68 (18.04%)	82,345,671 (12.36%)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้	-	-	1 (0.34%)	465,600 (0.19%)	1 (0.27%)	465,600 (0.07%)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	-	-	4 (1.34%)	3,492,000 (1.41%)	4 (1.06%)	3,492,000 (0.52%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	-	-	7 (2.35%)	7,890,000 (3.18%)	7 (1.86%)	7,890,000 (1.18%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	-	-	15 (5.03%)	8,351,000 (3.37%)	15 (3.98%)	8,351,000 (1.25%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	-	-	3 (1.01%)	1,290,000 (0.52%)	3 (0.80%)	1,290,000 (0.19%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	-	-	7 (2.35%)	4,250,200 (1.72%)	7 (1.86%)	4,250,200 (0.64%)

จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร						
หน่วยงานจัดสรร	Strategic Fund (SF)		Fundamental Fund (FF)		รวม	
	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	-	-	9 (3.02%)	5,580,200 (2.25%)	9 (2.39%)	5,580,200 (0.84%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	-	-	12 (4.03%)	6,096,900 (2.46%)	12 (3.18%)	6,096,900 (0.92%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา	-	-	1 (0.34%)	1,000,000 (0.40%)	1 (0.27%)	1,000,000 (0.15%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	-	-	7 (2.35%)	7,210,000 (2.91%)	7 (1.86%)	7,210,000 (1.08%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	-	-	2 (0.67%)	3,420,000 (1.38%)	2 (0.53%)	3,420,000 (0.51%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	-	-	29 (9.73%)	22,872,999 (9.23%)	29 (7.69%)	22,872,999 (3.43%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา	-	-	9 (3.02%)	3,986,569 (1.61%)	9 (2.39%)	3,986,569 (0.60%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	-	-	5 (1.68%)	2,158,550 (0.87%)	5 (1.33%)	2,158,550 (0.32%)
สถาบันวิทยาลัยชุมชน	-	-	8 (2.68%)	2,025,100 (0.82%)	8 (2.12%)	2,025,100 (0.30%)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	-	-	3 (1.01%)	6,620,000 (2.67%)	3 (0.80%)	6,620,000 (0.99%)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	-	-	2 (0.67%)	818,000 (0.33%)	2 (0.53%)	818,000 (0.12%)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	-	-	35 (11.74%)	21,409,100 (8.64%)	35 (9.28%)	21,409,100 (3.21%)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย	-	-	20 (6.71%)	13,828,200 (5.58%)	20 (5.31%)	13,828,200 (2.08%)

จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร						
หน่วยงานจัดสรร	Strategic Fund (SF)		Fundamental Fund (FF)		รวม	
	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร (บาท)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	-	-	32 (10.74%)	15,240,000 (6.15%)	32 (8.49%)	15,240,000 (2.29%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา	-	-	6 (2.01%)	4,365,000 (1.76%)	6 (1.59%)	4,365,000 (0.66%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	-	-	1 (0.34%)	950,000 (0.38%)	1 (0.27%)	950,000 (0.14%)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์	-	-	6 (2.01%)	19,637,900 (7.93%)	6 (1.59%)	19,637,900 (2.95%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม	-	-	6 (2.01%)	2,470,000 (1.00%)	6 (1.59%)	2,470,000 (0.37%)
รวม	79 (100%)	418,288,504 (100%)	298 (100%)	247,772,989 (100%)	377 (100%)	666,061,493 (100%)

1. ผลการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

จากวิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ทั้งนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คือ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้นด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

1. ประเด็นด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิด

สร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว

2. **ประเด็นด้านท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ** สร้างแรงดึงดูดและสิ่งจูงใจให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก

3. **ประเด็นด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย** เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ โดยยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการเสริมความงามสู่ตลาดระดับสูง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

4. **ประเด็นด้านท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ** ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสำราญทางทะเลและชายฝั่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น

5. **ประเด็นด้านท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค** ใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ เพื่อขยายการท่องเที่ยวของไทยและภูมิภาคไปพร้อมกัน ผ่านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์จากเมืองหลักสู่เมืองรอง เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไทยกับอาเซียนและอนุภูมิภาค

6. **ประเด็นด้านการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว** ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเป็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

ตารางที่ 3-4 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน			
ประเด็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
1. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วัฒนธรรม	26 (32.91%)	113 (37.92%)	139 (36.87%)
2. การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ	2 (2.53%)	0 (0%)	2 (0.53%)
3. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย	5 (6.33%)	13 (4.36%)	18 (4.77%)
4. ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ	3 (3.80%)	2 (0.67%)	5 (1.33%)
5. ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค	1 (1.27%)	8 (2.68%)	9 (2.39%)

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน			
ประเด็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
6. ระบบนิเวศทางการท่องเที่ยว	42 (53.16%)	162 (54.36%)	204 (54.11%)
รวม	79 (100%)	298 (100%)	377 (100%)

จากการจัดทรวินิจฉัยด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2563 รวมทั้งสิ้น 362 โครงการ สามารถแบ่งประเด็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 139 โครงการ ด้านท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ จำนวน 2 โครงการ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทยจำนวน 18 โครงการ ด้านท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ 5 โครงการ ด้านท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค จำนวน 9 โครงการ และด้านการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว จำนวน 204 โครงการ ดังตารางข้างต้น

2. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากการทบทวนข้อมูลการจัดสรรทุนในระบบ NRIIS นั้น สามารถวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการพิจารณาจากโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากงานวิจัย สามารถจัดกลุ่มประเด็นการวิจัยเชิงประเด็นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่ม 1 การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) กลุ่ม 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) และ กลุ่ม 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product) โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่ม 1 การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) การดำเนินการวิจัยที่มุ่งเน้นการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลุ่ม 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) การดำเนินการวิจัยที่มุ่งเน้นกลไกการยกระดับและการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply Chain) และระบบนิเวศเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Ecosystem) และการพัฒนาอุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) โดยมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถการรองรับและการแข่งขันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบ่งเป็น 4 ประเด็นย่อย ดังนี้

- ประเด็นย่อย 1 ด้านการเตรียมความพร้อมทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Readiness)** ได้แก่ ฐานทรัพยากรและการจัดการความรู้ (Resources and Knowledge Management) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (Infrastructure and Facility) เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and Innovation) ฐานข้อมูล (Databased) ระบบโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว (Tourism Logistic) ความปลอดภัยและสุขอนามัย (Safety and Sanitary) มาตรฐานและคุณภาพการบริการ (Standard and Service Quality)
- ประเด็นย่อย 2 ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่/จุดหมายปลายทาง (Destination Development)** ได้แก่ การกำหนดตำแหน่งทางการท่องเที่ยว การยกระดับเมืองท่องเที่ยวรอง การพัฒนาเขตพัฒนาการท่องเที่ยว การยกระดับพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว
- ประเด็นย่อย 3 ด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (Tourism Human Capital)** ได้แก่ การพัฒนาทักษะที่สำคัญ (New Skill, Upskill, Reskill) ในภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน แรงงาน วิชากิจชุมชน ชุมชน รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ
- ประเด็นย่อย 4 ด้านการพัฒนาโมเดลธุรกิจและการตลาดการท่องเที่ยว (Business Model and Tourism Marketing)** ได้แก่ การพัฒนาโมเดลธุรกิจสมัยใหม่และแผนธุรกิจ การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสมัยใหม่ การสร้างตราสินค้าและภาพลักษณ์ การตลาดดิจิทัล การแสวงหาตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพ การตลาดในอนาคต นักท่องเที่ยว พฤติกรรมและความต้องการ

กลุ่ม 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product) การดำเนินการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนากลุ่มประเภทการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายเพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่

- ประเด็นย่อย 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์** ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทาง

วัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจ

ประเด็นย่อย 2 การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Business Tourism) การพัฒนาสู่การเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก

ประเด็นย่อย 3 ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย การยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการเสริมความงามสู่ตลาดระดับสูง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล พร้อมทั้งการสร้างหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ

ประเด็นย่อย 4 การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสำราญทางทะเลและชายฝั่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น

ประเด็นย่อย 5 การท่องเที่ยวเชื่อมโยง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ เพื่อขยายการท่องเที่ยวของไทยและภูมิภาคไปพร้อมกัน ผ่านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์

ตารางที่ 3-5 การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2563

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2563			
ประเด็นการวิจัย	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
กลุ่มที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management)	8 (10.13%)	14 (4.70%)	22 (5.84%)
กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development)			
ประเด็นย่อย 1 ด้านการเตรียมความพร้อมทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Readiness)	31 (39.24%)	142 (47.65%)	173 (45.89%)

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2563			
ประเด็นการวิจัย	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
ประเด็นย่อย 2 ด้านการพัฒนาในระดับพื้นที่/จุดหมายปลายทาง (Destination Development)	9 (11.39%)	25 (8.39%)	34 (9.02%)
ประเด็นย่อย 3 ด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (Tourism Human Capital)	8 (10.13%)	35 (11.74%)	43 (11.41%)
ประเด็นย่อย 4 ด้านการพัฒนาโมเดลธุรกิจและการตลาดการท่องเที่ยว (Business Model and Tourism Marketing)	8 (10.13%)	39 (13.09%)	47 (12.47%)
กลุ่ม 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product)			
ประเด็นย่อย 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์	4 (5.06%)	30 (10.07%)	34 (9.02%)
ประเด็นย่อย 2 การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Business Tourism)	1 (1.27%)	0 (0%)	1 (0.27%)
ประเด็นย่อย 3 ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย	9 (11.39%)	10 (3.36%)	19 (5.04%)
ประเด็นย่อย 4 การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ	1 (1.27%)	1 (0.34%)	2 (0.53%)
ประเด็นย่อย 5 การท่องเที่ยวเชื่อมโยง	0 (0%)	2 (0.67%)	2 (0.53%)
รวม	79 (100%)	298 (100%)	377 (100%)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2563 ได้แบ่งประเด็นการวิจัยเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management)

รวมทั้งสิ้น 22 โครงการ กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) รวมทั้งสิ้น 297 โครงการ กลุ่ม 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product) รวมทั้งสิ้น 58 โครงการ รวมจำนวนโครงการทั้ง 3 กลุ่ม เป็น 377 โครงการ ซึ่งหากพิจารณาตามประเภทของทุนวิจัย พบว่า ทุนด้าน Strategic Fund และ Fundamental Fund (FF) มีประเด็นวิจัย **กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) ประเด็นย่อย 1 ด้านการเตรียมความพร้อมทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Readiness) สูงสุด จำนวน 31 โครงการ และ 142 โครงการ** ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางข้างต้น

3. การวิเคราะห์ระดับ Technology Readiness Levels (TRL)

TRL คือ เครื่องมือบริหารจัดการโครงการหรือโปรแกรมที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักพัฒนาเทคโนโลยีผู้ที่จะนำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดสู่ลูกค้า และสามารถเปรียบเทียบความพร้อมและเสถียรภาพของเทคโนโลยี ระหว่างเทคโนโลยีที่แตกต่างกันได้ โดย TRL แบ่งออกเป็น 9 ระดับ คือ

Level 1: Basic principles observed and reported

Level 2: Concept and/or application formulated

Level 3: Concept demonstrated analytically or experimentally

Level 4: Key elements demonstrated in laboratory environments

Level 5: Key elements demonstrated in relevant environments

Level 6: Representative of the deliverable demonstrated in relevant environments

Level 7: Final development version of the deliverable demonstrated in operational

Level 8: Actual deliverable qualified through test and demonstration

Level 9: Operational use of deliverable

ซึ่งสรุปจากทั้ง 9 Levels ได้ ดังนี้ Level 1 : Basic, Level 3 : Applied และ Level 4-9 : Prototype

ตารางที่ 3-6 ระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน

ระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน				
ระดับ TRL	Strategic Fund (SF) (โครงการ)		Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	
	เริ่มต้น	สิ้นสุด	เริ่มต้น	สิ้นสุด
Level 1	14 (17.72%)	1 (1.27%)	92 (30.87%)	21 (7.05%)
Level 2	12	4	46	44

ระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน				
ระดับ TRL	Strategic Fund (SF) (โครงการ)		Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	
	เริ่มต้น	สิ้นสุด	เริ่มต้น	สิ้นสุด
	(15.19%)	(5.06%)	(15.44%)	(14.77%)
Level 3	5 (6.33%)	4 (5.06%)	18 (6.04%)	19 (6.38%)
Level 4	7 (8.86%)	2 (2.53%)	11 (3.69%)	6 (2.01%)
Level 5	5 (6.33%)	7 (8.86%)	4 (1.34%)	7 (2.35%)
Level 6	2 (2.53%)	9 (11.39%)	1 (0.34%)	23 (7.72%)
Level 7	1 (1.27%)	10 (12.66%)	2 (0.67%)	27 (9.06%)
Level 8	0 (0%)	7 (8.86%)	1 (0.34%)	5 (1.68%)
Level 9	1 (1.27%)	3 (3.80%)	1 (0.34%)	25 (8.39%)
ไม่ระบุ	32 (40.51%)	32 (40.51%)	122 (40.94%)	121 (40.60%)
รวม	79 (100%)	79 (100%)	298 (100%)	298 (100%)

การระบุระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนนั้น พบว่าโครงการวิจัย Strategic Fund (SF) ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ TRL เริ่มต้น จำนวน 32 โครงการ คิดเป็น 40.51% รองลงมาระบุระดับ TRL เริ่มต้น อยู่ที่ Level 1 : Basic principles observed and reported จำนวน 14 โครงการ คิดเป็น 17.72% การระบุระดับ TRL สิ้นสุด ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ จำนวน 32 โครงการ คิดเป็น 40.51% รองลงมา ระบุ TRL สิ้นสุดที่ Level 7 : Final development version of the deliverable demonstrated in operational จำนวน 10 โครงการ คิดเป็น 12.66% และ ในส่วนของโครงการวิจัย Fundamental Fund (FF) ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ TRL เริ่มต้น จำนวน 122 โครงการ คิดเป็น 40.94% รองลงมาระบุระดับ TRL เริ่มต้น อยู่ที่ Level 1 : Basic principles observed and reported จำนวน 92 โครงการ คิด

เป็น 30.87% การระบุระดับ TRL สิ้นสุด ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ TRL สิ้นสุด จำนวน 121 โครงการ คิดเป็น 40.60% รองลงมาระบุ TRL สิ้นสุดที่ Level 2 : Concept and/or application formulated จำนวน 44 โครงการ คิดเป็น 14.77% ดังตารางข้างต้น

4. การวิเคราะห์ระดับ Societal Readiness Level (SRL)

Societal Readiness Level – SRL คือ ระดับความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคม ที่ใช้ในการประเมินระดับความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคม องค์ความรู้ เทคโนโลยี กระบวนการ การแก้ปัญหา สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมทั้งด้านสังคม เป็นเครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในการบริหารจัดการโครงการ โดยโปรแกรมทางด้านสังคม มี 9 ระดับ

SRL 1 การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่มี

SRL 2 การกำหนดปัญหา การเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาและคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในโครงการ

SRL 3 ศึกษา วิจัย ทดสอบแนวทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่กำหนดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

SRL 4 ตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหาโดยการทดสอบในพื้นที่นำร่องเพื่อยืนยันผลกระทบตามที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และดูความพร้อมขององค์ความรู้และเทคโนโลยี

SRL 5 แนวทางการแก้ปัญหาได้รับการตรวจสอบ ถูกนำเสนอแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

SRL 6 ผลการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในสิ่งแวดล้อมอื่น และดำเนินการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเบื้องต้นเพื่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นไปได้

SRL 7 การปรับปรุงโครงการและ/หรือการแนวทางการพัฒนาการแก้ปัญหา รวมถึงการทดสอบการแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาใหม่ในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

SRL 8 เสนอแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาในรูปแบบแผนการดำเนินงานที่สมบูรณ์ และได้รับการยอมรับ

SRL 9 แนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาของโครงการได้รับการยอมรับและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

ตารางที่ 3-7 ระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน

ระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน				
ระดับ SRL...	Strategic Fund (SF) (โครงการ)		Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	
	เริ่มต้น	สิ้นสุด	เริ่มต้น	สิ้นสุด
SRL 1 การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่มี	16 (20.25%)	1 (1.27%)	65 (21.81%)	7 (2.35%)
SRL 2 การกำหนดปัญหา การเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาและคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในโครงการ	25 (31.65%)	0 (0%)	61 (20.47%)	23 (7.72%)
SRL 3 ศึกษา วิจัย ทดสอบแนวทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่กำหนดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง	11 (13.92%)	6 (7.59%)	35 (11.74%)	24 (8.05%)
SRL 4 ตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหาโดยการทดสอบในพื้นที่นำร่องเพื่อยืนยันผลกระทบตามที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และดูความพร้อมขององค์ความรู้และเทคโนโลยี	4 (5.06%)	5 (6.33%)	10 (3.36%)	25 (8.39%)
SRL 5 แนวทางการแก้ปัญหาได้รับการตรวจสอบ ถูกนำเสนอแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง	3 (3.80%)	14 (17.72%)	5 (1.68%)	21 (7.05%)
SRL 6 ผลการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในสิ่งแวดล้อมอื่น และดำเนินการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเบื้องต้นเพื่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นไปได้	3 (3.80%)	10 (12.66%)	3 (1.01%)	23 (7.72%)
SRL 7 การปรับปรุงโครงการและ/หรือการแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหา รวมถึงการทดสอบการแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาใหม่ในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	2 (2.53%)	9 (11.39%)	1 (0.34%)	13 (4.36%)

ระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน				
ระดับ SRL...	Strategic Fund (SF) (โครงการ)		Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	
	เริ่มต้น	สิ้นสุด	เริ่มต้น	สิ้นสุด
SRL 8 เสนอแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาในรูปแบบแผนการดำเนินงานที่สมบูรณ์ และได้รับการยอมรับ	1 (1.27%)	10 (12.66%)	2 (0.67%)	32 (10.74%)
SRL 9 แนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาของโครงการได้รับการยอมรับและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ	0 (0%)	8 (10.13%)	0 (0%)	17 (5.70%)
ไม่ระบุ	14 (17.72%)	16 (20.25%)	116 (38.93%)	113 (37.92%)
รวม	79 (100%)	79 (100%)	298 (100%)	298 (100%)

การระบุระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนนั้น พบว่า โครงการวิจัย Strategic Fund (SF) ส่วนใหญ่ ระบุระดับ SRL เริ่มต้น ที่ ระดับ SRL 2 การกำหนดปัญหา การเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาและคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในโครงการ จำนวน 25 โครงการ คิดเป็น 31.65% รองลงมา ระบุ SRL 1 การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่มี จำนวน 16 โครงการ คิดเป็น 20.25% การระบุระดับ SRL สิ้นสุด ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ SRL สิ้นสุด จำนวน 16 โครงการ คิดเป็น 20.25% รองลงมา ระบุ SRL สิ้นสุด ที่ระดับ SRL 5 แนวทางการแก้ปัญหาได้รับการตรวจสอบ ถูกนำเสนอแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 โครงการ คิดเป็น 17.72% และ ในส่วนของโครงการวิจัย Fundamental Fund (FF) ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ SRL เริ่มต้น จำนวน 116 โครงการ คิดเป็น 38.93% รองลงมาระบุระดับ SRL เริ่มต้น อยู่ที่ SRL 1 การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่มี จำนวน 65 โครงการ คิดเป็น 21.81% การระบุระดับ SRL สิ้นสุด ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ SRL สิ้นสุด จำนวน 113 โครงการ คิดเป็น 37.92% รองลงมาระบุ SRL สิ้นสุดที่ระดับ SRL 8 เสนอแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาในรูปแบบแผนการดำเนินงานที่สมบูรณ์ และได้รับการยอมรับ จำนวน 32 โครงการ คิดเป็น 10.74% รายละเอียดดังตารางข้างต้น

5. การวิเคราะห์แยกตาม Platform ตามแผน ววน.

จากนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2565 เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ที่สอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และนโยบายของรัฐบาล และได้ออกแบบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในลักษณะแพลตฟอร์ม (Platform) ความร่วมมือ ตามเป้าประสงค์ของการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ 2) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม 3) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน และ 4) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ โดยดำเนินงานควบคู่ไปกับการปฏิรูประบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ทั้งนี้จากการจัดการทุนวิจัยด้านท่องเที่ยวสร้างสรรค์ในปี 2563 พบว่ามีการจัดสรรทุนวิจัยดังนี้

ตารางที่ 3-8 โครงการวิจัยด้านการท่องเที่ยวแยกตาม Platform ตามแผน ววน.

โครงการวิจัยด้านการท่องเที่ยวแยกตาม Platform ตามแผน ววน.			
Platform	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
Platform 1 การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้	4 (5.06%)	43 (14.43%)	47 (12.47%)
Platform 2 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม	0 (0%)	34 (11.41%)	34 (9.02%)
Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน	51 (64.56%)	33 (11.07%)	84 (22.28%)
Platform 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ	17 (21.52%)	188 (63.09%)	205 (54.38%)
อื่นๆ (ในกรณีที่ไม่สอดคล้องกับ Platform 1-4)	7 (8.86%)	0 (0%)	7 (1.86%)
รวม	79 (100%)	298 (100%)	377 (100%)

ทั้งนี้เมื่อนำโครงการวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาแยกตาม Platform ที่เสนอมา ขอมานั้น ในภาพรวมพบว่า โครงการวิจัยด้านท่องเที่ยวเสนอขอมาใน Platform 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งมีจำนวน 205 โครงการ คิดเป็น 54.38% รองลงมา คือ Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน จำนวน 84 โครงการ คิดเป็น 22.28% แต่หากพิจารณาตาม ประเภททุนวิจัย พบว่า โครงการประเภท Strategic Fund (SF) ส่วนใหญ่เสนอขอ มาใน Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน จำนวน 51 โครงการ คิดเป็น 64.56% ในส่วนโครงการประเภท Fundamental Fund (FF) ส่วนใหญ่เสนอขอมาใน Platform 4 การวิจัยและ สร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ จำนวน 188 โครงการ คิดเป็น 63.09% ดังตาราง ข้างต้น

3.2 ผลการจัดสรรทุนโครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2564 (รอบเสนอขอทุนโดย พิจารณาจากเป้าหมายการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน)

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการคัดกรองข้อมูลจากระบบ NARIIS โดยสืบค้นจากคำสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อคัดกรอง โครงการที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับกรอบการศึกษา ในปี 2564 มีข้อเสนอโครงการวิจัยประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เสนอผ่านระบบ NRIIS ทั้งประเภท ทุนสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (ววน.) เชิงกลยุทธ์ หรือด้าน Strategic Fund และ ทุนสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (ววน.) พื้นฐาน หรือ ด้าน Fundamental Fund จำนวนทั้งสิ้น 197 โครงการ โดยแบ่งเป็น ทุน Strategic Fund (SF) จำนวน 104 โครงการ ทุน Fundamental Fund (FF) จำนวน 93 โครงการ โดยมี รายละเอียดดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3-9 โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประจำปี 2564

โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2564		งบประมาณที่จัดสรร (บาท)
ประเภททุน	จำนวน (โครงการ)	
ทุนสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (ววน.) เชิงกลยุทธ์ หรือด้าน Strategic Fund	104 (52.79%)	436,578,458 (63.93%)
ทุนสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (ววน.) พื้นฐาน หรือ ด้าน Fundamental Fund	93 (47.21%)	246,370,488 (36.07%)

โครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประจำปี 2564		งบประมาณที่จัดสรร (บาท)
ประเภททุน	จำนวน (โครงการ)	
รวม	197 (100%)	682,948,946 (100%)

ทั้งนี้โครงการวิจัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยวได้เสนอขอรับทุนจากหน่วยทุนวิจัย Program Management Unit (PMU) ทั้งสิ้น 4 หน่วยงาน ได้แก่ 1) หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) 2) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) 3) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) 4) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) โดยหน่วย PMU ที่จัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวสูงสุด คือ บพข. ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับด้านท่องเที่ยวโดยตรงใน Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน โปรแกรม 10 ยุทธศาสตร์ความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ โดยได้จัดสรรทุนวิจัยด้านการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 53 โครงการ งบประมาณ 199,861,258 (45.78%) รองลงมาคือ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จัดสรรทุนวิจัยด้านการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 23 โครงการ งบประมาณ 134,500,000 บาท (30.81%) นอกจากนี้มีการเสนอผ่านหน่วยงานภาครัฐบาล 4 หน่วยงาน และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ กว่า 39 มหาวิทยาลัย รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 3-10 จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร

จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร						
หน่วยงานจัดสรร	Strategic Fund (SF)		Fundamental Fund (FF)		รวม	
	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร
หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ (บพข.)	53 (50.96%)	199,861,258 (45.78%)	-	-	53 (26.90%)	199,861,258 (29.26%)
หน่วยบริหารและจัดการทุนด้าน การพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)	23 (22.12%)	134,500,000 (30.81%)	-	-	23 (11.68%)	134,500,000 (19.69%)
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA)	12 (11.54%)	44,595,450 (10.21%)	-	-	12 (6.09%)	44,595,450 (6.53%)

จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร						
หน่วยงานจัดสรร	Strategic Fund (SF)		Fundamental Fund (FF)		รวม	
	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	16 (15.38%)	57,621,750 (13.20%)			16 (8.12%)	57,621,750 (8.44%)
กรมควบคุมโรค	-	-	1 (1.08%)	309,700 (0.13%)	1 (0.51%)	309,700 (0.05%)
กรมป่าไม้	-	-	1 (1.08%)	150,000 (0.06%)	1 (0.51%)	150,000 (0.02%)
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	-	-	3 (3.23%)	4,710,100 (1.91%)	3 (1.52%)	4,710,100 (0.69%)
สำนักงานปลัดกระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา			3 (3.23%)	49,600,000 (20.13%)	3 (1.52%)	49,600,000 (7.26%)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	-	-	5 (5.38%)	9,900,000 (4.02%)	5 (2.54%)	9,900,000 (1.45%)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	-	-	2 (2.15%)	5,000,000 (2.03%)	2 (1.02%)	5,000,000 (0.73%)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพ	-	-	1 (1.08%)	250,000 (0.10%)	1 (0.51%)	250,000 (0.04%)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์	-	-	6 (6.45%)	7,067,000 (2.87%)	6 (3.05%)	7,067,000 (1.03%)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา	-	-	1 (1.08%)	1,660,380 (0.67%)	1 (0.51%)	1,660,380 (0.24%)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย	-	-	2 (2.15%)	673,000 (0.27%)	2 (1.02%)	673,000 (0.10%)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน	-	-	9 (9.68%)	5,420,000 (2.20%)	9 (4.57%)	5,420,000 (0.79%)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้			3 (3.23%)	8,531,045 (3.46%)	3 (1.52%)	8,531,045 (1.25%)
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	-	-	1 (1.08%)	2,357,000 (0.96%)	1 (0.51%)	2,357,000 (0.35%)

จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร						
หน่วยงานจัดสรร	Strategic Fund (SF)		Fundamental Fund (FF)		รวม	
	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ	-	-	4 (4.30%)	2,124,290 (0.86%)	4 (2.03%)	2,124,290 (0.31%)
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	-	-	1 (1.08%)	600,000 (0.24%)	1 (0.51%)	600,000 (0.09%)
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	-	-	1 (1.08%)	500,000 (0.20%)	1 (0.51%)	500,000 (0.07%)
มหาวิทยาลัยนเรศวร	-	-	1 (1.08%)	751,700 (0.31%)	1 (0.51%)	751,700 (0.11%)
มหาวิทยาลัยนครพนม	-	-	1 (1.08%)	270,000 (0.11%)	1 (0.51%)	270,000 (0.04%)
มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์			1 (1.08%)	990,000 (0.40%)	1 (0.51%)	990,000 (0.14%)
มหาวิทยาลัยบูรพา	-	-	2 (2.15%)	4,574,700 (1.86%)	2 (1.02%)	4,574,700 (0.67%)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย	-	-	2 (2.15%)	2,100,000 (0.85%)	2 (1.02%)	2,100,000 (0.31 %)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย			1 (1.08%)	2,405,600 (0.98%)	1 (0.51%)	2,405,600 (0.35%)
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	-	-	1 (1.08%)	600,000 (0.24%)	1 (0.51%)	600,000 (0.09%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	-	-	1 (1.08%)	2,864,000 (1.16%)	1 (0.51%)	2,864,000 (0.42%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี			1 (1.08%)	8,544,000 (3.47%)	1 (0.51%)	8,544,000 (1.25%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์			2 (2.15%)	1,010,000 (0.41%)	2 (1.02%)	1,010,000 (0.15%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย			1 (1.08%)	3,280,000 (1.33%)	1 (0.51%)	3,280,000 (0.48%)

จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร						
หน่วยงานจัดสรร	Strategic Fund (SF)		Fundamental Fund (FF)		รวม	
	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร
มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช			3 (3.23%)	15,060,000 (6.11%)	3 (1.52%)	15,060,000 (2.21%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร			1 (1.08%)	1,105,000 (0.45%)	1 (0.51%)	1,105,000 (0.16%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา			1 (1.08%)	1,600,000 (0.65%)	1 (0.51%)	1,600,000 (0.23%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด			1 (1.08%)	883,500 (0.36%)	1 (0.51%)	883,500 (0.13%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์			2 (2.15%)	700,000 (0.28%)	2 (1.02%)	700,000 (0.10%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ			1 (1.08%)	1,668,000 (0.68%)	1 (0.51%)	1,668,000 (0.24%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร			1 (1.08%)	1,297,048 (0.53%)	1 (0.51%)	1,297,048 (0.19%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา			3 (3.23%)	37,180,600 (15.09%)	3 (1.52%)	37,180,600 (5.44%)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี			1 (1.08%)	250,200 (0.10%)	1 (0.51%)	250,200 (0.04%)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง			2 (2.15%)	5,918,000 (2.40%)	2 (1.02%)	5,918,000 (0.87%)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ			1 (1.08%)	196,000 (0.08%)	1 (0.51%)	196,000 (0.03%)
มหาวิทยาลัยศิลปากร			2 (2.15%)	3,910,000 (1.59%)	2 (1.02%)	3,910,000 (0.57%)
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์			5 (5.38%)	5,311,625 (2.16%)	5 (2.54%)	5,311,625 (0.78%)

จำนวนโครงการและงบประมาณที่จัดสรรแบ่งตามหน่วยงานจัดสรร						
หน่วยงานจัดสรร	Strategic Fund (SF)		Fundamental Fund (FF)		รวม	
	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร	จำนวน (โครงการ)	งบประมาณที่ จัดสรร
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต			6 (6.45%)	36,900,000 (14.98%)	6 (3.05%)	36,900,000 (5.40%)
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง			1 (1.08%)	2,998,000 (1.22%)	1 (0.51%)	2,998,000 (0.44%)
สถาบันวิทยาลัยชุมชน			4 (4.30%)	5,150,000 (2.09%)	4 (2.03%)	5,150,000 (0.75%)
รวม	104 (100%)	436,578,458 (100%)	93 (100%)	246,370,488 (100%)	197 (100%)	682,948,946 (100%)

1. ผลการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

จากวิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ทั้งนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คือ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

1. **ประเด็นด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม** ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว

2. **ประเด็นด้านท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ** สร้างแรงดึงดูดและสิ่งจูงใจให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก

3. ประเด็นด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการแพทย์ โดยยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการเสริมความงามสู่ตลาดระดับสูง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

4. ประเด็นด้านท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสำราญทางทะเล และชายฝั่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น

5. ประเด็นด้านท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ เพื่อขยายการท่องเที่ยวของไทยและภูมิภาคไปพร้อมกัน ผ่านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์จากเมืองหลักสู่เมืองรอง เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไทยกับอาเซียนและอนุภูมิภาค

6. ประเด็นด้านการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเป็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

ตารางที่ 3-11 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน			
ประเด็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
1. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วัฒนธรรม	53 (50.96%)	29 (31.18%)	82 (41.62%)
2. การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ	1 (0.96%)	1 (1.08%)	2 (1.02%)
3. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย	11 (10.58%)	12 (12.90%)	23 (11.68%)
4. ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ	0 (0%)	1 (1.08%)	1 (0.51%)
5. ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค	2 (1.92%)	2 (2.15%)	4 (2.03%)
6. ระบบนิเวศทางการท่องเที่ยว	37 (35.58%)	48 (51.61%)	85 (43.15%)
รวม	104	93	197

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน			
ประเด็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
	(100%)	(100%)	(100%)

จากการจัดทุนวิจัยด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2564 รวมทั้งสิ้น 197 โครงการ สามารถแบ่งประเด็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 82 โครงการ ด้านท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ จำนวน 2 โครงการ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย จำนวน 23 โครงการ ด้านท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ 1 โครงการ ด้านท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค จำนวน 4 โครงการ และด้านการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว จำนวน 85 โครงการ ดังตารางข้างต้น

2. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากการทบทวนข้อมูลการจัดสรรทุนในระบบ NRIIS นั้น สามารถวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการพิจารณาจากโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากงานวิจัย สามารถจัดกลุ่มประเด็นการวิจัยเชิงประเด็นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่ม 1 การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) กลุ่ม 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) และ กลุ่ม 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product) โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่ม 1 การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) การดำเนินการวิจัยที่มุ่งเน้นการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลุ่ม 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) การดำเนินการวิจัยที่มุ่งเน้นกลไกการยกระดับและการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply Chain) และระบบนิเวศเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Ecosystem) และการพัฒนาอุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถการรองรับและการแข่งขันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบ่งเป็น 4 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อย 1 ด้านการเตรียมความพร้อมทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Readiness) ได้แก่ ฐานทรัพยากรและการจัดการ

ความรู้ (Resources and Knowledge Management) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (Infrastructure and Facility) เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and Innovation) ฐานข้อมูล (Databased) ระบบโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว (Tourism Logistic) ความปลอดภัยและสุขอนามัย (Safety and Sanitary) มาตรฐานและคุณภาพการบริการ (Standard and Service Quality)

ประเด็นย่อย 2 ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่/จุดหมายปลายทาง (Destination Development) ได้แก่ การกำหนดตำแหน่งทางการท่องเที่ยว การยกระดับเมืองท่องเที่ยวรอง การพัฒนาเขตพัฒนาการท่องเที่ยว การยกระดับพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นย่อย 3 ด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (Tourism Human Capital) ได้แก่ การพัฒนาทักษะที่สำคัญ (New Skill, Upskill, Reskill) ในภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน แรงงาน วิสาหกิจชุมชน ชุมชน รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ

ประเด็นย่อย 4 ด้านการพัฒนาโมเดลธุรกิจและการตลาดการท่องเที่ยว (Business Model and Tourism Marketing) ได้แก่ การพัฒนาโมเดลธุรกิจสมัยใหม่และแผนธุรกิจ การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสมัยใหม่ การสร้างตราสินค้าและภาพลักษณ์ การตลาดดิจิทัล การแสวงหาตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพ การตลาดในอนาคต นักท่องเที่ยว พฤติกรรมและความต้องการ

กลุ่ม 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product) การดำเนินการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนากลุ่มประเภทการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายเพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่

ประเด็นย่อย 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจ

ประเด็นย่อย 2 การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Business Tourism) การพัฒนาสู่การเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก

ประเด็นย่อย 3 ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย การยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการเสริมความงามสู่ตลาดระดับสูง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล พร้อมทั้งการสร้างหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ

ประเด็นย่อย 4 การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสำราญทางทะเลและชายฝั่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น

ประเด็นย่อย 5 การท่องเที่ยวเชื่อมโยง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ เพื่อขยายการท่องเที่ยวของไทยและภูมิภาคไปพร้อมกัน ผ่านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์

ตารางที่ 3-12 การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2564

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2563			
ประเด็นการวิจัย	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
กลุ่มที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management)	9 (8.65%)	1 (1.08%)	10 (5.08%)
กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development)			
ประเด็นย่อย 1 ด้านการเตรียมความพร้อมทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Readiness)	35 (33.65%)	49 (52.69%)	84 (42.64%)

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2563			
ประเด็นการวิจัย	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
ประเด็นย่อย 2 ด้านการพัฒนาในระดับพื้นที่/จุดหมายปลายทาง (Destination Development)	12 (11.54%)	1 (1.08%)	13 (6.60%)
ประเด็นย่อย 3 ด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (Tourism Human Capital)	13 (12.50%)	19 (20.43%)	32 (16.24%)
ประเด็นย่อย 4 ด้านการพัฒนาโมเดลธุรกิจและการตลาดการท่องเที่ยว (Business Model and Tourism Marketing)	11 (10.58%)	13 (13.98%)	24 (12.18%)
กลุ่ม 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product)			
ประเด็นย่อย 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์	13 (12.50%)	4 (4.30%)	17 (8.63%)
ประเด็นย่อย 2 การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Business Tourism)	1 (0.96%)	0 (0.00%)	1 (0.51%)
ประเด็นย่อย 3 ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย	8 (7.69%)	6 (6.45%)	14 (7.11%)
ประเด็นย่อย 4 การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
ประเด็นย่อย 5 การท่องเที่ยวเชื่อมโยง	2 (1.92%)	0 (0%)	2 (1.02%)
รวม	104 (100%)	93 (100%)	197 (100%)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นจากการจัดสรรทุนด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2564 แบ่งตามประเด็นการวิจัยเป็น 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) รวมทั้งสิ้น 10 โครงการ กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) รวมทั้งสิ้น 153 โครงการ กลุ่ม 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product) รวมทั้งสิ้น 34 โครงการ รวมจำนวนโครงการทั้ง 3 กลุ่ม เป็น 197 โครงการ ซึ่งหากพิจารณาตามประเภทของทุนวิจัย พบว่า ทุนด้าน Strategic Fund และ Fundamental Fund (FF) มีประเด็นวิจัย กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) ประเด็นย่อย 1 ด้านการเตรียมความพร้อมทรัพยากรการท่องเที่ยวและองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Readiness) สูงสุด จำนวน 35 โครงการ และ 49 โครงการ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางข้างต้น

3. การวิเคราะห์ระดับ Technology Readiness Levels (TRL)

TRL คือ เครื่องมือบริหารจัดการโครงการหรือโปรแกรมที่นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักพัฒนาเทคโนโลยีผู้ที่จะนำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดสู่ลูกค้า และสามารถเปรียบเทียบความพร้อมและเสถียรภาพของเทคโนโลยี ระหว่างเทคโนโลยีที่แตกต่างกันได้ โดย TRL แบ่งออกเป็น 9 ระดับ คือ

Level 1: Basic principles observed and reported

Level 2: Concept and/or application formulated

Level 3: Concept demonstrated analytically or experimentally

Level 4: Key elements demonstrated in laboratory environments

Level 5: Key elements demonstrated in relevant environments

Level 6: Representative of the deliverable demonstrated in relevant environments

Level 7: Final development version of the deliverable demonstrated in operational

Level 8: Actual deliverable qualified through test and demonstration

Level 9: Operational use of deliverable

ซึ่งสรุปจากทั้ง 9 Levels ได้ ดังนี้ Level 1 : Basic Level 3 : Applied Level 4-9 : Prototype

ตารางที่ 3-13 ระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน

ระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน				
ระดับ TRL	Strategic Fund (SF) (โครงการ)		Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	
	เริ่มต้น	สิ้นสุด	เริ่มต้น	สิ้นสุด
Level 1	2 (1.92%)	1 (0.96%)	15 (16.13%)	3 (3.23%)
Level 2	2 (1.92%)	0 (0%)	3 (3.23%)	2 (2.15%)
Level 3	0 (0%)	3 (2.88%)	0 (0%)	5 (5.38%)
Level 4	25 (24.04%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (1.08%)
Level 5	3 (2.88%)	8 (7.69%)	0 (0%)	1 (1.08%)
Level 6	0 (0%)	5 (4.81%)	0 (0%)	3 (3.23%)
Level 7	1 (0.96%)	11 (10.58%)	0 (0%)	2 (2.15%)
Level 8	0 (0%)	6 (5.77%)	0 (0%)	0 (0%)
Level 9	1 (0.96%)	2 (1.92%)	0 (0%)	1 (1.08%)
ไม่ระบุ	70 (67.31%)	68 (65.38%)	75 (80.65%)	75 (80.65%)
รวม	104 (100%)	104 (100%)	93 (100%)	93 (100%)

การระบุระดับ Technology Readiness Levels (TRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนนั้น พบว่าโครงการวิจัย Strategic Fund (SF) ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ TRL เริ่มต้น จำนวน 70 โครงการ คิดเป็น 67.31% รองลงมาระบุระดับ TRL เริ่มต้น อยู่ที่ Level 4: Key elements demonstrated in laboratory environments

จำนวน 25 โครงการ คิดเป็น 24.04% การระบุระดับ TRL สิ้นสุด ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ จำนวน 68 โครงการ คิดเป็น 65.38% รองลงมา ระบุ TRL สิ้นสุดที่ Level 7 : Final development version of the deliverable demonstrated in operational จำนวน 11 โครงการ คิดเป็น 10.58% และ ในส่วนของโครงการวิจัย Fundamental Fund (FF) ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ TRL เริ่มต้น จำนวน 75 โครงการ คิดเป็น 80.65% รองลงมา ระบุระดับ TRL เริ่มต้น อยู่ที่ Level 1 : Basic principles observed and reported จำนวน 15 โครงการ คิดเป็น 16.13% การระบุระดับ TRL สิ้นสุด ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ TRL สิ้นสุด จำนวน 75 โครงการ คิดเป็น 80.65% รองลงมา ระบุ TRL สิ้นสุดที่ Level 3: Concept demonstrated analytically or experimentally จำนวน 5 โครงการ คิดเป็น 5.38% ดังตารางข้างต้น

4. การวิเคราะห์ระดับ Societal Readiness Level (SRL)

Societal Readiness Level – SRL คือ ระดับความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคม ที่ใช้ในการประเมินระดับความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคม องค์ความรู้ เทคโนโลยี กระบวนการ การแก้ปัญหา สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมทั้งด้านสังคม เป็นเครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในการบริหารจัดการโครงการ โดยโปรแกรมทางด้านสังคม มี 9 ระดับ

SRL 1 การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่มี

SRL 2 การกำหนดปัญหา การเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาและคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในโครงการ

SRL 3 ศึกษา วิจัย ทดสอบแนวทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่กำหนดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

SRL 4 ตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหาโดยการทดสอบในพื้นที่นำร่องเพื่อยืนยันผลกระทบตามที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และดูความพร้อมขององค์ความรู้และเทคโนโลยี

SRL 5 แนวทางการแก้ปัญหาได้รับการตรวจสอบ ถูกนำเสนอแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง area

SRL 6 ผลการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในสิ่งแวดล้อมอื่น และดำเนินการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเบื้องต้นเพื่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นไปได้

SRL 7 การปรับปรุงโครงการและ/หรือการแนวทางการพัฒนาการแก้ปัญหา รวมถึงการทดสอบการแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาใหม่ในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

SRL 8 เสนอแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาในรูปแบบแผนการดำเนินงานที่สมบูรณ์ และได้รับการยอมรับ

SRL 9 แนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาของโครงการได้รับการยอมรับและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

ตารางที่ 3-14 ระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน

ระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน				
ระดับ SRL	Strategic Fund (SF) (โครงการ)		Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	
	เริ่มต้น	สิ้นสุด	เริ่มต้น	สิ้นสุด
SRL 1 การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่มี	3 (2.88%)	2 (1.92%)	17 (18.28%)	3 (3.23%)
SRL 2 การกำหนดปัญหา การเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาและคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในโครงการ	2 (1.92%)	0 (0%)	9 (9.68%)	1 (1.08%)
SRL 3 ศึกษา วิจัย ทดสอบแนวทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่กำหนดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง	1 (0.96%)	1 (0.96%)	2 (2.15%)	6 (6.45%)
SRL 4 ตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหาโดยการทดสอบในพื้นที่นำร่องเพื่อยืนยันผลกระทบตามที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และดูความพร้อมขององค์ความรู้และเทคโนโลยี	49 (47.12%)	0 (0%)	1 (1.08%)	1 (1.08%)
SRL 5 แนวทางการแก้ปัญหาได้รับการตรวจสอบ ถูกนำเสนอแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง	3 (2.88%)	7 (6.73%)	0 (0%)	3 (3.23%)
SRL 6 ผลการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในสิ่งแวดล้อมอื่น และดำเนินการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเบื้องต้นเพื่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นไปได้	5 (4.81%)	16 (15.38%)	0 (0%)	5 (5.38%)
SRL 7 การปรับปรุงโครงการและ/หรือการแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหา รวมถึงการทดสอบการแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาใหม่ในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	0 (0%)	13 (12.50%)	0 (0%)	3 (3.23%)

ระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุน				
ระดับ SRL	Strategic Fund (SF) (โครงการ)		Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	
	เริ่มต้น	สิ้นสุด	เริ่มต้น	สิ้นสุด
SRL 8 เสนอแนวทางการพัฒนา การแก้ปัญหาในรูปแบบแผนการดำเนินงานที่สมบูรณ์ และได้รับการยอมรับ	0 (0%)	17 (16.35%)	0 (0%)	3 (3.23%)
SRL 9 แนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาของโครงการได้รับการยอมรับและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ	0 (0%)	2 (1.92%)	0 (0%)	4 (4.30%)
ไม่ระบุ	41 (39.42%)	46 (44.23%)	64 (68.82%)	64 (68.82%)
รวม	104 (100%)	104 (100%)	93 (100%)	93 (100%)

การระบุระดับ Societal Readiness Level (SRL) ของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนนั้น พบว่า โครงการวิจัย Strategic Fund (SF) ส่วนใหญ่ ระบุระดับ SRL เริ่มต้น ที่ ระดับ SRL 4 ตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหาโดยการทดสอบในพื้นที่นำร่องเพื่อยืนยันผลกระทบตามที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และดูความพร้อมขององค์ความรู้และเทคโนโลยี จำนวน 49 โครงการ คิดเป็น 47.12% รองลงมาไม่ระบุระดับ SRL เริ่มต้น จำนวน 41 โครงการ คิดเป็น 39.42% การระบุระดับ SRL สิ้นสุด ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ SRL สิ้นสุด จำนวน 46 โครงการ คิดเป็น 44.23% รองลงมาระบุ SRL สิ้นสุด ที่ระดับ SRL 8 เสนอแนวทางการพัฒนาการแก้ปัญหาในรูปแบบแผนการดำเนินงานที่สมบูรณ์ และได้รับการยอมรับ จำนวน 17 โครงการ คิดเป็น 16.35% และ ในส่วนของโครงการวิจัย Fundamental Fund (FF) ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ SRL เริ่มต้น จำนวน 64 โครงการ คิดเป็น 68.82% รองลงมาระบุระดับ SRL เริ่มต้น อยู่ที่ SRL 1 การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่มี จำนวน 17 โครงการ คิดเป็น 18.28% การระบุระดับ SRL สิ้นสุด ส่วนใหญ่ ไม่ระบุระดับ SRL สิ้นสุด จำนวน 64 โครงการ คิดเป็น 68.82% รองลงมาระบุ SRL สิ้นสุดที่ระดับ SRL 3 ศึกษา วิจัย ทดสอบแนวทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่กำหนดขึ้นร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 โครงการ คิดเป็น 6.45% รายละเอียดดังตารางข้างต้น

5. การวิเคราะห์แยกตาม Platform ตามแผน ววน.

จากนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2565 เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ที่สอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และนโยบายของรัฐบาล และได้ออกแบบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในลักษณะแพลตฟอร์ม (Platform) ความร่วมมือ ตามเป้าประสงค์ของการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม 3) ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน และ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และเศรษฐกิจท้องถิ่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยดำเนินงานควบคู่ไปกับการปฏิรูประบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ทั้งนี้จากการจัดการทุนวิจัยด้านท่องเที่ยวสร้างสรรค์ในปี 2564 พบว่ามีการจัดสรรทุนวิจัยดังนี้

ตารางที่ 3-15 โครงการวิจัยด้านการท่องเที่ยวแยกตาม Platform ตามแผน ววน.

โครงการวิจัยด้านการท่องเที่ยวแยกตาม Platform ตามแผน ววน.			
Platform	Strategic Fund (SF) (โครงการ)	Fundamental Fund (FF) (โครงการ)	รวม (โครงการ)
Platform 1 การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้	1 (0.96%)	75 (80.65%)	76 (38.58%)
Platform 2 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม	13 (12.50%)	5 (5.38%)	18 (9.14%)
Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน	54 (51.92%)	0 (0%)	54 (27.41%)
Platform 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ	32 (30.77%)	5 (5.38%)	37 (18.78%)
อื่นๆ (ในกรณีที่ไม่สอดคล้องกับ Platform 1-4)	4 (3.85%)	8 (8.60%)	12 (6.09%)
รวม	104 (100%)	93 (100%)	197 (100%)

ทั้งนี้เมื่อนำโครงการวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาแยกตาม Platform ที่เสนอมาขอมานั้น ในภาพรวมพบว่า มีโครงการวิจัยด้านท่องเที่ยวเสนอขอมาใน Platform 1 การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ มากที่สุด ซึ่งมีจำนวน 76 โครงการ คิดเป็น 38.58% รองลงมา คือ Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน จำนวน 54 โครงการ คิดเป็น 27.41% แต่หากพิจารณาตามประเภททุนวิจัย พบว่า โครงการประเภท Strategic Fund (SF) ส่วนใหญ่เสนอขอมาใน Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน จำนวน 54 โครงการ คิดเป็น 51.92% ในส่วนโครงการประเภท Fundamental Fund (FF) ส่วนใหญ่เสนอขอมาใน Platform 1 การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ จำนวน 75 โครงการ คิดเป็น 80.65% ดังตารางข้างต้น

3.3 การวิเคราะห์การจัดสรรทุนโครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์สนับสนุนงานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund) และ ทุนสนับสนุนงานพื้นฐาน (Fundamental Fund) ประจำปี 2563 และ 2564

จากการรวบรวมข้อมูลในระบบ NARIIS ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทุนโครงการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประจำปี 2563 และ 2564 สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. **สัดส่วนการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมตามแผน ววน.** จากแนวทางการจัดสรรทุนตามแผน ววน. ได้แบ่งประเภททุนออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ทุนสนับสนุนงานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund) และ 2) ทุนสนับสนุนงานพื้นฐาน (Fundamental Fund) โดยมีสัดส่วนงบประมาณ SF:FF คือ 60:40 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพบว่า สัดส่วนการจัดสรรทุนระหว่างทุนประเภท SF และ FF มีความสอดคล้องตามสัดส่วนงบประมาณที่กองทุน ววน. โดยในปี 2563 มีสัดส่วน 63:37 และในปี 2564 มีสัดส่วน 63:37 โดยทุน SF มีการจัดสรรทุนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results: OKR) ของแผนด้าน ววน. ของประเทศ และทุน FF จัดสรรให้กับโครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเป็นงานพื้นฐานที่สนับสนุนพันธกิจและความเข้มแข็งของหน่วยงานตามแผนกลยุทธ์สถาบันทั้งนี้มีการกระจายตัวอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ

2. **ลักษณะการจัดสรรทุนในกลุ่ม SF** เนื่องจากแผน ววน. ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้หน่วยงานในรูปแบบ PMU ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทุนให้สอดคล้องตามเป้าหมาย OKR ทำให้การจัดสรรทุนดำเนินไปอย่างมีระบบ ทั้งในรูปแบบการบริหารจัดการ การกำหนดกรอบการวิจัย และการกำกับและติดตาม

3. **ลักษณะการจัดสรรทุนในกลุ่ม FF** จากข้อมูลในระบบ NARIIS มีข้อจำกัดสำคัญ คือ ความสมบูรณ์ของข้อมูลทำให้การรวบรวมและการวิเคราะห์ทำได้เพียงข้อสรุปตามประเด็นสำคัญขั้นผลลัพธ์ (Output) เพียงเท่านั้นแต่ไม่สามารถติดตามเพื่อการวิเคราะห์ในระดับผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบว่า การสนับสนุนทุนส่วนใหญ่อยู่ในระดับสถาบันการศึกษาแต่หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ได้รับการจัดสรรทุนในระดับน้อยซึ่งอาจจะส่งผลต่อเป้าหมายโดยรวมตามแผน ววน. ได้ เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวถือเป็นหน่วยงานสำคัญด้านการพัฒนาตามโครงสร้างหน้าที่ที่ต้องอาศัยการวิจัย วิทยาศาสตร์และนวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อน

4. ความสอดคล้องต่อเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จากประเด็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวภายใต้ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ประกอบด้วย 6 ประเด็นหลัก พบว่าการจัดสรรทุนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้านการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว ด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย เป็นผลมาจากทุนด้าน SF ได้กำหนดกรอบประเด็นวิจัย คือ “กรอบการวิจัยปี 2563 มุ่งเน้น การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ : การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) การท่องเที่ยวบริการสุขภาพ (Spa & Wellness Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) และ การท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (Retirement Tourism)” และ “กรอบการวิจัยปี 2564 มุ่งเน้น การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ : การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) การท่องเที่ยวบริการสุขภาพ (Spa & Wellness Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) และการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (Retirement Tourism) และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวตามแนวทางที่เป็นสากล เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน อย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ BCG Model” ในขณะที่ ทุนด้าน FF ไม่มีการกำหนดกรอบประเด็นที่ชัดเจนแต่มุ่งเน้นวิจัยทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่เป็นการคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเป็นงานพื้นฐานที่สนับสนุนพันธกิจและความเข้มแข็งของหน่วยงานตามแผนกลยุทธ์สถาบันและลักษณะการท่องเที่ยวตามฐานทรัพยากรเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการวิจัยยังไม่ครอบคลุมตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำและการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ยังมีการจัดสรรทุนจำนวนน้อย

5. ผลผลิตจากงานวิจัยเชิงประเด็น จากกรอบแนวทางการวิเคราะห์ได้กำหนดประเด็นหลักตามเป้าหมายและผลผลิตจากการวิจัย 3 ประเด็น พบว่าการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) ตามองค์ประกอบอุปทานการท่องเที่ยว รองลงมาคือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Issue Based Tourism/ Tourism Product) และ การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) อย่างไรก็ตาม ผลผลิตที่เกิดจากวิจัยส่วนใหญ่เป็นการยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถเท่านั้น การขับเคลื่อนในเชิงพาณิชย์ยังอยู่ในระดับน้อยควรได้รับการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง

6. การวัดผลความสำเร็จระดับ Technology Readiness Levels (TRL) และระดับ Societal Readiness Level (SRL) จากระบบ NARIIS ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงระดับความสำเร็จที่แท้จริงจากงานวิจัยส่วนหนึ่งเกิดจากการบันทึกข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์และยังขาดความเข้าใจต่อการกำหนดระดับผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัย อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานทุน SF โดย PMU ได้การกำหนดแผนการกำกับและติดตามโดยการจัดตั้งสำนักประสานและการจัดการศึกษาการประเมินกระทบจากงานวิจัยซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์จากการวิจัย ในขณะที่การจัดสรรทุน FF ยังมีช่องว่างในการกำกับแล้วติดตามอย่างชัดเจน ระดับข้อมูลจะแสดงให้เห็นเพียงระดับผลผลิต (Output) มากกว่าการแสดงผลในเชิงผลลัพธ์ทำให้ไม่สามารถวัดผลได้ การวัดผลความสำเร็จระดับ Technology Readiness Levels (TRL) และระดับ Societal Readiness Level (SRL) โดยส่วนใหญ่อยู่ระดับดีขึ้นจากจุดเริ่มต้นของการพัฒนาแต่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นรูปธรรม

7. ผลลัพธ์ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ววน.ตาม OKR จากแผนววน. ได้กำหนด Platform และ Program และเป้าหมาย OKR ไว้ซึ่งภาพรวมจากการจัดสรรทุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่าผลที่เกิดจากการวิจัยในกลุ่ม SF จะสอดคล้องตามแผน กล่าวคือ ประเด็นด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะอยู่ใน Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน P10 ยกกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ O3.10b ต่อยอดอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์และวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Economy) KR3.10b.1 มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากเศรษฐกิจ BCG (เกษตรและอาหาร การแพทย์สุขภาพ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พลังงานและวัสดุชีวภาพ) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในส่วนทุน FF จะเน้นการบรรลุเป้าหมายใน Platform ที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ และ Platform 1 การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ ทั้งนี้สอดคล้องกับภารกิจงานวิจัยพื้นฐาน

8. ความต่อเนื่องในการจัดสรรทุน แม้ว่ากรอบนโยบายจะสามารถกำหนดการจัดสรรทุนในรูปแบบต่อเนื่องแต่ในทางปฏิบัติเป็นการจัดสรรทุนรายปีตามประเด็นการวิจัยที่ได้กำหนดขึ้น ทั้งนี้การได้รับทุนต่อเนื่องขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับแต่ละปี ทั้งควรกำหนดเป้าหมายพัฒนาในแต่ละประเด็นทั้งในระยะสั้นรายปีและความต่อเนื่องเพื่อการส่งเสริมการวิจัยให้บรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ

3.4 ผลงานที่โดดเด่น

3.4.1 กระบวนการพัฒนาองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืน

โดย ดร.กาญจนา สมมิตร สมาคมไทยท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

จากวิกฤตการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ที่มีการระบาดไปทั่วโลกนั้นทำให้แต่ละประเทศ ได้ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการระบาดของโรค ซึ่งหลายมาตรการได้ส่งผลกระทบกับภาคธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภาคส่วนต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องตามปรับตัวตามมาตรการความปลอดภัยดังกล่าว และภาพที่ปรากฏในหลายพื้นที่จะมีกลุ่มอาสาสมัครด้านสาธารณสุขออกมาช่วยปฏิบัติงานในพื้นที่สาธารณะอย่างเต็มที่ เช่น ภาพของกลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ช่วยตรวจคัดกรองคนเข้าออกตามจุดท่องเที่ยวให้เห็นเกือบทุกพื้นที่ กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่เข้ามาช่วยจัดระเบียบการเว้นระยะห่างทางสังคมในหลายพื้นที่ กลุ่มจิตอาสาที่เข้าช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบตามจุดต่าง ๆ รวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตกค้างในหลายพื้นที่ ทำให้เห็นภาพการทำงานของอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น หรือพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ต้องปิดให้บริการ เช่น อุทยานแห่งชาติ ชายหาดทะเล ก็จะมีกลุ่มอาสาสมัครด้านสิ่งแวดล้อมกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยดูแล เช่น กลุ่ม Trash Hero ที่ช่วยจัดการเรื่องขยะทางทะเล กลุ่ม Reef Guardian ที่ช่วยเรื่องการอนุรักษ์ปะการัง อาสาสมัครพิทักษ์ป่าและอาสาสมัครดับไฟป่าที่ช่วยงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และดับไฟป่าที่เป็นปัญหาใหญ่ในเขตอุทยานแห่งชาติทางภาคเหนือ เป็นต้น ภาพการทำงานของอาสาสมัครเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของประเทศทั้งสิ้น ซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลของอาสาสมัครเหล่านี้ที่สามารถนำไปใช้เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ จึงเป็นที่มาของแนวคิดที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรอาสาสมัครเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนขึ้น โดยคาดว่าจะสามารถทำให้การบริหารจัดการงานอาสาสมัครที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ในภาพรวมมากยิ่งขึ้น โดยจะให้ความสำคัญทั้งฝั่งอุปทาน (supply side) อันได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครที่มีอยู่ในปัจจุบันและฝั่งอุปสงค์ (demand side) คือ กลุ่มผู้มีความต้องการอาสาสมัครเข้ามาช่วยงานที่จำเป็น ซึ่งงานอาสาสมัครทางการท่องเที่ยวนี้จะมุ่งเป้าไปที่ความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ซึ่งจากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเห็นความจำเป็นที่ควรให้การสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง กระบวนการพัฒนาองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืน โดยได้สนับสนุนทุนวิจัยแก่ ดร.กาญจนา สมมิตร สมาคมไทยท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ เพื่อจัดทำโมเดลการบริหารจัดการองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืนในระดับประเทศรวมถึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนาองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืนซึ่งจะเป็นองค์กรกลางในการเชื่อมประสานงานอาสาสมัครทางการท่องเที่ยวไทยในระดับประเทศ ซึ่งวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย คือ 1) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์อาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืนใน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการทำให้เกิดองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืน 3) เพื่อสังเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืนในระดับประเทศ 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า **1) สถานการณ์อาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยในระดับประเทศนั้นยังไม่พบองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวที่ตั้งเป็นหน่วยงานโดยตรง แต่จะมีลักษณะเป็นกิจกรรมจากหลายภาคส่วน** เช่น ในส่วนของภาครัฐ สำนักงานปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา มีโครงการอาสาสมัครการท่องเที่ยวโดยชุมชน พ.ศ.2561 – 2565 หน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนได้แก่ ดำรงท่องเที่ยว /สป กก/ มท ดำเนินการ 2564-2565 กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว (ดำเนินการโดย ทกจ) มีโครงการอำนวยความสะดวกแก้ไขปัญหาการหลอกลวงและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว โครงการการประชาสัมพันธ์และเตือนภัยด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น ในส่วนของภาคเอกชนอาจไม่มีกิจกรรมอาสาสมัครการท่องเที่ยวโดยตรงแต่ก็มีกิจกรรมจิตอาสา และ CSR ที่เกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ปลวกป่า อนุรักษ์ปะการัง เป็นต้น ส่วนสถานการณ์อาสาสมัครการท่องเที่ยวระดับพื้นที่ จังหวัดเชียงราย กระบี่ สตูล ชุมพรกระบี่ มอญ มองว่า อาสาสมัครการท่องเที่ยวไทย จะสามารถเข้ามาช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงของเทศกาลท่องเที่ยว และฤดูกาลท่องเที่ยวและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำงานประสานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง โดยอาสาสมัครที่มีความต้องการ คือ อาสาสมัครด้านล่าม ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2) ปัจจัยเงื่อนไขในการทำให้เกิดองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืน ได้แก่ ด้านความต้องการอาสาสมัคร ด้านบทบาทหน้าที่และภาระงาน ด้านผลประโยชน์ร่วมกัน ด้านความภาคภูมิใจในการเป็นจิตอาสา ด้านการมีสถานภาพได้รับการรับรองการเป็นจิตอาสา และด้านการสื่อสารภายในกลุ่มสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

3) กระบวนการบริหารจัดการองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืนในระดับประเทศ รูปแบบการจัดตั้งองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวซึ่งเป็นองค์กรกลางระดับประเทศควรเป็นองค์กรอิสระไม่เป็นหน่วยงานภาครัฐ แต่ภาครัฐจะให้งบประมาณและการทำงานหนุนเสริม จัดตั้งองค์กรในลักษณะเอกชนไม่แสวงหาผลกำไร มีกองทุนที่มีกฎหมายรองรับและบริหารโดยภาคประชาชน ระบบการบริหารจัดการควรมีคณะบริหารในส่วนกลางและคณะบริหารในระดับภาคและระดับจังหวัด มีการบริหารจัดการภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และมาตรฐานให้ชัดเจน ทั้งนี้ โครงการวิจัยได้พัฒนาการบริหารจัดการองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวในขั้นตอนของการวางแผนและการคัดเลือกอาสาสมัคร ดังนี้ 1) การวางแผน ควรมีกระบวนการ 1.1) จัดประชุมชี้แจงความสำคัญและความจำเป็นของอาสาสมัครท่องเที่ยวเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย 1.2) จัดทำแบบฟอร์มและออกแบบระบบการรับสมัครสมาชิก อสทท. 1.3) วางแผนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์สำหรับงานอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทย 1.4) พัฒนาสื่อเพื่อการสร้างการรับรู้ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อสทท. 1.5) จัดตั้งองค์กร อสทท. ในพื้นที่ ตามรูปแบบความต้องการของพื้นที่ 2) การคัดเลือกอาสาสมัคร ควรมีกระบวนการดังนี้ 2.1) รับสมัคร อาสาสมัครการท่องเที่ยว ผ่านเวทีการประชุม ช่องทางไลน์ กลุ่ม

อสทท.ในพื้นที่นำร่องตลอดจนรับสมัคร อสทท. ทั่วไปที่สนใจผ่านบูรณิทธิธรรมการ เว็บไซต์ www.thai-tvo.com และเฟสบุ๊คแฟนเพจอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทย Thai Tourism Volunteers 2.2) ดำเนินการคัดกรองอาสาสมัครการท่องเที่ยวตามทักษะ ความสามารถ ผ่านระบบฐานข้อมูลในเว็บไซต์ www.thai-tvo.com ซึ่งในระบบเว็บไซต์สามารถค้นหาและคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเข้ามาเป็นอาสาสมัครในภาระงานที่สอดคล้องกับทั้งเป้าหมายขององค์กรและเป้าหมายของตัวอาสาสมัครเอง4) **แนวทางการพัฒนาองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืน** 4.1) แนวทางการพัฒนาองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยเพื่อความยั่งยืนในระดับนโยบาย ควรมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ คือ 4.1.1) กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาดำเนินการจัดตั้งองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทย (อสทท.) โดย ประกาศในกฎกระทรวง มีขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานงานภายใต้กระทรวงฯ มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ กำหนดสมาชิกภาพ และประเภทของอาสาสมัครท่องเที่ยวไทย มีระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ 4.1.2) สำนักงานปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา และกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ที่กำกับดูแลศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว TAC และ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฝ่ายเลขานุการและ IT 4.1.3) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ทกจ.) เป็นฝ่ายประสานงานกับเครือข่าย อสทท. ในพื้นที่ (ศูนย์ประสานงานฯ) ซึ่งจะเป็นช่องทางในการเชื่อมโยงการทำงานขององค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่กับหน่วยงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 4.2) แนวทางการจัดตั้งองค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยในระดับพื้นที่ (ศูนย์ประสานงาน) ควรมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ คือ 4.2.1) รวบรวมสมาชิกอาสาสมัครการท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบ 3 ประเภท 1) อาสาสมัครการท่องเที่ยวในภาวะปกติ 2) อาสาสมัครการท่องเที่ยวในภาวะฉุกเฉิน และ 3) อาสาสมัครการท่องเที่ยวไทยในรายการกิจกรรม รวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์ประสานงาน 4.2.2) จัดประชุมชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับอาสาสมัครการท่องเที่ยวและการจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาสาสมัครการท่องเที่ยวโดยท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ทกจ.) 4.2.3) ผู้จัดตั้งศูนย์ประสานงานดำเนินการร่างระเบียบของศูนย์ประสานงานอาสาสมัครการท่องเที่ยว 4.2.4) ดำเนินการขึ้นทะเบียนศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวกับท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เพื่อรับรองสถานะภาพของศูนย์ประสานงาน

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ คณะนักวิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยต่อคณะกรรมการนโยบายท่องเที่ยวแห่งชาติ ในวันที่ 17 มิถุนายน 2564 ต่อท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงท่องเที่ยว และกีฬา นายพิพัฒน์ รัชกิจประการ ซึ่งได้เห็นชอบและมอบหมายให้ ปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา โชติ ตราชู ดำเนินการผลักดัน วาระการจัดตั้ง “องค์กรอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทย” ขึ้นเป็นทางการ โดยคณะกรรมการนโยบายท่องเที่ยวแห่งชาติ เพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ที่กำกับดูแลศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว (ศูนย์ TAC) และ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้เข้ามาศึกษาโครงการวิจัยเพื่อนำมาปรับโครงสร้างภารกิจการทำงานของ กอง และจะดำเนินการปรับชื่อเป็นกองอาสาสมัครการท่องเที่ยวไทย โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการทำงานร่วมกันระหว่างโครงการวิจัยและกองมาตรฐานฯ

3.4.2 การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในบริบทของการท่องเที่ยวและ เศรษฐกิจ สร้างสรรค์เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจาก COVID-19

ดร.นราวดี บัวขวัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีศักยภาพและมีความโดดเด่นเป็นลำดับต้น ๆ ของภูมิภาคอาเซียน ทั้งทาง ธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ซึ่งเป็น “มรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม” ที่ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่สังคม เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่น โดยทั้งในส่วนของมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติ มีบทบาทสำคัญในการการท่องเที่ยว และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ สร้างสรรค์โดยรวมของประเทศได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในอดีตจนถึงปัจจุบันพื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาตียังประสบกับปัญหาและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ รวมถึงการเข้าไปใช้ประโยชน์ในการดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ที่ขาดทิศทางและความเหมาะสมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทั้งในทางกายภาพและในทางคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ นอกจากนี้ ประเด็นหลักที่สำคัญดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผลกระทบจากวิกฤติสถานการณ์โรค ระบาด COVID-19 ที่เกิดขึ้นใน ขณะนี้ นับเป็นภัยคุกคามสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของโลก และของประเทศต่าง ๆ อย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบกับการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ อย่างมากเช่นกัน ดังนั้น การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องมีการ ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ รวมถึงศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาและใช้ ควรกำหนด เป้าหมายและทิศทางการใช้ประโยชน์ในเชิงการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรมร่วมกัน ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้เงื่อนไขเวลาที่ชัดเจนในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ผู้รับผิดชอบแหล่งมรดกทาง วัฒนธรรมและธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนมีเป้าหมายร่วมในการผลักดันให้เกิด การพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างสมดุลและยั่งยืน

จากความสำเร็จและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถใน การแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเห็นควรให้การสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติในบริบทของการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อัน เนื่องมาจาก COVID-19 แก่ ดร.นราวดี บัวขวัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาศักยภาพของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ รวมถึงประเด็นปัญหาหรือข้อจำกัดในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวในบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ COVID-19 รวมถึงวิกฤติอื่น ๆ 2) กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากสถานการณ์ COVID-19 และวิกฤติอื่น ๆ 3) วิเคราะห์ความต้องการงานวิจัยและช่องว่างงานวิจัย (Research gap analysis) ที่ตอบสนองต่อเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทการเปลี่ยนแปลงที่

เกิดขึ้นจากสถานการณ์ COVID-19 และวิกฤติอื่น ๆ ของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ 4) จัดทำแผนแม่บทกรอบการวิจัยในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ในบริบทของการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจาก COVID-19 และวิกฤติอื่น ๆ ในระยะ 5 ปี

ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของประเทศไทย อยู่ในระดับที่สามารถพัฒนาต่อยอดควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและบริหารจัดการให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นรูปธรรม หากมีการกำหนดกรอบทิศทางในการพัฒนาให้เกิดความชัดเจน โดยใช้หลักวิชาการจากงานวิจัยเข้ามามีส่วนในการพัฒนา โดยการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ในบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ COVID-19 และวิกฤติอื่น ๆ ให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยคณะนักวิจัยได้จัดทำแผนแม่บทกรอบการวิจัยในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ในบริบทของการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจาก COVID-19 และวิกฤติอื่น ๆ (ระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ 2565-2569) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ ดังนี้ “พัฒนารอบงานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ภายใต้แนวคิดของเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (BCG) และรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องจากโควิด-19 และวิกฤติอื่น ๆ” โดยกรอบการวิจัยมรดกทางวัฒนธรรมมี 4 ด้านสำคัญ คือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมมรดกวัฒนธรรม 2) ด้านบุคคล/เครือข่ายมรดกวัฒนธรรม 3) ด้านฐานข้อมูลมรดกวัฒนธรรม และ 4) ด้านแนวทางการใช้งานมรดกวัฒนธรรม ในส่วนของกรอบการวิจัยด้านมรดกทางธรรมชาติ มี 10 ด้านสำคัญ คือ 1) ศักยภาพของทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวของมรดกทางธรรมชาติ 2) การสร้างกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกทางธรรมชาติ 3) การจัดการผลกระทบต่อทรัพยากรและประสบการณ์นักท่องเที่ยว 4) นักท่องเที่ยวและการตลาดอย่างยั่งยืนในมรดกทางธรรมชาติ 5) การสื่อสารและการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติ 6) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ 7) การสร้างเครือข่ายและการขยายโอกาสการมีส่วนร่วม 8) การสร้างรายได้และการกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยว 9) การพัฒนาองค์กรและบุคลากรการท่องเที่ยวในมรดกทางธรรมชาติ และ 10) การฟื้นฟูการท่องเที่ยวในมรดกทางธรรมชาติภายหลังสถานการณ์โควิด-19 และวิกฤติอื่น ๆ

ซึ่งภายใต้กรอบการวิจัยการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ประกอบไปด้วย 6 แผนงาน ดังนี้ คือ แผนงานที่ 1 แผนงานวิจัยสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการบริการในมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติให้สมดุลและยั่งยืน แผนงานที่ 2 แผนงานวิจัยการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากวิกฤติต่าง ๆ แผนงานที่ 3 แผนงานวิจัยเพื่อสร้างการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ แผนงานที่ 4 แผนการวิจัยเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ท้องถิ่น

จากการท่องเที่ยวของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (สร้างรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำและกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยว) แผนงานที่ 5 แผนงานวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติและแผนงานที่ 6 แผนงานวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

ในส่วนของการนำไปใช้ประโยชน์ นักวิจัยและนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงหน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน สามารถนำผลการศึกษาในแผนแม่บทกรอบการวิจัยในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในส่วนของการกำหนดกรอบการวิจัย ในบริบทของการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจาก COVID-19 และวิกฤติอื่น ๆ ใน ระยะ 5 ปีไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของแต่ละภูมิภาคอย่างมีทิศทางที่เหมาะสมต่อไป

3.4.3 ยกระดับการเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายหลังภาวะวิกฤต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐินี ทองดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

จากวิกฤตโควิดในปัจจุบันที่มีผลกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่หันมาให้ความสำคัญกับความปลอดภัยมากขึ้นและจากกระแสของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังพบว่า ชุมชนท่องเที่ยวยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จะตอบโจทย์กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีศักยภาพ คุณภาพและความพร้อมในการรองรับตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่มาตรฐานระดับสากล รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพได้อย่างเหมาะสม

ซึ่งจากความสำเร็จและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเห็นควรให้การสนับสนุนทุนวิจัยโครงการยกระดับการเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายหลังภาวะวิกฤต โดยได้สนับสนุนทุนวิจัยแก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐินี ทองดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยแผนงานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและออกแบบการบริหารจัดการประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงมาตรฐานสุขอนามัย ความปลอดภัย ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ประเทศไทย เพื่อพัฒนาภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนฐานอัตลักษณ์ของชุมชนและสังคม เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัยปัจจัยยกระดับชุมชนท่องเที่ยวสู่คุณภาพและ

สามารถเชื่อมโยงตลาดนักท่องเที่ยว และเพื่อเสนอแนวทางในการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายหลังภาวะวิกฤต

ผลการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ 2 ส่วน คือ 1) กระบวนการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ 2) โมเดลการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กระบวนการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการศึกษาข้อมูล พฤติกรรม ความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวคุณภาพในยุคปัจจุบัน โดยมีการกำหนดความหมายของนักท่องเที่ยวคุณภาพให้ชัดเจน 2) ขั้นตอนการค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยวเพื่อยกระดับเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยต้องมีเกณฑ์การคัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพและทำการค้นหาอัตลักษณ์ของทรัพยากรชุมชน 3) ขั้นการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้หลักการ 3 S ได้แก่ เรื่องเล่า (Story) อรรถส (Senses) สลีลา (Sophistication) มาเป็นแนวทางในการยกระดับสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ซึ่งมีกระบวนการดำเนินการ คือ การอบรมเพิ่มเติมความรู้ (Knowledge sharing and development) แนวคิดการสร้างสรรค์ (Creative thinking) การลงมือพัฒนา (Creative development) การทดลองสินค้าและบริการ (Product Test trip) และการสร้างประสบการณ์ในการรับนักท่องเที่ยวจริง และการประเมินผล นำกลับมาสู่การปรับปรุง และ 4) ขั้นตอนการยกระดับการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย การสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว การสื่อสารการตลาดและการส่งเสริมการตลาด ซึ่งทุกระบวนการได้ดึงบริษัทนำเที่ยวมาร่วมในทุกกระบวนการ ทั้งนี้จากผลการศึกษาศาสามารถจัดกลุ่มของกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพจากรูปแบบและวัตถุประสงค์การเดินทางได้ดังนี้ 1) กลุ่ม Gen Z, ผู้หญิงวัยทำงาน กลุ่มองค์กร และผู้อยู่อาศัยนาน เหมาะสำหรับกิจกรรมของชุมชน คือ กิจกรรมอาหารค่ำ กิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยตนเอง กิจกรรมดนตรีบำบัด 2) กลุ่ม Corporate และ Silver Age เหมาะสำหรับกิจกรรมของชุมชน คือ กิจกรรมอาหารถิ่นและกิจกรรมสัมผัสวิถีชีวิต 3) กลุ่ม Join Trip และ School Trip เหมาะสำหรับกิจกรรมของชุมชน คือ กิจกรรมแคมป์ชุมชน กิจกรรมการเดินป่า เป็นต้น

2) โมเดลการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ สามารถสรุปเป็น โมเดล 5 E การยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ได้ ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 โมเดล 5 E การยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

ซึ่งจากกระบวนการศึกษาวิจัยสามารถสรุปกระบวนการยกระดับได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาพฤติกรรม ความคาดหวังและความต้องการของนักท่องเที่ยว (Tourist Expectation) 2) การศึกษาประสบการณ์เดิมของการบริหารจัดการประสบการณ์สำหรับนักท่องเที่ยวของชุมชนเป้าหมาย (Experience of community) 3) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวรวมทั้งภาคีที่เกี่ยวข้อง (Exchange and sharing knowledge) การแบ่งปันประสบการณ์ (Experience Sharing) 4) การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาตามที่กำหนด (Encourage) ให้ชุมชนเกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นวัตกรรมจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสนอง กับความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน 5) การทดลองเพื่อให้เกิดเป็นตัวอย่างและประสบการณ์ผ่าน กิจกรรมการทดสอบเส้นทางและกิจกรรม (Product testing) ของแต่ละชุมชนเพื่อการพัฒนา

ข้อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยว คุณภาพ สรุปดังนี้ 1) รัฐควรมีการจัดกลุ่มของชุมชนท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศไทยทั้งหมดที่ทุกหน่วยงานได้พัฒนาขึ้นมา และเป็นชุมชนที่อยู่ในแนวทางของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างแท้จริง พร้อมทั้งจัดระดับของชุมชนในด้าน ศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนา 2) ควรมีการผลักดันด้านมาตรฐานของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Standard) อย่างจริงจัง พร้อมทั้งพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนดขึ้นมาทั้ง SHA และ TSC ตลอดจน มาตรฐานต่าง ๆ ที่จะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว 3) ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบ บูรณาการอย่างแท้จริง โดยให้ชุมชนเป็นคนตัดสินใจในการพัฒนาตลอดกระบวนการ และภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามา เป็นหน่วยงานสนับสนุนและผลักดันศักยภาพ 4) ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ ชัดเจนมากขึ้น โดยหน่วยงานมีบทบาทและหน้าที่ในการผลักดันเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเฉพาะ และมี กลไกการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

3.4.4 การจัดการความเสี่ยงการตลาดท่องเที่ยวไทยท่ามกลางสภาวะการณ์ตลาดที่เปลี่ยนไปของประเทศไทย

ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

การท่องเที่ยวถือเป็นสาขาที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโลก จากรายงานของ Travel and Tourism Economic Impact (2019) พบว่า การท่องเที่ยวสร้างรายได้ทั่วโลกคิดเป็นร้อยละ 10 ของรายได้รวมทั้งโลกและสามารถสร้างงานในระบบเศรษฐกิจ 319 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 ของอัตราการจ้างงานโลก (World Travel and Tourism Council, 2019) สำหรับประเทศไทยนั้น เป็นประเทศที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวติด 1 ใน 10 อันดับแรกของโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางมาประเทศไทยรวม 32.6 ล้านคน ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาในไทยมากที่สุดคือ จีน รองลงมาคือ มาเลเซีย เกาหลี ลาว ญี่ปุ่น อินเดีย ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติเฉลี่ยต่อหัวคือ 5,289 บาท (สำนักปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) อย่างไรก็ตามแม้ว่าทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจะเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวแต่ยังมีปัจจัยเสี่ยงหลายอย่างที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ ความวุ่นวายทางการเมือง รวมทั้งภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา มองว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 จะส่งผลกระทบทางลบกับเศรษฐกิจจีนจะมีผลต่อเนื่องไปยังเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทย ผ่าน 3 ช่องทาง คือ การท่องเที่ยวที่อ่อนตัวลง การขาดตอนของห่วงโซ่อุปทาน และผลกระทบด้านรายได้หรือตัวคูณ (Leingchan, 2020) ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยควรมีการปรับตัวเพื่อให้รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของสำนักงานสภาพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ที่ต้องการให้ GDP ของไทยขยายตัวร้อยละ 3-4 ประเทศไทยจึงควรต้องมียุทธศาสตร์ทางการท่องเที่ยวเร่งด่วนในการจัดการความเสี่ยงการตลาดท่องเที่ยวไทยท่ามกลางสภาวะการณ์ตลาดที่เปลี่ยนไป

ซึ่งจากสถานการณ์การท่องเที่ยวของโลกและของไทยที่เกิดขึ้นขณะนี้ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเห็นความจำเป็นที่ควรให้การสนับสนุนทุนวิจัย แก่ ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อศึกษาเรื่องการจัดการความเสี่ยงการตลาดท่องเที่ยวไทยท่ามกลางสภาวะการณ์ตลาดที่เปลี่ยนไปของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) ศึกษาความเสี่ยงทางการท่องเที่ยวและแนวทางการปรับเปลี่ยนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยที่เป็นผลมาจาก New Norm Tourism ในระดับสากล 2) ค้นหากลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวใหม่และกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวเดิมที่สามารถสร้างสมดุลทางการตลาด (Demand) การพัฒนาการท่องเที่ยว (Supply) และรายได้ทางการท่องเที่ยว (Tourism Income) ของไทยสู่ความยั่งยืน 3) ศึกษาศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Tourism Resources) และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงประเด็น (Issue-Based Tourism Product)

ภายในประเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มปัจจุบันและกลุ่มใหม่เพื่อรักษาเสถียรภาพทางด้านรายได้จากการท่องเที่ยว 4) เสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการความเสี่ยงการตลาดท่องเที่ยวไทยท่ามกลางสถานการณ์ตลาดที่เปลี่ยนไปของประเทศไทย

ผลการวิจัย 1) ความเสี่ยงทางการท่องเที่ยวและแนวทางการปรับเปลี่ยนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยที่เป็นผลมาจาก New Norm Tourism ในระดับสากล พบว่า ความเสี่ยงทางการท่องเที่ยว นั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ด้านสำคัญ เรียงตามลำดับจากน้อยไปมาก ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านโรคระบาด ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ด้านภัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการเมืองและการก่อการร้าย ทั้งนี้ ในส่วนของแนวทางการปรับตัวการท่องเที่ยวของไทยในยุค “New Normal Tourism” ที่มาจากสากลหรือระดับนานาชาติ ประกอบด้วย 1. เน้นความปลอดภัยและสุขลักษณะ (Safety and Hygiene) 2. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Digital Technology Employment) 3. พัฒนารูปแบบสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ปรับตัวเร็ว (Resilience) และตอบสนองต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป 4. เพิ่มพลังการจัดการความเสี่ยงและวิกฤต (Risk and Crisis Management Empowerment) 5. ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวที่สมดุล (Balance Marketing) 6. ปรับระบบการเงินและการธนาคารเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว (Financial and Banking Redesign) 7. ส่งเสริมการทำงานเชิงบูรณาการในการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างองค์กรทั้งภายในและต่างประเทศ 8. พัฒนาคนและภาคีทางการท่องเที่ยว 9. มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Tourism Sustainability) 2) **กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวใหม่และกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวเดิมที่สามารถสร้างสมดุลทางการตลาด (Demand) การพัฒนาการท่องเที่ยว (Supply) และรายได้ทางการท่องเที่ยว (Tourism Income) ของไทยสู่ความยั่งยืน** พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 50 ประเทศ จาก 231 ประเทศทั่วโลก แบ่งเป็น ทวีปเอเชีย 15 ประเทศ (ประเทศกลุ่มเดิม 11 ประเทศ ประเทศกลุ่มใหม่ 4 ประเทศ) ทวีปยุโรป 26 ประเทศ (ประเทศกลุ่มเดิม 19 ประเทศ ประเทศกลุ่มใหม่ 7 ประเทศ) ทวีปอเมริกา 7 ประเทศ (ประเทศกลุ่มเดิม 3 ประเทศ ประเทศกลุ่มใหม่ 4 ประเทศ) ทวีปโอเชียเนีย 2 ประเทศ (เป็นประเทศกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งหมด) และทวีปแอฟริกา ไม่มีประเทศใดเลยที่ผ่านเกณฑ์ 3) **ศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Tourism Resources) และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงประเด็น (Issue-Based Tourism Product) ภายในประเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มปัจจุบันและกลุ่มใหม่เพื่อรักษาเสถียรภาพทางด้านรายได้จากการท่องเที่ยว** พบว่า 1. คลัสเตอร์อารยธรรมล้านนาควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวชุมชนและวิถีท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ Eco-Friendly เป็นต้น 2. คลัสเตอร์อารยธรรมลุ่มแม่น้ำโขงควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี ชุมชนวิถีชีวิต การท่องเที่ยวระยะสั้น การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน การท่องเที่ยวทางน้ำและการท่องเที่ยวเพื่อมองหาประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นต้น 3. คลัสเตอร์อีสานเหนือ ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

โบราณสถานและโบราณวัตถุ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและธรรมชาติ ธรณีวิทยา เชิงศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เชิงอาหาร เป็นต้น 4. คลัสเตอร์อีสานใต้ ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถานโบราณวัตถุ เชิงอนุรักษ์ วิถีชุมชน วัฒนธรรมและประเพณี และเชิงกีฬา เป็นต้น 5. คลัสเตอร์อารยธรรมเก่าภาคกลางตอนบน ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมและประเพณี ชุมชนวิถีชีวิต เชิงอาหาร การท่องเที่ยวทางน้ำและการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ เป็นต้น 6. คลัสเตอร์ลุ่มแม่น้ำตอนกลาง ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถานโบราณวัตถุ ชุมชนวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและเทศกาล การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน การท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นต้น 7. คลัสเตอร์ทะเลอ่าวไทยตะวันออกควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ชุมชนวิถีชีวิต เชิงกีฬา เชิงอาหารและการท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา เป็นต้น 8. คลัสเตอร์วัฒนธรรมตะวันตก ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ เชิงอาหาร การท่องเที่ยวชุมชนและวิถีชีวิต การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและธรรมชาติ การท่องเที่ยวทางรถไฟ และการท่องเที่ยวเชิงกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น 9. คลัสเตอร์ทะเลอันดามันควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและธรรมชาติ นิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวทะเลและชายหาด เชิงอาหาร วัฒนธรรม และท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น 10. คลัสเตอร์ทะเลอ่าวไทยตอนใต้ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวทางทะเล และชายหาด เชิงกีฬา ผจญภัยและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

4) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการความเสี่ยง การตลาดท่องเที่ยวไทยท่ามกลางสถานการณ์ตลาดที่เปลี่ยนไปของประเทศไทย พบว่า มีข้อเสนอแนะเร่งด่วน มี 5 นโยบาย คือ 1) ส่งเสริมและผลักดันการปรับตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Tourism Transformation) เชิงรุกอย่างสมดุล เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับตลาดการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศที่มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อกระจายความเสี่ยงและลดการพึ่งพาทลาดการท่องเที่ยวที่มีความผันผวน 3) ส่งเสริมและผลักดันการประยุกต์ใช้เครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงเพื่อสร้างความมั่นคงทางการท่องเที่ยวของประเทศ 4) ส่งเสริมและยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นและจังหวัดตามศักยภาพที่ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม 5) พัฒนาและยกระดับการจัดการจำนวนนักท่องเที่ยว จำนวนวันพักเฉลี่ยและค่าใช้จ่ายต่อคนของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายในประเทศไทยที่มีความสมดุลและยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของการใช้ประโยชน์งานวิจัย สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้นำข้อมูลผลการศึกษาที่ได้จากโครงการวิจัยไปใช้ในการประกอบเรียนการสอนในรายวิชาการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในแก่นักศึกษาและ บริษัท อูดาซี จำกัด ผู้ประกอบการและดำเนินธุรกิจด้านการนำเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ได้นำผลการศึกษาไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของ บริษัทฯ ในอนาคต และนำ

ข้อมูลการศึกษามาเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของบริษัท

3.4.5 โครงการศึกษาผลกระทบจากไวรัสโควิด-19 ต่อภาคเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวไทย

ศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19 หรือ COVID-19) ถือเป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) ซึ่งตามนิยามขององค์การอนามัยโลก (WHO) หมายถึง เชื้อโรคใหม่ที่ระบาดไปทั่วโลกที่ทำให้อัตราการป่วยและเสียชีวิตเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก โดยปัจจุบันตัวเลขผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนในขณะนี้การแพร่กระจายของผู้ติดเชื้อได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว จนในหลายประเทศจำนวนผู้ติดเชื้อเริ่มเกินกว่าที่ระบบบริการสาธารณสุขในหลาย ๆ ประเทศจะรองรับไหว และยังคงประสบกับความท้าทายในการพยายามควบคุมไม่ให้เกิดผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มมากขึ้น นอกจากผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยรวมแล้ว เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวเป็นสาขาที่มีการจ้างงานเข้มข้น (Labor-Intensive Sector) และเป็นการจ้างงานในตำแหน่งงาน/ทักษะที่หลากหลาย และเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความไม่มั่นคงสูง ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงจะเป็นเพศที่มีสัดส่วนของการทำงานในสาขานี้ที่สูงกว่าเพศชาย (เพศหญิงประมาณร้อยละ 54) เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอื่น ๆ นอกจากนั้นแรงงานส่วนใหญ่จะยังมีอายุน้อยและมีการจ้างงานแบบชั่วคราวชั่วคราว ดังนั้น แรงงานกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับผลกระทบอย่างหนักจากไวรัสโควิด-19 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ซึ่งจากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเห็นความจำเป็นที่ควรให้การสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง โครงการศึกษาผลกระทบจากไวรัสโควิด-19 ต่อภาคเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวไทย โดยสนับสนุนทุนวิจัยแก่ ศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อภาคการท่องเที่ยว ซึ่งวัตถุประสงค์ของงานวิจัย มีดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยภาพรวมจากไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทย ในหลากหลายมิติ ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และวิเคราะห์ผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและบริการ 2) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อเศรษฐกิจมหภาค ผลกระทบรายอุตสาหกรรมและตลาดแรงงานในแต่ละสาขา 3) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นต่อครัวเรือน เช่น สถานการณ์ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และการใช้จ่ายภาคครัวเรือน 4) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจในระยะยาวที่เกิดขึ้นจากการว่างงานฉับพลันและการเสียชีวิต อันเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 5) ผลกระทบในระยะยาว (Potential Long-Term Growth) ที่เกิดจากการสูญเสียทุนมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรการตายและการย้ายถิ่น (Internal Migration) ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน 6) ศึกษาการชดเชย (Trade Off) ที่เกิดขึ้นระหว่างการสูญเสียทางเศรษฐกิจในระยะสั้น (Short-Term Economic

Loss) กับมูลค่าของชีวิตที่ถูกปกป้องในระยะยาว 7) ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการหลีกเลี่ยง (Aversion Behavior) ในส่วนผู้บริโภคและภาคธุรกิจ โดยเน้นศึกษาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ 8) ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภาคธุรกิจและแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวรวมไปถึงแนวทางที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือ 9) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารภาคการท่องเที่ยวไทยภายใต้วิถีความปกติใหม่ (New Normal) ที่จะเกิดขึ้นหลังยุคโควิด-19 10) นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปช่วยเหลือสาขาหรือแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทย

ผลการศึกษา **1) ผลกระทบจากไวรัสโควิด-19 ต่อภาคเศรษฐกิจ** พบว่า เกิดผลกระทบดังต่อไปนี้ 1. ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชน 2. ผลกระทบจากพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยง (Aversion behavior effects) 3. ผลกระทบต่อการจ้างงาน ค่าจ้าง ความยากจน และความเหลื่อมล้ำ 4. ผลกระทบทางลบด้านอุปทานการผลิต (Adverse Supply Shock) อันจะส่งผลกระทบต่อสถานะการเงินเพื่อในสินค้าที่จำเป็นบางประเภทได้ 5. ผลกระทบในระยะยาว (Potential Long-Term Growth) ที่เกิดจากการสูญเสียทุนมนุษย์ **2) การประเมินมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ** พบว่า มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1. มาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 ซึ่งมีด้วยกัน 6 มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการเราไม่ทิ้งกัน รอบแรก กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกันตน ม.39 และ 40 เกษตรกร (2) มาตรการเราไม่ทิ้งกัน รอบสอง กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ประบาง เช่น คนชรา เด็ก ผู้พิการ และกลุ่มผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่ได้รับการเยียวยาใด ๆ (3) มาตรการเติมเงินบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (4) มาตรการคนละครึ่ง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่มีอายุเกิน 18 ปี และไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (5) มาตรการเราชนะ กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มอาชีพอิสระ เกษตรกร อายุเกิน 18 ปี ไม่เป็นผู้ประกันตน ม.33 ไม่เป็นข้าราชการ-เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ที่รับเบี้ยหวัดบำนาญ โดยมีเงินได้พึงประเมิน ไม่ถึง 3 แสนและมีเงินฝากไม่เกิน 5 แสนบาท และ (6) มาตรการ ม.33 เรารักกัน ที่ออกมาเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประกันตน ม.33 ที่มีบัญชีเงินฝากไม่เกิน 5 แสนบาท โดยวงเงินงบประมาณรวมทั้ง 6 มาตรการ อยู่ที่ 724,910 ล้านบาท ซึ่งมีแหล่งเงินมาจากทั้งในส่วนงบกลางรายการสำรองจ่ายฉุกเฉินหรือจำเป็นของ ปีงบประมาณ 2563 รว 70,000 ล้านบาท และวงเงินใน พ.ร.ก. เงินกู้ 1 ล้านล้านบาท กลุ่มที่ 2. มาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น โครงการเราเที่ยวด้วยกันซึ่งเป้าหมายในการกระตุ้นอุปสงค์ของการท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งผลการประเมินพบว่า 1) มาตรการช่วยเหลือเยียวยาของรัฐที่ออกมาโดยเฉลี่ยแล้ว “ไม่เพียงพอที่จะชดเชยความสูญเสียรายได้ที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดได้” และอาจจะต้องมีการขยายวงเงินเพิ่มความช่วยเหลือต่อไป 2) มูลค่าผลประโยชน์ที่ได้รับมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับขนาดความสูญเสียรายได้จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 3) แม้มาตรการช่วยเหลือเยียวยาที่ออกมาในครั้งนี้จะครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่ก็ยังมีคนจนอีกจำนวนมาก รว 1.56 ล้าน คนที่ยังไม่เข้าข่ายของการได้รับสิทธิ **3) ผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยว** พบว่าสาขาที่หัตตัวมากที่สุด คือ 1) Accommodation, Food and service activities (หดตัวร้อยละ 45.7-67.2) 2) Recreational

and other services (หัตถ์ร้อยละ 29.4-41.4) 3) Air transport (หัตถ์ร้อยละ 19.6-32.1) 5) Trade (หัตถ์ร้อยละ 15.5-22.8) และ 6) Beverages and tobacco products (หัตถ์ร้อยละ 14.6-22.1) ทั้งนี้ธุรกิจในการท่องเที่ยวหลายแห่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิดมีการปรับตัวให้สามารถรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้หากธุรกิจใดไม่สามารถปรับตัวได้ก็จำเป็นที่จะต้องวางแผนขายกิจการหรือเลิกกิจการ โดยจากข้อมูลพบว่า มีกิจการกว่าร้อยละ 40.2 ที่ปรับลดต้นทุน เช่น การลดสาขา / ลดเวลาเปิดร้าน ฯลฯ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการเว้น ระยะห่างของภาครัฐ และสถานการณ์ของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่มีจำนวนลดลงอย่างมาก โดยธุรกิจที่มี มาตรการลดต้นทุนส่วนใหญ่เป็นธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม และธุรกิจนำเที่ยว ในขณะที่ธุรกิจขนส่งมีเพียงจำนวนไม่มากนักที่สามารถลดต้นทุนของกิจการได้ 4) **การจัดการการท่องเที่ยวหลังยุคโควิด-19** พบว่า ในการปรับตัวจำเป็นต้องมีการทำงานตั้งแต่ในระดับนโยบาย จนมาถึงการปรับตัวของตัวนักท่องเที่ยวเองภายใต้องค์ประกอบทั้ง 8 ประการ ดังนี้ 1) การปรับตัวระดับนโยบาย 2) การปรับตัวของระบบบริหารจัดการองค์กร 3) การปรับตัวของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 4) การปรับตัวของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 5) การปรับตัวระดับชุมชนที่อยู่โดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว 6) การปรับตัวของรูปแบบการให้บริการ และ 7) การปรับตัวของระบบความปลอดภัย ความปลอดภัยภายในองค์กร 8) การปรับตัวของนักท่องเที่ยว **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** พบว่า นโยบายเพื่อตอบสนองต่อวิกฤติแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นโยบายการช่วยเหลือผลกระทบระยะสั้นแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและแรงงาน 2) นโยบายการกระตุ้นการท่องเที่ยวการเตรียมพร้อมเพื่อการเปิดประเทศ และ 3) การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวหลังยุคความปกติใหม่

ทั้งนี้ในส่วนของการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลการศึกษาผลกระทบของโรคโควิด-19 ในหลากหลายมิติทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายสามารถนำไปใช้ในการวางแผนงบประมาณของการบริหารจัดการทุนเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 และส่งเสริมภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและบริการ และนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการและข้อมูลสนับสนุน (back-office data) ในการตัดสินใจทางด้านการบริหารจัดการอุตสาหกรรมเพื่อ 1) ลดผลกระทบเชิงลบ 2) พ้นฟู และ 3) พัฒนาอุตสาหกรรมและตลาดแรงงานที่เกี่ยวข้องในระยะยาว

3.4.6 ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาสำหรับการท่องเที่ยวไทยหลังโควิด-19

ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสอาด มุลินิสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจสำคัญของเศรษฐกิจไทย โดยในปี พ.ศ. 2561 สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งทางตรงและทางอ้อมได้สูงถึงประมาณร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติและก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งหมดประมาณร้อยละ 12 ของการจ้างงานทั้งหมด คิดเป็นจำนวนถึง 4.4 ล้านคน ซึ่งมากกว่าการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตทั้งหมดการระบาดของโควิด-19 สร้างความเสียหายแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลก

อย่างมหาศาลรวมทั้งประเทศไทย ทำให้เกิดคำถามใหญ่ว่าหลังจากนี้แล้วภาคเศรษฐกิจของประเทศไทยจะเปลี่ยนไปอย่างไร และจะต้องมีการวางแผนเตรียมยุทธศาสตร์และกลยุทธ์รองรับสิ่งที่จะตามมาอย่างไร

ซึ่งจากความสำเร็จและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเห็นความจำเป็นที่ควรให้การสนับสนุนทุนวิจัย เรื่องยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาสำหรับการท่องเที่ยวไทยหลังโควิด-19 โดยสนับสนุนทุนวิจัยแก่ ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสะอาด มุขนิธิสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ เพื่อ 1) ศึกษาแนวโน้มการท่องเที่ยวของไทยและประเมินผลกระทบของการระบาดของโควิด-19 ต่อ ศักยภาพเดิมและโอกาสในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย 2) สร้างฉันทน์ความเป็นไปได้ของ การท่องเที่ยวไทยระหว่างและภายหลังการระบาดของโควิด-19 และ 3) เสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์กลยุทธ์และแผนที่เส้นทางการวิจัยที่จะมีบทบาทในการขับเคลื่อน พื้นฟูและปรับตัวของภาค เศรษฐกิจ การท่องเที่ยวของไทยระหว่างและภายหลังการระบาดของโควิด-19 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1. ก่อนการระบาดของโควิด-19 ตอนที่ 2. ช่วงโควิด-19 ระบาด ตอนที่ 3. กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงระบบ

ผลการศึกษา ตอนที่ 1 ก่อนการระบาดของโควิด-19 พบว่า การเปรียบเทียบวิวัฒนาการของการท่องเที่ยวไทยและการท่องเที่ยวโลกโดยใช้ Latent Growth Model ในปี 2558-2562 มีแนวโน้มดีขึ้น โดย วิวัฒนาการของการท่องเที่ยวโลกมีลักษณะเป็น Supply pull คือประเทศที่มีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว แต่วิวัฒนาการการท่องเที่ยวของไทยเป็นการพัฒนาแบบ Demand push ซึ่งจะเกิดปัญหาด้านการสาธารณสุขโรคที่ไม่สามารถรองรับการพัฒนาได้ทัน โดยไทยมีจุดอ่อนเรื่องความปลอดภัย สุขภาพและสิ่งแวดล้อม ทั้งสามสิ่งนี้เป็นสมมติที่กีดกร่อนศักยภาพในอนาคตทั้งสิ้น นอกจากนี้ การศึกษาขีดความสามารถในการแข่งขันโดยใช้วิธี Normalized Comparative Advantage Ratio (NCAR) และ Shift Share Analysis แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยไม่ได้สนใจตลาดอาเซียนมากนัก แต่ได้รับความสนใจจากอินเดีย รัสเซีย ส่วนจีนและเกาหลีใต้ มีนักท่องเที่ยวขยายตัวสูงกว่าความสามารถในการรองรับของไทย ตลาดอเมริกาเหนือมีแนวโน้มขยายตัว แต่ความสามารถในการดึงดูดตลาดนี้ลดลง ในส่วนตลาดยุโรปตะวันตก (ยกเว้นรัสเซีย) และโอเชียเนีย อยู่ในสภาวะตลาดเริ่มหดตัว ซึ่งการทำการตลาดในอนาคต ควรจะเน้นประเทศที่มีค่าใช้จ่ายท่องเที่ยวสูง เช่น ฮองกง และสิงคโปร์ ส่วนตลาดสหรัฐอเมริกา เป็นตลาดที่น่าจะทำการตลาดสำหรับกลุ่มคุณภาพสูง เพราะกลุ่มรายได้สูงไม่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ในส่วนของนักท่องเที่ยวจีน มีแนวโน้มการกลับมาของนักท่องเที่ยวจีนในรูปแบบใหม่ ๆ จะมุ่งสู่ 1) การท่องเที่ยวคุณภาพสูง 2) คำนึงถึงความปลอดภัยเชิงสุขภาพและสุขอนามัย รวมถึง 3) ผลิตภัณฑ์ที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงพักผ่อน เป็นกลุ่มเล็กกับครอบครัวโดยนักท่องเที่ยวอิสระแบบ SoLoMo (Social) ใหม่ยังคงพึ่งพาอาศัยสังคมออนไลน์ (Social) เป็นแพลตฟอร์มวางแผนและตัดสินใจท่องเที่ยว มุ่งแสวงหาการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้วิถีชีวิตประสบการณ์ท้องถิ่น (Local) ปัจจัยพื้นฐานที่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวไทยต้องปรับตัว เพื่อให้พร้อมต่อการเปิดรับนักท่องเที่ยวจีนอีกครั้ง ได้แก่ การจัดทำ Standard Operation Procedure (SOP) สำหรับทุก ๆ

ห่วงโซ่กิจกรรมการท่องเที่ยว ในส่วนของนักท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยของอนาคตที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง บุคลิกชน นักท่องเที่ยวหลังการระบาดของโควิด-19 ใน 3 ระยะคือ ระยะสั้น (1-3 ปีข้างหน้า) ระยะกลาง (3-5 ปีข้างหน้า) และระยะยาว (5-10 ปีข้างหน้า) จำแนกได้เป็น 12 กลุ่ม โดย กลุ่มที่จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น ได้แก่ 1) กลุ่มพัฒนาตัวเองเชิงสุขภาพ (The Pamperer) 2) กลุ่มผู้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมส่งเสริมธุรกิจ (The Outing Joiner) ส่วนกลุ่มที่ยังมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ชอบสัมผัสสินทรัพย์รูปแบบ ไทย (The Thai Toucher) 2) กลุ่มผู้ใช้เวลากับตัวเอง (The Time Spender) และ 3) กลุ่มผู้ชอบสานสัมพันธ์ (The Relationship Builder) กลุ่มที่จะมีความสำคัญลดลงในอนาคตมี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ชอบหนีเมือง ไปสู่ประสบการณ์เชิงลึก (The In-depth Escaper) 2) กลุ่มผู้มีกิจกรรม เคลื่อนที่ตลอดเวลา (The Motion-based Wanderer) และ 3) กลุ่มผู้เดินทางเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ (The Volunteer Traveler) ส่วนกลุ่มที่เหลือ เป็นกลุ่มการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคตค่อนข้างที่จะทรงตัว

ตอนที่ 2 ช่วงโควิด-19 ระบาด พบว่า 1) ภาพรวมเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ จะสามารถฟื้นตัวกลับมา เทียบเท่ากับปีพ.ศ. 2562 ได้ภายในปีพ.ศ. 2567 แต่ประเทศจีนจะสามารถฟื้น ตัวได้เร็วกว่าประเทศอื่น ๆ 1 ปี สำหรับอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวและการเดินทางที่จะกลับมาได้ก่อน ในช่วงปีพ.ศ. 2567 คือ อุตสาหกรรม โรงแรมและที่พัก และอุตสาหกรรมการบิน 2) ภาพอนาคตฐาน (Baseline future) ของการท่องเที่ยวไทยในช่วง ระยะสั้นและระยะกลางเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดเริ่มคลี่คลายลง พบว่า การเดินทางท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และประสบการณ์เพิ่มขึ้น รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวยืดหยุ่นและหลากหลายมากขึ้น ข้อมูลกลายเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจท่องเที่ยว การแข่งขันเพื่อรักษาสมดุลอำนาจในเชิงภูมิ รัฐศาสตร์จะมีผลต่อการท่องเที่ยวระดับโลก การท่องเที่ยวแบบไร้เงินสดและการใช้นวัตกรรมบนฐานบล็อกเชนจะ เพิ่มขึ้น และการเฝ้าระวังเหตุร้ายและการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์มีความสำคัญมากขึ้น 3) ฉากทัศน์ (Scenario) การท่องเที่ยวไทย ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการท่องเที่ยว ไทยหลังโควิด-19 ในระยะยาวควรมุ่งไปที่การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้มีความยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันภายใต้บริบทของความไม่แน่นอนที่เพิ่มสูงขึ้นในด้านเทคโนโลยีเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง นโยบายการท่องเที่ยวของไทยต่อจาก นี้ไปควรเน้นไปที่การลดความเสี่ยงเชิง ระบบ (Systemic risks) ไปพร้อมกับสร้างความสามารถในการรับมือกับ สถานการณ์ต่าง ๆ (Robustness) และความสามารถในการฟื้นตัวจากวิกฤต (Resilience) 4) ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย ยุทธศาสตร์เร่งด่วนและระยะสั้น ต้องเน้นยุทธศาสตร์การเปิดประเทศเพื่อการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง ให้เร็วที่สุด (Restart) และยุทธศาสตร์การฟื้นฟูธุรกิจท่องเที่ยว (Rehabilitate) ส่วนยุทธศาสตร์ระยะกลางและ ระยะยาว ต้องเน้นยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย (Restructure) และยุทธศาสตร์กระจาย ต้นทุนและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เป็นธรรมมากขึ้น (Redistribute)

ตอนที่ 3 กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงระบบ พบว่า กลุ่มงานวิจัยที่ควรดำเนินงาน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มงานวิจัยที่ 1 การพัฒนาและการจัดการ โดยควรศึกษาเชื่อมโยงประโยชน์สู่เศรษฐกิจฐาน

ราก ศึกษาเกี่ยวกับ Responsible Tourism ที่เป็นแนวทางการปฏิบัติและ BCG ประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เช่น Design thinking เพิ่มประเด็นผลกระทบทางด้านลบเพื่อป้องกันปัญหา กลุ่มงานวิจัยที่ 2 อุปสงค์การท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยควรประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ ๆ เช่น customer journey, Design Thinking ใช้ข้อมูลจาก Social media ให้มากขึ้น ศึกษาพฤติกรรมตามลักษณะที่ซ่อนเร้นแทนสัญชาติ เช่น Lifestyle ศึกษาตลาดเฉพาะและความสนใจพิเศษ รวมถึงตลาดคนไทยและ ASEAN (มุสลิม) และประเด็น Risk Perception กลุ่มงานวิจัยที่ 3 อุตสาหกรรม โดยศึกษาอุตสาหกรรมเชิงลึก เช่น การใช้แรงงานต่างด้าว โครงสร้างการแข่งขันผลิตภาพโอกาสการทดแทนแรงงานด้วยเครื่องจักร ห่วงโซ่อุปทานใหม่ ๆ ที่เป็น Travel Tech ต้นทุนที่แท้จริงของการท่องเที่ยว ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมต่อการท่องเที่ยว และ Vice Versa การใช้ Technology เสมือน รวมทั้งธุรกิจและการลงทุนของจีน กลุ่มงานวิจัยที่ 4 นโยบายและบทบาทของรัฐ ศึกษาปัญหาเชิงนโยบาย เพื่อป้องกันและลดผลกระทบเชิงลบของการท่องเที่ยว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพิ่มเติมประเด็นเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการท่องเที่ยวที่นำมาสู่แนวทางปฏิบัติ เช่น การกระจายอำนาจการคลัง รวมทั้งนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอื่น ๆ

3.4.7 การบริหารจัดการแผนงานการเตรียมความพร้อมประเทศไทยเชิงรุกให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพ

ศาสตราจารย์ ดร.วิภาดา คุณาวิทิตกุล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (wellness tourism) เป็นหนึ่งในสิบอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ถือเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคตของโลกและของประเทศ รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 15.6 จากรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เดินทางทั่วโลกปีละ 7,000,000 คน ส่งผลให้มีมูลค่าสูงถึง 40,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 1.24 ล้านล้านบาท (สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560) สำหรับประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้รายงานไว้ในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทย มีส่วนแบ่งการตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประมาณ 285 พันล้านบาท สูงเป็นอันดับที่ 13 ของโลก ทั้งนี้จากการที่ภาครัฐได้กำหนดให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของบริการทางการแพทย์ (medical hub) และเป็นศูนย์กลางการให้บริการทางด้านสุขภาพ (health hub) ในระดับเอเชียตั้งแต่ปี 2546 ส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเริ่มเป็นที่รู้จักของคนไทย รวมไปถึงกระแสการตื่นตัวของประชากรโลกในการสนใจดูแลสุขภาพมากขึ้น และแสวงหาแหล่งรักษาพยาบาลที่ดีกว่า ถูกกว่า และได้รับบริการที่เร็วกว่า จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม การให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันยังมีการศึกษาวิจัยถึงผลลัพธ์ของการดำเนินการไม่มากนักและยังไม่เด่นชัดในผลที่เกิดขึ้นและขาดแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน รวมทั้งนวัตกรรมจากการดำเนินการยังมีไม่มาก ซึ่งการ

ดำเนินการชุดโครงการการเตรียมความพร้อมประเทศไทยเชิงรุกให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพในปี 2562 ได้ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ชุดความรู้ใหม่ที่จะนำไปพัฒนาธุรกิจสปาและการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของประเทศไทยไปสู่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพ ซึ่งในปี 2563 จะเป็นการดำเนินงานวิจัยต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านสปาและกีฬาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมประเทศไทยเชิงรุกให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพ

ซึ่งจากความสำเร็จและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเห็นควรให้การสนับสนุนทุนวิจัยต่อเนื่อง เรื่อง การบริหารจัดการแผนงานการเตรียมความพร้อมประเทศไทยเชิงรุกให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพ แก่ ศาสตราจารย์ ดร.วิภาดา คุณาวิฑิตกุล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและสปา (พ.ศ.2565-พ.ศ.2569) 2) การพัฒนาชุดความรู้ใหม่ด้านกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3) กำกับติดตามการดำเนินงานของโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย รวมทั้งถอดบทเรียนการบริหารจัดการแผนงานวิจัยภายใต้โครงการวิจัยที่มีประสิทธิผล

ผลการศึกษา พบว่า 1) **การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและสปา (พ.ศ. 2565-พ.ศ.2569)** โดยมีวิสัยทัศน์ คือ ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาและสปาชั้นนำของโลก ประกอบด้วยกลยุทธ์ 4 ข้อ ได้แก่ กลยุทธ์ 1 พัฒนาศักยภาพของจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่สำคัญของประเทศ กลยุทธ์ 2 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในตลาดโลก กลยุทธ์ 3 พัฒนาธุรกิจสปาเพื่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน กลยุทธ์ 4 ยกระดับความสามารถในการแข่งขันของสปาไทยสู่ระดับโลก มีวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ 10 ข้อ ได้แก่ 1) สร้างความเชื่อมั่นในการจัดการแข่งขันกีฬามวลชน (วิ่ง ปั่นจักรยาน กอล์ฟ) 2) มีการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโควิด 19 ได้ 3) กระตุ้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬามวลชน (วิ่ง ปั่นจักรยาน กอล์ฟ) ในระดับจังหวัด 4) เสริมสร้างความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการทางด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัด ปรับภาพลักษณ์ให้ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาระดับโลก 5) ยกระดับความปลอดภัยในการจัดการแข่งขันกีฬา 6) แข่งขันกับตลาดต่างประเทศด้วยการท่องเที่ยวเชิงกีฬาประสบการณ์ใหม่ 7) เสริมสร้างความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการสปาอย่างยั่งยืน 8) ส่งเสริมสปาไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับโลก 9) ส่งเสริมสปาไทยให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ 10) ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับสปาต่อสุขภาพและมีแผนปฏิบัติการรวม 34 แผน 2) **การพัฒนาชุดความรู้ใหม่ด้านกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ** โดยใช้โมเดลตรรกะ (logic model) ซึ่ง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcomes) และผลกระทบ (impact) ที่เกิดขึ้น ในการนำชุดความรู้ใหม่ไปใช้ในสถานการณ์จริงนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้ชุดความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดกิจกรรมวิ่งและสปาล้านนา

ได้ชุดความรู้ใหม่ด้านกีฬาสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและธุรกิจสปาในการพัฒนาประเทศไทยสู่การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สมบูรณ์และนำไปใช้ได้ สถานการณ์จริงและผู้วิจัยได้เพิ่มการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม พบว่าอัตราผลตอบแทนทางสังคมต่อการลงทุน 1 บาท เท่ากับ 22.54 และ 25.43 บาทโดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 3.5 สำหรับการจัดกิจกรรมจอมบึงมาราธอน 63 และธุรกิจสปาตามลำดับ **3) จากการกำกับติดตามการดำเนินงานของโครงการวิจัยภายใต้แผนงานทั้ง 4 โครงการ** พบว่า โครงการ การพัฒนาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงกีฬาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยกิจกรรมการวิ่งบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการความร่วมมือภาคประชาสังคมในการจัดงานวิ่งและในด้านความปลอดภัยในการจัดมหกรรมงานวิ่ง รูปแบบการสื่อสาร การตลาด ซึ่งจะนำไปสู่การคำนวณการจัดงานวิ่งที่มีคุณภาพต่อไป ส่วนโครงการการพัฒนาสปาชั้นนำสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้หลักสูตรและคู่มือผู้ให้บริการ รวมทั้งเมนูและรูปแบบการบริการสปาชั้นนำที่มีมาตรฐานสำหรับบริการบุคคลทั่วไป สตรีตั้งครรภ์ เด็กและองค์กรที่ได้การรับรองคุณภาพความเป็นสปาชั้นนำ รวมทั้งผลิตภัณฑ์สปาที่มีส่วนผสมของพืชล้านนาซึ่งสามารถนำไปใช้ในการให้บริการลูกค้า สำหรับโครงการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงกอล์ฟเพื่อยกระดับสู่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงกอล์ฟระดับโลก ได้แนวทางการทำการตลาดสำหรับนักกอล์ฟชาวต่างชาติที่เป็นการจัดทำตราสัญลักษณ์และรูปแบบความร่วมมือระหว่างสนามกอล์ฟและองค์กรประกอบหลัก เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่มีข้อเสนอว่า รูปแบบความร่วมมือระหว่างสนามกอล์ฟควรเป็นรูปแบบ Coopetition ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กรร่วมกัน 2) การวางแผนทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกอล์ฟร่วมกัน และ 3) การจัดการการสื่อสารเพื่อสามารถดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดและเติบโตในระยะยาวได้ รวมถึงสร้างความสามารถในการแข่งขันเหนือประเทศอื่นได้ ส่วนโครงการการพัฒนาวัฒนธรรมการตลาดและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายใต้สถานการณ์การระบาดของ COVID – 19 ได้รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่สามารถดำเนินการได้ที่มีวัฒนธรรมการตลาดและ/หรือเครือข่ายที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่หลากภายใต้สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 (อยู่ระหว่างการดำเนินการ) และชุดความรู้การพัฒนาวัฒนธรรมการตลาดและเครือข่ายด้วยความสามารถในการปรับตัว (adaptive Capacities) ภายใต้สถานการณ์การระบาดของ COVID-19

3.4.8 การพัฒนาสปาชั้นนำสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ กลั่นกลิน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในปัจจุบันประชาชนให้ความสนใจการดูแลสุขภาพมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) ในประเทศต่าง ๆ จึงมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปี พ.ศ.2561 มีมูลค่าสูงประมาณ 639.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (The Global Wellness Tourism Economy, 2018) ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีคุณภาพและ

ใช้จ่ายสูงกว่านักท่องเที่ยวประเภทอื่น ประเทศไทยถือเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม โดยมีจุดแข็งที่สำคัญ คือ การให้บริการที่มีคุณภาพ มีการต้อนรับที่อบอุ่น ราคาเหมาะสม มีวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์และมีสถานที่ท่องเที่ยวอันสวยงาม ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) หนึ่งในธุรกิจบริการสุขภาพ คือ สปาเพื่อสุขภาพที่ได้ได้รับความนิยมอย่างมากและมีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจังหวัดในภาคเหนือที่มีศักยภาพสูง สำหรับพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีการบริการสปาที่ครอบคลุม รูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัส ที่มีลักษณะโดดเด่นของล้านนา ที่ค่อนข้างได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ประกอบกับจากทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่พบว่ามีรูปแบบการให้บริการสปาล้านนาที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งในปี 2562 จึงได้รับอนุมัติทุนวิจัยเรื่องการพัฒนาสปาล้านนาสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยผลผลิตงานวิจัยในปีที่ 1 ได้ ผลการทดลองรูปแบบการให้บริการการนวดและการใช้ดนตรีล้านนาในกลุ่มบุคคลทั่วไป สตรีตั้งครรภ์และเด็กทารก ได้คู่มือและเกณฑ์การรับรองความเป็นสปาล้านนาและได้ผลิตภัณฑ์ที่ให้บริการสปาที่มีพืชล้านนาเป็นองค์ประกอบ รวมทั้งได้หลักสูตรสำหรับอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสปาและผู้ให้บริการสปา ซึ่งในปี 2563 มุ่งหวังที่จะดำเนินงานวิจัยต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคู่มือรูปแบบสปาล้านนาสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและมีการทดลองใช้ในสถานประกอบการสปาจริง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการทั้งจากภายในและนอกประเทศ

ซึ่งจากความสำเร็จและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) จึงเห็นควรให้การสนับสนุนทุนวิจัยต่อเนื่อง เรื่อง การพัฒนาสปาล้านนาสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แก่ ศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ กลั่นกลั่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. พัฒนาหลักสูตรการนวดล้านนาและคู่มือสำหรับผู้ให้บริการ/สถานประกอบการในการให้บริการสปาล้านนาที่มีมาตรฐานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในกลุ่มบุคคลทั่วไป สตรีตั้งครรภ์ และเด็ก 2. พัฒนาเมนูสปาและรูปแบบการให้บริการสปาล้านนาที่มีมาตรฐานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในกลุ่มบุคคลทั่วไป สตรีตั้งครรภ์และเด็ก 3. พัฒนาองค์การที่ให้การรับรองคุณภาพความเป็นสปาล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4. พัฒนาสถานประกอบการสปาล้านนาต้นแบบสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 5. พัฒนาคำรับนาโนอิมัลชันและตำรับตัวพาไขมันอนุภาคนาโนที่มีน้ำมันหอมระเหยตะไคร้ภูเขาเป็นองค์ประกอบ 6. พัฒนาผลิตภัณฑ์สปาที่มีส่วนผสมของน้ำมันหอมระเหยที่พัฒนาขึ้นตามองค์ประกอบ

ผลการวิจัย 1) สรุปผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสปาและผู้ให้บริการสปาแบบล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผลจากการวิจัย ได้ดำเนินการจัดทำร่างหลักสูตรเพื่อพัฒนา

ศักยภาพสำหรับผู้ประกอบการสปาและผู้ให้บริการสปาแบบล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรการนวดล้านนาสำหรับกลุ่มบุคคลทั่วไป สตรีตั้งครรภ์และเด็ก 2) **การพัฒนาองค์กรที่ให้การรับรองคุณภาพความเป็นสปาล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ** พบว่า องค์กรรับรองความเป็นสปาล้านนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรเป็นองค์กรอิสระที่สามารถขับเคลื่อนการทำงานได้ด้วยตนเอง โดยมีตำแหน่งผู้อำนวยการทำหน้าที่ในการบริหารองค์กรสูงสุดและแบ่งโครงสร้างภายในองค์กรเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการตรวจประเมิน คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ธุรการ/ฝ่ายสนับสนุน และทีมเลขานุการ 3) **การพัฒนาสปาล้านนาด้านแบบสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ** พบว่า สถานประกอบการมีความต้องการที่จะพัฒนาเป็นสถานประกอบการสปาล้านนาด้านแบบ จำนวน 6 แห่ง โดยแต่ละแห่งได้ตกลงที่จะพัฒนาและปรับปรุงสถานประกอบการให้สอดคล้องกับเกณฑ์การรับรองความเป็นสปาล้านนาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ตามคำแนะนำผลจากการพัฒนาสถานประกอบการโดยใช้วิธีการสอนงาน พบว่า สถานประกอบการสปาที่มีคะแนนความเป็นสปาล้านนาโดยภาพรวมสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($z = -2.201, p < .05$) 4) **การพัฒนาผลิตภัณฑ์สปาล้านนา** โดยผลการวิจัยได้โดยผลิตภัณฑ์ตำรับนาโนอิมัลชันและตำรับตัว พาโซมันอนุภาคนาโนที่มีน้ำมันหอมระเหยตะไคร้ภูเขาเป็นองค์ประกอบและผลิตภัณฑ์สปาที่มีส่วนผสมของน้ำมันหอมระเหยที่พัฒนาขึ้น จำนวน 6 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำมันนวดตัว (massage oil) ครีมบำรุงผิว (skin care cream) เกลือสปา (spa salt) สบู่สำหรับแช่ตัวในอ่างอาบน้ำ (bath bomb) สบู่เหลว (liquid soap) แชมพู (shampoo)

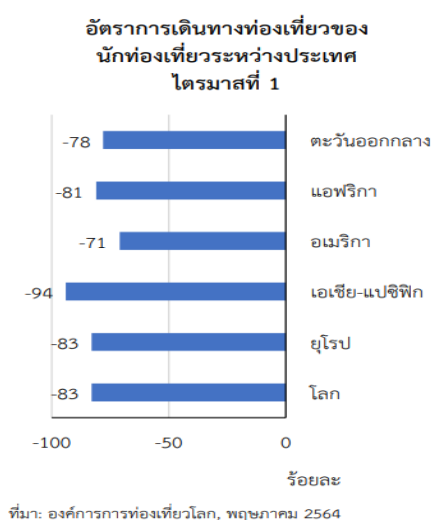
ในส่วนของการใช้ประโยชน์งานวิจัย ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพที่เข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถนำรูปแบบและเมนูการนวดล้านนาและหลักสูตรการนวดล้านนาในกลุ่มบุคคลทั่วไป สตรีตั้งครรภ์และเด็ก ไปใช้ในการให้บริการเพื่อเพิ่มมูลค่าในการให้บริการของตนเอง ในส่วนของการพัฒนาสถานประกอบการสปาล้านนาด้านแบบผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพที่เข้าร่วมโครงการวิจัยซึ่งผ่านการรับรองให้เป็นสถานประกอบการต้นแบบสามารถให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีการรับรองความเป็นสปาล้านนาสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการต่อไป และในส่วนของผลิตภัณฑ์สปาล้านนาผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพที่เข้าร่วมโครงการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการให้บริการในสปา และสามารถนำองค์ความรู้ในการผลิตไปต่อยอดในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อไปได้

3.5 สถานการณ์ท่องเที่ยว

3.5.1 สถานการณ์ท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

ในปี พ.ศ. 2564 เกิดการระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อีกครั้งในหลายประเทศผนวกกับพบไวรัสกลายพันธุ์ที่แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว หลายประเทศจึงใช้มาตรการ Lockdown และห้ามเดินทางระหว่างประเทศ

เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ขณะเดียวกันในประเทศไทยพบว่าเกิดการแพร่ระบาดอีกครั้งซึ่งกระจายทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยจาก COVID-19 ของประเทศไทย ทั้งนี้ตั้งแต่เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยเริ่มผ่อนปรนข้อปฏิบัติให้ชาวต่างชาติเข้าประเทศได้ผ่านวีซ่าประเภทต่างๆ เช่น Tourist Visa (TR), Special Tourist Visa (STV) และมีการเตรียมความพร้อมในด้านสถานที่กักตัวที่หลากหลายส่งผลให้เริ่มมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามายังประเทศไทยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกในช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 83 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2563 ซึ่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้รับผลกระทบมากที่สุด มีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 94

ภาพที่ 3.2 อัตราการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศไตรมาสที่ 1

ไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2564 คาดการณ์ว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นจากไตรมาสที่ 1 โดยมี “วัคซีน” และ “มาตรการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทย” เป็นตัวการขับเคลื่อนการฟื้นตัวของตลาดต่างประเทศ จากการคาดการณ์จากสองไตรมาสที่ผ่านมาของปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าประเทศไทยจำนวน 36,355 คน สร้างรายได้ 3,500 ล้านบาท (ข้อมูลอ้างอิงจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)) แต่ยังมีแนวโน้มหดตัวอย่างต่อเนื่องจากสถานการณ์วิกฤต COVID-19 การระบาดของไวรัสกลายพันธุ์ สายพันธุ์เดลต้า ซึ่งแพร่กระจายได้รวดเร็ว จึงคงมาตรการควบคุมการระบาดและข้อจำกัดในการเดินทางระหว่างประเทศ หลายประเทศมีการปรับให้ประเทศไทยเป็นประเทศกลุ่มเสี่ยงสูงส่งผลทำให้ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเดินทางมายังประเทศไทยลดลง ส่งผลกระทบความต่อเนื่องในการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกอย่างเลี่ยงไม่ได้

ในช่วง 3 ไตรมาสของปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 128,000 คน รายได้ทางการท่องเที่ยว 10,661 ล้านบาท (ข้อมูลอ้างอิงจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)) ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเป็นกลุ่มตลาดระยะไกล ยุโรปและอเมริกา เนื่องจากประชากรในประเทศเหล่านั้นได้รับการฉีดวัคซีนจำนวนมากจึงมีความมั่นใจและกล้าออกเดินทางออกนอกประเทศ ขณะที่ตลาดระยะใกล้ซึ่งเคยเป็นตลาดหลักในช่วงก่อนเกิดสถานการณ์วิกฤต COVID-19 เป็นไปในทิศทางตรงข้ามมีสัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวที่น้อยกว่าเนื่องจากเผชิญกับการระบาดระลอกอีกครั้งและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่วิตกกังวลต่อความปลอดภัยค่อนข้างมาก ภาพรวมนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไทยจะยังอยู่ในระดับเช่นนี้ จนกว่านานาประเทศจะยกเลิกข้อจำกัดการเดินทางออกต่างประเทศและประเทศไทยผ่อนปรนมาตรการการเดินทางเข้าประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตามประเทศไทยได้จัดทำโครงการ Phuket Sandbox ทำให้มีปัจจัยสนับสนุนในการฉีดวัคซีนของนักท่องเที่ยวตลาดหลักเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงลดข้อจำกัดในการเดินทางระหว่างประเทศ และความสะดวกในการเดินทางด้วยเที่ยวบินตรงสู่ไทย ในช่วงฤดูท่องเที่ยว จากการดำเนินการตามโครงการ Phuket Sandbox การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงข้ามเกาะ (Island Hopping) “สูตร 7+7 จากการคาดการณ์ระยะเวลา 2 เดือน (กรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2564) มีจำนวนนักท่องเที่ยว 26,400 คน สร้างรายได้ 1,634 ล้านบาท ทั่วประเทศมีผู้ได้รับวัคซีนสะสมทั้งหมด 31,771,819 (ข้อมูลอ้างอิงจาก กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) เป็นสัญญาณบวกที่ชี้ว่าไทยยังคงเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางท่องเที่ยว หากสถานการณ์วิกฤต COVID-19 สามารถควบคุมได้และสามารถทำให้ความเชื่อมั่นกลับมาได้จากโครงการดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเชิงบวกกับตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศของประเทศไทย

ในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี 2564 ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า การเปิดประเทศเพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติแบบไม่กักตัว ตั้งแต่วันที่ 1 พ.ย. 2564 นับเป็นหมุดหมายสำคัญที่สะท้อนถึงความพยายามจากทุกภาคส่วนที่จะพลิกฟื้นภาคการท่องเที่ยวให้กลับมาเดินหน้าต่อไป โดยคาดว่า จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางมาไทยในช่วง พ.ย. - ธ.ค. 64 อาจจะเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยน่าจะเห็นผลที่ชัดเจนมากขึ้นในช่วงปลายเดือน ธ.ค. นี้ โดยผลจากการเปิดประเทศ น่าจะช่วยให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในช่วง 2 เดือนสุดท้ายของปีนี้ เพิ่มขึ้นประมาณ 64% เมื่อเทียบกับที่ไม่มีมาตรการ ซึ่งทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเที่ยวไทยทั้งปี 2564 ขยับขึ้นมาที่ประมาณ 1.8 แสนคน (จากคาดการณ์เดิมที่ 1.5 แสนคน) สร้างรายได้คิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 1.35 หมื่นล้านบาท โดยรายได้การท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ยังกระจายอยู่ในเฉพาะพื้นที่ที่มีการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั้งนี้ ในกรณีที่สถานการณ์ต่างๆ ปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้นต่อเนื่อง คงจะช่วยหนุนให้การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวไทยมีความชัดเจนมากขึ้นอีกในช่วงปี 2565

3.5.2 สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ

สถานการณ์ท่องเที่ยวชาวไทยปี พ.ศ. 2564 อยู่ในภาวะหดตัว เนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 อีกครั้ง ซึ่งเป็นเหตุการณ์การระบาดในช่วงเวลาเดิมเหมือนกับปี พ.ศ. 2563 ที่มีการประกาศ Lockdown ประเทศ ในเดือนเมษายนสถานการณ์เดินทางท่องเที่ยวในประเทศอยู่ในภาวะชะลอตัว เนื่องจากการติดเชื้อเป็นวงกว้างต่อเนื่อง ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวทุกจังหวัดตกอยู่ในภาวะทรุดตัวและเศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลง ซึ่งการระบาดระลอกใหม่ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ทำให้สถานการณ์ท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2564 ติดลบทั้งจำนวนและรายได้ทางการท่องเที่ยว โดยมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 25.92 ล้านคน/ครั้ง ติดลบร้อยละ 11 และรายได้ทางการท่องเที่ยว 183,200 ล้านบาท ติดลบร้อยละ 12 (ข้อมูลอ้างอิงจาก กองกลยุทธ์การตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)) มีการคาดการณ์สถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไตรมาส 3 การเดินทางท่องเที่ยวมีแนวโน้มดีขึ้น เนื่องจากการฉีดวัคซีนให้กับประชากรไทยตั้งแต่เดือนมิถุนายนเป็นต้นมา จะช่วยให้สถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 ลดลงและสร้างความมั่นใจ ลดความวิตกกังวลในการออกเดินทางท่องเที่ยว และมาตรการกระตุ้นท่องเที่ยวและเศรษฐกิจในประเทศจากภาครัฐเป็นการสนับสนุนให้การเดินทางท่องเที่ยวฟื้นตัวขึ้น แต่จะยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ สำหรับรายได้ทางการท่องเที่ยวมีเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากเศรษฐกิจภายในประเทศที่ยังชะลอตัวจากผลพวงการแพร่ระบาดของ ไวรัส COVID-19 ส่งผลให้คนไทยที่มีกำลังซื้อไม่สูงและระมัดระวังการใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นเน้นเที่ยวในพื้นที่ที่มีการใช้จ่ายไม่มากนัก

ตารางจำนวนและรายได้ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยครึ่งปีแรก 2564 (มกราคม - มิถุนายน)				
ภูมิภาค	จำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย (ล้านคน-ครั้ง)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	รายได้ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
รวม	25,922,500	-11 %	183,200	-12
ภาคเหนือ	3,987,100	-10 %	29,500	-11
กรุงเทพมหานคร	7,227,800	-9 %	56,900	-10
ภาคกลาง (รวมภาคตะวันตก)	5,981,100	-11 %	21,800	-12
ภาคตะวันออก	2,194,800	-10 %	20,300	-11
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,481,400	-9 %	17,600	-10
ภาคใต้	3,050,300	-15 %	37,100	-16

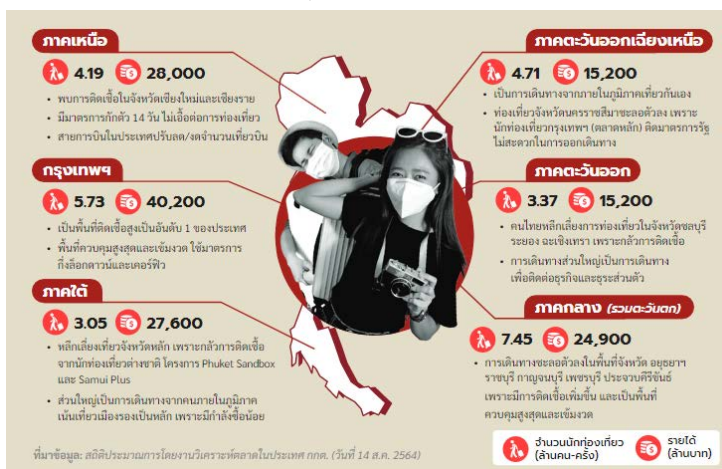
ที่มาข้อมูล:
1. สถิติเบื้องต้นเดือน
มกราคม-มิถุนายน
2564 จากกระทรวง
การท่องเที่ยวและกีฬา
2. ประมาณการเดือน
พฤษภาคม-มิถุนายน
2564 โดยงานวิเคราะห์
ตลาดในประเทศ กทค.

ภาพที่ 3.3 จำนวนและรายได้ชาวไทยไตรมาสที่ 1 และไตรมาส 2 ปี พ.ศ. 2564
(กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา)

แม้วัคซีนจะช่วยสร้างความมั่นใจและเป็นแรงผลักดันให้คนไทยออกเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น สถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศไตรมาส 3 ปี พ.ศ. 2564 คาดว่า จะมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 19.14 ล้านคน-ครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 และมีรายได้ทางการท่องเที่ยว 121,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2 โดยอัตราการเติบโตทั้ง

จำนวนและรายได้ยังไม่กลับเข้าสู่ภาวะปกติเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2562 ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 (ข้อมูลอ้างอิงจาก กองกลยุทธ์การตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.))

จากสถานการณ์การระบาดโรค COVID-19 จะยังไม่ฟื้นตัวจากการระบาดรุนแรงของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2564 การแพร่ระบาดระลอก 3 มีความชัดเจนและยืดเยื้อรุนแรงกว่าที่คาดการณ์ส่งผลให้มีการประกาศมาตรการกึ่งล็อกดาวน์และเคอร์ฟิวกับพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด 29 จังหวัด (มีกรุงเทพฯ รวมอยู่ด้วย) ในเดือนสิงหาคมพร้อมกับขอความร่วมมือให้ประชาชนงดการเดินทางข้ามจังหวัดโดยไม่จำเป็น รวมถึงมาตรการควบคุมการระบาดผู้ที่เดินทางจากพื้นที่ควบคุมสูงสุดฯ ต้องกักตัวเมื่อเดินทางไปจังหวัดอื่น ตลอดจนการห้ามรับประทานอาหารในร้านหลายจังหวัดที่มีการระบาด ขณะเดียวกันระบบขนส่งสาธารณะทุกประเภทได้ปรับลดจำนวนและบางเส้นทางยกเลิกการให้บริการระหว่างจังหวัดเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการควบคุมการแพร่ระบาด ซึ่งผลจากการระบาดและการใช้มาตรการต่างๆ ส่งผลให้เศรษฐกิจทุกภาคส่วนของประเทศตกอยู่ในภาวะถดถอย และการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศในระยะ 9 เดือน ตกอยู่ในภาวะชะลอตัวลง ทำให้จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยอยู่ที่ 28.49 ล้านคน-ครั้ง ติดลบร้อยละ 49 และมีรายได้ 151,100 ล้านบาท ติดลบร้อยละ 53 (ข้อมูลอ้างอิงจาก กองกลยุทธ์การตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.))

ภาพที่ 3.4 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ทางการท่องเที่ยว ณ วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2564

จากการคาดการณ์ในช่วงไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2564 การเดินทางท่องเที่ยวในประเทศจะมีการขยับตัวดีขึ้นจากไตรมาสที่ผ่านมา เนื่องจากจำนวนคนไทยได้รับการฉีดวัคซีนเพิ่มขึ้น ประกอบกับประเทศไทยเคยใช้มาตรการล็อกดาวน์และมาตรการเคอร์ฟิว จนสามารถควบคุมการแพร่ระบาดให้อยู่ในวงจำกัดได้ จึงน่าจะส่งผลให้สถานการณ์การแพร่ระบาดลดความรุนแรงลงและสามารถควบคุมได้ นอกจากนี้ นโยบายเปิดประเทศภายใน 120 วันของรัฐบาล รวมถึงความต้องการคนไทยที่ต้องการออกเที่ยวหลังจากเก็บตัวอยู่ในบ้านมาเป็นเวลานาน จะเป็น

แรงผลักดันให้คนที่ฉีดวัคซีนแล้วตัดสินใจออกเดินทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Y และ Millennials จะออกเดินทางท่องเที่ยวได้ก่อนกลุ่มอื่น

อย่างไรก็ตาม การเดินทางท่องเที่ยวในประเทศจะเป็นการฟื้นตัวบางพื้นที่ โดยภูมิภาคระยะใกล้สามารถขับรถเที่ยวได้จะฟื้นตัวได้เร็วกว่าและบางจังหวัดในภูมิภาคระยะไกลที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวอดนิมของคนไทยจะมีโอกาสฟื้นตัวได้เร็ว เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย นครศรีธรรมราช และอุดรธานี ขณะที่ภาวะเศรษฐกิจในประเทศที่ยังไม่ฟื้นตัว คนไทยมีกำลังซื้อน้อยจะส่งผลให้สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศเป็นการเติบโตด้านจำนวนการเดินทางมากกว่ารายได้ ดังนั้นในไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2564 คาดว่าจำนวนการเดินทางท่องเที่ยวและรายได้ขยับตัวเพิ่มขึ้นมาก แต่ยังไม่กลับเข้าสู่ภาวะปกติเมื่อเทียบกับปีก่อนเกิดวิกฤติ COVID-19

3.5.3 แผนการรองรับการเปิดประเทศและการระบาดโควิด-19 ปี พ.ศ. 2565

ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ได้แถลงแผนการรองรับการเปิดประเทศ 1 พฤศจิกายน 2564 นี้ ซึ่งมีหลักการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ และ 4 เป้าหมาย **โดยกลยุทธ์สำหรับการเปิดประเทศ** ประกอบไปด้วย 1) การเปิดประเทศอย่างปลอดภัย 2) การเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคในกลุ่มเสี่ยง/สถานที่เสี่ยง/กลุ่มเปราะบาง 3) การเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์และสาธารณสุข 4) การพัฒนาระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารความเสี่ยง 5) การสร้างกลไกการบริหารจัดการแบบบูรณาการ **ในส่วนของเป้าหมายสำหรับรองรับแผนการเปิดประเทศ** ประกอบไปด้วย 1) สร้างความเชื่อมั่น : ให้ประชาชนเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) หรือดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ภายใต้มาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามหลักการแพทย์และสาธารณสุข 2) สร้างความมั่นคงด้านสุขภาพ : ประชาชนไทยมีภูมิคุ้มกันหมู่ และมีความปลอดภัยจากการเสียชีวิตเนื่องจากโรคโควิด-19 รวมถึงการรักษาระดับความมั่นคงด้านสาธารณสุขได้อย่างต่อเนื่อง 3) ฟื้นฟูเศรษฐกิจ : เศรษฐกิจของประเทศกลับมาฟื้นตัว โดยมีอัตราเติบโตของ GDP เป็นไปตามแผนกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล 4) เสริมสร้างสังคมและวัฒนธรรม : ประชาชนสามารถกลับมาดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรมตามเดิมได้ โดยยังคงปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันและควบคุมโรค DMHTTA ต่อไป

โดยได้ระบุมาตรการหน่วยงานที่รับผิดชอบที่แต่ละกลยุทธ์ ไว้ดังนี้

ตารางที่ 3-16 แผนการรองรับการเปิดประเทศ และการระบาดโควิด 19 ปี 2565

แผนการรองรับการเปิดประเทศ และการระบาดโควิด 19 ปี 2565			
กลยุทธ์	มาตรการ	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ระยะเวลา
1. การเปิดประเทศอย่างปลอดภัย (Smart Entry)	1. การปรับมาตรการสำหรับผู้เข้าราชอาณาจักรเพื่อเตรียมแผนเปิดประเทศ - จัดทำแผนการเปิดประเทศ โดยปรับมาตรการตามระยะเวลาที่กำหนด - ปรับมาตรการในการเข้าราชอาณาจักร เช่น การลดวัน กักกัน การปรับการตรวจหาเชื้อ ปรับลดค่าประกันรักษาโควิด 19 และปรับมาตรการที่เกี่ยวข้อง	สธ. กต. มท.	ต.ค.-มี.ค. 65
	2. การเฝ้าระวังการลักลอบ/หลบหนี เข้าออกประเทศ	มท. กท.	ต.ค.-ก.ย. 65
	3. การจัดระบบการรับแรงงานต่างด้าวกลับเข้าประเทศ และลดการจ้างแรงงานผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้าเมือง	รง.มท.อก.	ต.ค.-มี.ค. 65
2. การเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง/สถานที่เสี่ยง/กลุ่มเปราะบาง	1. การปรับระบบเฝ้าระวังในกลุ่มผู้ป่วย และกลุ่มเสี่ยง 11 กลุ่ม ให้สอดคล้องสถานการณ์	สธ.	ต.ค.-ก.ย. 65
	2. การค้นหาเชิงรุก โดยทีมบูรณาการเคลื่อนที่ในชุมชน (CCRT)	สธ. มท.	ต.ค.-ก.ย. 65
	3. การดำเนินการป้องกันโรคในรูปแบบ Bubble and Seal สำหรับสถานประกอบการ กิจกรรม แคมป์ก่อสร้าง อย่างต่อเนื่อง	อก. รง. สธ. มท.	ต.ค.-ก.ย. 65
	4. การจัดระบบป้องกันควบคุมโรค สำหรับการเดินทางและใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย (Smart Control and Living with Covid) ตามมาตรการ COVID-Free Settings ในสถานที่ต่าง ๆ (รวมการใช้ ATK) ดังนี้ - ตลาด	มท. สธ. รง. พม. คค. ทุกกระทรวง	ต.ค.-ก.ย. 65

แผนการรองรับการเปิดประเทศ และการระบาดโควิด 19 ปี 2565			
กลยุทธ์	มาตรการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ระยะเวลา
	- ชุมชนแออัด หอพักแออัด สถานที่พักในรูปแบบต่าง ๆ - สถานที่ชุมชน ที่สาธารณะ โดยเฉพาะที่มีการรวมกลุ่ม และแออัด - สถานที่ทำงาน สำนักงานฯ - ระบบขนส่งสาธารณะ		
	5. การปรับมาตรการด้านสังคม ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น การจำกัดกิจกรรม การปิดสถานที่ กรรมการการรวมกลุ่ม เป็นต้น	มท. สธ.	ต.ค.-มี.ค. 65
	6. การจัดระบบการขึ้นทะเบียนแรงงาน และจ้างงานให้ถูกกฎหมาย	รง. มท.	ต.ค.-ก.ย. 65
3. การเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์และสาธารณสุข	1. การเพิ่มความครอบคลุมการได้รับวัคซีนของประชากร และจัดการให้เพียงพอ	สธ. มท.	ต.ค.-ก.ย. 65
	2. การปรับแนวทาง และเตรียมความพร้อมของทีมสอบสวนควบคุมโรคทุกระดับให้สอดคล้องกับสถานการณ์	สธ.	ต.ค.-ก.ย. 65
	3. การปรับ และเตรียมรูปการรักษาพยาบาลที่สอดคล้องกับสถานการณ์ - การปรับปรุงและจัดระบบ Home and Community based care Isolation (Hi,Ci) และ Hospitel ให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน - การจัดระบบบริการ สำหรับ Acute Covid Care และ Long Covid Care - การต่อยอดการใช้แพทย์แผนไทยในการรักษาโควิด 19 - การจัดบริการดูแลด้านสุขภาพจิต	สธ. มท. อภ. รง.	ต.ค.-ก.ย. 65

แผนการรองรับการเปิดประเทศ และการระบาดโควิด 19 ปี 2565			
กลยุทธ์	มาตรการ	หน่วยงานรับผิดชอบ	ระยะเวลา
	4. การเตรียมพร้อมทรัพยากรในการรองรับการดูแลรักษา	สธ.	ต.ค.-ก.ย. 65
	5. การปรับระบบกักกันโรค เป็นการคุมไว้สังเกต ทุกประเภท	สธ. กต. มท.	ต.ค.-มี.ค. 65
	6. การเตรียมการตรวจทางห้องปฏิบัติการ	สธ.	ต.ค.-ก.ย. 65
	7.การส่งเสริมมาตรการป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อในสถานพยาบาล: Infection prevention and control (IPC)	สธ.	ต.ค.-ก.ย. 65
	8. การฟื้นฟูการจัดการบริการโรคอื่น ๆ (Restore Non-Covid medical service)	สธ.	พ.ย.-มี.ค.65
4. การพัฒนาระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารความเสี่ยง	1. การบูรณาการแอปพลิเคชันในการดำเนินงานและกักกันติดตาม เพื่อควบคุมโรค	ดศ. สธ. มท. กต. กก.	ต.ค.-ธ.ค. 65
	2. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศโควิด 19 แบบบูรณาการ มีความเชื่อมโยง ทันเวลา เพื่อสามารถนำไปวางแผน และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ดศ. สธ. มท. กต.	ต.ค.-ธ.ค. 65
	3. การปรับระบบการสื่อสารความเสี่ยง เพื่อสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และเกิดการรอบรู้ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม	ดศ. สธ. มท.	ต.ค.-ธ.ค. 65
5. กลไกการบริหารจัดการแบบบูรณาการ	1. การสร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมในการจัดการระดับประเทศ และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง - กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละกระทรวงให้ชัดเจน - ทุกหน่วยงานมีโครงสร้างการดำเนินงาน และแผนการบริหารจัดการรองรับการระบาด	ทุกหน่วยงาน	ต.ค.-มี.ค. 65

แผนการรองรับการเปิดประเทศ และการระบาดโควิด 19 ปี 2565			
กลยุทธ์	มาตรการ	หน่วยงาน รับผิดชอบ	ระยะเวลา
	- สร้างกลไกการดำเนินงานโดยบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งจัดทำกลไกกำกับติดตาม		
	2. การสร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมในการจัดการระดับจังหวัด/ กทม./ อำเภอ - ทุกระดับมีโครงสร้างการดำเนินงาน และแผนการบริหารจัดการรองรับการระบาด - สร้างกลไกการดำเนินงานโดยบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งจัดทำกลไกกำกับติดตาม	มท. สธ. ทุกหน่วยงาน	ต.ค.-มี.ค. 65
	3. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง เพื่อรองรับมาตรการป้องกันควบคุมโรค รวมถึงการรักษาพยาบาลในชุมชน	มท. สธ.	ต.ค.-มี.ค. 65
	4. การสร้างความเข้มแข็งระดับบุคคล (Smart Citizen) ทั้ง การทำ Universal Prevention การเฝ้าระวังอาการ การตรวจ ATK ด้วยตนเอง การเข้าใจและเข้าถึงวัคซีน	สธ.	ต.ค.-มี.ค. 65

ที่มา : ประชุม ศบค. 14 กันยายน 2564

ทั้งนี้ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้กำหนดจังหวัดที่เป็นพื้นที่นำร่องการท่องเที่ยว ในแต่ละระยะ (พื้นที่สีฟ้า) ไว้ดังนี้

ตารางที่ 3-17 จังหวัดที่เป็นพื้นที่นำร่องการท่องเที่ยวในแต่ละช่วงระยะเวลา

ระย่นำร่อง 1-31 ต.ค. 64	ระยะที่ 1 (1-31 พ.ย. 64)	ระยะที่ 2 (1-31 ธ.ค. 64)	ระยะที่ 3 (ตั้งแต่ 1 ม.ค. 65)
เกณฑ์กำหนดพื้นที่นำร่องด้านเศรษฐกิจ	เกณฑ์กำหนดพื้นที่นำร่องด้านเศรษฐกิจ	เกณฑ์กำหนดพื้นที่นำร่องด้านเศรษฐกิจ	เกณฑ์กำหนดพื้นที่นำร่องด้านเศรษฐกิจ

ระยะนัร่อง 1-31 ต.ค. 64	ระยะที่ 1 (1-31 พ.ย. 64)	ระยะที่ 2 (1-31 ธ.ค. 64)	ระยะที่ 3 (ตั้งแต 1 ม.ค. 65)
เป็นเมืองหลักหรือจังหวัดที่มีสัสดส่วนรายไ้จากนักท่องเทียะต่างชาติ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของรายไ้จากการท่องเทียะทั้งหมด	เป็นเมืองหลักหรือจังหวัดที่มีสัสดส่วนรายไ้จากนักท่องเทียะต่างชาติ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 15 ของรายไ้จากการท่องเทียะทั้งหมด	1) เป็นเมืองหลักหรือจังหวัดที่มีสัสดส่วนรายไ้จากนักท่องเทียะต่างชาติ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 15 ของรายไ้จากการท่องเทียะทั้งหมด 2) มีสินค้การท่องเทียะด้านศิลปวัฒนธรรม 3) เป็นจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน	จังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน
4 จังหวัด ดำเนินการในพื้นที่นัร่องเดิมที่ดำเนินการตั้งแต ก.ค และ ส.ค. 64 - ภูเก็ต - สุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า) - พังงา (เขาหลัก เกาะยาว) - กระบี่ (เกาะพีพี เกาะไหง ไร่เลย์)	15 จังหวัด (รวม 17 จ.) - กรุงเทพมหานคร - สมุทรปราการ (สนามบินสุวรรณภูมิ) - กระบี่ (ทั้งจังหวัด) - พังงา (ทั้งจังหวัด) - ประจวบคีรีขันธ์ (ต.หัวหิน หนองแก) - เพชรบุรี (เทศบาลเมืองชะอำ) - ชลบุรี (พัทยา อ.บางละมุง ต.นาจอมเทียน ต.บางเสร่ เกาะสีชัง อ.ศรีราชา) - ระนอง (เกาะพยาม)	16 จังหวัด (รวม 33 จ.) - เชียงราย - แม่ฮ่องสอน - ลำพูน - แพร่ - สุโขทัย - เพชรบูรณ์ - ปทุมธานี - อุทัย - ขอนแก่น - นครราชสีมา - นครศรีธรรมราช - ตรัง - พัทลุง - สงขลา - ยะลา	12 จังหวัด (รวม 45 จ.) - สุรินทร์ - สระแก้ว - จันทบุรี - ตาก - นครพนม - มุกดาหาร - บึงกาฬ - อุบลราชธานี - น่าน - กาญจนบุรี - ราชบุรี - สตูล

ระย่นำร่อง 1-31 ต.ค. 64	ระยะที่ 1 (1-31 พ.ย. 64)	ระยะที่ 2 (1-31 ธ.ค. 64)	ระยะที่ 3 (ตั้งแต่ 1 ม.ค. 65)
	- เชียงใหม่ (อ.เมือง แม่ริม แม่แตง ดอยเต่า) - เลย (เชียงคาน) - บุรีรัมย์ (เมือง) - หนองคาย (เมือง ศรีเชียงใหม่ ท่าบ่อสังคม) - อุตรธานี (เมือง นาเยีย หนองหาน ประจักษ์ศิลปาคม กุมภวาปี บ้านคุง) - ระยอง (เกาะเสม็ด) - ตราด (เกาะช้าง)	- นราธิวาส	

ที่มา : ประชุม ศบค. 14 กันยายน 2564 (หมายเหตุ: อาจมีการพิจารณาปรับพื้นที่ตามสถานการณ์ภายหลัง)

จากนโยบายการเปิดประเทศใน 120 วันเพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติแบบไม่กักตัว โดยเปิดประเทศตั้งแต่วันที่ 1 พ.ย. 2564 ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามที่จะพลิกฟื้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้กลับมาเดินหน้าต่อได้ หลังจากที่ได้รับผลกระทบจากโควิดเป็นระยะเวลานาน เพื่อให้ประชาชนเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ ยกกระตักยภาพและคุณภาพชีวิตเป็นสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนา แต่สิ่งสำคัญประการที่จำเป็นต้องพิจารณาประกอบในช่วงการเปิดประเทศ คือ การดำเนินการตามมาตรการเฝ้าระวังการระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งนี้จากนโยบายดังกล่าว ได้เปิดให้นักท่องเที่ยวจากต่างชาติสามารถเดินทางเข้าประเทศไทย โดยมีเงื่อนไขคือ 1) ผู้ที่เดินทางเข้าไทยต้องฉีดวัคซีนครบโดสแล้ว 2) เดินทางเข้าไทยโดยทางอากาศ 3) มาจากประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำอย่างน้อย 63 ประเทศ ที่นักท่องเที่ยวไม่ต้องกักตัว แต่นักท่องเที่ยวที่ยังเดินทางจากประเทศอื่นที่มีความเสี่ยงยังคงต้องกักตัว (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ตุลาคม 2564) สำหรับนักท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเข้าไทยได้โดยไม่ต้องกักตัว 63 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ออสเตรีย บาห์เรน เบลเยียม ภูฏาน บรูไนดารุสซาลาม บัลแกเรีย กัมพูชา แคนาดา ซิลิ จีน ไครเอเชีย ไชปรัส สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไอร์แลนด์ อินเดีย อินโดนีเซีย ไอร์แลนด์ อิสราเอล อิตาลี ญี่ปุ่น คูเวต ลาว ลัตเวีย ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก มาเลเซีย มัลดีฟส์

มอลตา มองโกเลีย เมียนมา เนปาล เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ โอมาน ฟิลิปปินส์ โปแลนด์ โปรตุเกส กาตาร์ โรมานี ซาอุดีอาระเบีย สิงคโปร์ สาธารณรัฐสโลวัก สโลวีเนีย ศรีลังกา เกาหลีใต้ สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เวียดนามฮ่องกง และไต้หวัน โดยประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุขเพื่อรองรับการเปิดประเทศ และเปิดพื้นที่นำร่องท่องเที่ยว 17 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี กรุงเทพฯ สมุทรปราการ (สนามบินสุวรรณภูมิ) กระบี่ พังงา ประจวบคีรีขันธ์ (ต.หนองแก อ.หัวหิน) เพชรบุรี (เทศบาลเมืองชะอำ) ชลบุรี (พัทยา อ.บางละมุง ต.จอมเทียน ต.บางเสร่ เกาะสีชัง อ.ศรีราชา) ระนอง (เกาะพยาม) เชียงใหม่ (อ.เมือง อ.แม่ริม อ.แม่แตง อ.ดอยเต่า) เลย (อ.เชียงคาน) บุรีรัมย์ (อ.เมือง) หนองคาย (อ.เมือง อ.ศรีเชียงใหม่ อ.ท่าบ่อ อ.สังคม) อุตรดิตถ์ (อ. เมือง อ.นาโยง อ.หนองหาน อ.กุมภวาปี อ.บ้านดุง) ร้อยเอ็ด (เกาะเสม็ด) ตรัง (เกาะช้าง) โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญ 3 ข้อ ได้แก่ 1) อัตราความครอบคลุมของวัคซีนต้องเกิน 50% ภายในเดือนตุลาคม 2) ศักยภาพในการรักษาโดยมีเตียงรองรับผู้ป่วยสีเขียวและสีแดง 3) อัตราการติดเชื้อรายวันต่อแสนประชากร

นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญคือเงื่อนไขการเข้าราชอาณาจักรไทยของทั้งคนไทยและคนต่างชาติ ซึ่งจะแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้เดินทางจากทุกประเทศ,ผู้เดินทางที่ไม่ได้รับวัคซีนครบโดส : เมื่อเดินทางถึงไทยจะต้องเข้าสู่อีกกักกันโรคในสถานกักกันที่รัฐจัดให้
2. ผู้เดินทางจากทุกประเทศที่มีปลายทางที่ 17 จังหวัดนำร่องเปิดการท่องเที่ยว: ต้องได้รับวัคซีนครบโดส และจะต้องเตรียมเอกสารและปฏิบัติตามเงื่อนไข
 - เดินทางมาจากประเทศที่กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กำหนด และเดินทางมาทางอากาศเท่านั้น
 - มีเอกสารรับรองการรับวัคซีนครบ 2 เข็ม
 - มีผลการตรวจเชื้อด้วยวิธี RT-PCR ก่อนเดินทางไม่เกิน 72 ชม.
 - เมื่อเดินทางมาถึงจะต้องตรวจหาเชื้อซ้ำโดยทันที เมื่อผลเป็นลบถึงจะเดินทางต่อไปยังพื้นที่อื่นได้
 - ทำประกันสุขภาพอย่างน้อย 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ
 - มีใบจองที่พัก
3. ผู้เดินทางเข้าประเทศโดยไม่ต้องกักตัว: ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของ สธ.

บทที่ 4

การวิเคราะห์เพื่อการออกแบบกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในการดำเนินการจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คณะผู้จัดทำได้นำข้อมูลจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการประชุมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีดำเนินการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนา การวิเคราะห์ภาพอนาคตตามกรอบแนวทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดตามแบบจำลอง 7S

พื้นฐานแนวคิดของ 7S Model คือ องค์กรมืองค์ประกอบภายในที่สำคัญ 7 ประการซึ่งต้องทำงานให้สัมพันธ์สอดคล้อง (Interconnected) จากการดำเนินการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลและมีการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด 7S Model โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. โครงสร้าง (Structure)

- **มิติด้านการวิจัย:** รัฐบาลได้มีนโยบายและให้ความสำคัญในการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐเพื่อการพัฒนาประเทศทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ซึ่งการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งทั้งระบบเศรษฐกิจ และสังคม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยการบูรณาการระหว่างระบบอุดมศึกษากับระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ และได้กำหนดภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของประเทศ ทั้งในด้านการวิจัยการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ถือเป็นภารกิจหลักของหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) และสำนักประสานงานการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทำหน้าที่บริหารทุนวิจัย

- **มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์:** อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ และมีหน่วยงานหลักที่มีบทบาทขับเคลื่อนและพัฒนา ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งนอกจากภารกิจด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ

แล้ว ยังมีภารกิจต่อการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยเพื่อเป็นรากฐานให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมและนำไปสู่เป้าหมายของประเทศ

2. กลยุทธ์ (Strategy)

- **มิติด้านการวิจัย:** ในแต่ละหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการดำเนินงานภายใต้ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ในมิตินี้มีการพัฒนาการวิจัยของระบบ ววน. ได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2565 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฉบับปรับปรุงสำหรับปีงบประมาณ 2563, 2564 และ 2565 ทั้งนี้ได้มีการทบทวนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความทันต่อความต้องการของประเทศ อีกทั้งนี้ได้มีการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ 4 แพลตฟอร์ม ได้แก่ 1) การพัฒนากำลังคน สถาบันความรู้ 2) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายทางสังคม 3) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และ 4) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ มีการจัดสรรทุนผ่านทุนวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Fund: FF) เพื่อสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐานที่เป็นการพัฒนานักวิจัย และสร้างความเข้มแข็งของงานวิจัยและการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมทั้งในและนอกกระทรวงเพื่อทำวิจัยและนวัตกรรมตามพันธกิจหรือภารกิจของหน่วยงานโดยตรงเพื่อตอบโจทย์ประเทศ และทุนวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Fund: SF) ที่จัดสรรให้แก่หน่วยบริหารและจัดการทุน (Program Management Unit: PMU) ทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการวิจัยตั้งแต่การพัฒนาและคัดเลือกโครงการ บริหารโครงการ ตลอดจนติดตาม ประเมินผลและผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์

- **มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์:** มีการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป้าหมายหลักในการพัฒนา คือ การสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันจากความหลากหลายทางการท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวไทยสู่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคุณค่าสูง ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวได้

3. ระบบ (Systems)

- **มิติด้านการวิจัย:** ในแผนการดำเนินงานได้กำหนดกระบวนการและระเบียบวิธีปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานและองค์กร นอกจากนี้ได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบ เช่น โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศ (TSRIIS) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารในการบริหารงบประมาณระบบ ววน. และระบบข้อมูลสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (ระบบ NRIIS) เป็นระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแห่งชาติ

- **มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์:** ระบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว รวมไปถึงระบบฐานข้อมูล ระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวยังคงเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ 1) ระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับแหล่งท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถการรองรับ ระบบการจัดการอย่างยั่งยืน ระบบเพื่อการบริการ 2) ระบบ Big Data ของการท่องเที่ยวเพื่อการวางแผนและการตัดสินใจ รวมไปถึงนวัตกรรมแพลตฟอร์มทางการท่องเที่ยวที่สร้างความได้เปรียบทางแข่งขันและการบริการ ระบบที่ช่วยลดการรั่วไหลทางเศรษฐกิจ และ 3) ระบบการขนส่งการเชื่อมโยงการเข้าถึงในเมืองรอง การท่องเที่ยวในจังหวัดและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

4. ทักษะ (Skills)

- **มิติด้านการวิจัย:** หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบการวิจัยของระบบ ววน. มีการดำเนินงานมาอย่างยาวนานจึงมีความเข้าใจต่อระบบการวิจัยเป็นอย่างดี
- **มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์:** บุคลากรและกลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของไทยมีขีดความสามารถในด้านการบริการ อย่างไรก็ตาม จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทที่เกี่ยวข้อง ทำให้ยังคงต้องให้ความสำคัญต่อการยกระดับขีดความสามารถบุคลากรในสู่ “แรงงานรายได้สูง” โดยเฉพาะทักษะแรงงานในศตวรรษที่ 21 ทักษะภาษาสากล ทักษะด้านนวัตกรรม และทักษะด้านธุรกิจ

5. รูปแบบ (Styles)

- **มิติด้านการวิจัย:** การจัดสรรทุนวิจัยด้านการท่องเที่ยวมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักวิจัยมีความเข้าใจต่อบริบทการวิจัย รูปแบบการเสนอขอทุน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
- **มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์:** จากความหลากหลายทางการท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงทางพลวัตการท่องเที่ยว ทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีความหลากหลายอย่างยิ่ง หากพิจารณาเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะพบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวหลักที่ส่งเสริมคุณค่าอัตลักษณ์หลักและเป็นกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพสูงประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในเชิงรายละเอียดยังพบว่ามียุทธศาสตร์รูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีศักยภาพต่อการพัฒนา คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและธรรมชาติซึ่งถือเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหลักของประเทศ ประเด็นที่น่าสนใจ คือ จากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ได้กำหนดขอบเขตเชิงกว้าง ทั้งนี้ยังไม่พบประเด็นการวิจัยด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรม

6. บุคลากร (Staffs)

- **มิติด้านการวิจัย:** ในการดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีผู้เกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักวิจัยทางการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วประเทศ และมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานต่อการวิจัยเป็นอย่างดี

- **มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์:** อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประกอบด้วยกลุ่มประเภทธุรกิจและกลุ่มอาชีพที่มีความหลากหลาย ทั้งนี้ในแต่ละกลุ่มจำเป็นต้องมีการศึกษาเชิงลึก ทั้งทางด้านจำนวนแรงงานที่ต้องการได้อนาคตเนื่องจากปัจจุบันกลุ่มแรงงานได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้เกิดการยกเลิกการจ้างงาน และมีแรงงานตกงานจำนวนมาก ในขณะเดียวกันยังถูกการแทรกแซงจากเทคโนโลยี (Technology Disruption) ที่เข้ามาทดแทนแรงงานคน และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างประเทศเข้ามาทดแทนแรงงาน ดังนั้นการคาดการณ์จำนวนแรงงานในอนาคตจะส่งผลกระทบต่อผลิตแรงงานได้ระดับที่เหมาะสม และในแต่ละกลุ่มจะต้องมีการวิจัยคุณลักษณะและระดับขีดความสามารถที่จำเป็นต่ออนาคต เพื่อให้แนวทางการพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ แผนการส่งเสริมให้เกิดการกระจายการท่องเที่ยว ทั้งจากเมืองหลัก เมืองรอง พื้นที่ใหม่ (Unseen) และการท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้นแผนงานวิจัยด้านการพัฒนากำลังคนและการสร้างขีดความสามารถของบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวยังคงมีความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

7. คุณค่าที่มีร่วมกัน (Shared value)

- **มิติด้านการวิจัย:** มีกลไกการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบวิจัย และการดำเนินการจัดทำกิจกรรมเพื่อการสร้างการมีส่วนร่วม

- **มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์:** เป้าหมายสำคัญเชิงคุณค่าร่วม คือ การนำเอาทุนทางวัฒนธรรมและสังคมของไทยมาส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างโอกาสทางด้านเศรษฐกิจและคงไว้ซึ่งคุณค่าแท้ และยังส่งเสริมให้การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (PESTEL Analysis) คือ กรอบการคิดเชิงกลยุทธ์ในการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกของการดำเนินการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1. ด้านการเมือง (Political)

- **ความไม่มั่นคงทางการเมือง** สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน พบว่ายังมีความขัดแย้งทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นใจทั้งในด้านการลงทุนและการรองรับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามภาคเอกชนยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ทั้งในเรื่องการปรับค่าจ้าง แรงงาน และ แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น

- **นโยบายด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐต่อการรับมือของภัยคุกคามของการแพร่ระบาดโควิด**

จากความผันผวนของการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องทำให้รัฐบาล โดยสำนักงานศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.) จะมีการประเมินสถานการณ์การรับมือ รวมไปถึงนโยบายการประกาศการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่ต่างๆ รวมไปถึงนโยบายการเปิดประเทศเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้ที่ผ่านมารัฐบาลร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันพยายามหาแนวทางการฟื้นฟูทางการท่องเที่ยว และการเปิดประเทศด้านการท่องเที่ยว โดยมีโครงการนำร่อง “ภูเก็ต แซนด์บ็อกซ์” เป็นโครงการต่อเนื่องจากแซนด์บ็อกซ์ โดยอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเดินทางเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดภูเก็ตกับพื้นที่นำร่องอื่นในจังหวัดอื่นๆ เช่น กระบี่ พังงาและสุราษฎร์ธานี รวมไปถึงพื้นที่อื่นๆ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ที่มีแนวโน้มดีขึ้นทำให้รัฐบาลได้ประกาศแผนการเปิดประเทศวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 เป็นต้นไป

- **นโยบายรัฐต่อการกระจายตัวทางการท่องเที่ยว** จากเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การ

สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และการสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพิ่มโอกาสการกระจายรายได้ ประกอบด้วยปัญหาการกระจุกตัวทางการท่องเที่ยว ทำให้รัฐบาลมุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวทางการท่องเที่ยว จากเมืองหลัก พื้นที่หลัก ไปสู่เมืองรองและพื้นที่อื่นๆ ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยว

2. ด้านเศรษฐกิจ (Economic)

- **การชะลอตัวทางด้านการเศรษฐกิจโลกและภายในประเทศ** ภาวะเศรษฐกิจโลกทำให้อัตราการ

เติบโตทางเศรษฐกิจต่ำกว่าที่แต่ละประเทศประมาณการไว้ ในขณะที่ค่าครองชีพสูงขึ้นจากราคาน้ำมันที่กระทบต้นทุนในทุกอุตสาหกรรมรวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีผลต่อเนื่องถึงอัตราเงินเฟ้อซึ่งสูงขึ้นตามลำดับ

- **การแข่งขันทางการท่องเที่ยวในระดับโลก** แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นจุดหมายปลายทาง

ท่องเที่ยวหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกต่างให้ความสนใจ แต่จากแนวโน้มความต้องการการเดินทางและท่องเที่ยวทั่วโลก แต่ละประเทศต่างให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ทั้งนี้ได้มีการกำหนดนโยบายและการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องซึ่งอาจจะส่งผลต่อการแบ่งส่วนตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้

- **ขนาดของตลาดการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำกัด** หากพิจารณาสัดส่วนของการนักท่องเที่ยว

ประเทศไทยมีภาวะการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศเป็นตลาดหลักทางการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผลจากการแพร่ระบาดโควิดทำให้ต้องหันมาพึ่งพิงตลาดภายในประเทศเป็นหลัก ซึ่งจากผลกระทบเชิงลบทางเศรษฐกิจทำให้มูลค่าการท่องเที่ยวภายในประเทศยังคงจำกัด และไม่เพียงพอต่อการพยุงระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ปัจจุบันจึงเกิดภาวะสินค้าและบริการล้นตลาด (Over Supply) ส่งผลต่อกลไกด้านราคา การยกเลิกหรือหยุดกิจการ การยกเลิกการจ้างงาน และการบริโภคในอุตสาหกรรมการผลิตต้นน้ำ เช่น สินค้าทางการเกษตร เป็นต้น

- **การลดขนาดการลงทุนของภาคเอกชน** ปัจจุบันภาคเอกชนและผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ รวมไปถึงภาวะหนี้สิน มีธุรกิจจำนวนมากขายกิจการและยกเลิกกิจการ และยังชะลอการลงทุนอีกด้วย

- **การเปลี่ยนแปลงของโมเดลธุรกิจรูปแบบใหม่** จากการพัฒนาโมเดลธุรกิจใหม่ปัจจุบันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว เช่น โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน (Sharing Economy) โมเดลเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG Economy) โมเดลเศรษฐกิจเพื่อสังคม (Social Economy) ส่งผลต่อการปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเช่นกัน

3. ด้านสังคม (Social)

- **การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร** จากโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงประชากรที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศพบประเด็นสำคัญ คือ 1) การลดลงของจำนวนแรงงาน 2) การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุและการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ 3) การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในแต่ละช่วงวัย (Generation) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อคุณภาพแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและรวมถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

- **การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมนักท่องเที่ยว** จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัจจัยคุกคามต่างๆ ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทั้งนี้มีผลการวิจัยต่างๆ ที่คาดการณ์ต่อแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมหลังโควิด 19 และการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) เช่น การให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว เส้นทางการใช้บริการของนักท่องเที่ยว (Tourism Customer Journey) เป็นต้น

- **การจัดการความปลอดภัยและสุขอนามัย** การพัฒนามาตรฐานด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยกลายเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะต้องปรับตัวเพื่อการรักษามาตรการความปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจต่อการท่องเที่ยว

4. ด้านเทคโนโลยี (Technological)

- **การแทรกแซงทางเทคโนโลยี (Technology Disruption)** การเติบโตของเทคโนโลยีจนทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงและทำให้ผลิตภัณฑ์เดิมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้ธุรกิจที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันอาจจะเกิดการเสียโอกาสทางธุรกิจได้

- **การปรับตัวสู่การเป็น Travel Technology** เป็นการเปลี่ยนแปลง (Transform) ธุรกิจเดิมและธุรกิจใหม่ (Startup) สู่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเป็นพื้นฐานในธุรกิจท่องเที่ยวเพราะพฤติกรรมของผู้คนปัจจุบันต่างพึ่งพาเทคโนโลยีเพื่อวางแผนท่องเที่ยวทั่วโลก

5. ด้านกฎหมาย (Legal)

- **ขอบเขตกฎหมายด้านการท่องเที่ยว** ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับกฎหมายประเภทต่างๆ ทั้งนี้กฎหมายบางฉบับอยู่ภายใต้บทบาทการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น พรบ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ภายใต้ภารกิจของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อย่างไรก็ตาม ยังมีกฎหมายอื่นๆ ที่ขึ้นตรงต่อหน่วยงานอื่นๆ ทั้งนี้ ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ เช่น กฎหมายที่พักแรม เป็นต้น
- **การพัฒนากฎหมายที่สนับสนุนด้านการพัฒนาตามโมเดล BCG** การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้กลไกการสร้างการมีส่วนร่วมมากกว่าการผลักดันผ่านกลไกทางกฎหมายหรือมาตรการแรงจูงใจ ทำให้มีหน่วยงาน องค์กรและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการน้อยและส่งผลต่อระดับของการบรรลุเป้าหมาย

6. ด้านสภาพแวดล้อม (Environmental)

- **ภัยคุกคามจากสถานการณ์ภัยธรรมชาติและภาวะโลกร้อน** จากปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาอุณหภูมิสูงขึ้นของโลกซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ส่งผลต่อการท่องเที่ยว สำหรับประเทศไทย ปัญหาหลักที่สำคัญ คือ การเพิ่มขึ้นของฝุ่น PM2.5 ในทุกพื้นที่ของประเทศและในบางช่วงเวลามีระดับสูงมาก ทำให้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวได้
- **แผนการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน** จากเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ครอบคลุม 17 เป้าหมายสำคัญ ทำให้ประเทศไทยได้กำหนดแผนการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยมีเป้าหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับมิติการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม คือ เป้าหมายที่ 12 (แผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน) และเป้าหมายที่ 13 (การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) และจากแนวทางดังกล่าวถูกพัฒนาสู่แนวคิด BCG ด้านการท่องเที่ยวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

4.2 การวิเคราะห์ SWOT การเพื่อการจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จุดแข็ง (Strength)

1. มีการกำหนดนโยบายด้านการวิจัยของ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในกลุ่มของ BCG ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์และแผนการจัดสรรทุนของ Program Management Unit (PMU) เป็นกลไกสำคัญในการบริหารงบประมาณวิจัยด้าน ววน. นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563 – 2570 ได้กำหนดเป้าหมายหลักและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์

(Strategic Objectives) รวมถึงประเด็นสำคัญ (Key Issues) ในการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results: OKRs) เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และแปลงลงสู่ระดับต่างๆ รวมไปถึงการติดตามและประเมินผลจะดำเนินการผ่านกลไกคณะกรรมการ (Platform's Steering Committee) โดย PMU จะเป็นผู้บริหารและจัดการงบประมาณ โดยมี OKRs ที่กำหนดไว้ในแต่ละโปรแกรม

2. นโยบายต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน โดยปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศฉบับปรับปรุง แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 และร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 ซึ่งโดยภาพรวมเป้าหมายการพัฒนาในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวและธุรกิจในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกทรัพยากรการท่องเที่ยวและธุรกิจในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

4. มีเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการวิจัยด้านการท่องเที่ยวจากทุกภาคส่วน ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) หน่วยงานภาคเอกชน เช่น สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย หอการค้าไทย สมาคมโรงแรมไทย สมาคมและชมรมการท่องเที่ยวต่างๆ ธุรกิจและผู้ประกอบการ 3) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง 4) ภาคประชาสังคม

5. มีการพัฒนากลไกการสร้างเครือข่ายและความร่วมมืออย่างต่อเนื่องในภาคการวิจัยทางการท่องเที่ยว เช่น การจัดการลงนามความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ และกำหนดแผนงานเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม และมีสถาบันการศึกษา องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่มีความรู้และความสนใจต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวกระจายอยู่ทั่วประเทศ ส่งผลให้มีความวิจัยทั้งในภาควิชาการและนักวิจัยอิสระจำนวนมาก

6. มีฐานข้อมูลงานวิจัยที่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 20 ปีที่สามารถเป็นฐานข้อมูล กรอบแนวคิดและสามารถต่อยอดยกระดับการพัฒนาการวิจัย

7. การจัดสรรทุนวิจัยทางการท่องเที่ยวครอบคลุมด้านกลยุทธ์ (Strategic Funds) ภายใต้การบริหารของหน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) และมีการจัดตั้งสำนักประสานงานการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีการกำหนดกลไกการบริหารทุนวิจัยอย่างมีส่วนร่วมและมีการกำหนดกรอบ/ประเด็นการวิจัยที่ชัดเจน และการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Fund)

จุดอ่อน (Weakness)

1. รูปแบบการดำเนินการวิจัยมีการใช้เครื่องมือหรือระเบียบวิธีวิจัยที่ยังไม่ทันสมัย ส่วนใหญ่เป็นระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ทั่วไป ซึ่งขาดการบูรณาการเครื่องมือวิจัยที่ทันสมัยและการขาดการบูรณาการศาสตร์อื่นๆ ทำให้ประเด็นและการวิจัยที่ได้อยู่ในรูปแบบเดิมๆ ไม่สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

2. การจัดสรรทุน กำกับและติดตามในกลุ่ม Fundamental Fund ด้านการท่องเที่ยวที่มีการกระจายการจัดสรรทุนในระดับมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา (Basic Research) หน่วยงานในระบบ ววน. (Functions Based Research) ทั้งนี้ในการติดตามรวบรวมข้อมูลจากระบบ NRIIS ยังไม่สามารถติดตามข้อมูลด้านผลผลิตจากการวิจัยเชิงประจักษ์ได้จึงไม่สามารถระบุระดับความสำเร็จผลการวิจัยและการใช้ประโยชน์จากการวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ในการดำเนินการวิจัย ประเด็นการวิจัยมีการนำแนวคิด BCG ไปประยุกต์ใช้ในการกรอบแนวคิดการวิจัยในระดับน้อยทำให้อาจจะส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยการใช้โมเดลเศรษฐกิจ BCG

4. ขาดการนิยามกรอบแนวคิดที่ชัดเจน คำว่า **“การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ยังไม่มีการนิยามขอบเขตการพัฒนาที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม** ทั้งนี้ การพิจารณาตามนิยามของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดขอบเขตเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยซึ่งเป็นการกำหนดกรอบโดยกว้างเพื่อประโยชน์ในการวัดขนาดทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ของไทยและสะท้อนถึงความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยโดยยึดรูปแบบของ UNCTAD เป็นกรอบ และปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมตามรูปแบบของ UNESCO แบ่งเป็น 4 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย 1) มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Heritage or Cultural/Biodiversity - Based Heritage) 2) ศิลปะ (Arts) 3) สื่อ (Media) 4) งานสร้างสรรค์และออกแบบ (Functional Creation) ทั้งนี้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเท่านั้น และหากพิจารณาในด้านการส่งเสริมการวิจัยด้านเศรษฐกิจสร้างในมิติอื่นๆ ยังคงมีอยู่น้อยมาก

5. เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับบริบทระดับต่างๆ ที่มีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรตั้งแต่ระดับฐานรากส่งผลการขับเคลื่อนสังคมไปจนถึงระดับนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ขาดการกำหนดประเด็นการวิจัยทางการท่องเที่ยวจึงพยายามที่จะลดช่องว่างและแก้ปัญหาในมิติต่างๆ ในเชิงพื้นที่ (Area Based) และเชิงประเด็น (Issue Based)

6. ขีดความสามารถของระบบการจัดการฐานข้อมูลเชิง Big data การวิจัยการท่องเที่ยวและประเด็นที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าไปสู่การวางแผนหรือการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพียงการรวบรวมชุดข้อมูลเท่านั้น

7. ระบบการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนาการวิจัยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับระดับขีดความสามารถของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการต่อการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ และ GDP ที่เกิดขึ้นรวมไปถึงความต่อเนื่อง

8. ยังไม่ปรากฏการบูรณาการระหว่างหน่วยจัดสรรทุน PMU เพื่อกำหนดประเด็นการวิจัยร่วมกันตามความเชี่ยวชาญในแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ในการวิจัยด้านการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับ PMU ที่หลากหลายได้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบสู่เป้าหมายร่วมกัน และสามารถลดประเด็นความซ้ำซ้อนการวิจัย และการลดการมองข้ามประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา

9. ในการดำเนินการวิจัยสามารถสร้างผลผลิตได้ตามเป้าหมาย แต่ยังคงกลไกที่จะขับเคลื่อนสู่ระบบผลลัพธ์ หรือการผลักดันการใช้ประโยชน์จากผลผลิตการวิจัยยังอยู่ในระดับน้อยและขาดความเป็นรูปธรรม

โอกาส (Opportunity)

1. นโยบายของภาครัฐต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการพัฒนาประเทศจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และประเทศไทยยังคงเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวสำคัญของโลก ดังนั้น การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศยังต้องอาศัยการวิจัยเป็นสำคัญ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่มีส่งผลต่อการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการแข่งขันทางการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การวิจัยยังเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

2. การบูรณาการกับขีดความสามารถด้านอื่นๆ เชิงประเด็นของประเทศไทย เป็นการยกระดับภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจ รวมไปถึงการพัฒนาระดับฐานรากที่ต้องการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนา เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นการบูรณาการแนวคิดด้านสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพและการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งเน้นให้ชุมชนได้ยกระดับคุณค่าอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีไปสู่โอกาสในทางด้านเศรษฐกิจด้วยกลไกการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่บูรณาการภาคการเกษตรและต่อยอดด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. บทบาทของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานหลักต่างให้ความสำคัญต่อการวิจัยเพื่อการพัฒนา และได้กำหนดภารกิจด้านการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญทั้งในระดับท้องถิ่นและภาคนโยบาย ทำให้สถาบันศึกษากำหนดนโยบายการพัฒนาการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรมและมีกลไกการพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัย การพัฒนานักวิจัยและการขับเคลื่อนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ภัยคุกคาม (Threat)

1. อุบัติการณ์การท่องเที่ยวไทยมีลักษณะความเป็นพลวัตและยังคงต้องการการพึ่งพิงปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะปัจจัยเชิงโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว เช่น การจัดการโลจิสติกส์และการเข้าถึง กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ทำให้การวิจัยที่เกิดขึ้นอาจจะไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
2. การแทรกแซงทางการท่องเที่ยว (Tourism Disruption) จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและนวัตกรรม ภัยธรรมชาติ ความไม่มั่นคง การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างสังคม โครงสร้างด้านประชากรและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอาจจะส่งผลกระทบต่อแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวและงานวิจัย
3. ความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางธรรมชาติและภาวะวิกฤติอย่างฉับพลัน เช่น การเกิดอุทกภัยในพื้นที่สำคัญ โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพฯ เมืองพัทยา การเกิดแผ่นดินไหว ภาวะฝุ่นควัน PM 2.5 การเกิดสึนามิและการโรคระบาดต่างๆ
4. การแข่งขันทางการท่องเที่ยวรุนแรงส่งผลกระทบต่อการแข่งขันนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น เวียดนาม สิงคโปร์ เป็นต้น
5. การกีดกันทางการท่องเที่ยว (Protectionism) เกิดจากนโยบายการท่องเที่ยวของบางประเทศต้นทางที่สร้างอุปสรรคด้านการเดินทางของนักท่องเที่ยว เช่น การเกิดการแพร่ระบาดไวรัสโควิด 19 ในประเทศจีนซึ่งเป็นกลุ่มตลาดสำคัญของประเทศ และรัฐบาลจีนยังไม่มียุทธศาสตร์การเปิดประเทศ อีกทั้งยังต้องการการฟื้นฟูเศรษฐกิจในประเทศจึงไม่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวต่างประเทศ
6. ความไม่มั่นคงและสงครามระหว่างประเทศรัสเซียและยูเครน ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในภาพรวมของการท่องเที่ยวและระบบเศรษฐกิจ เช่น การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน อัตราการแลกเปลี่ยนและค่าเงินเส้นทางการบิน เป็นต้น

จุดแข็ง (Strength) - นโยบายด้านการวิจัยของ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แผนการจัดสรรทุนของ Program Management Unit (PMU) เป็นกลไกสำคัญในการบริหารงบประมาณวิจัยด้าน ววน. - นโยบายต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน การพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน “การท่องเที่ยวคุณภาพสูง” - ทรัพยากรการท่องเที่ยวและธุรกิจในรูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก - มีเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการวิจัยด้านการท่องเที่ยวจากทุกภาคส่วน - มีการพัฒนาโลกการสร้างเครือข่ายและความร่วมมืออย่างต่อเนื่องในภาคการวิจัยการท่องเที่ยว - มีฐานข้อมูลงานวิจัยที่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 20 ปี - การจัดสรรทุนวิจัยการท่องเที่ยว (Strategic Funds) การบริหารทุนวิจัยอย่างมีส่วนร่วมและมีการกำหนดกรอบ/ประเด็นการวิจัยที่ชัดเจนและการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Fund)	จุดอ่อน (Weakness) - ขาดการบูรณาการเครื่องมือวิจัยที่ทันสมัยและการขาดการบูรณาการศาสตร์อื่นๆ - การติดตามรวบรวมข้อมูลจากระบบ NRIS ยังไม่สามารถติดตามข้อมูลด้านผลผลิตจากการวิจัยเชิงประจักษ์ได้ - การนำแนวคิด BCG ไปประยุกต์ใช้ในการกรอบแนวคิดการวิจัยในระดับน้อยทำให้อาจจะส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการขับเคลื่อน - ด้านการส่งเสริมการวิจัยด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในมิติอื่นๆ ยังคงมีอยู่น้อย - ขาดการกำหนดประเด็นการวิจัยทางการท่องเที่ยวที่บูรณาการเชิงพื้นที่ (Area Based) และเชิงประเด็น (Issue Based) - ขาดระบบการจัดการฐานข้อมูลเชิง Big data การวิจัยการท่องเที่ยวและประเด็นที่เกี่ยวข้อง - ระบบการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนาการวิจัยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว - ยังไม่ปรากฏการบูรณาการระหว่างหน่วยจัดสรรทุน PMU - ขาดกลไกที่จะขับเคลื่อนสู่ระบบผลลัพธ์ หรือการผลักดันการใช้ประโยชน์
โอกาส (Opportunity) - นโยบายของภาครัฐต่อการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวสำคัญของโลก - การบูรณาการกับขีดความสามารถด้านอื่นๆ เชิงประเด็นของประเทศไทย - บทบาทของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานหลักต่างให้ความสำคัญต่อการวิจัยเพื่อการพัฒนา	อุปสรรค (Treat) - อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยต้องการการพึ่งพิงปัจจัยภายนอก - การแทรกแซงทางการท่องเที่ยวจากปัจจัยต่าง (Tourism Disruption) - การแข่งขันทางการท่องเที่ยวรุนแรง - การกีดกันทางการท่องเที่ยว (Protectionism)

ตารางที่ 4-1 การวิเคราะห์ SWOT การเพื่การจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4.3 ความท้าทายของการท่องเที่ยวไทย

ภาพที่ 4-1 ความท้าทายของการท่องเที่ยวไทย

1. การจัดการการท่องเที่ยวที่สร้างสมดุลด้านอุปทานและอุปสงค์การท่องเที่ยวเพื่อสร้างการท่องเที่ยวแบบการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม (Tourism Inclusive Growth) และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) แม้ว่าที่ผ่านมา ก่อนการเกิดวิกฤตโควิด 19 ประเทศไทยจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวและสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่รูปแบบการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวกระแสหลัก (Mass Tourism) ที่มีการกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลักหรือพื้นที่ท่องเที่ยวหลักเป็นส่วนใหญ่ และนักท่องเที่ยวจำนวนมากในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว จนเกิดสถานการณ์นักท่องเที่ยวล้นเมือง (Over-tourism) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเชิงลบโดยภาพรวม เกิดการขาดความสมดุลและสร้างความเหลื่อมล้ำในแง่ของโอกาสทางท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองของภาครัฐถือเป็นหนึ่งเครื่องมือที่สร้างโอกาสการกระจายตัวทางการท่องเที่ยว แต่หากเป้าหมายสำคัญของประเทศที่จะมีเน้นการสร้างโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมจากการท่องเที่ยว ในแง่ของการวิจัยจะต้องศึกษาเครื่องมือหรือแนวทางการบริหารจัดการปัญหาหลักได้แก่

- การยกระดับขีดความสามารถของพื้นที่การท่องเที่ยวรองรับเพื่อการรองรับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่ส่งเสริมภาพลักษณ์เด่น การนำเสนอคุณค่าอัตลักษณ์และการเพิ่มมูลค่า การตลาดและการสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวในพื้นที่ (Destination Branding) โดยเฉพาะการพัฒนาสู่การรับรองเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) โดย UNESCO หมายเหตุ ตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ผ่านมายังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้
- การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการ แหล่งท่องเที่ยวและผู้ให้บริการสู่การท่องเที่ยว คุณค่าสูง (High Value Tourism) การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยว การจัดการคุณภาพบริการและความปลอดภัย หมายเหตุ สอดคล้องกับเป้าหมายแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 และร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ
- ปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวนักท่องเที่ยวเมืองหลักและเมืองรอง ระบบโลจิสติกส์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Cluster) การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- การส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพ (Quality Tourism Market) คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง (High End Market) และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและความยั่งยืน (Responsible Tourism) เน้นการทำตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายและสร้างโอกาสการกระจายรายได้สู่ฐานราก
- การส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เพื่อสร้างความสมดุลในการรับรองการท่องเที่ยว ลดการกระจุกตัวในบางช่วงเวลา

2. การจัดการการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูงภายใต้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG แม้ว่าประเด็นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะถูกกำหนดไว้ให้อยู่ภายใต้แนวคิดการพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจ BCG แต่ในการดำเนินการของภาคการท่องเที่ยวต่อแนวนโยบายดังกล่าวยังอยู่ในวงจำกัด เพียงบางกลุ่มธุรกิจและรูปแบบการท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งอาจเกิด 1) แนวทางการท่องเที่ยวไทยที่มุ่งเน้นตลาดการท่องเที่ยวกระแสหลักหรือแม้แต่บริบททางสังคมที่ไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง 2) การขาดความรู้และความเข้าใจแต่การปฏิบัติอย่างจริงจัง 3) ขาดการตระหนักถึงคุณค่าต่อการพัฒนา 4) เพิ่มต้นทุนและความยุ่งยากในดำเนินการ 5) กลุ่มตลาดการ

ท่องเที่ยวจำกัดไม่สอดคล้องกับบริบทการดำเนินธุรกิจ ทั้งนี้จากเป้าหมายการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูง จะต้องให้การศึกษาและพัฒนาเพื่อให้เกิด 1) แนวปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม 2) การผลักดันให้เป็นวาระสำคัญของภาคการท่องเที่ยวมากกว่าการเป็นแนวคิดเชิงอุดมคติ 3) การผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมจากกฎหมาย มาตรการและส่งเสริม 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวท่องเที่ยวคุณภาพสูงและการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ 5) การผลักดันให้เป็นโมเดลธุรกิจสมัยใหม่ 5) การส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยสู่เป้าหมายจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคุณค่าสูง

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพสูงอย่างแท้จริง จากพัฒนาการการเติบโตของการท่องเที่ยว จะเห็นว่าประเทศไทยมีความหลากหลายทางการท่องเที่ยว (ทั้งนี้ได้ระบุในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี) ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นการพัฒนาในแนวราบที่กระจายไปยังการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ทุกรูปแบบซึ่งในภาคปฏิบัติอาจจะยังไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหาเชิงลึกได้ทั้งหมดจากข้อจำกัดด้านงบประมาณการพัฒนาและการวิจัย อีกทั้งปัญหาบางประเด็นเป็นปัญหาที่สะสมและเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนและไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจโดยตรงของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงทำให้บางประเด็นยังคงต้องอาศัยระยะเวลาการแก้ปัญหา เช่น การพัฒนาและการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวบางประเภท การส่งเสริมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำกลุ่มเรือสำราญและกลุ่มเรือยอร์ช เป็นต้น นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติเพื่อการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวยังไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าแต่ละประเภทการท่องเที่ยวสามารถสร้างมูลค่าที่แท้จริงคือเท่าไร ข้อมูลเป็นเพียงข้อมูลภาพรวม (จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้รวมจากการท่องเที่ยว) และการประมาณการเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดกลุ่มประเภทการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพไว้ 5 กลุ่มหลัก (1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2) ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ 3) ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย 4) ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และ 5) ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค) ทั้งนี้หากพิจารณาควบคู่ไปกับแนวโน้มการท่องเที่ยวโลกและการเปลี่ยนแปลงสามารถสรุปเบื้องต้นว่า **ประเภทการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และ 2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ** จะเป็นเป้าหมายหลัก (Spearhead) ในการพัฒนาในระยะสั้นตามแผน ววน. 2566- 2570

4. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในประเด็นเร่งด่วนเพื่อการส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) จากเป้าหมาย 17 ประเด็น มีความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ เป้าหมายที่ 8 มุ่งส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 12 การขับเคลื่อนรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้สามารถผลักดันให้การท่องเที่ยวไทยสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนความยั่งยืนทั้งในระดับประเทศและระดับโลก จึงควรจัดทำ **“การวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research)”** เพื่อนำไปสู่การค้นพบนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ด้านการท่องเที่ยวที่เกิดจากการประยุกต์การวิจัยเฉพาะประเด็นภายใต้แนวคิดของสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ

นวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ได้แก่ อาหารเพื่ออนาคต (Food for the Future) ด้านการแพทย์และสาธารณสุขขั้นก้าวหน้า (Health Frontier) พลังงานแห่งอนาคต (Future Energy) และการเตรียมความพร้อมรับมือความท้าทายของศตวรรษ ร่วมกับแนวคิด BCG ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดพลัง (Synergy) สร้างโมเดลหรือนวัตกรรมใหม่เพื่อพลิกโฉมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. แผนการรองรับการท่องเที่ยวหลังโควิด 19 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดที่ผ่านมาและปัจจุบัน ทำให้การท่องเที่ยวของไทยและทั่วโลกได้รับผลกระทบ แม้ว่าจะมีแผนการเปิดประเทศเพื่อการท่องเที่ยวแล้ว แต่ยังคงมีประเด็นความท้าทายที่ต้องให้ความสำคัญ 1) การจัดการพื้นที่ต่อการรองรับภาวะวิกฤตต่อการแพร่ระบาดไวรัสโควิด 2) การส่งเสริมมาตรฐานด้านสุขภาพและความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว 3) การเพิ่มขีดความสามารถการท่องเที่ยวภายในประเทศ 4) การสร้างมูลค่าและโอกาสทางธุรกิจด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อรองรับการท่องเที่ยวหลังโควิด 5) แผนการกำหนดกลุ่มตลาดคุณภาพที่มีศักยภาพต่อการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว และ 6) การฟื้นฟูภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อรักษากลุ่มตลาดเดิมและการสร้างกลุ่มตลาดใหม่ทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังไม่ปรากฏแผนการจัดการการท่องเที่ยวในภาวะวิกฤตจากการแพร่ระบาดโควิดที่สามารถรับมือในกรณีการกลับมาแพร่ระบาดอีกครั้ง ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวในอนาคต รวมถึงการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มาตรการรองรับและจัดการโควิด 19 ได้ดีที่สุดในเอเชียหรือกลุ่มคู่เทียบอื่น

6. การวิจัยเชิงโครงสร้างและระบบนิเวศทางการท่องเที่ยว ปัจจัยแห่งความสำเร็จของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกิดจากการพัฒนาความพร้อมเชิงโครงสร้างและการพัฒนาองค์ประกอบของระบบนิเวศการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ปัจจุบันการท่องเที่ยวยังประสบปัญหาและต้องการการพัฒนา ได้แก่ 1) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2) การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการท่องเที่ยว 3) โครงสร้างแรงงานและการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว 4) ระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง

4.4 การกำหนดจุดยืนของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ BCG Economy ซึ่งประกอบด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) โดยมุ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจเชิงคุณภาพกระจายอย่างทั่วถึงและการพัฒนาที่ยั่งยืน และกำหนดให้ “การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” เป็นหนึ่งใน 4 สาขายุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาและวิจัยภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. ในประเด็น

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนพร้อมสู่อนาคต ดังนั้น การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาหรือจัดการกับภาวะวิกฤติการท่องเที่ยวของประเทศรวมไปถึงการสร้างคุณค่าและข้อได้เปรียบให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตตามเป้าหมายของประเทศ

การยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของไทยให้สูงขึ้นนั้นจะต้องอาศัยการส่งเสริมแนวคิดการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งเป็นแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งานและใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมผสมผสานกับการสั่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยี/นวัตกรรมใหม่ ทั้งนี้แนวทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้องอาศัยการปรับปรุงกลไกและการสร้างสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจให้เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การพัฒนาคนให้มีความคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมธุรกิจรายสาขา การพัฒนาเชิงพื้นที่และการพัฒนาเชิงโครงสร้างเพื่อเอื้ออำนวยต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ การผลักดันให้มีการวางแผนอย่างบูรณาการและการดำเนินการอย่างมีเอกภาพระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันเองเพื่อพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries)

เป้าหมายของแผนงานการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยมุ่งสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูง เพื่อสร้างเศรษฐกิจมูลค่าสูง โดยการยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของโซ่อุปทานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ การสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยรากฐานทางวัฒนธรรม ความรู้ เทคโนโลยี/นวัตกรรมใหม่ โดยเกิดจากการบูรณาการขับเคลื่อนด้วย ววน.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การกำหนดเป้าหมายการพัฒนางานวิจัยสามารถนำไปสู่การพัฒนาตามเป้าหมายของประเทศ คณะผู้จัดทำได้รวบรวมและวิเคราะห์มุมมองการศึกษาและวิจัยที่สำคัญเพื่อการวิเคราะห์เพื่อการจัดทำภาพอนาคต (Scenario Planning) จัดทำกรอบความคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) โจทย์ ววน.ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากผลการศึกษาอนาคตภาพ Future Scenarios การท่องเที่ยวไทยหลังโควิด-19 โดย ศ.ดร.มิ่งสรรพ์ ขาวสอาดและคณะ ได้นำเสนอแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต การท่องเที่ยวไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการจัดการสินค้าและบริการ การวิจัยและพัฒนา ตลอดจนนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับอนาคตที่ผันผวนไม่แน่นอน ซับซ้อนและคลุมเครือ (VUCA) ซึ่งมีประเด็นสำคัญทั้งสิ้น 15 ประเด็น รวมถึงข้อมูลจากการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาวิจัยอื่นๆ มีรายละเอียดดังนี้

Key Takeaway 1 : Risk & Resilience ความไม่สมดุลเชิงระบบ ระหว่าง Demand vs Supply การผลิตและการกระจายทรัพยากรที่ Extractive และไม่ Inclusive ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ยังไม่มีการวิจัย

Key Takeaway 2 : สนิมในโครงสร้าง (Risks) การกระจุกตัวของการพึ่งพาต่างชาติ การพัฒนาแบบ Demand Push ไม่ใช่แบบ Supply Pull การไม่กระจายอำนาจ โอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากปัญหาโลกร้อนสูง

Key Takeaway 3 : Post industrial demand vs Industry 3.0 นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่มีชีวิตแบบหลังยุคอุตสาหกรรม (Post industrial) ที่ยืดหยุ่นและลื่นไหล โควิด-19 ทำให้เป็นมนุษย์แพลตฟอร์มกันมากขึ้น ชัยพพลายท่องเที่ยวไทยยังเป็นอุตสาหกรรม 3.0 มีการเสนอ Package แบบเดิม ๆ อาศัยทุนเดิมทางธรรมชาติ/วัฒนธรรม ขาดการเสริมแต่งด้วยความรู้และนวัตกรรม

Key Takeaway 4 : เปลี่ยนมุมมองพัฒนาจาก 2 เป็น 3 มิติ เดิมมองแบบแหล่งและเส้นทางท่องเที่ยว คือ มองเป็นจุดและเส้น ต้องเปลี่ยนไปเป็นระนาบและระบบ เช่น มองเป็น Hub/ เมือง และ Ecosystem ที่รองรับการท่องเที่ยว ทั้งในโลกกายภาพและโลกเสมือน

Key Takeaway 5 : Technology Disruption → New Governance การบรรจบกันของอุตสาหกรรม (Industrial Convergence) อันเกิดจาก Technology Disruption ทำให้ระบบธรรมาภิบาลปัจจุบัน ล้าสมัย (Airbnb , Grab) เกิด New players (ร้านสะดวกซื้อ, ไปรษณีย์, แพลตฟอร์มขนส่ง) Big Platform Player

Key Takeaway 6 : นโยบายสาธารณะเน้นผู้ประกอบการเป็นหลัก ขาดการมองผ่านเลนส์ของบุคลักษณ์ (Persona) ประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภคและเจ้าของทรัพยากร

Key Takeaway 7 : งานวิจัยต้องเป็นสหวิทยาการมากขึ้น งานวิจัยที่ผ่านมาเป็นงานขนาดเล็ก มีจุดอ่อนด้านเครื่องมือ ไม่กระจายตัวตามความสำคัญของพื้นที่และประเด็น แต่ในระยะหลังเริ่มมี Policy driven มากขึ้น อย่างไรก็ตามยังต้องลงลึกด้านอุตสาหกรรม ยังขาดงานวิจัยสหวิทยาการและเชิงนโยบายสาธารณะ และไม่มีการศึกษา Dark side of tourism

Key Takeaway 8 : หลังโควิด-19 จะมี Pent up Demand จำนวนมาก การฟื้นตัวต้องอาศัยเวลา (2568) และ Tourism diplomacy รัฐบาลไม่จำเป็นต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการเพิ่มวันหยุดสำหรับวันพักผ่อน แต่ควรกระจายไประหว่างปี มีการให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัว สุขภาพ ความปลอดภัย (SHA) มากขึ้น

Key Takeaway 9 : Now and New normal Trust economy (clean and safe), Cashless economy, Touchless economy, Green economy, Sharing economy

Key Takeaway 10 : New normal → DIGITAL FIRST เปลี่ยน One time product เป็น All time product จาก In Thailand only เป็น Internationally / Anywhere/ Anytime เพิ่มห่วงโซ่อุปทานสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจฐานรากและอื่นๆ เพิ่มคุณค่า Hi (value) trip and Hi trust , New Initiatives

Key Takeaway 11 : Tourism Scenarios ควรเปลี่ยนจากเศรษฐกิจท่องเที่ยวเชิงเดี่ยวเป็นเศรษฐกิจท่องเที่ยวเชิงหลากหลาย และเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวกระจุกตัวในจังหวัด 5 อันดับแรก เป็นการท่องเที่ยวที่กระจายตัวไปจังหวัดท่องเที่ยว 30 จังหวัด

Key Takeaway 12 : Long term Strategy

1) ปรับโครงสร้าง (Restructure) Digital Transformation/ Platformization/ Virtualization, Diversification, Value chain integration with other industries, Strategic standardization, BCG

2) กระจายผลประโยชน์ (Redistribute) กองทุนปรับโครงสร้าง (Restore) Industry governance กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พัฒนาระบบที่รองรับและตัวเมืองรอง

Key Takeaway 13 : Short & Medium term 1) Restart, Rehabilitate 2) Tourism diplomacy 3) Brand refreshing, Re-branding 4) เริ่มวางแผนและใช้ยุทธศาสตร์ระยะยาว Restructure and Re-distribute

Key Takeaway 14: โจทย์การวิจัยและพัฒนาท่องเที่ยวเชิงระบบ ควรคำนึงถึง 4 ประเด็น ดังนี้ 1) พื้นที่ (เมืองท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ) 2) กลุ่มการศึกษา ตลาด อุตสาหกรรม นโยบาย สาธารณะ 3) ระยะเวลาเร่งด่วน ระยะปานกลางและต่ำ 4) ประเด็น เช่น ความเสี่ยง โดยในแผนวิจัยระยะเร่งด่วน ควรศึกษาเกี่ยวกับการถอดบทเรียน การศึกษาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การต่อยอดแอปพลิเคชันต่าง ๆ และการวิจัยเพื่อตอบสนองปัญหาเร่งด่วน แผนวิจัยระยะสั้นและแผนระยะปานกลาง ควรศึกษาเกี่ยวกับ Brand Refreshing การศึกษาอุตสาหกรรมเชิงลึก การศึกษานโยบายสาธารณะ การลงทุนของต่างชาติ แผนวิจัยระยะยาว ควรศึกษาเกี่ยวกับ Data Lake การใช้ Big Data งานวิจัยสหวิทยาการ การออกแบบเมืองท่องเที่ยว การศึกษาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ขั้นสูง การศึกษาด้านเทคโนโลยีเฉพาะด้านเพื่อการท่องเที่ยว การศึกษาสหวิทยาการต่อเนื่อง การศึกษาด้านดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยว

Key Takeaway 15 : Broader Bigger Bolder 1. เลือกโจทย์ใหญ่ (นโยบายสาธารณะ/ สหวิทยาการ) ที่ท้าทายสำหรับวิจัยเชิงบูรณาการ 2. วางแผนอนาคตในพื้นที่จริงร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ใน EEC/ สมุทรปราการ/ เลย 3. เปิดกว้างให้มี Competitive bidding/ Award Winning/ Start up/ Selective commission และสนับสนุนภาคเอกชน 4. ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น Design Thinking/ Virtual Technology 5. สนับสนุนการมี Data Lake (บิกดาต้า เช่น ไฟฟ้า น้ำ ประปา) 6. เต็มเต็มช่องว่างด้านอุตสาหกรรมและผลิตภาพแรงงาน และแรงงานต่างชาติ

การวิเคราะห์การวิจัยและพัฒนาด้านนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้วยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

จากแนวคิดกรอบหลักการของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ประกอบกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 รวมถึง (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 - 2570

ประกอบกับสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น และเป้าหมายของการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ทั้งนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น ต้องอาศัย **การศึกษาและการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มีความยั่งยืน ที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบเพื่อการวางแผนดำเนินการอย่างบูรณาการภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน** จากการทบทวนข้อมูลและการประชุมกลุ่มพบว่า การดำเนินการด้านนโยบายสาธารณะด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญ สามารถสรุปไปได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ขาดการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างหน่วยงานมีการดำเนินการแยกส่วน ทั้งจากส่วนกลางและภูมิภาค รวมทั้งการทำงานของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
2. ขาดการวางแผนและดำเนินการอย่างบูรณาการ เป็นการขาดเครื่องมือและศักยภาพในการวางแผนและขับเคลื่อนแบบบูรณาการข้ามประเด็น (Cross Cutting Issue) ขาดความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมไปถึงในการจัดการผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้นจากนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ขาดการมีส่วนร่วมต่อนโยบายโดยเฉพาะในระดับพื้นที่และท้องถิ่นในด้านความเป็นเจ้าของ (Ownership) และไม่มีกลไกเอื้อให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนอย่างจริงจังสำหรับภาคส่วนนอกภาครัฐ และท้องถิ่น
4. ขาดระบบข้อมูล การติดตามที่มีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมในการติดตามของภาคประชาสังคม

ทั้งนี้กรอบแนวคิดสำคัญด้านนโยบายสาธารณะเป็นประเด็นที่มีส่วนสนับสนุนต่อคุณภาพการท่องเที่ยวและระบบนิเวศของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ครอบคลุมทิศทางและแนวทางการดำเนินงานภาคใต้ภารกิจของรัฐ เช่น นโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ การจัดการด้านโครงสร้างสาธารณะ กฎหมาย พระราชบัญญัติและข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้อง แผนการบริหารจัดการต่าง ๆ มาตรการดำเนินงาน แรงงานและการพัฒนากำลังคน นโยบายการด้านความเสี่ยง นโยบายด้านเศรษฐกิจ การคลัง และเทคโนโลยี เป็นต้น ข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เป็นการพัฒนาโครงสร้างเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Ecosystem) เพื่อนำไปสู่การขยายตัวและสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ต้องอาศัยการบูรณาการการวิจัยที่มีการประยุกต์สหวิทยาการด้านต่างๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิจัย ผู้ใช้ประโยชน์ และเจ้าของพื้นที่ มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการทำงาน 3-5 ปี เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับแผน ววน. โดยกำหนดผลผลิต

ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดและการสร้างผลกระทบเชิงบวกในทั้งด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเพิ่มพูนด้านวิชาการ ประกอบด้วย 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. **การเพิ่มขีดความสามารถเชิงพื้นที่/ระดับเมืองเพื่อยกระดับขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวและการกระจายตัวเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพสูง** จากเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่และเมืองท่องเที่ยวภายใต้นโยบายของรัฐ เช่น เขตพัฒนาการท่องเที่ยว เมืองหลัก/เมืองรอง การยกระดับตำแหน่งเมืองและแบรนด์เมือง การส่งเสริมขีดความสามารถให้ได้รับการรับรองจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ควรมีการกำหนดเป้าหมายและกลไกการพัฒนาส่งเสริมและการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและบูรณาการร่วมกันทุกฝ่าย
2. **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ระบบโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** การจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหลักและรอง ประกอบด้วย 1) **โครงสร้างการขนส่งระบบราง** การเชื่อมต่อจากการคมนาคมจากเส้นทางขบวนรถไฟสาย ลาว-จีน ซึ่งประเทศไทยจะได้รับโอกาสทางด้านการค้าการลงทุนในต่างประเทศและการท่องเที่ยวและบริการที่สนับสนุนกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพสูง คือ **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ** รวมไปถึง โครงข่ายรถไฟความเร็วสูงของไทย มีทั้งหมด 4 สาย ได้แก่ 1) สายเหนือ กรุงเทพฯ - เชียงใหม่ 2) สายตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพฯ -หนองคาย 3) สายตะวันออก กรุงเทพฯ -ระยอง และ 4) สายใต้ กรุงเทพฯ - ปาดังเบซาร์ ซึ่งผ่านจังหวัดสำคัญและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้แนวโน้มการกระจายตัวการท่องเที่ยวสูงขึ้น 2) **โครงสร้างการขนส่งทางน้ำ** ครอบคลุมการขนส่งทางทะเลที่ส่งเสริมให้เกิดมาตรฐาน ความปลอดภัยและขยายการรองรับ ได้แก่ การพัฒนาท่าเรือหลักเพื่อรับเรือสำราญ (Homeport) ท่าเรือแวะพัก (Port of Call) ท่าเรือสำหรับการท่องเที่ยวทางคลอง 3) **โครงสร้างการขนส่งทางบก** ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงต่อกับระบบการขนส่งอื่นๆ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการยกระดับผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. **การพัฒนาระบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** เป็นยกระดับโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นผ่านการบูรณาการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เป็นระบบมากขึ้นสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว สร้างโอกาสการรับรู้และการสื่อสารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการตลาดตัดสินใจ ศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การท่องเที่ยว การเพิ่ม

ประสิทธิภาพการบริการและการยกระดับนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวใหม่เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

4. **การพัฒนาความรู้และขีดความสามารถของผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการและแรงงานภายใต้โครงสร้างทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** จากสถานการณ์การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น พบว่า โครงสร้างตลาดการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถด้านแรงงาน ซึ่งครอบคลุม 1) กลุ่มแรงงานในอุตสาหกรรม ได้แก่ ผู้ประกอบการ กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SME) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ให้บริการ ชุมชน 2) กลุ่มภาคการศึกษา ได้แก่ ระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และ 3) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป้าหมายหลักของการพัฒนา คือ การฟื้นฟูและยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการ รวมไปถึงชุมชนให้สอดคล้องกับแนวโน้มอนาคต (คุณภาพการท่องเที่ยว ประสบการณ์การท่องเที่ยว คุณภาพสูง ความยั่งยืนภายใต้แนวคิด BCG) และสร้างกลุ่มแรงงานรายได้สูง (การผลิตกำลังคน การเพิ่มขีดความสามารถ)
5. **แผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว** การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน โดย World Economic Forum (WEF) พบว่าปัจจัยกลุ่มความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาและยังมีความเชื่อมโยงโดยตรงต่อภาคการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดพัฒนาเชิงระบบควรกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้น 1) การแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว 2) การสร้างมาตรการเพื่อรองรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ 3) การจัดการการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน
6. **แผนการจัดการความเสี่ยง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและสิ่งจูงใจต่อการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาโมเดลทางธุรกิจอย่างยั่งยืน** ด้วยการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีความเกี่ยวข้องกับขั้นตอนทางกฎหมาย การกำกับดูแลของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐาน การออกใบอนุญาตและการกำกับติดตาม รวมไปถึงด้านปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงและเสถียรภาพ ทั้งนี้ในเชิงนโยบายควรมุ่งเน้นประเด็นสำคัญเพื่อการลดช่องว่าง ปัญหาอุปสรรค และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้บรรลุเป้าหมายนั้น นอกจากประเด็นเชิงนโยบายสาธารณะข้างต้น ควรมียุทธศาสตร์หรือแผนงานเพื่อพัฒนานโยบาย ววน. รายประเด็นเพื่อเป็นฐานรากการเชื่อมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1. การส่งเสริมโมเดลการพัฒนาสู่ความยั่งยืนหรือเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมเป้าหมาย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร 2) อุตสาหกรรมพลังงานและวัสดุ 3) อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ และ 4) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ดังนี้

- **อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร** มุ่งสู่การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารจากการผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย ไปสู่การผลิตสินค้าที่เป็นพรีเมียมที่ผลิตน้อยแต่สร้างรายได้สูง รวมถึงการเพิ่มความหลากหลายของสินค้าเกษตรเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เป้าหมายการยกระดับสินค้าเกษตรสู่การพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มอาหารเพื่อสุขภาพ อาหารสำหรับแต่ละช่วงวัยจะสามารถเพิ่มมูลค่า การสร้างโอกาสทางการท่องเที่ยว การเพิ่มและกระจายรายได้ การส่งเสริมกลุ่มเศรษฐกิจฐานราก อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ Soft Power ด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารของประเทศไทย
- **อุตสาหกรรมพลังงานและวัสดุ** มุ่งเน้นการเพิ่มความมั่นคงด้านพลังงานและการต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์เคมีและวัสดุชีวภาพมูลค่าสูง ด้วยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ทั้งนี้ จากเป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการพัฒนานวัตกรรมการผลิตพลังงานที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถรองรับของเสียที่หลากหลายทั้งชนิดและคุณสมบัติ การนำกลับมาใช้ใหม่ในรูปของแหล่งพลังงานหมุนเวียนหรือพลังงาน การเชื่อมต่อและใช้เทคโนโลยี Blockchain เป็นแพลตฟอร์มในการบริหารจัดการ โดยจะเป็นองค์ประกอบที่จะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- **อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์** มุ่งเน้นการสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางด้านการผลิตยาและชีวเภสัชภัณฑ์ อุปกรณ์ทางการแพทย์ พัฒนาแนวปฏิบัติและรูปแบบการรักษา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการรักษาไปสู่การแพทย์แม่นยำ การเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านสุขภาพและการวิจัยด้านคลินิกชั้นนำของโลก ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาให้ประเทศเป็นศูนย์กลางด้านการการแพทย์และสุขภาพในระดับโลก เพื่อการพัฒนาการแพทย์สาธารณสุขและสุขภาพทั้งระบบเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพและสร้างความเชื่อมั่น/ภาพลักษณ์ให้กลุ่มลูกค้าและเชื่อมโยงต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

โดยการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรมพลังงานและวัสดุ และอุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ เปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญหรือเป็นการพัฒนาต้นน้ำคุณภาพสูงของโซ่อุปทานและโซ่คุณค่าของการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการสู่เป้าหมายการท่องเที่ยวคุณภาพสูง

2. การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตสินค้ากลุ่มนวัตกรรมสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มสินค้าที่สร้างปัจจัยดึง (Pull Factors) หรือส่งเสริมให้เกิดความต้องการการท่องเที่ยว การเพิ่มการใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มสินค้า นวัตกรรมสร้างสรรค์ของที่ระลึกที่สอดคล้องกับแผนการส่งเสริมการส่งออก การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมแฟชั่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เครื่องหนังและรองเท้า อัญมณีและเครื่องประดับ 2) อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและอาหารสำเร็จรูป 3) อุตสาหกรรมเครื่องสำอางและเวชภัณฑ์ และ 4) งานด้านหัตถกรรม การออกแบบ ของใช้และของตกแต่ง ทั้งนี้หากสามารถสร้างความแตกต่างของสินค้ารวมไปถึงการสร้างแบรนด์สินค้าให้เป็นที่ยอมรับได้จะสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

3. การพัฒนาอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัย เป็นการยกระดับผลงานศิลปะและวัฒนธรรมที่มีผ่านกระบวนการประยุกต์ผสมผสานองค์ประกอบทั้งเก่าและใหม่ผ่านการใช้รูปแบบและเทคโนโลยี ด้วยความคิดสร้างสรรค์สร้างสรรค์สุนทรีย์และต่อยอดสู่อุตสาหกรรมการสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) ศิลปะด้านดนตรีและการแสดง 2) สื่อภาพยนตร์และวิดิทัศน์ และ 3) เทศกาล งานประเพณีและกิจกรรมด้านอิเวนต์ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนคุณค่าเชิงวัฒนธรรม การเพิ่มมูลค่าเชิงประสบการณ์ (Experience Economy) และรายได้ทางเศรษฐกิจในรูปแบบการส่งออกทางวัฒนธรรม (Cultural Export)

4. การพัฒนาและเสริมเศรษฐกิจฐานราก (Local Economy) นอกเหนือจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพแล้ว จำเป็นต้องส่งเสริม **1) การเพิ่มมูลค่าสินค้าชุมชน** การส่งเสริมและการเพิ่มมูลค่าสินค้าชุมชนหรือสินค้า OTOP และ **2) การเสริมสร้างการเป็นผู้ประกอบการชุมชน** ด้วยกลไกที่เหมาะสม เช่น สหกรณ์ ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจหรือกิจการเพื่อสังคม สมาชิกรวมทั้งการพัฒนาช่องทางและศูนย์กลางตลาดสินค้าชุมชน โดยครอบคลุมถึงช่องทางตลาดออนไลน์และช่องทางตลาดอื่นๆ

โดยสรุป การวิจัยและพัฒนาด้านนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ควรให้ความสำคัญต่อการศึกษาและการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มีความยั่งยืนและมีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบเพื่อการวางแผนดำเนินการอย่างบูรณาการภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย 1) แผนการเพิ่มขีดความสามารถเชิงพื้นที่/ระดับเมืองเพื่อยกระดับขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวและการกระจายตัวเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพสูง 2) แผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ระบบโลจิสติกส์

ทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3) แผนการพัฒนาระบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 4) แผนการพัฒนาคือความรู้และขีดความสามารถของผู้ประกอบการผู้ให้บริการและแรงงานภายใต้โครงสร้างทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5) แผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว และ 6) แผนการจัดการความเสี่ยง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและสิ่งจูงใจต่อการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาโมเดลทางธุรกิจอย่างยั่งยืน

นอกจากนโยบายสาธารณะที่มีเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์แล้ว ภาครัฐยังจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงในระบบโซ่อุปทานและโซ่คุณค่าทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) การส่งเสริมโมเดลการพัฒนาสู่ความยั่งยืนหรือเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) 2) การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตสินค้ากลุ่มนวัตกรรมสร้างสรรค์ 3) การพัฒนาอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัย และ 4) การพัฒนาและเสริมเศรษฐกิจฐานราก (Local Economy) ทั้งนี้แนวนโยบายดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการเติบโตทั้งระบบและนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูง

4.5 การกำหนดกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาเชิงพื้นที่

ภายใต้แนวทางการดำเนินการจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) โจทย์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยได้กำหนดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศและเป้าหมาย การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพ มุ่งเน้นคุณค่า การสร้างสรรค์และความยั่งยืน ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย แผนงานรายประเด็นหลัก 5 ประเด็น ได้แก่ 1) แผนงานวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม 3) แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และ 5) แผนการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การทบทวนข้อมูลเชิงพื้นที่ตามกรอบประเด็นการวิจัยได้ทำการทบทวนแผนยุทธศาสตร์เชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่างๆ ภายใต้แนวคิดการดำเนินงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศท) ได้แบ่งพื้นที่ 6 พื้นที่สำคัญ ได้แก่ 1) ภาคเหนือ 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ภาคกลาง 4) ภาคตะวันออก 5) ภาคใต้ และ 6) ภาคใต้ชายแดน นอกจากนี้รวมไปถึงข้อมูลร่างเป้าหมาย ววน. เชิงพื้นที่ในมิติของการท่องเที่ยว รวมไปถึงการทบทวนข้อมูลเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมไปถึงฐานทรัพยากรและบริบทที่มีความเชื่อมโยง

ภาพที่ 4-2 กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework)

โจทย ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาเชิงพื้นที่

นโยบายที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากเป้าหมายของยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมไปถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยมีจุดหมายการพัฒนาไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน จากกรอบแนวคิดเชิงพื้นที่ภายใต้แผนการดำเนินงานของสศทได้กำหนดพื้นที่โดยแบ่งออกเป็น 6 พื้นที่สำคัญ ได้แก่

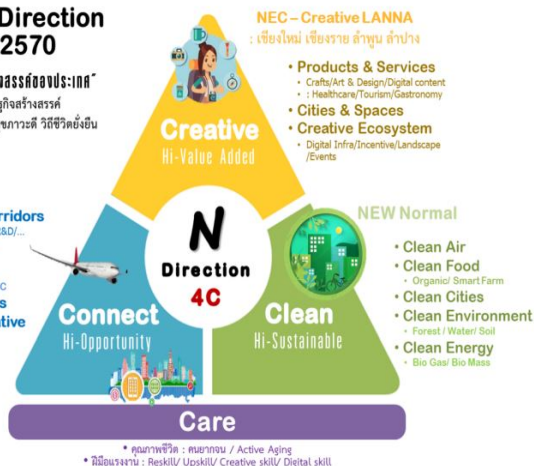
1. ภาคเหนือ รวม 17 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี เป้าหมายหลักระหว่างปี 2566-2570 คือ เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ สุขภาวะดี วิถีชีวิตยั่งยืน ทั้งนี้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้ความสำคัญต่อพื้นที่ NEC – Creative LANNA ด้วยการพัฒนาสินค้าและบริการ เมืองและพื้นที่ร่วมไปถึงการสร้างระบบนิเวศสร้างสรรค์ ควบคู่ไปกับการเชื่อมกับชายแดนและพื้นที่เศรษฐกิจอื่นๆ

Northern Direction 2566-2570

เป็น “รูปเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ”
ตามแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์
สามสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ สุขภาวะดี วิถีชีวิตยั่งยืน

- Economic Corridors
 - EEC : Science Park/ R&D/...
 - NeEC : Bio Industry
 - SEC : Tourism
- Subregion
 - GMS/ AEC/ BIMSTEC
- Creative Cities
- Digital & Creative People

ภาพที่ 4-3 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือ
ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม สำหรับภาคเหนือมีเป้าหมาย คือ การบริการและสินค้าด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งบริการมูลค่าสูงมีรูปแบบที่สร้างสรรค์ บนฐานทุนทางวัฒนธรรม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาหลัก ได้แก่ 1) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และสร้างคุณค่าเชิงประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ 2) ยกกระดับแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านท่องเที่ยว รวมทั้งบริการมูลค่าสูงที่เกี่ยวข้อง 3) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว การให้บริการที่เชื่อมโยงศักยภาพในพื้นที่ ได้แก่ การบริการทางการแพทย์และเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงอาหาร 4) เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการจัดการตลาด

ท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์ให้ทันต่อความต้องการและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งขยายฐานกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพใหม่ และ 5) พัฒนาสินค้าท้องถิ่นและฐานภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าวัฒนธรรมที่มีมูลค่าเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยสร้างสรรค์คุณค่าและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม 6) พัฒนาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวสู่ชุมชนเพื่อกระจายรายได้และเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจรวมทั้งเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง (ที่มา: ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่)

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 20 จังหวัด ได้แก่ เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย บึงกาฬ นครพนม สกลนคร มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา ชัยภูมิ เป้าหมายหลักระหว่างปี 2566-2570 คือ เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาคแม่น้ำโขง ตามแนวคิดการเป็นฐานการผลิตของประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นประตูเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Tourism) และการส่งเสริมธุรกิจท้องถิ่นและการท่องเที่ยว

Northeastern Direction 2566-2570

เป็น "ศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาคแม่น้ำโขง"
ตามแนวคิด การเป็นฐานการผลิตของประเทศที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม เป็นประตูเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน
เพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
และการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน

- Organic/GAP Agriculture
- Bio Circular Green Economy
- Sustainable Water Resource

Green
Good Environment

- NeEC-Bioeconomy
- Medical Hub
- Local Business and Tourism
- Quality of Living

Growth
Good Local Economy

NE
Direction
3G

Gate
Good Opportunity

- EWEC
- Border Trade
- Mekong Tourism
- Logistics

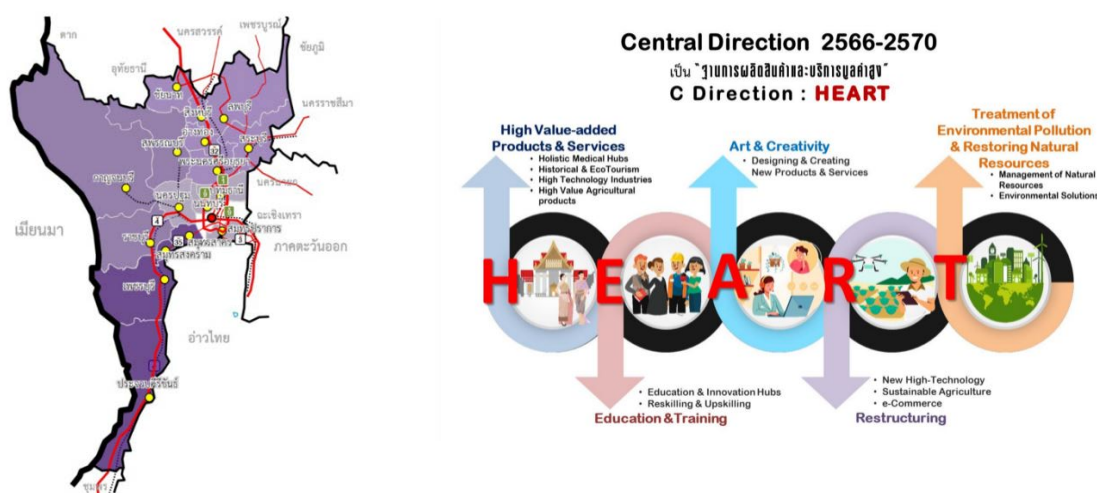
ภาพที่ 4-4 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเป้าหมาย คือ การท่องเที่ยวกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นของแต่ละท้องถิ่น

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาหลัก ได้แก่ 1) พัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานอารยธรรมอีสาน ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและมีคุณค่ารวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน 2) ยกระดับผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นและสร้างสรรค์สินค้าเพื่อการท่องเที่ยวที่ผลิตโดยอาศัยทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีรูปแบบที่หลากหลายมีจุดขายที่น่าสนใจและมีมาตรฐาน และ 3) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานรากการท่องเที่ยวหลักโดยมุ่งเน้นการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและส่งเสริมประสบการณ์ใหม่ที่ดึงดูดใจเช่นการท่องเที่ยวเชิงอาหารการท่องเที่ยวเชิงกีฬาการท่องเที่ยวเชิงมหรหรรรม (ที่มา: ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่)

3. **ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร** รวม 18 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา นครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เป้าหมายหลักระหว่างปี 2566-2570 คือ เป็นฐานรากการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง ทั้งนี้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการมูลค่าในด้านศูนย์กลางด้านการแพทย์แบบองค์รวม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบองค์รวม การออกแบบและสร้างสรรค์สินค้าบริการใหม่

ภาพที่ 4-5 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร

ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม สำหรับภาคกลางและกรุงเทพมหานคร มีเป้าหมาย คือ การท่องเที่ยวหลักได้รับการยกระดับคุณภาพและสร้างรายได้

กระจายสู่ชุมชน โดยเป็นการท่องเที่ยวสร้างความประทับใจและส่งเสริมประสบการณ์สร้างสรรค์ให้แก่ นักท่องเที่ยว โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาหลัก ได้แก่ 1) พัฒนาศูนย์บริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวหลักให้มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติให้มีคุณภาพและจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนที่มีศักยภาพและอัตลักษณ์ที่น่าสนใจ 2) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่อาศัยความโดดเด่นทางวัฒนธรรมความคิดสร้างสรรค์ศักยภาพด้านการบริการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดเป็นสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ที่มีคุณค่า และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3) พัฒนาระบบการจัดการการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกการขยายฐานนักท่องเที่ยวตามทิศทางแนวโน้มการท่องเที่ยวสากลและสอดคล้องกับการปรับตัวของนักท่องเที่ยว และ 4) ส่งเสริมขีดความสามารถธุรกิจการท่องเที่ยวรวมทั้งธุรกิจบริการที่ต่อเนื่องเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการสนับสนุนการจัดการและการบริการที่มีประสิทธิภาพให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว (ที่มา: ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่)

4. ภาคตะวันออก รวม 8 จังหวัด ได้แก่ นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง เป้าหมายหลักระหว่างปี 2566-2570 คือ ฐานเศรษฐกิจสีเขียวของอาเซียนควบคู่กับคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดี ทั้งนี้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพ สินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีมูลค่าสูง แสดงถึงอัตลักษณ์และตรงกับความต้องการ ให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-curve) ที่มีศักยภาพ

ภาพที่ 4-6 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ตะวันออก

ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม สำหรับภาค

ตะวันออก มีเป้าหมาย คือ การท่องเที่ยวที่มีการปรับตัวและยกระดับมาตรฐานรวมทั้งการออกแบบสร้างสรรค์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อสร้างรายได้คงความโดดเด่นและความมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาหลัก ได้แก่ 1) พัฒนาการท่องเที่ยวต่อยอดจากฐานทรัพยากรการเกษตรภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอาหาร 2) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เน้นการขยายกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพโดยอาศัยความโดดเด่นและความสามารถของธุรกิจบริการในพื้นที่เพื่อส่งเสริมสินค้าและบริการที่สร้างประสบการณ์ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และ 3) ยกระดับการท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกโดยการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เสริมสร้างมาตรฐานการบริการ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ และการอำนวยความสะดวกเสริมภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยและความเชื่อมั่น พัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมีความหลากหลาย รวมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานของการมีส่วนร่วม (ที่มา: ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่)

5. ภาคใต้ รวม 11 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ระนอง พังงา ภูเก็ต ตรัง สตูล ภูเก็ต เป้าหมายหลักระหว่างปี 2566-2570 คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ แหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและมูลค่าสูงระหว่างเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค ทั้งนี้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มุ่งเน้น การสร้างบริการและการท่องเที่ยวคุณภาพ (Premium Services and Tourism) ได้แก่ การสร้างการท่องเที่ยวแบบ Luxury Tourism การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวพำนักราน อดสาหกรรมไมซ์ การท่องเที่ยวสีเขียว และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ภาพที่ 4-7 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้

ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม สำหรับภาคใต้มีเป้าหมาย คือ การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้รับการกระตุ้นให้สร้างรายได้ โดยมีรูปแบบสินค้าและบริการที่ดึงดูดใจซึ่งสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาหลัก ได้แก่ 1) ยกย่องแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานโดยพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่ท่องเที่ยวสำคัญ เสริมสร้างระบบบริการพื้นฐานนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มความสะดวก พัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวและการจัดการความปลอดภัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ 2) พัฒนาการตลาดท่องเที่ยวและส่งเสริมจุดขายที่เป็นอัตลักษณ์โดยคำนึงถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว 3) พัฒนารูปแบบกิจกรรมและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืนโดยอาศัยฐานทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นเมือง การท่องเที่ยววัฒนธรรมบำบัดยาหายา การท่องเที่ยวเชิงกีฬาทางน้ำ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรับผิดชอบต่อสังคม 4) พัฒนาสินค้าชุมชนและผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เครื่องแกงใต้ ผ้าทอท้องถิ่น โยสับประรดให้มีความน่าสนใจเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวและตอบสนองความต้องการของตลาด 5) ยกย่องมาตรฐานและความสามารถในการแข่งขันธุรกิจมูลค่าสูงเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยเฉพาะธุรกิจการประชุมและนิทรรศการ และ 6) เชื่อมโยงเส้นทางกิจกรรมการท่องเที่ยว 2 ฝั่งทะเลตามแนวทางการพัฒนาประตูการท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน (ที่มา: ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่)

6. พื้นที่ภาคใต้ชายแดน รวม 3 จังหวัด ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส เป้าหมายหลักระหว่างปี 2566-2570 คือ เป็นฐานเศรษฐกิจชายแดนที่มั่นคงบนสังคมพหุวัฒนธรรม ทั้งนี้ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มุ่งเน้น การสร้างสินค้าคุณภาพสูง การส่งเสริมเศรษฐกิจชายแดนและการเชื่อมโยง และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Southern Border Direction
2566-2570

ภาพที่ 4-8 ภาพรวมของจังหวัดและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

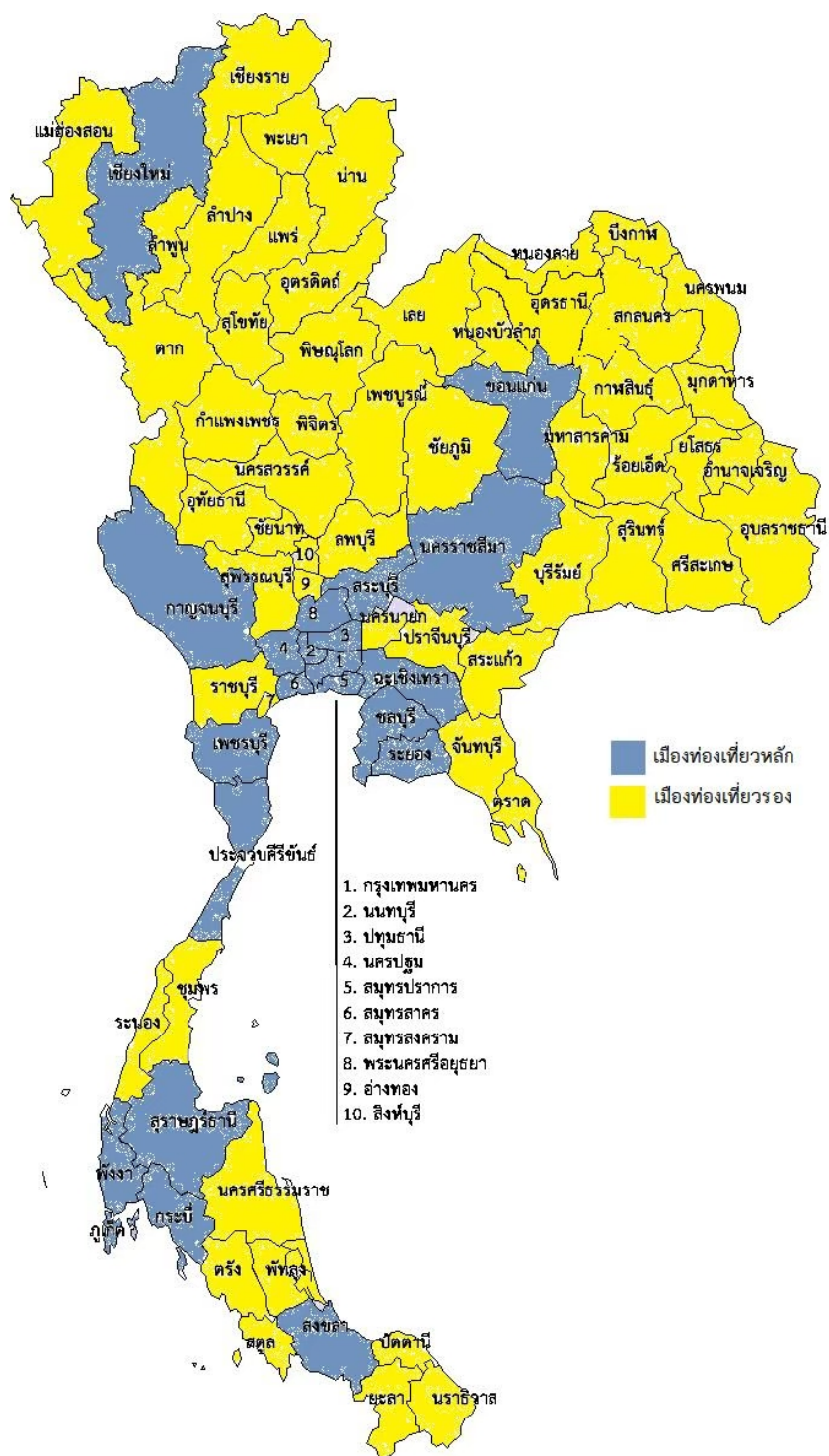
ภายใต้แผนการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยและการศึกษาแห่งชาติ

จาก (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม **สำหรับภาคใต้ชายแดน มีเป้าหมาย คือ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่น** โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาหลัก ได้แก่ 1) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยอาศัยฐานทุนทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศที่ยังคงความสมบูรณ์ของพื้นที่ 2) แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองเก่าในพื้นที่และวิถีชีวิตการกินอยู่แบบภาพอัตลักษณ์ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เน้นการนำเสนอประสบการณ์ใหม่เพื่อขยายตลาดและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว และ 3) ยกระดับสินค้าชุมชนที่ผลิตจากแผนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวที่มีคุณค่ามีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น น่าสนใจและมีคุณภาพ (ที่มา: ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่)

นโยบายและฐานทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

หากพิจารณาการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเชิงพื้นที่ภายใต้การดำเนินงานของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่เชิงนโยบาย ได้แก่

1. การพัฒนาเชิงพื้นที่เมืองหลักและเมืองรอง พื้นที่เมืองหลัก คือ กรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่า 4 ล้านคน รวม 22 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี สมุทรสาคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี ภูเก็ต ชลบุรี กระบี่ เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี สงขลา พังงา ประจวบคีรีขันธ์ ระยอง เพชรบุรี กาญจนบุรี นครราชสีมา พระนครศรีอยุธยา ขอนแก่น สระบุรี (ฐานข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2561) และ พื้นที่เมืองรอง จังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวปีหนึ่งต่ำกว่า 4 ล้านคน จำนวน 55 จังหวัด (ฐานข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2561) ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561) อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การท่องเที่ยวชายแดนถือเป็นเครื่องมือการพัฒนาและกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยรัฐบาลได้ดำเนินการส่งเสริมนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยได้บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ในประเด็นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ซึ่งมีเป้าหมายให้ไทยเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง การพัฒนาและยกระดับพิธีผ่านแดนของการเดินทาง การแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการข้ามแดน รวมทั้งการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวระหว่างประเทศร่วมกัน โดยที่ผ่านมามีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคและอาเซียน เช่น กรอบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย และการพัฒนาตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ เป็นต้น

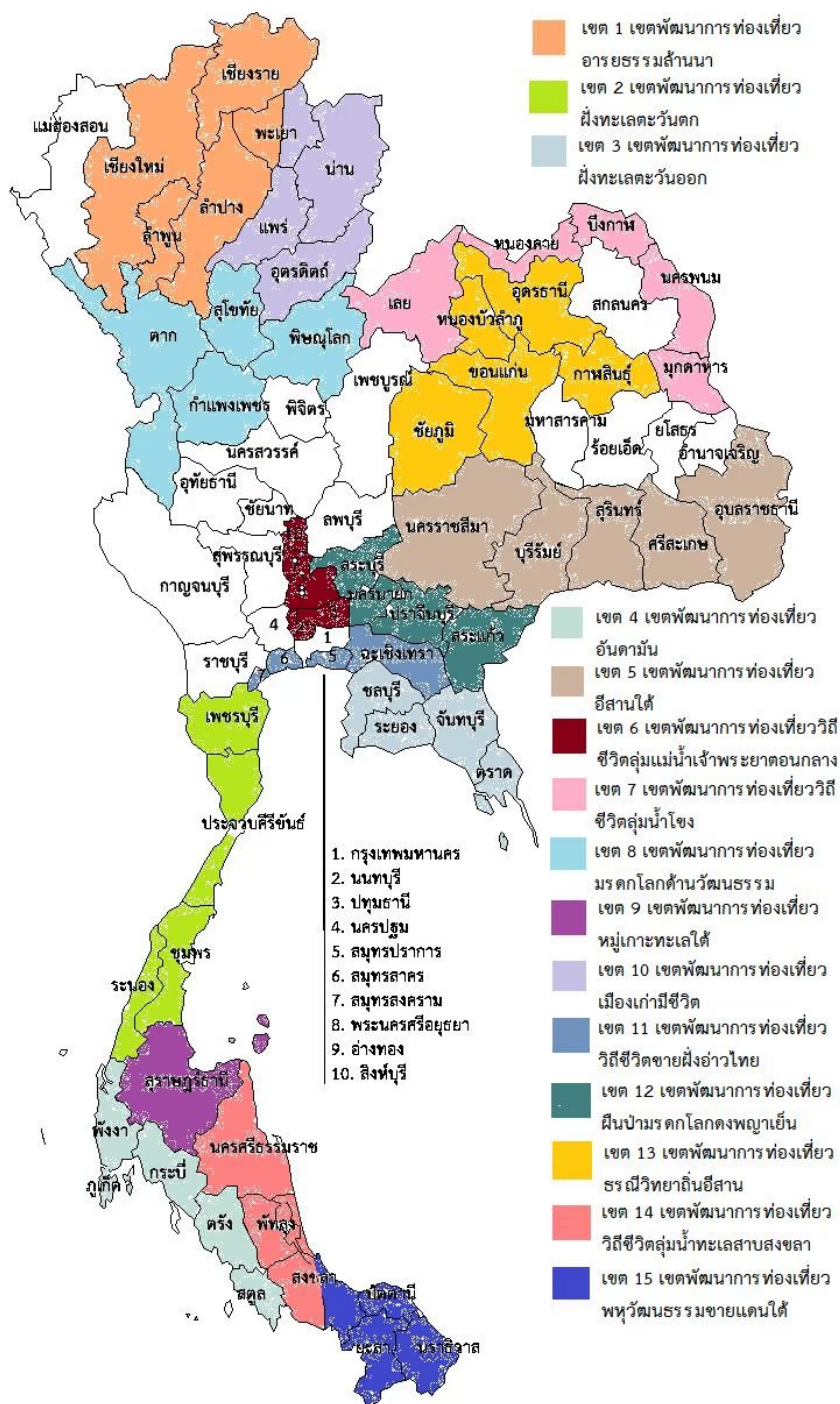
ภาพที่ 4-9 จังหวัดเมืองหลักและเมืองรองของประเทศไทย

2. เขตพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของไทยขับเคลื่อนตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และต่อเนื่องมาจนถึง ฉบับที่ 11 โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ภายใต้แนวคิดคลัสเตอร์การท่องเที่ยว (Tourism Cluster) นอกจากนี้ รัฐบาลที่ผ่านมายังให้ความสำคัญต่อการจัดทำนโยบายเร่งด่วนด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มีแนวทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนากลุ่มคลัสเตอร์การท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความต้องการของตลาด ภายใต้ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ในแต่ละภูมิภาค อย่างไรก็ตาม จาก (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งมีการกำหนด 13 หมายเหตุในการพลิกโฉมประเทศไทย

ทั้งนี้ ในหมายเหตุที่ 2 ได้กำหนดให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยกำหนดกลยุทธ์สำคัญ คือการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไป รวมไปถึงการส่งเสริมการพัฒนาและบริการการท่องเที่ยวคุณภาพในพื้นที่เมืองรองที่มีศักยภาพ การกระจายเส้นทางการท่องเที่ยวให้หลากหลายทั่วถึง ให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงกลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยวตามศักยภาพเชิงพื้นที่ ปัจจุบันมีเขตพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 15 เขต ได้แก่ 1) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา 2) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก 3) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ 4) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก 5) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2558) 6) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม 7) เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง 8) เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง (ราชกิจจานุเบกษา, 2559) 9) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่เกาะทะเลใต้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) 10) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองเก่ามีชีวิต 11) เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตชายฝั่งอ่าวไทย 12) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวผืนป่ามรดกโลกดงพญาเย็น - เขาใหญ่ 13) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวธรณีวิทยาถิ่นอีสาน 14) เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และ 15) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2563)

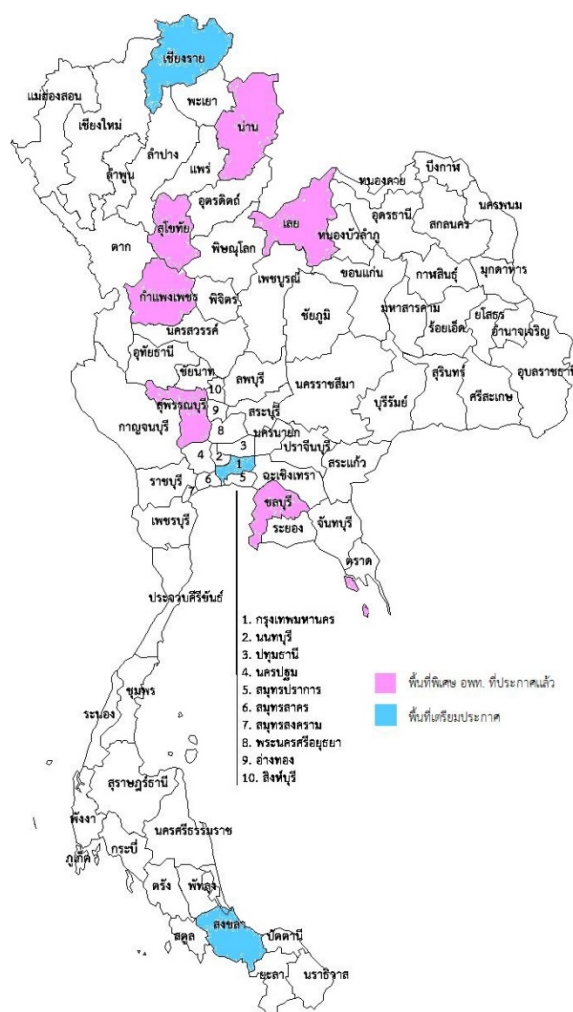
นอกจากนี้ การท่องเที่ยวชายแดนถือเป็นเครื่องมือการพัฒนาและกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยรัฐบาลได้ดำเนินการส่งเสริมนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยได้บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ในประเด็นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ซึ่งมีเป้าหมายให้ไทยเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง การพัฒนาและยกระดับพิธีผ่านแดนของการเดินทาง การแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการข้ามแดน รวมทั้งการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวระหว่างประเทศร่วมกัน โดยที่ผ่านมามีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคและอาเซียน เช่น กรอบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-

แม่โขง การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย และการพัฒนาตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ เป็นต้น

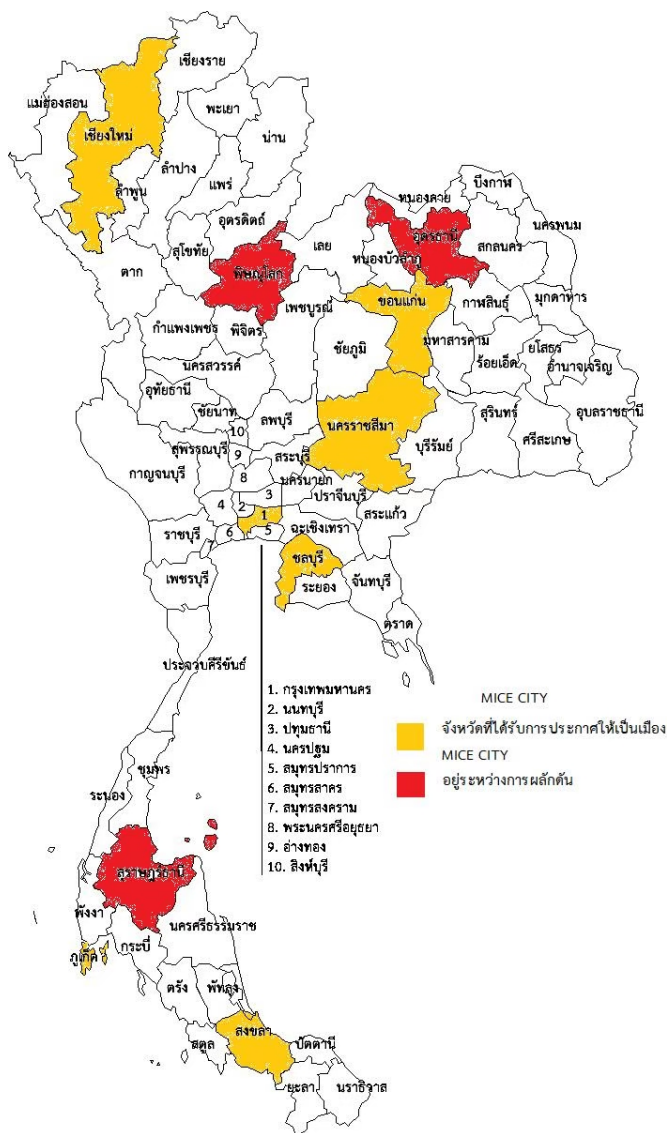
ภาพที่ 4-10 เขตพัฒนาการท่องเที่ยว

3. แผนพัฒนาในด้านพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยงานในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาในด้านพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงการประสานหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วยพื้นที่สำคัญในการดำเนินการประกอบด้วย 6 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่นาน 2) พื้นที่พิเศษเลย 3) พื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง 4) พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง 5) พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร และ 6) พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี,2565) และมีพื้นที่เตรียมประกาศ 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่จังหวัดเชียงราย 2) พื้นที่คุ้งบางกะเจ้า และ 3) พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (สยามรัฐออนไลน์,2565)

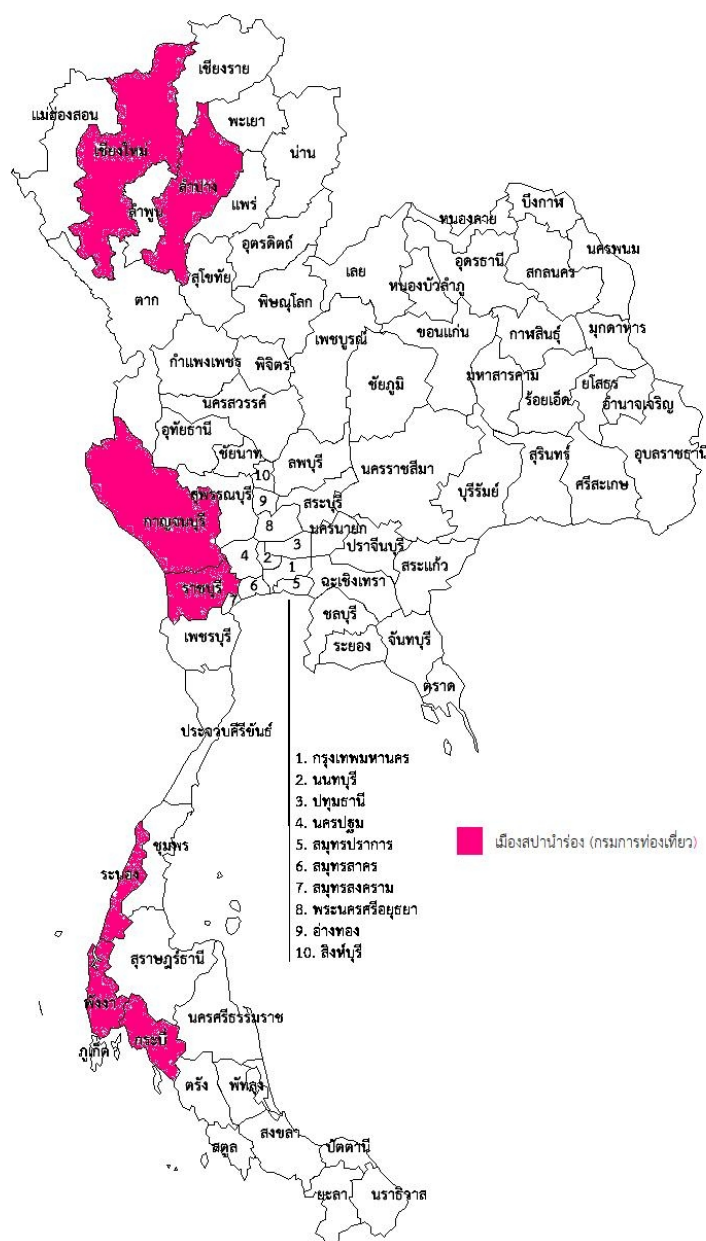
ภาพที่ 4-11 จังหวัดภายใต้แผนพัฒนาในด้านพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. การพัฒนาเมืองไมซ์ (MICE City) สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ องค์การมหาชน เป็นหน่วยงานสำคัญที่ขับเคลื่อนเมืองไมซ์ ด้วยการชูจุดเด่นเสริมสร้างศักยภาพให้กับอุตสาหกรรมไมซ์และการจัดงานในแต่ละภูมิภาค ทำให้การจัดงานธุรกิจมีสีสันที่แตกต่างกันสามารถดึงดูดกลุ่มตลาดท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นร่วมกันอย่างยั่งยืน จำนวนทั้งสิ้น 7 จังหวัด ได้แก่ 1) กรุงเทพมหานคร 2) ขอนแก่น 3) เชียงใหม่ 4) พัทยา 5) นครราชสีมา 6) ภูเก็ต 7) สงขลา และเมืองที่อยู่ในระหว่างการผลักดัน ได้แก่ 1) อุดรธานี 2) พิษณุโลก 3) สุราษฎร์ธานี (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2564)

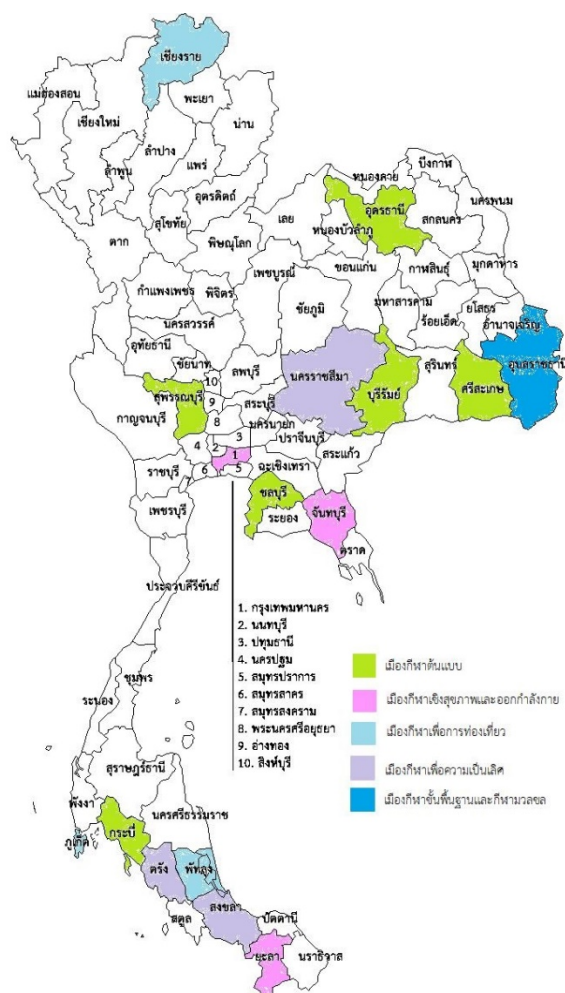
ภาพที่ 4-12 จังหวัดที่อยู่ในแผนการพัฒนาเมืองไมซ์ (MICE City)

5. การขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสปา โดย กรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเมืองสปาต้นแบบให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีมาตรฐานในระดับสากลสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนการส่งเสริมต่อยอดเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการเพื่อการดูแลสุขภาพให้กับนักท่องเที่ยว ปัจจุบันมีเมืองนาร่องทั้งสิ้น 7 เมือง ได้แก่ 1) กระบี่ 2) กาญจนบุรี 3) เชียงใหม่ 4) ลำปาง 5) พังงา 6) ราชบุรี และ 7) ระนอง (อารัญ บุญชัย, 2565)

ภาพที่ 4-13 จังหวัดภายใต้การขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสปา

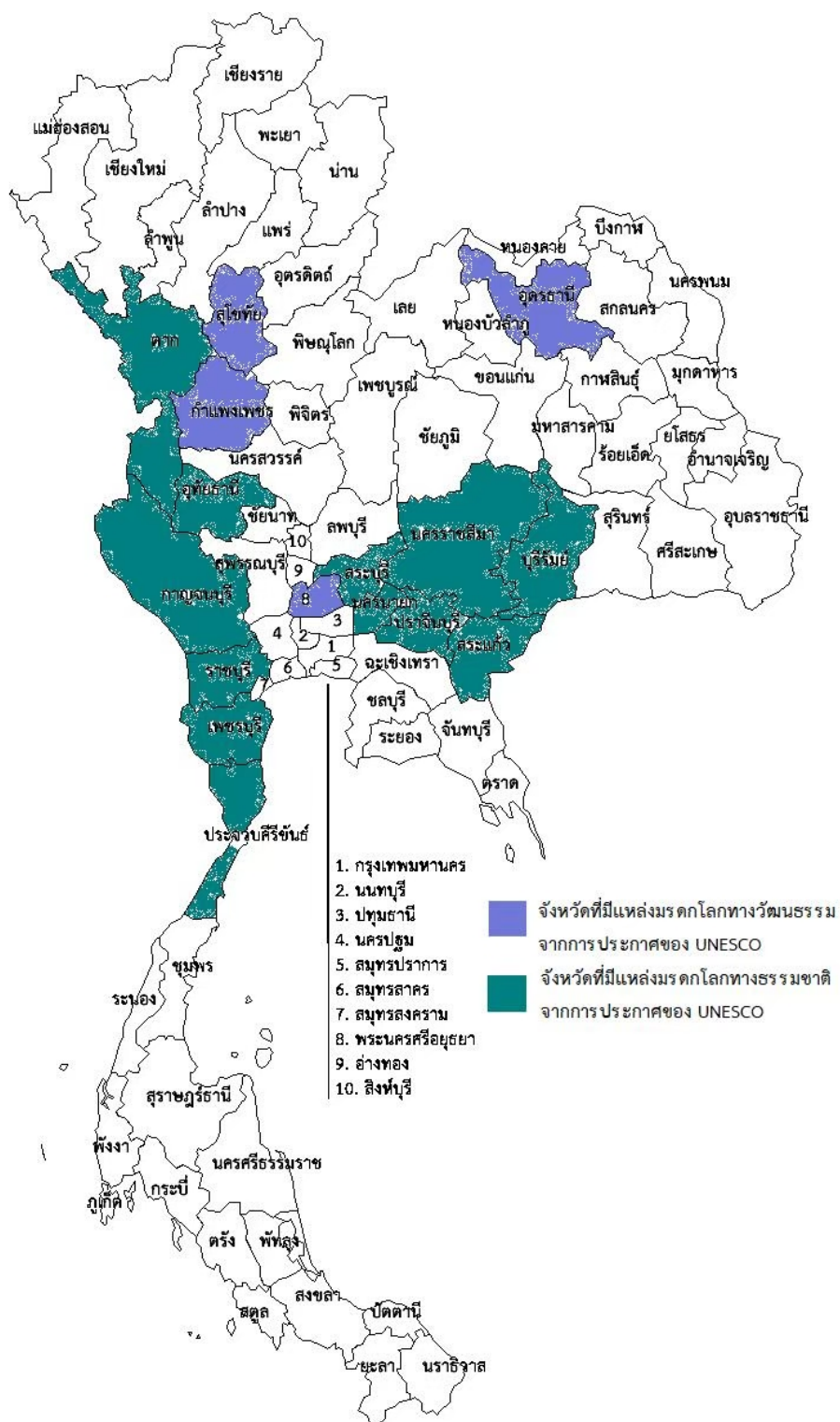
6. การส่งเสริมกีฬา โดย การกีฬาแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนเมืองกีฬาตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการผลักดันให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางด้านกีฬาในระดับภูมิภาคอาเซียนตามแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมกีฬาแบบครบวงจรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการอันนำไปสู่การเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้มีการเติบโตมากขึ้น มีการแบ่งกลุ่มการส่งเสริมเมืองกีฬาออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) เมืองกีฬาต้นแบบ 6 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี สุพรรณบุรี บุรีรัมย์ อุตรดิตถ์ ศรีสะเกษ และกระบี่ 2) เมืองกีฬาเชิงสุขภาพและออกกําลังกาย 3 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จันทบุรี และยะลา 3) เมืองกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว 3 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พัทลุง และภูเก็ต 4) กีฬาเพื่อความบันเทิง 3 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา สงขลา และตรัง และ 5) เมืองกีฬาขั้นพื้นฐานและกีฬามวลชน 1 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2562)

ภาพที่ 4-14 จังหวัดภายใต้การส่งเสริมกีฬา โดยการกีฬาแห่งประเทศไทย

นอกจากแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่เชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวข้างต้นแล้ว ยังได้ทบทวนนโยบายเชิงพื้นที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานรายประเด็น (การท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม, การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) ได้แก่ 1) พื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมและมรดกโลกทางธรรมชาติ 2) พื้นที่อนุรักษ์ 3) จังหวัดที่มีพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ 4) จังหวัดที่มีการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า 5) จังหวัดเมืองสมุนไพร 6) จังหวัดเมืองน้ำพุร้อน 7) จังหวัดเมืองคาร์บอนต่ำ (Low Carbon City) 8) จังหวัดที่มีพื้นที่ติดทะเล และพื้นที่ที่มีติดทะเลและเกาะ 9) จังหวัดที่มีชุมชนท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 10) จังหวัดที่มีการท่องเที่ยววิถีคลองที่มีศักยภาพ และ 11) จังหวัดเมืองสร้างสรรค์ (แผนของ CEA / แผนพื้นที่ศักยภาพด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ) โดยมีรายละเอียดดังนี้

- **พื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ** แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ มรดกโลกทางวัฒนธรรม (World Cultural Heritage) และมรดกโลกทางธรรมชาติ (World Natural Heritage) ซึ่งได้รับการรับรองจากรัฐสมาชิกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) สำหรับประเทศไทยมีพื้นที่ที่ได้รับการรับรองอันเป็นผลมาจากคุณค่าความโดดเด่นอันเป็นสากลของแหล่งมรดกยังต้องคำนึงถึงความครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity) และ/หรือความเป็นของแท้ (Authenticity) รวมทั้งจะต้องมีระบบการบริหารจัดการและการคุ้มครองแหล่งมรดกโลกอย่างเหมาะสม โดยพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติครอบคลุม จำนวน 12 จังหวัด และมรดกโลกทางวัฒนธรรมครอบคลุม จำนวน 4 จังหวัด (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2564)

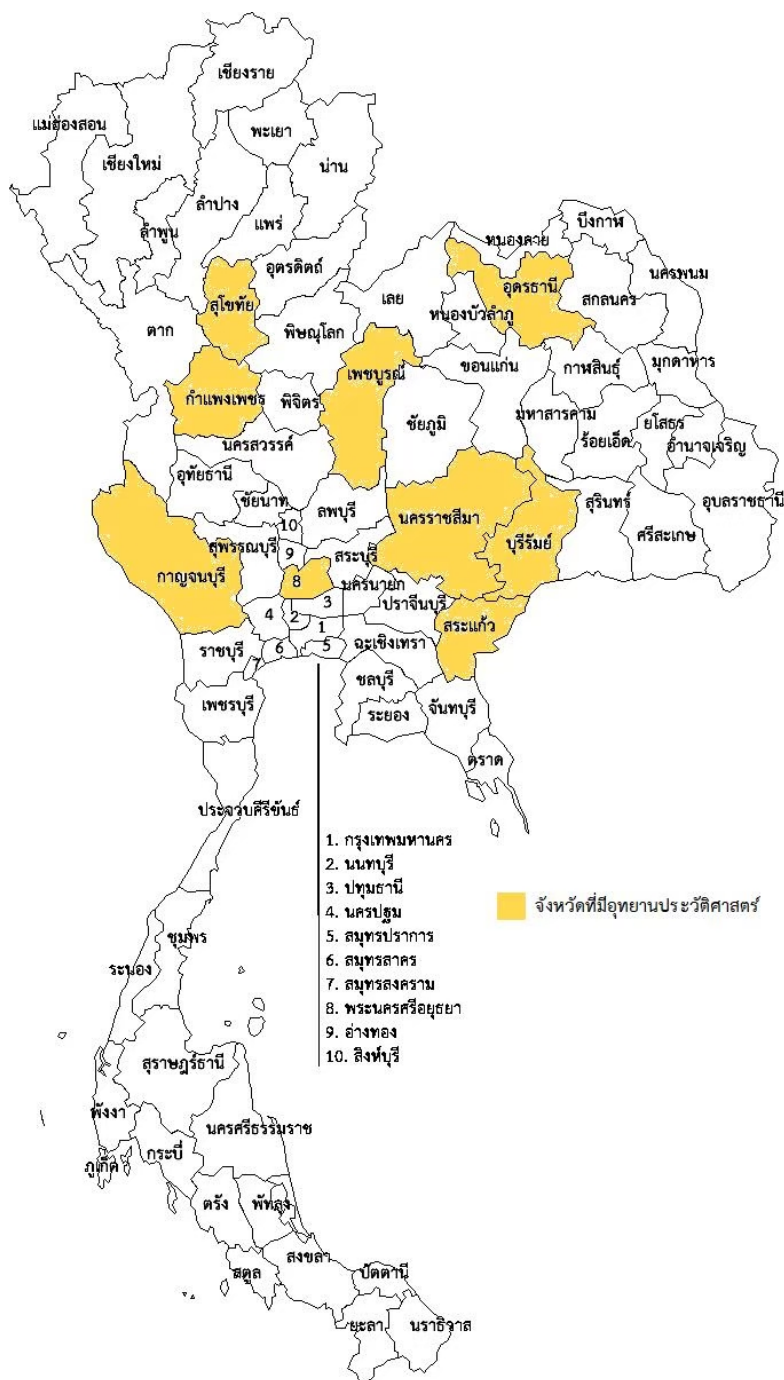
ภาพที่ 4-15 พื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมและมรดกโลกทางธรรมชาติ

- **พื้นที่อนุรักษ์** ในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์สำหรับการศึกษา กำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่ 3 ส่วน ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและวนอุทยาน ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปประเทศ จำนวน 64 จังหวัด (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2565)

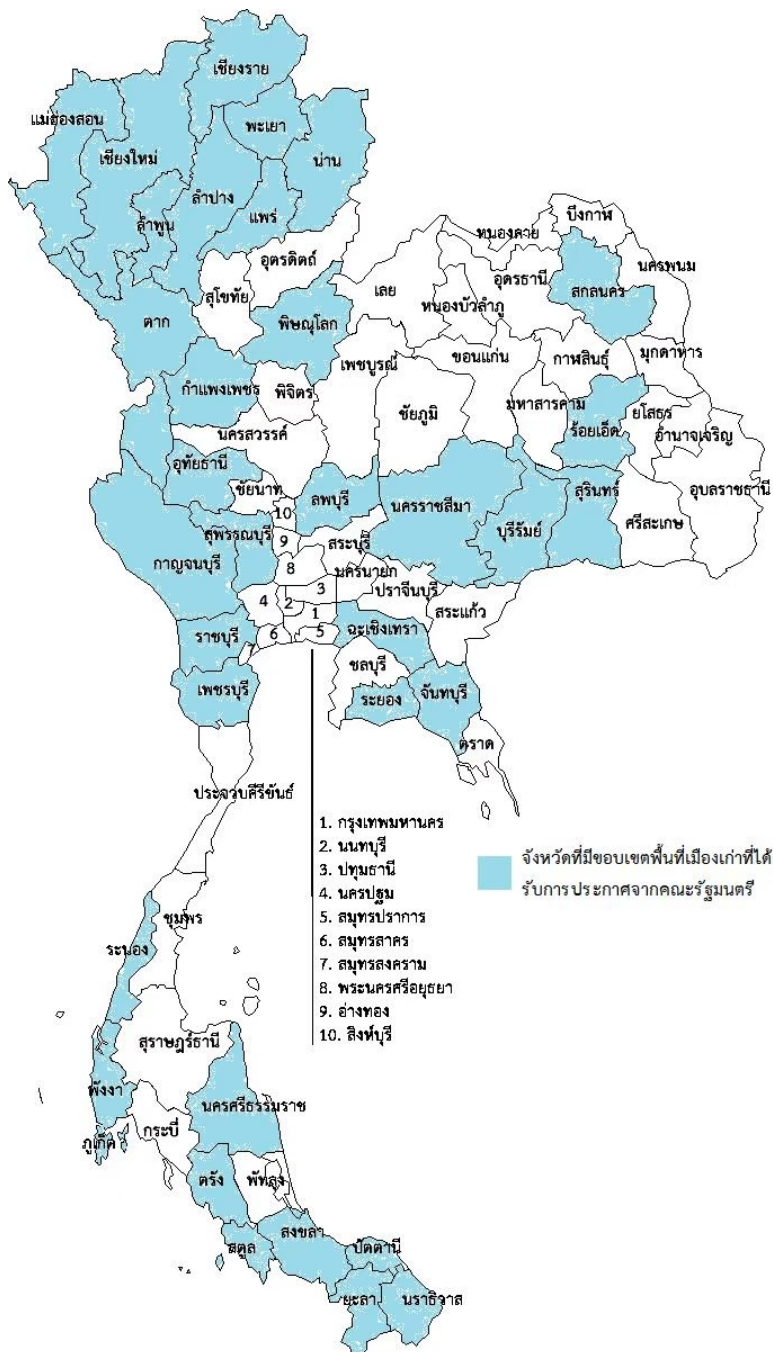
ภาพที่ 4-16 พื้นที่อนุรักษ์

- จังหวัดที่มีพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ หมายถึง บริเวณสถานที่ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปประเทศ จำนวน 9 จังหวัด (กรมศิลปากร, 2565)

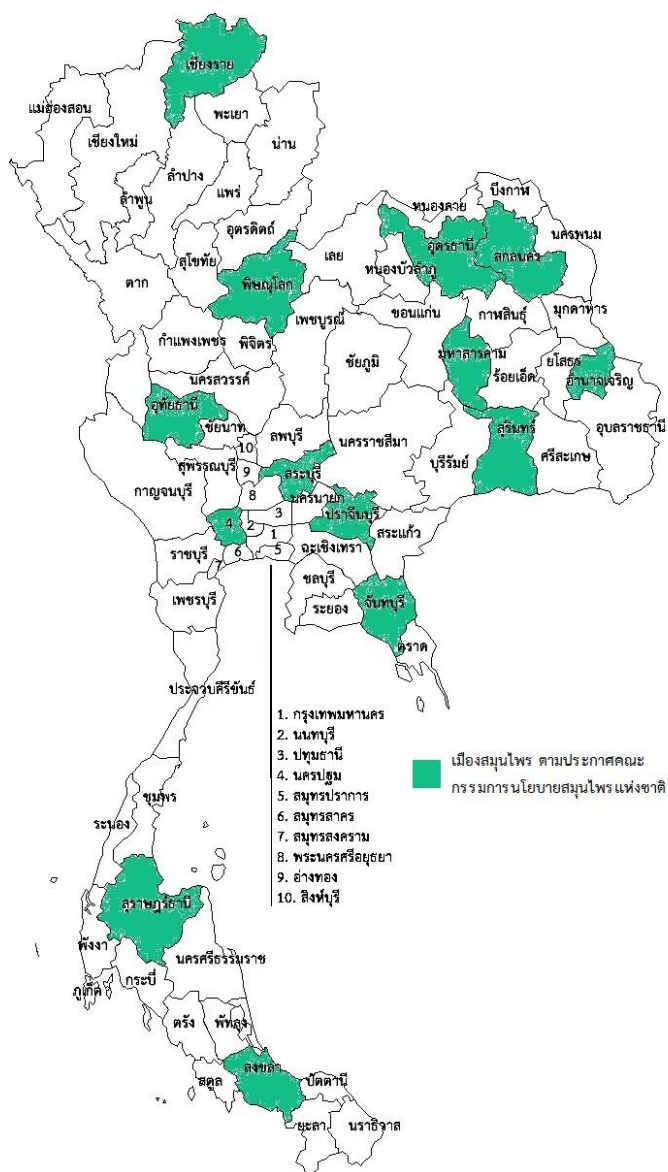
ภาพที่ 4-17 จังหวัดที่มีพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์

- จังหวัดที่มีการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า หมายถึง พื้นที่ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า และกรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าที่ได้รับการประกาศจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 33 จังหวัด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564)

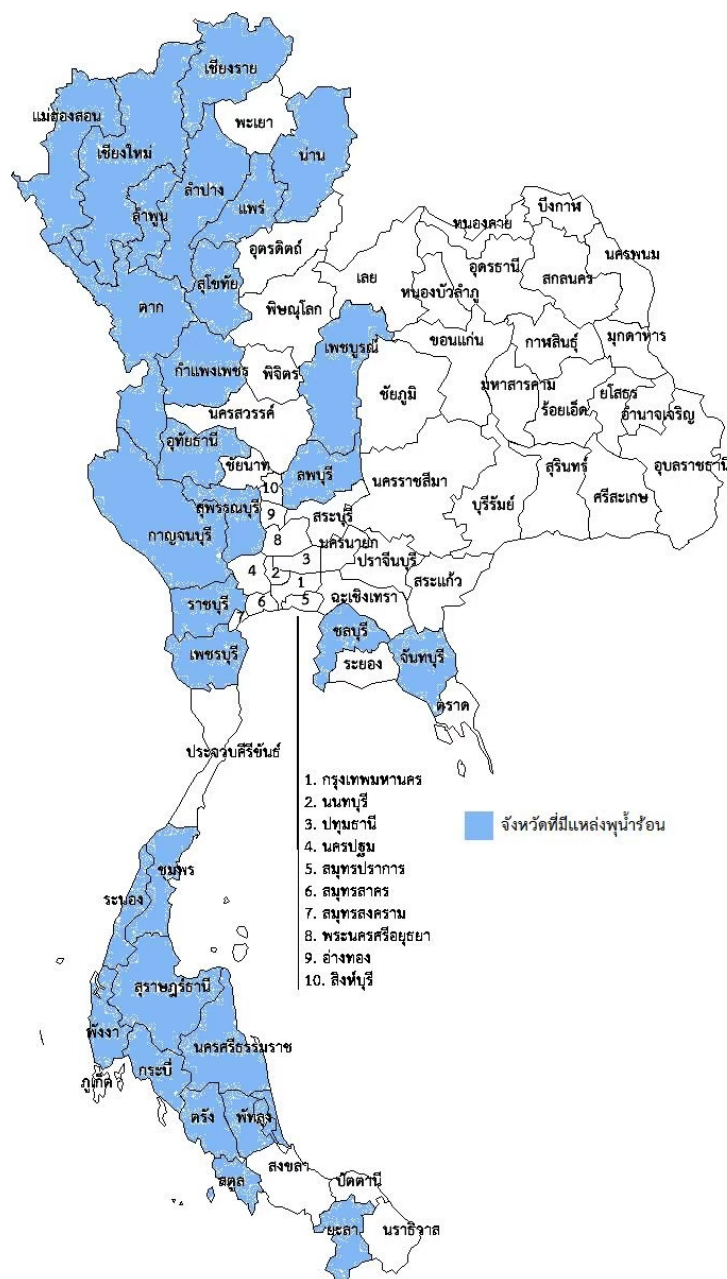
ภาพที่ 4-18 จังหวัดที่มีการประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า

● **จังหวัดเมืองสมุนไพร** เมืองที่ถ่ายทอดมาตรการและแผนงานจากแผนปฏิบัติการด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2560-2565 (แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1) ลงไปสู่การพัฒนาในระดับภูมิภาคโดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาสมุนไพรอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง เมืองสมุนไพร มีจำนวนทั้งสิ้น 14 จังหวัด แบ่งเป็น 3 คลัสเตอร์ ได้แก่ 1) คลัสเตอร์เกษตร วัตถุดิบสมุนไพร ได้แก่ จังหวัดอำนาจเจริญ สุรินทร์ มหาสารคาม อุทัยธานี และสกลนคร 2) คลัสเตอร์อุตสาหกรรมสมุนไพร ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สระบุรี ปราจีนบุรี และจันทบุรี และ 3) คลัสเตอร์ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและการแพทย์แผนไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา อุตรดิตถ์ สุราษฎร์ธานี และสงขลา (กรุงเทพฯ, 2563)

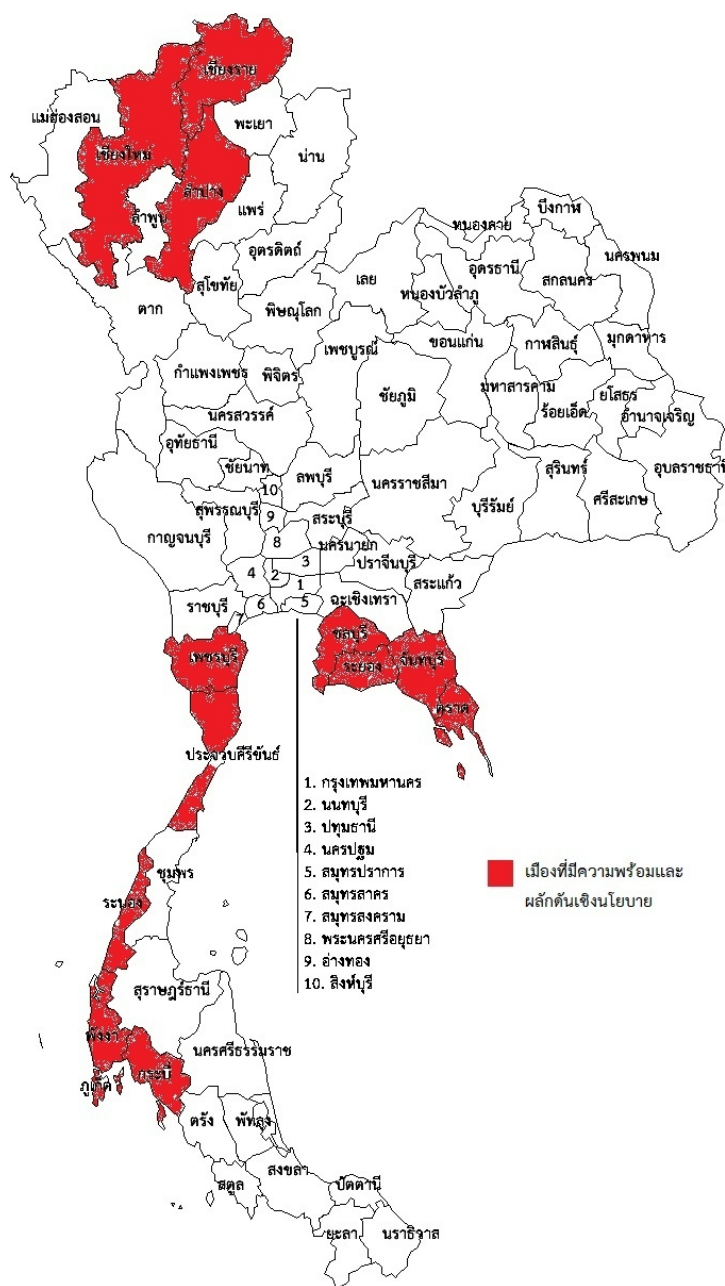
ภาพที่ 4-19 จังหวัดเมืองสมุนไพร

- **จังหวัดเมืองน้ำพุร้อน** เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีน้ำร้อนไหลขึ้นมาจากใต้ดิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภายในโลกยังคงมีความร้อนอยู่ปัจจุบัน พบแหล่งน้ำพุร้อน 112 แหล่ง กระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่ทางภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง และภาคใต้ วัตถุประสงค์ของน้ำพุร้อนที่ผิวดินอยู่ในช่วง 40 – 100 องศาเซลเซียส มีจำนวนทั้งสิ้น 29 จังหวัด (กรมทรัพยากรธรณี, 2565)

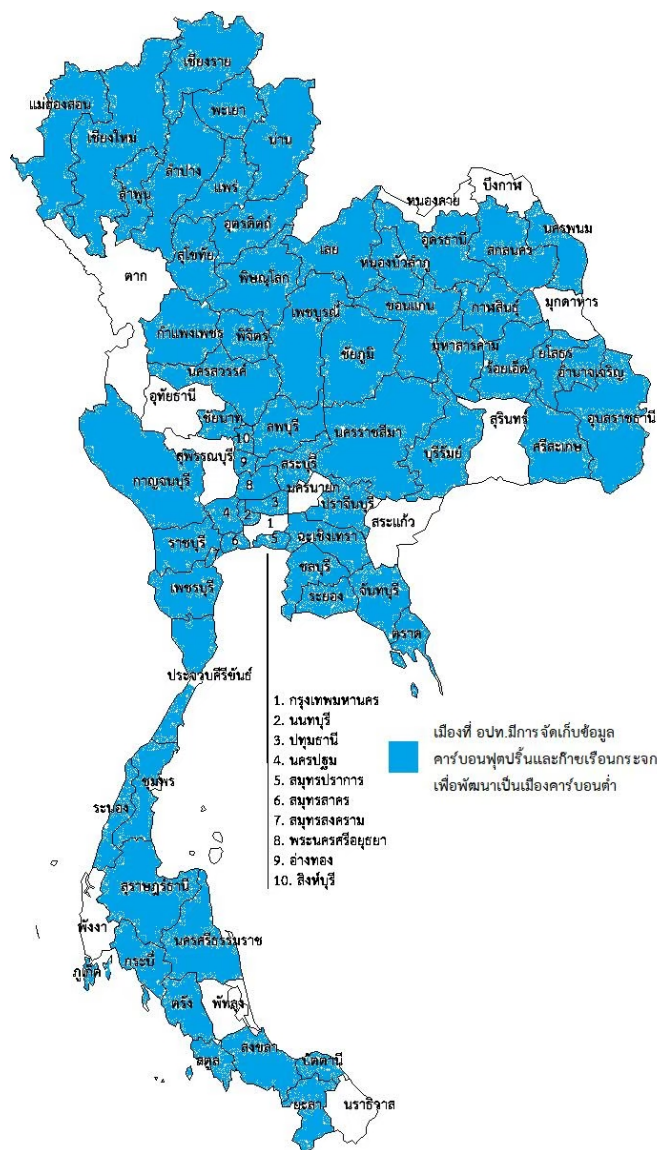
ภาพที่ 4-20 จังหวัดเมืองน้ำพุร้อน

● เมืองที่มีความพร้อมและผลักดันเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต้องพิจารณาจากปัจจัยความพร้อมเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานบริการด้านสุขภาพ ประเภทต่างๆ ธุรกิจให้บริการที่พัก พื้นที่เพื่อการพักผ่อน ประกอบบนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวสุขภาพ พบว่ามีพื้นที่หลัก ได้แก่ พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา พื้นที่ภาคตะวันออกและพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) พื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก และพื้นที่กลุ่มทะเลอันดามัน

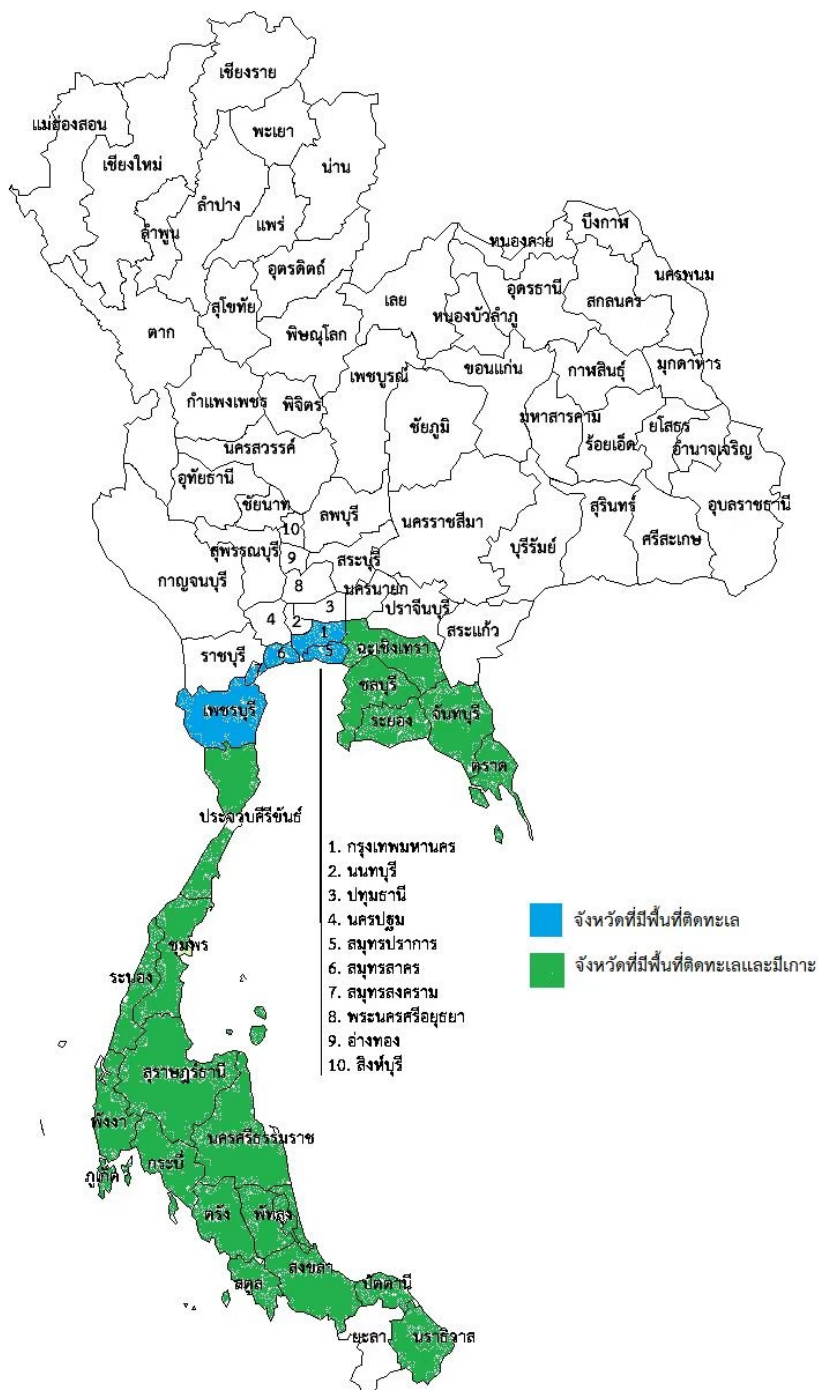
ภาพที่ 4-21 เมืองที่มีความพร้อมและผลักดันเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- **จังหวัดเมืองคาร์บอนต่ำ (Low Carbon City)** เป็นการจัดทำคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบการบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกที่เข้มแข็งนำไปสู่การสนับสนุนให้เกิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาพรวมและเพื่อมุ่งสู่การเป็นเมืองและสังคมคาร์บอนต่ำอย่างสมบูรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 64 จังหวัด (องค์การบริหารก๊าซเรือนกระจก, 2565)

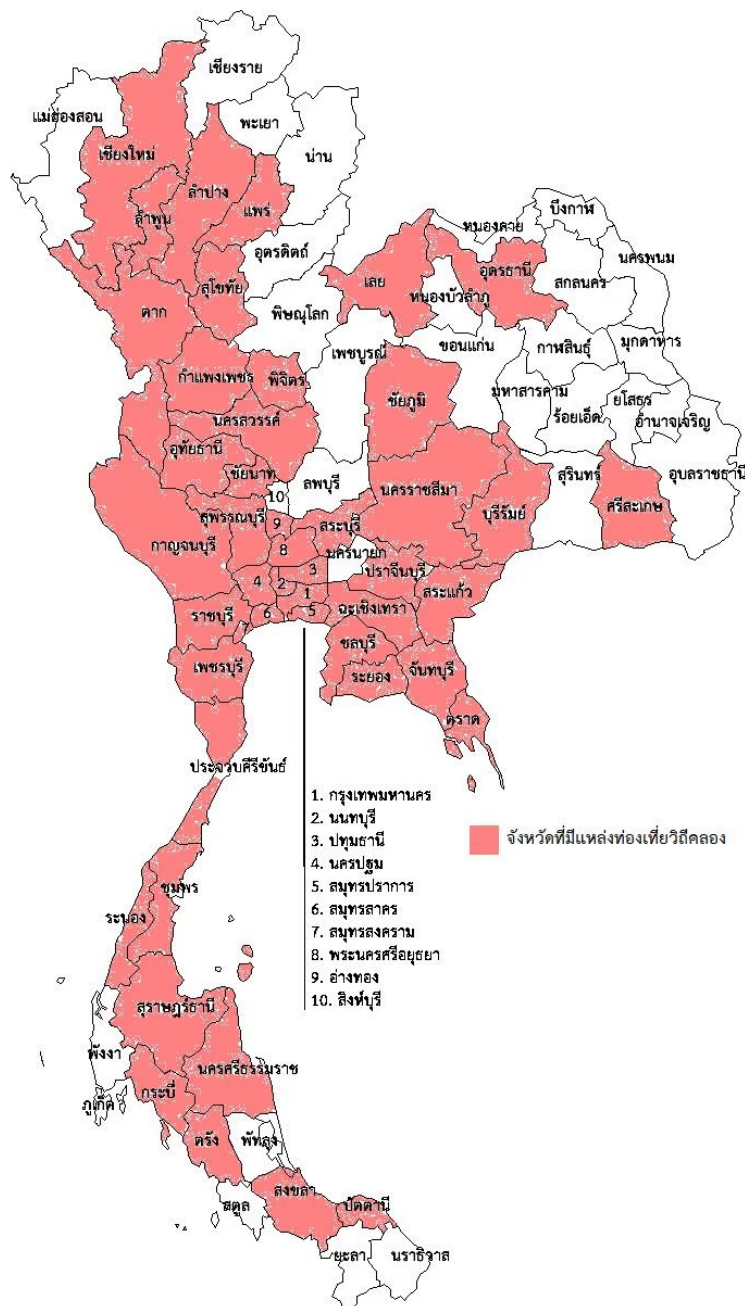
ภาพที่ 4-22 จังหวัดเมืองคาร์บอนต่ำ (Low Carbon City)

- จังหวัดที่มีพื้นที่ติดทะเล และพื้นที่มีติดทะเลและเกาะ ซึ่งมีฐานทรัพยากรทางธรรมชาติที่สามารถรองรับการท่องเที่ยว จำนวนทั้งสิ้น 24 จังหวัด (สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565)

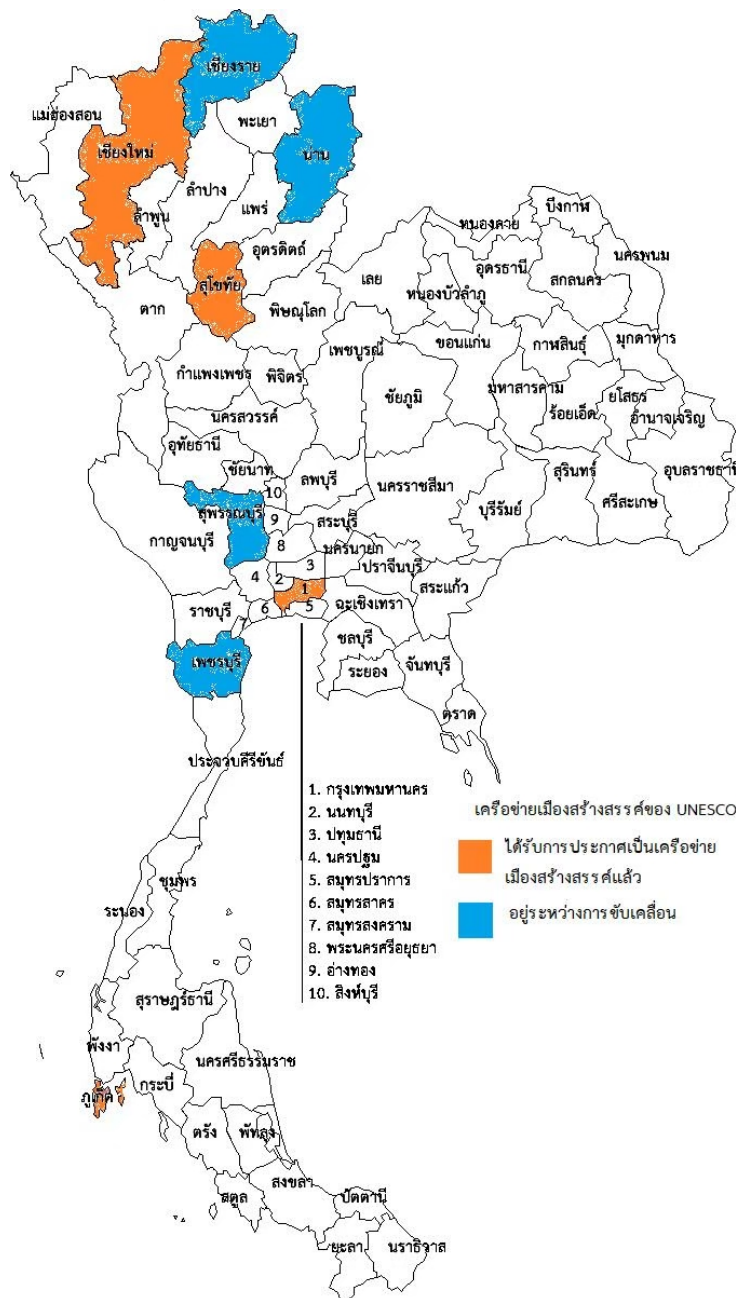
ภาพที่ 4-23 จังหวัดที่มีพื้นที่ติดทะเล และพื้นที่มีติดทะเลและเกาะ

- **จังหวัดที่มีการท่องเที่ยววิถีคลองที่มีศักยภาพ** จากผลการศึกษาโครงการการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทย ได้ทำการประเมินศักยภาพคลอง พบว่ามีจังหวัดที่มีทรัพยากรและความพร้อมด้านคลอง ชุมชนและการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและความพร้อมต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้จำนวนทั้งสิ้น 47 จังหวัด (ประทีป วจิทองรัตน, 2562)

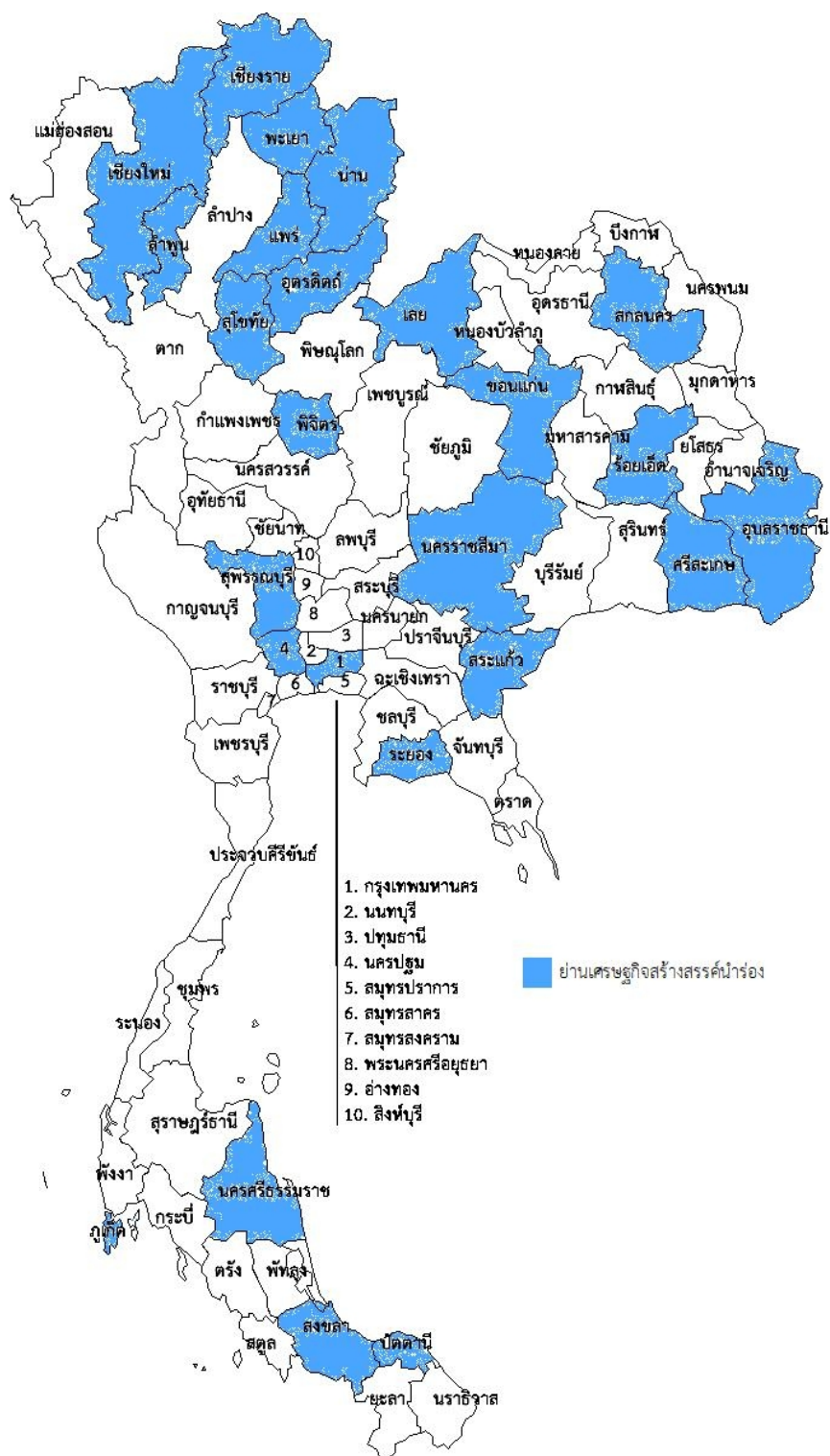
ภาพที่ 4-25 จังหวัดที่มีการท่องเที่ยววิถีคลองที่มีศักยภาพ

- **จังหวัดเมืองสร้างสรรค์** หมายถึง เมืองที่มีการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ทั้งในเชิงสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมและการสร้างเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์โดย UNESCO (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) โดยมีจังหวัดที่ได้รับการประกาศเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์แล้ว จำนวนทั้งสิ้น 4 จังหวัด ได้แก่ 1) เชียงใหม่ 2) สุโขทัย 3) กรุงเทพมหานคร 4) ภูเก็ต และอยู่ในระหว่างการขับเคลื่อน จำนวนทั้งสิ้น 4 จังหวัด ได้แก่ 1) เชียงราย 2) น่าน 3) สุพรรณบุรี และ 4) เพชรบุรี (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) 2565)

ภาพที่ 4-26 จังหวัดเมืองสร้างสรรค์

● **จังหวัดที่ได้รับการประกาศย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์นำร่อง** สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ได้จัดทำแผนเครือข่ายย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประเทศไทย หรือ Thailand Creative District Network (TCDN) **ระดับเครือข่ายย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประเทศไทย** เป้าหมาย จำนวนไม่ต่ำกว่า 30 พื้นที่ ใน 30 จังหวัด (บางจังหวัดมีมากกว่า 1 พื้นที่) ประกอบด้วย 1) ภาคเหนือ 7 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย (ย่านในเวียง) พะเยา (ย่านระเบียงกว๊าน) น่าน (ย่านเมืองเก่าน่าน) ลำพูน (ย่านเมืองเก่าในคูเมือง) แพร่ (*ย่านเจริญเมือง) อุตรดิตถ์ และ ลำปาง 2) ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก 9 จังหวัด ได้แก่ สุโขทัย (ย่านเมืองเก่าสุโขทัย) สุพรรณบุรี (ย่านโรงละครแห่งชาติภาคตะวันตก) นครปฐม (ย่านเมืองนครปฐมและย่านศาลายา) ระยอง (ย่านเมืองเก่าระยอง) พิจิตร พิษณุโลก เพชรบุรี ชลบุรี (พัทยา) จันทบุรี 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา (ย่านบ้านตูม-บ้านจะโปะ) เลย (ย่านบ้านเดิ่น-บ้านด่านซ้าย) สกลนคร (ย่านเมืองเก่าสกลนคร) อุบลราชธานี (ย่านเมืองเก่าในอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ) ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สระแก้ว และอุดรธานี 4) ภาคใต้ 6 จังหวัด นครศรีธรรมราช (ย่านท่าวัง-ท่ามอญ) สงขลา (*ย่านเมืองเก่าสงขลา) ปัตตานี (ย่านอา-รมย์-ดี) ภูเก็ต ตรัง พัทลุง **ระดับย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้นแบบ** ซึ่งจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ (ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน) ผ่านสาขา CEA ในทุกภูมิภาค เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ให้กับย่านอื่นๆ ในเครือข่าย TCDN เป้าหมาย จำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพฯ (ย่านเจริญกรุง) เชียงใหม่ (ย่านช้างม้อย) ขอนแก่น (ย่านศรีจันทร์) สงขลา (ย่านเมืองเก่าสงขลา) แพร่ (ย่านเจริญเมือง) (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) 2565)

ภาพที่ 4-27 จังหวัดที่ได้รับการประกาศย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์นำร่อง

การวิเคราะห์ศักยภาพด้านการพัฒนาการเชิงพื้นที่ภายใต้กรอบแนวคิด ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์รายประเด็น

เพื่อให้นำไปสู่การวิเคราะห์พื้นที่เป้าหมายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์สอดคล้องตามนโยบายของประเทศ รวมไปถึงฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ภายใต้ แผนงานย่อยรายประเด็น ได้แก่ แผนงานการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม แผนงานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและแผนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คณะผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาซ้อนทับเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่สามารถสรุปพื้นที่เป้าหมายในแต่ละแผนงานย่อยรายประเด็นดังนี้

แผนงานย่อยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยบรรลุเป้าหมายด้านตัวชี้วัด ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบตามที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ได้วิเคราะห์และกำหนดพื้นที่เป้าหมายการวิจัยหลัก โดยแบ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายมรดกทางธรรมชาติและพื้นที่เป้าหมายมรดกทางวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

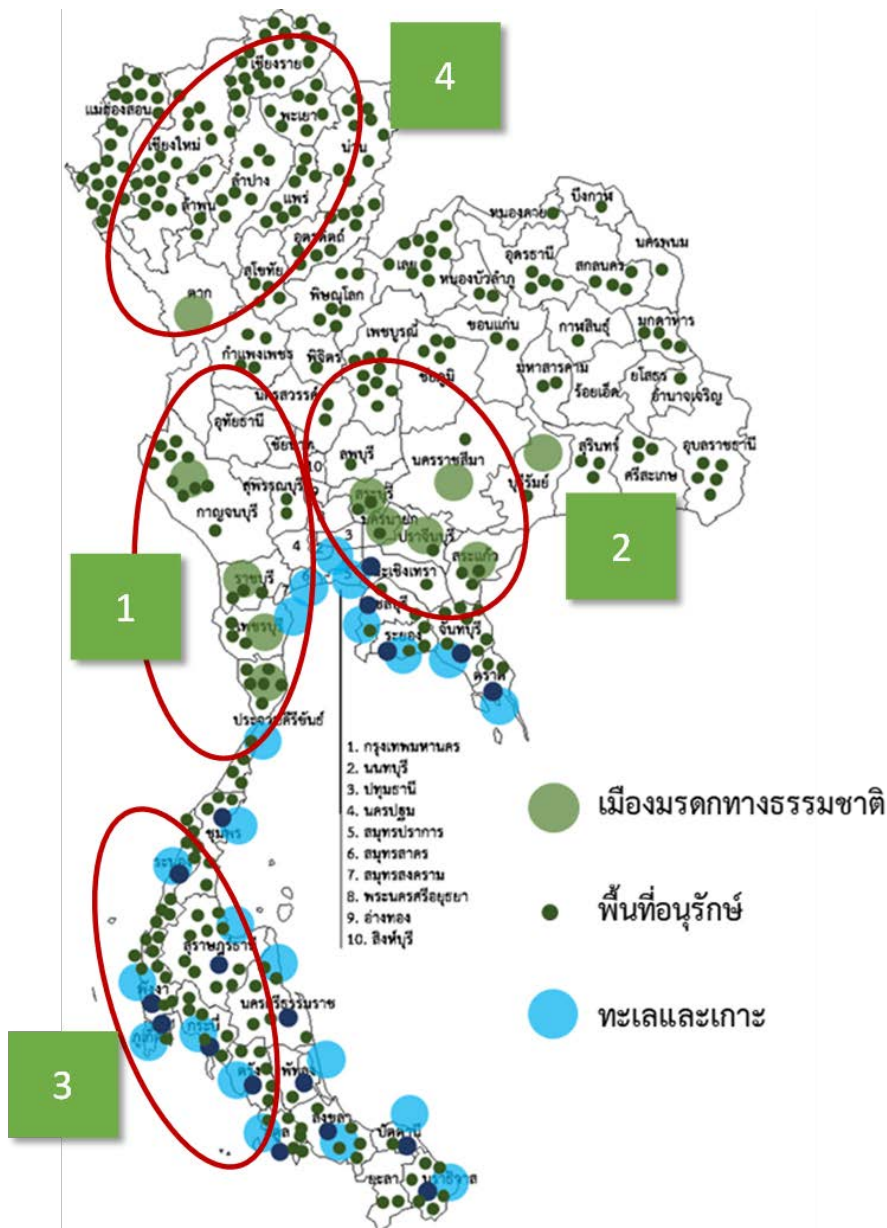
พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากมรดกทางธรรมชาติ
ประกอบด้วย พื้นที่เป้าหมาย 4 พื้นที่ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

- **พื้นที่เป้าหมายที่ 1 พื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันตก** จากความโดดเด่นด้านพื้นที่มรดกทางธรรมชาติ การจัดการและการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวจากพื้นที่มรดกโลกและพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ **กลุ่มป่าแก่งกระจาน** ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี กาญจนบุรี และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เป็นแหล่งมรดกโลกของร่วมกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ภายใต้ชื่อ **เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง** ครอบคลุม 6 อำเภอ ของ 3 จังหวัด เช่น อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เป็นต้น

- **พื้นที่เป้าหมายที่ 2 พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้และภาคตะวันตก** จากความโดดเด่นด้านพื้นที่มรดกทางธรรมชาติ การจัดการและการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวจากพื้นที่มรดกโลกและพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ **อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เขตมรดกโลกดงพญาเย็น-เขาใหญ่** และพื้นที่บางส่วนของอุทยานแห่งชาติปางสีดา รวมอยู่ด้วย เช่น นครราชสีมา ปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด เป็นต้น

- **พื้นที่เป้าหมายที่ 3 พื้นที่ภาคใต้อันดามัน** จากความโดดเด่นด้านพื้นที่ทางธรรมชาติทั้งพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทะเลและเกาะ ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับจุดหมายปลายทางคุณค่าสูง การเสริมสร้างการรับรู้และภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว เช่น ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต กระบี่

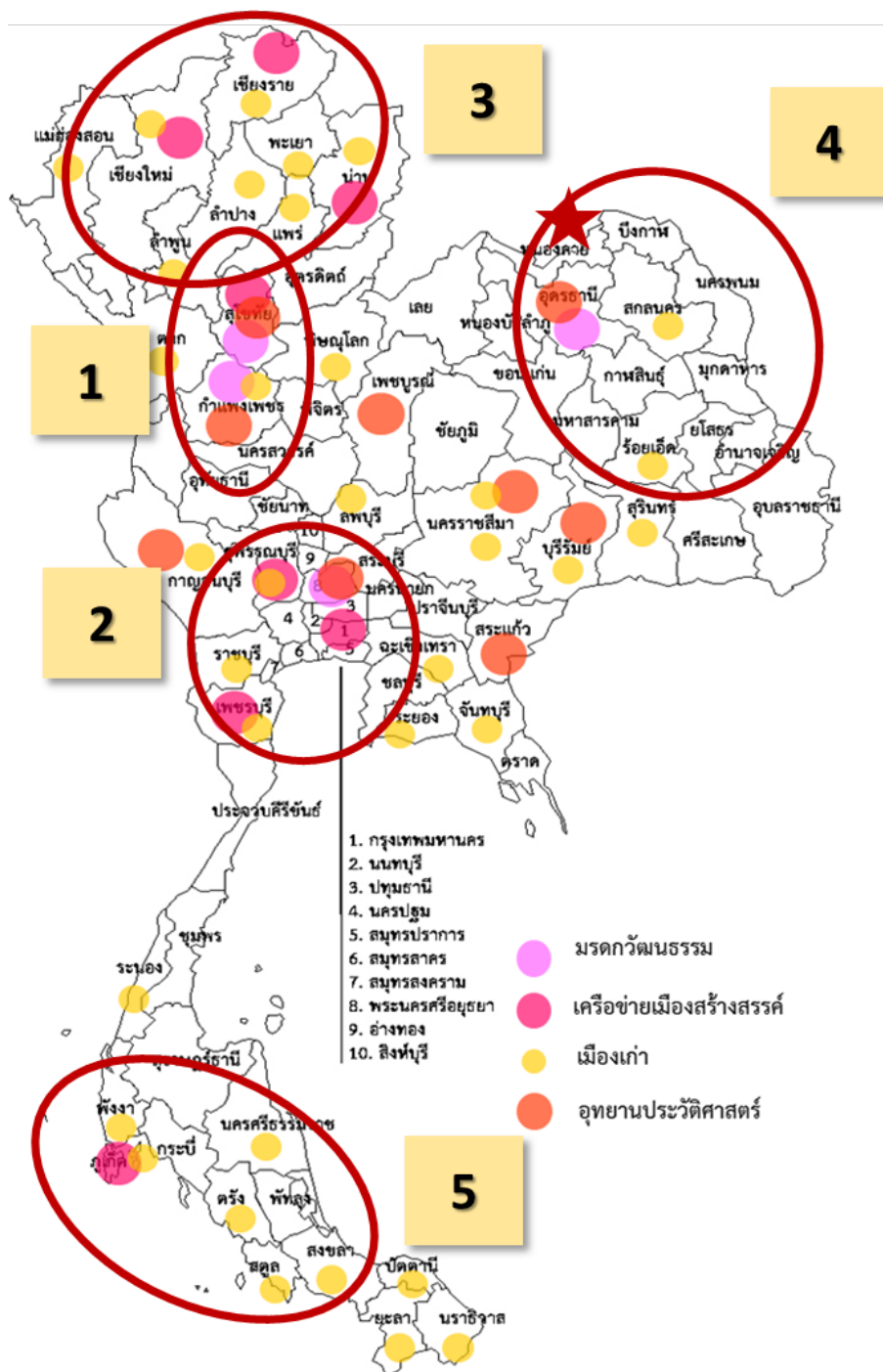
● **พื้นที่เป้าหมายที่ 4 พื้นที่ภาคเหนือ** ความโดดเด่นด้านพื้นที่ทางธรรมชาติทั้งพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มุ่งเน้น การจัดการทั้งด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ เป็นต้น

ภาพที่ 4-28 พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากมรดกทางธรรมชาติ

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย พื้นที่เป้าหมาย 5 พื้นที่ตามลำดับความสำคัญดังนี้

- พื้นที่เป้าหมายที่ 1 พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมมรดกโลกและอุทยานประวัติศาสตร์ มีความโดดเด่นด้านมรดกทางวัฒนธรรมโลก โบราณสถาน สถานที่เชิงประวัติศาสตร์ และเมืองเก่า เช่น สุโขทัย กำแพงเพชรและพิษณุโลก เป็นต้น
- พื้นที่เป้าหมายที่ 2 พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมและพื้นที่อารยธรรมร่วมอุททอง-อยุธยา-ละโว้ มีความโดดเด่นด้านมรดกทางวัฒนธรรมโลก โบราณสถานและสถานที่เชิงประวัติศาสตร์ เช่น อยุธยา สุพรรณบุรี และเพชรบุรี เป็นต้น
- พื้นที่เป้าหมายที่ 3 พื้นที่ทางวัฒนธรรมล้านนา มีความโดดเด่นด้านชาติพันธุ์ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศิลปะ เช่น เชียงราย เชียงใหม่ แพร่ ลำพูน ลำปาง น่านและแม่ฮ่องสอน เป็นต้น
- พื้นที่เป้าหมายที่ 4 พื้นที่ทางวัฒนธรรมริมโขงและประวัติศาสตร์ มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตจากความหลากหลายของเชื้อชาติและวัฒนธรรมร่วม การเชื่อมโยงและการท่องเที่ยวข้ามแดนและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เมืองเก่า และศาสนาสถาน เช่น เลย หนองคาย นครพนมและอุดรธานี เป็นต้น
- พื้นที่เป้าหมายที่ 5 พื้นที่พหุวัฒนธรรมใต้ มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตจากความหลากหลายของเชื้อชาติและวัฒนธรรมร่วม คุณค่าเมืองเก่า เช่น ภูเก็ต สงขลา นครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

ภาพที่ 4-29 พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากมรดกทางวัฒนธรรม

ในเบื้องต้นพบประเด็นช่องว่างทางการวิจัยและการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

- นโยบายส่วนใหญ่เป็นนโยบายจากฝ่ายบริหาร (Top Down) ทั้งนี้ควรเป็นการบูรณาการร่วมกับหน่วยในพื้นที่
- แผนควรบูรณาการทั้งการพัฒนาเชิงประเด็น (Issue-base Development) และเชิงพื้นที่ (Area-base Development)
- ควรให้ความสำคัญกับพื้นที่รองในเมืองหลักที่ถูกมองข้ามหรืออาจจะยังไม่ได้รับการพัฒนากองทุนที่มากพอ
- การพัฒนาพื้นที่ที่เกิดจากการเลียนแบบ ทำให้พื้นที่ไม่มีจุดเด่นที่แตกต่างหรือควรมีการศึกษาลักษณะและการกำหนดจุดยืนทางการแข่งขันในพื้นที่
- การจัดการขีดความสามารถรองรับและการจัดการพื้นที่ (Carrying Capacity and Zoning) ยังเป็นจุดอ่อนที่ต้องการการพัฒนา
- การจัดกลุ่มจังหวัดรวมไปถึงการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มจังหวัดไม่ตรงกัน ส่งผลต่อแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีความซ้ำซ้อน อาจส่งผลต่อความขัดแย้งในเชิงเป้าหมายและส่งผลการจัดทำของบประมาณและการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาในพื้นที่ ในขณะที่ในเชิงนโยบายพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ทำให้เกิดปัญหาการพัฒนา
- ในการกำหนดนโยบายต้องให้ความสำคัญกับคนในพื้นที่ และการบูรณาการการทำงานข้ามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ยังมีช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ดูแลและคนท้องถิ่นยังมีช่องว่างอยู่ในการทำงานร่วมกัน
- ขาดกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะ อปท. ยังขาดทักษะ ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาพื้นที่
- เน้นองค์ความรู้ของคนในพื้นที่ในการพัฒนาในพื้นที่ทางวัฒนธรรม
- ควรเร่งสนับสนุนมรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนา Soft Power
- การพัฒนาศักยภาพของการสื่อสารของคนในพื้นที่ทั้งภาษาและการผลิตสื่อ
- ขาดการสร้างเชื่อมโยงกับพื้นที่ไม่สามารถบูรณาการเรื่ององค์ความรู้ของวัฒนธรรมได้ชัดเจน

ทั้งนี้จากภาพรวมสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างการพัฒนาที่สำคัญ คือ แนวทางการศึกษา 1) ทิศทางและนโยบายจากภาครัฐควรให้ความสำคัญกับพื้นที่และมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน รวมทั้งพัฒนากลไกการบูรณาการการทำงานร่วมกัน 2) ส่งเสริมองค์ความรู้ให้คนท้องถิ่นและหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ 3) การจัดการพื้นที่เพื่อลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและแผนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการเพิ่มมูลและส่งเสริมประเด็นในการใช้ Soft Power เพื่อการท่องเที่ยว

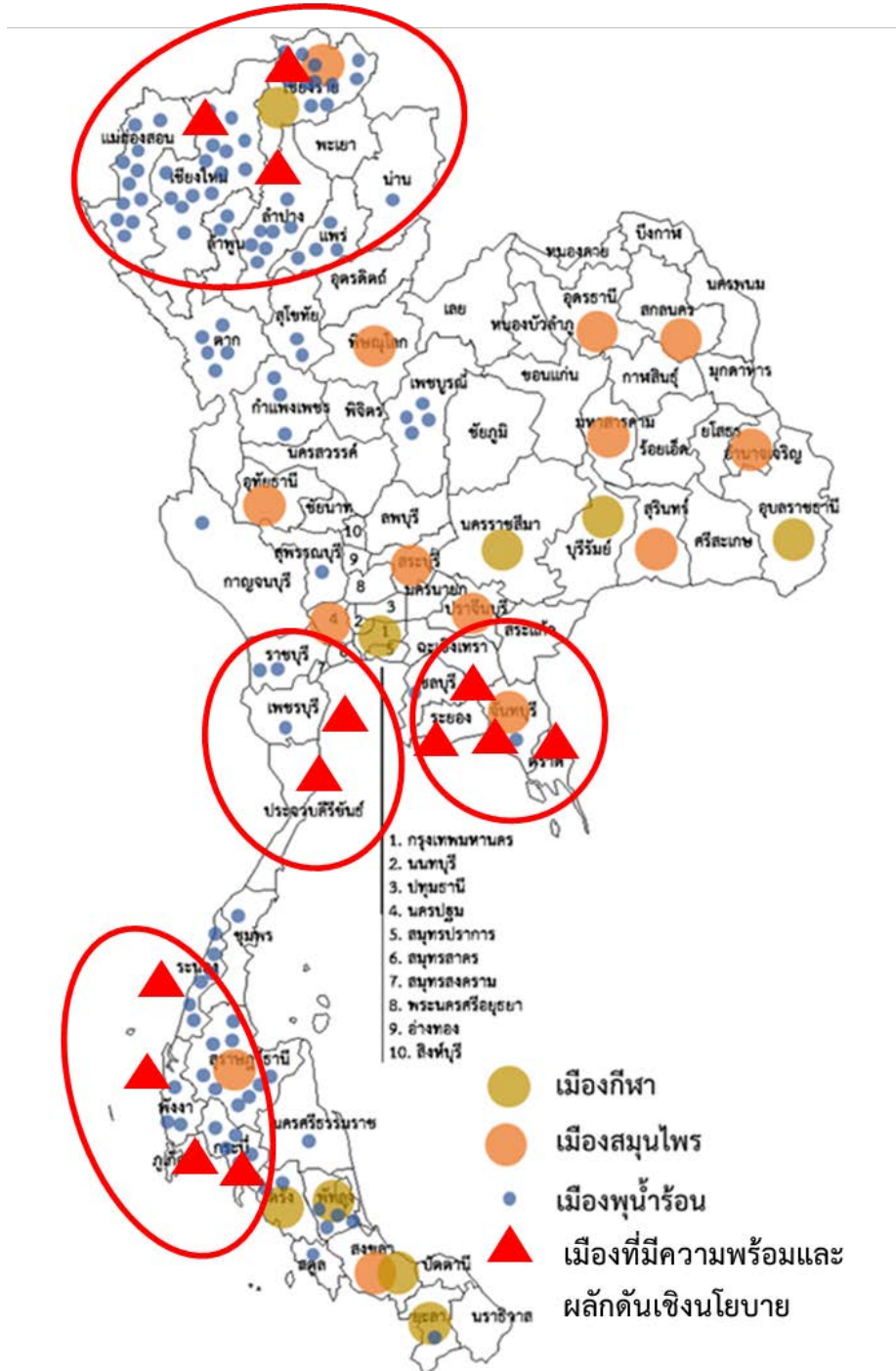
แผนงานย่อยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

โดยมีพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการยกระดับเมืองท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพสู่พื้นที่การท่องเที่ยวคุณค่าสูง ประกอบด้วย พื้นที่เป้าหมาย 4 พื้นที่ตามลำดับความสำคัญดังนี้

- **พื้นที่เป้าหมายที่ 1** พื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอันดามัน เช่น ภูเก็ต กระบี่ และพังงา เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 2** พื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพล้านนา เช่น เชียงใหม่ และเชียงราย เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 3** พื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพพริเวียร์า เช่น เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และระนอง เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 4** พื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ Active Beach และ EEC เช่น ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด เป็นต้น

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการยกระดับพื้นที่ต้นแบบเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Best Practice)
ประกอบด้วย 3 พื้นที่เป้าหมายหลัก ได้แก่

- **พื้นที่ต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรพุน้ำร้อนและเมืองสปาทาวน์** เช่น กระบี่ เชียงใหม่ ระนอง และกาญจนบุรี เป็นต้น
- **พื้นที่ต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรสมุนไพร** เช่น ปราจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี และเชียงราย เป็นต้น
- **พื้นที่ต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวจากการส่งเสริมกีฬา** เช่น บุรีรัมย์ เชียงราย ภูเก็ต และโคราช เป็นต้น

ภาพที่ 4-30 พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

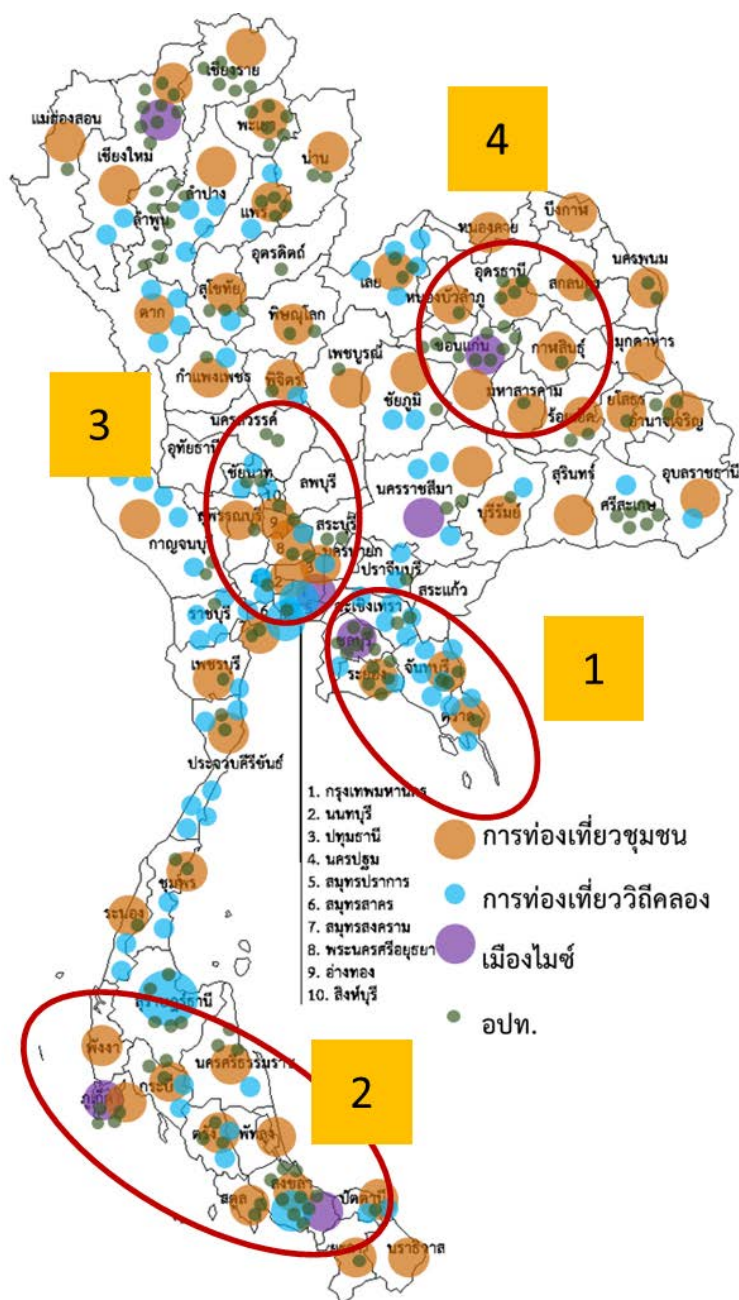
ในเบื้องต้นพบประเด็นช่องว่างทางการวิจัยและการพัฒนาที่สำคัญ คือ

- การหนุนเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่จากฐานความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน สมาคม โดยมีภาควิชาการจากหลากหลายศาสตร์/สาขา ร่วมหนุนเสริมองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คุณภาพสูง
- การหนุนเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ-ภาคเอกชนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ
- พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเชิงเกษตรเพื่อเชื่อมโยงสู่ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเชิงการแพทย์ และพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ
- การต่อยอดผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตร เช่น กระเทียม กัญชา ในการส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมุ่งเน้นการขับเคลื่อนผลงานวิจัยเชิงวิชาการสู่ภาคปฏิบัติในระดับพื้นที่ จากประเด็นปัญหาของพื้นที่เป็นหลักหรือโอกาสความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่
- การบูรณาการด้านงบประมาณระหว่างหน่วยงานหรือขับเคลื่อนแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต้นแบบ
- มาตรฐานความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความมั่นใจและสร้างการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยวในทุกมิติ
- การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สถานประกอบการ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ (Wellness Center) เพื่อนำไปสู่การกระจายประโยชน์จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่อุตสาหกรรมบริการเชิงสุขภาพ
- การต่อยอดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่การส่งออกทางวัฒนธรรมไปยังต่างประเทศไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อส่งออกภายใต้แนวคิด Soft Power

ทั้งนี้จากภาพรวมสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างการพัฒนาที่สำคัญ คือ แนวทางการศึกษา 1) การยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานทรัพยากรด้านการเกษตร สมุนไพรและวัฒนธรรม 2) การกำหนดกลไกการพัฒนาร่วมกับพื้นที่และหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่นำไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม 3) การยกระดับมาตรฐานและการสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพ ความปลอดภัยรวมถึงขีดความสามารถของสถานประกอบการ และ 4) การยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย Soft Power

แผนงานย่อยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย พื้นที่เป้าหมาย 4 พื้นที่ตามลำดับความสำคัญดังนี้

- **พื้นที่เป้าหมายที่ 1:** การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยความโดดเด่นของพื้นที่ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวด้านคลอง ชุมชนและกิจกรรมด้านไม้ เช่น ตลาดจันทบุรี และจันทบุรี เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 2:** การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยความโดดเด่นของพื้นที่ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวด้านคลอง ชุมชนและกิจกรรมด้านไม้ เช่น กระบี่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และสงขลา เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 3:** การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยความโดดเด่นของพื้นที่ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวด้านคลอง ชุมชนและกิจกรรมด้านไม้ เช่น กรุงเทพมหานคร ราชบุรี และสมุทรสงคราม เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 4** การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยความโดดเด่นของพื้นที่ด้านการบริหารจัดการเมืองและโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว และการบูรณาการกิจกรรมชุมชนและกิจกรรมด้านไม้ เช่น ขอนแก่น น อุดรธานี และนครราชสีมา เป็นต้น

ภาพที่ 4-31 พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ในเบื้องต้นพบประเด็นช่องว่างทางการวิจัยและการพัฒนาที่สำคัญ คือ

- การมีกำหนดจุดยืนและจุดขายที่ชัดเจนในแต่ละพื้นที่ ยกระดับไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับประเทศและสอดคล้องกับกลุ่มตลาดคุณภาพสูง

- การสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ นำไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติของนักท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
- การสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความเข้าใจ และการสื่อสารทางการตลาดให้เข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย
- การสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ทำเรื่องการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้เด่นชัดขึ้น
- การศึกษางานวิจัยที่สะท้อนความหลากหลายทางชีวภาพของไทย ที่ทำให้เข้าใจถึงสถานะของประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการสร้างเรื่องราวทางการตลาด และช่วยในการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่
- การเลือกพื้นที่เป้าหมาย (สำหรับงานวิจัยใหม่/งานวิจัยเดิมต่อยอดในพื้นที่ใหม่) ที่สามารถทำให้เกิดขับเคลื่อนและมีผลกระทบที่เชิงบวกสูง
- การส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลของการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ การใช้ทรัพยากร พลังงานเชื้อเพลิง กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัดสำคัญ
- การสร้างต้นแบบในเชิงพื้นที่ การถอดบทเรียนเพื่อสร้างเครื่องมือใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนในพื้นที่
- การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายภายใต้ศักยภาพ/ทรัพยากรที่มีอยู่และการจัดลำดับความสำคัญขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง
- การประสานงานร่วมกับภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อร่วมขับเคลื่อนงานในพื้นที่ รวมไปถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การสร้างกำลังคนผลักดันการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล
- การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวทางทะเล และจัดหลักสูตรการอบรมเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทางทะเล สำหรับอบรมให้กับผู้ประกอบการ และชุมชนที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปีเพื่อสร้างจิตสำนึก
- การนำเสนอข้อมูลผลกระทบเชิงลบของการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความตระหนักให้กับนักท่องเที่ยว
- การสร้างความสอดคล้องของงบประมาณและการปฏิบัติเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนนโยบายต่อไปได้
- การเชื่อมโยงระหว่างแผนระดับยุทธศาสตร์และแผนระดับพื้นที่ โดยการจัดประชุมเพื่อติดตามและเชื่อมโยงเรื่องต่างๆ ในพื้นที่ติดตามประเมินผลแผนสู่การปฏิบัติ

- การให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ทั่วประเทศเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกลไกมีส่วนร่วมในการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการโครงการ หรือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร / การเรียนรู้ / การถอดบทเรียน นำไปสู่การสร้างความแข็งแกร่งในท้องถิ่นและการพัฒนาทักษะที่สำคัญ

- การให้ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่
- การสร้างความร่วมมือ/การมีส่วนร่วมจากคนนอกพื้นที่ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว และนักวิชาการที่เข้าใจเรื่องการท่องเที่ยว

ทั้งนี้จากภาพรวมสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างการพัฒนาที่สำคัญ คือ แนวทางการศึกษา 1) การพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยจัดทำฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อเป้าหมายการพัฒนา การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ 2) การยกระดับความรู้และความเข้าใจต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและการผลักดันให้มีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน 3) การกำหนดกลุ่มตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดด้วย Soft Power เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพ 4) การยกระดับนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการท่องเที่ยวและสนับสนุนแนวคิด BCG และ 5) การเชื่อมโยงระหว่างแผนระดับยุทธศาสตร์และแผนระดับพื้นที่ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคมสร้างความร่วมมือ/การมีส่วนร่วมจากคนนอกพื้นที่ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว และนักวิชาการต่อการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

4.6 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว

เพื่อให้การจัดทำแผนววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีความสมบูรณ์ได้จำเป็นต้องมีข้อมูลด้านอุปสงค์การท่องเที่ยว (Demand Side) ประกอบด้วย กลุ่มตลาดการท่องเที่ยว คุณลักษณะและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีคาดว่าจะเกิดขึ้นเพื่อสามารถคาดการณ์ตลาดการท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ผลการศึกษาเรื่อง การจัดการความเสี่ยงการตลาดท่องเที่ยวไทยท่ามกลางสภาวะการณ์ตลาดที่เปลี่ยนไปของประเทศไทย โดยศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า **กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวใหม่และกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวเดิมที่สามารถสร้างสมดุลทางการตลาด (Demand) การพัฒนาการท่องเที่ยว (Supply) และรายได้ทางการท่องเที่ยว (Tourism Income) ของไทยสู่ความยั่งยืน** พบว่า ประเทศที่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัดและเกณฑ์ระยะเวลาในการเดินทางเข้าถึงประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 50 ประเทศ จาก 231 ประเทศทั่วโลก แบ่งเป็น ทวีปเอเชีย 15 ประเทศ (ประเทศกลุ่มเดิม 11 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮ่องกง ออสเตรเลีย อิสราเอล สิงคโปร์ คุเวต บรูไน มาเลเซีย และศรีลังกา) ประเทศกลุ่มใหม่ 4 ประเทศ ได้แก่ โอมาน การ์ตา บาเรน มาเก๊า) ทวีปยุโรป 26 ประเทศ (ประเทศกลุ่มเดิม 19 ประเทศ ได้แก่ รัสเซีย ฝรั่งเศส สเปน สวีเดน นอร์เวย์ เยอรมนี ฟินแลนด์ สหราชอาณาจักร อิตาลี โปรตุเกส ออสเตรีย เช็กเกีย สโลวาเกีย เดนมาร์ก สวิตเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และโรมาเนีย ประเทศกลุ่มใหม่ 7 ประเทศ ได้แก่ เอสโตเนีย ไอซ์แลนด์ ไอร์แลนด์ ลิทัวเนีย โกลีเนีย ลัตเวีย และโคเอเซีย) ทวีปอเมริกา 7 ประเทศ

(ประเทศกลุ่มเดิม 3 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บราซิล และ แคนาดา ประเทศกลุ่มใหม่ 4 ประเทศ ได้แก่ ชิลี เม็กซิโก ปานามา และคอสตาริกา) ทวีปโอเชียเนีย 2 ประเทศ (เป็นประเทศกลุ่มนักท่องเที่ยวเดิมทั้งหมด ได้แก่ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์) และทวีปแอฟริกา ไม่มีประเทศใดเลยที่ผ่านเกณฑ์

ทั้งนี้ แนวทางการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายรายรับจากการท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ 1.93 ล้านล้านบาท ประเทศไทยต้องดึงนักท่องเที่ยวทั้งหมด จำนวน 28,485,919 ล้านคน โดยแยกตามรายทวีป คือ ทวีปเอเชีย 16,410,899 ล้านคน ทวีปยุโรป 8,628,660 ล้านคน ทวีปอเมริกา 2,235,019 ล้านคน และทวีปโอเชียเนีย 1,211,341 ล้านคน โดยมีระยะเวลาพำนักรเฉลี่ยในภาพรวมต้องอย่างน้อย 15 วัน แบ่งเป็น นักท่องเที่ยวทวีปเอเชีย 11 วัน ทวีปยุโรป 16 วัน ทวีปอเมริกา 15 วัน และทวีปโอเชียเนีย 16 วัน และต้องมีค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อคน ในภาพรวม อย่างน้อย 6,086.36 บาทต่อวัน โดยแบ่งเป็น นักท่องเที่ยวทวีปเอเชียต้องใช้จ่ายอย่างน้อย 7,685 บาทต่อวัน ทวีปยุโรป อย่างน้อย 5,625.24 บาทต่อวัน ทวีปอเมริกาอย่างน้อย 4,878.55 บาทต่อวัน และทวีปโอเชียเนีย อย่างน้อย 6,156.65 บาทต่อวัน เป็นต้น หากประเทศไทยสามารถดึงนักท่องเที่ยวตลาดกลุ่มเดิมและตลาด กลุ่มใหม่ทั้ง 50 ประเทศในแต่ละทวีปมาได้ตามเป้าหมายนี้ ประเทศไทยก็จะมีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 1,978,985.15 ล้านบาท บรรลุตามเป้าหมายตามที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคาดการณ์ไว้ เพื่อเป็นโอกาสในการขยายตลาดการท่องเที่ยวต่างประเทศของประเทศไทย และลด ความเสี่ยงและความผันผวนในการพึ่งพาสถานที่ตลาดใดตลาดหนึ่งเพียงตลาดเดียวอย่างในอดีตที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามรายได้และจำนวนก็ไม่ใช่ว่าทางออกของการพัฒนาการท่องเที่ยวเสมอไป หน่วยงานและผู้ปฏิบัติต้องมุ่งเน้นการพัฒนาที่สร้าง ความสมดุลและยั่งยืนควบคู่ไปด้วยอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมด้วย

นอกจากนี้ ยังพบว่า 1) **ความเสี่ยงทางการท่องเที่ยวและแนวทางการปรับเปลี่ยนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยที่เป็นผลมาจาก New Norm Tourism ในระดับสากล** พบว่า ความเสี่ยงทางการท่องเที่ยวนั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ด้านสำคัญ เรียงตามลำดับจากน้อยไปมาก ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านโรคระบาด ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ด้านภัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการเมืองและการก่อการร้าย ทั้งนี้ ในส่วนของแนวทางการปรับตัวการท่องเที่ยวของไทยในยุค “New Normal Tourism” ที่มาจากสากลหรือระดับนานาชาติ ประกอบด้วย 1. เน้นความปลอดภัยและสุขลักษณะ (Safety and Hygiene) 2. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Digital Technology Employment) 3. พัฒนารูปแบบสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ปรับตัวเร็ว (Resilience) และตอบสนองต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป 4. เพิ่มพลังการจัดการความเสี่ยงและวิกฤต (Risk and Crisis Management Empowerment) 5. ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวที่สมดุล (Balance Marketing) 6. ปรับระบบการเงินและการธนาคารเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว (Financial and Banking Redesign) 7. ส่งเสริมการทำงานเชิงบูรณาการในการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างองค์กรทั้งภายในและต่างประเทศ 8. พัฒนาคนและภาคีทางการท่องเที่ยว 9. มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Tourism Sustainability) โดยข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการความเสี่ยง การตลาด

ท่องเที่ยวไทยท่ามกลางสถานการณ์ตลาดที่เปลี่ยนไปของประเทศไทย พบว่า มีข้อเสนอแนะเร่งด่วน มี 5 นโยบาย คือ 1) ส่งเสริมและผลักดันการปรับตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Tourism Transformation) เจริญอย่างสมดุล เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับตลาดการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศที่มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อกระจายความเสี่ยงและลดการพึ่งพาตลาดการท่องเที่ยวที่มีความผันผวน 3) ส่งเสริมและผลักดันการประยุกต์ใช้เครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงเพื่อสร้างความมั่นคงทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย 4) ส่งเสริมและยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประเด็นและจังหวัดตามศักยภาพที่ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม 5) พัฒนาและยกระดับการจัดการจำนวนนักท่องเที่ยว จำนวนวันพักเฉลี่ยและค่าใช้จ่ายต่อคนของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายในประเทศไทยที่มีความสมดุลและยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะที่ **ผลการศึกษา เรื่อง อนาคตฐานบุคลิกภาพของนักท่องเที่ยว ก่อน ระหว่าง และหลังโควิด 19 ระบาด** โดย ผศ.คมกริช ธนะแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า Persona “บุคลิกภาพ” คือ ภาพตัวแทนของกลุ่มบุคคลในภาพรวม เพื่อเป็นการสรุปและชี้ข้อมูลบุคคลที่สำคัญ สะท้อนเงื่อนไขทางกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และการคิด การตัดสินใจ วิเคราะห์ประสบการณ์ผู้ใช้งาน (Tourist Journey) ใช้ในงานการตลาด และงานออกแบบการบริการ (Service Design) จนถึงการออกแบบเมืองท่องเที่ยว (City as Services) จากงานวิจัยพบว่า **นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางมาประเทศไทย แบ่งเป็น 12 บุคลิกภาพ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวยาวนาน** เพื่อการพัฒนา คือ 1) The Pamperer นักท่องเที่ยวผู้พัฒนาตัวเองเชิงสุขภาพ 2) The Enhancer นักท่องเที่ยวผู้พัฒนาตัวเองทางสายอาชีพ เช่น นักท่องเที่ยวที่เข้ามาฝึกหัดมวย 3) The Catalyst นักท่องเที่ยวผู้พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ชอบของออแกนิก ชอบเรียนรู้วิถีชาวบ้าน **กลุ่มที่ 2 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวน้อย** คือ 4) The Thai Toucher นักท่องเที่ยวผู้ชื่นชอบสินทรัพย์ไทย เดินทางมาเป็นกลุ่ม ๆ ชอบช้อปปิ้ง 5) The In-depth Escaper นักท่องเที่ยวผู้หลีกเลี่ยงหนีเมืองไปสู่ประสบการณ์เชิงลึก ชอบท่องเที่ยวธรรมชาติ ชื่นชมวิถีชีวิต จะถ่าย Vlog ทำยูทูบควบคู่กับการท่องเที่ยว 6) The Outing Joiner นักท่องเที่ยวผู้ร่วมกิจกรรม ส่งเสริมธุรกิจ มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ชอบคุยเรื่องงาน **กลุ่มที่ 3 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวยาวนาน อยู่กับตัวเอง** คือ 7) The Time Spender นักท่องเที่ยวใช้เวลาอยู่กับตัวเอง เป็นคนทำงาน Online นั่งทำงานในคาเฟ่ เดินทางโดยมอเตอร์ไซด์หรือปั่นจักรยาน **กลุ่มที่ 4 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวน้อย ไม่ลงลึก** คือ 8) The Relationship Builder นักท่องเที่ยวผู้ชอบสานสัมพันธ์ มาเที่ยวเป็นกลุ่มครอบครัว และ 9) The Optimizer นักท่องเที่ยวผู้ชอบพักผ่อนสถานที่ ชอบถ่ายรูปเที่ยวตามจุดสำคัญและโพสต์โซเชียล และ **กลุ่มบุคลิกภาพใหม่ 3 กลุ่ม** คือ 10) The Motion-Based Wanderer ผู้มีกิจกรรมเคลื่อนไหวตลอดเวลา เป็นกลุ่มที่เกิดใหม่จากการปรับพฤติกรรมของกลุ่มคนบุคลิกภาพเดิม 3 กลุ่ม คือ The Time Spender, The Optimizer และ The In-depth Escaper จะให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในการเดินทางมากกว่าเป้าหมายในการเดินทาง 11) The Volunteer Traveler ผู้เดินทางเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ และ 12) The Tourism Veteran ผู้ท่องเที่ยวมาก

ประสบการณ์ จะจัดการต่อเวลาและสถานที่ที่มีอยู่จำกัด ให้สามารถสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นมาเติมเต็มตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาพัฒนาการท่องเที่ยวหรือเร่งขับเคลื่อนจากภายนอก

ปัจจัยของอนาคตที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงบุคลิกชนนักท่องเที่ยวหลังการระบาดของโควิด-19 ใน 3 ระยะ คือ ระยะสั้น (1-3 ปีข้างหน้า) ระยะกลาง (3-5 ปีข้างหน้า) และระยะยาว (5-10 ปีข้างหน้า) โดยกลุ่มที่จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น ได้แก่ 1) The Pamperer 2) The Outing Joiner กลุ่มที่ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) The Thai Toucher 2) The Time Spender และ 3) The Relationship Builder กลุ่มที่จะมีความสำคัญลดลงในอนาคต มี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) The In-depth Escaper 2) The Motion-based Wanderer และ 3) The Volunteer Traveler ส่วนกลุ่มที่ถือเป็นกลุ่มการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคตที่ค่อนข้างจะทรงตัว

จากสถานการณ์ทางท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นรวมไปถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้พบว่าการท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไป รวมไปถึงข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพในอนาคต (New Future Market) จากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรของโลกสะท้อนให้เห็นว่าอัตราการเพิ่มขึ้นกลุ่มประชากรผู้สูงวัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งประเทศไทยก็มีสถานะไม่ต่างจากทั่วโลก นอกจากนี้กลุ่มช่วงวัยอื่นๆ และที่เชื่อมโยงกับกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพในอนาคต ได้แก่

- **การเติบโตของกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวสูงวัย** รายงานแนวโน้มตลาดการท่องเที่ยวดังกล่าวระบุว่าแนวโน้มท่องเที่ยวแบบสูงวัยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น พบว่าหลายประเทศทั่วโลกมีประชากรกลุ่มเกษียณในอัตราส่วนมากถึง 1 ใน 4 ไปจนถึง 1 ใน 6 ของประชากรทั้งประเทศ แม้ว่าจะเป็นผู้สูงอายุแต่พบว่าประชากรกลุ่มนี้กลับมีแนวโน้มสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงมากขึ้นพร้อมกับความมั่งคั่งมากขึ้นด้วยซึ่งคนกลุ่มนี้มีกำลังซื้อมหาศาลและยังคงมีความต้องการท่องเที่ยวเพื่อทำให้มีความสุขในชีวิตหลังเกษียณ
- **การเติบโตของกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่ม Gen Y, Z และ Alpha Influencer** นักท่องเที่ยวในกลุ่มดังกล่าวจะมีความสนใจท่องเที่ยวตลอดช่วงวัยและมีการรับรู้ และพฤติกรรมกรรมที่ให้ ความสำคัญกับงบประมาณมากที่สุดเมื่อเลือกที่พักและไม่ค่อยมีการวางแผนแน่นอนในการเดินทาง ไม่วางแผนล่วงหน้าเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางหรืออาจมีตัวเลือกในใจ 2 แห่งและจะตัดสินใจเมื่อเดินทางไปถึง ของกลุ่มนี้ชื่นชอบความเสี่ยง ยังใช้สมาร์ทโฟนในการค้นหาข้อมูล การท่องเที่ยวถึง 63% ธุรกิจจำเป็นต้องสร้างเว็บไซต์ข้อมูลแบบ Friendly User อ่านง่ายบนแพลตฟอร์มมือถือและมีสิ่งใหม่ๆ นำเสนอสม่ำเสมอ

- **การเติบโตของกลุ่มตลาด Remote Working และ Staycation** เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวไม่ไกลจากบ้าน เที่ยวในจังหวัดบ้านเกิดตัวเองหรือเมืองรอบ เที่ยวแบบไม่ใกล้ไม่ไกล ไม่ต้องเดินทางยาวนาน เป็นการไปท่องเที่ยวที่สามารถทำงานไปด้วยได้ เหมือนกับการเปลี่ยนสถานที่ในการทำงาน
 - **การขยายตัวของการท่องเที่ยวในประเทศ** จากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการเดินทางต่างประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งจากนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองรวมไปถึงความชื่นชอบในการเรียนรู้วัฒนธรรม ความคล่องตัวของการเดินทางภายในประเทศ
 - **การไหลบ่าของนักท่องเที่ยวต่างประเทศหลังสถานการณ์โควิด** จากการคลี่คลายของสถานการณ์การท่องเที่ยวทำให้บางประเทศเริ่มมีความพร้อมต่อการรองรับการท่องเที่ยว และจากการสำรวจประเทศไทยยังเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางสำคัญที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกต้องการมา ดังนั้นในอนาคตโอกาสของการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวหรือการไหลบ่าของนักท่องเที่ยวมีอัตราที่สูงขึ้น
2. **การพัฒนาการท่องเที่ยวศักยภาพสูง (High Potential Market)** เป็นกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง รวมไปถึงมีโอกาสการเติบโตสูง ได้แก่
- **การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจและกลุ่มไมซ์ (Business Traveler and MICE Business)** กลุ่มตลาดการท่องเที่ยวที่ยังคงต้องพึ่งพิงการเดินทางเพื่อการเจรจาทางธุรกิจรวมไปถึงกลุ่มตลาดไมซ์ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการจัดการประชุมและกิจกรรมทางสังคมจะมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องแต่กลุ่มตลาดดังกล่าวนี้ยังมีอัตราการเติบโตและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่มากขึ้น
 - **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)** ทิศทางของสังคมที่ให้ความสำคัญต่อสุขภาพเพิ่มมากขึ้นทั้งระบบ ส่งผลให้แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งทางด้านการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้กลุ่มตลาดดังกล่าวถือว่าเป็นกลุ่มตลาดที่มีกำลังการซื้อสูง มีระยะเวลาการพำนักระยะยาวรวมไปถึงเชื่อมโยงกับธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องในระบบมีมากถือเป็นโอกาสการสร้างรายได้ให้กับประเทศได้

- การท่องเที่ยวกลุ่มกำลังซื้อสูง (Hi-end) และกลุ่มตลาดหรูหร (Luxury and Premium) เป็นกลุ่มตลาดที่มีความต้องการสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูง ต้องการความเป็นส่วนตัวไม่เหมือนใครและมีกำลังการซื้อสูง

3. การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตัดสินใจซื้อและการพฤติกรรมการใช้บริการ ได้แก่

- ความต้องการด้านสุขอนามัย ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน (CHSE) องค์ประกอบดังกล่าวกลายเป็นความต้องการด้านพื้นฐานที่สำคัญของนักท่องเที่ยวที่ผู้ให้บริการหรือฝั่งของอุตสาหการท่องเที่ยวทั้งระบบจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อสร้างองค์ประกอบดังกล่าวให้กลายเป็นมาตรฐานหลักของการบริการ
- ระยะเวลาการเดินทางและเลือกจุดหมายปลายทางระยะสั้น (Short-haul Destination) เนื่องจากความผันผวนของการท่องเที่ยวยังคงมีสูงพร้อมกับปัจจัยความเสี่ยงและข้อกำหนดต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวมีการเลือกจุดหมายปลายทางหรือมีระยะเวลาการท่องเที่ยวในระยะสั้น
- รูปแบบความต้องการเฉพาะบุคคล (Personalize) นักท่องเที่ยวมีความต้องการรับประสบการณ์จากสินค้าและบริการที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นในลักษณะของความต้องการพิเศษส่วนตัว ต้องการความแตกต่างไม่เหมือนใคร

4. การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Experience and Creative Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอนาคตที่ให้ความสำคัญต่อการได้รับประสบการณ์เชิงบวกและกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ที่สามารถการเรียนรู้ได้แก่

- รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้ เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวมากกว่าการชมในช่วงเวลาสั้นๆ
- รูปแบบการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับชุมชน สังคมและการท่องเที่ยวเพื่อสร้างสรรค์สังคม นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ร่วมไปถึงการมีส่วนร่วมกับการแสดงความรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวในทางใดทางหนึ่ง และอยากมีส่วนต่อการพัฒนาให้ชุมชนและสังคมดีขึ้น

5. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวและธุรกิจรูปแบบใหม่ เป็นการยกระดับธุรกิจ สินค้าและบริการ ด้วยการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อให้การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ ได้แก่

- **การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการท่องเที่ยวและการบริการ** ปัจจุบันผู้ประกอบการจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานการบริการให้มีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น การพัฒนาแพลตฟอร์มในการบริการเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญที่เอื้อประโยชน์ทั้งต่อสถานประกอบการ พนักงานผู้ให้บริการและที่สำคัญคือนักท่องเที่ยวผู้รับบริการ
- **การพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล** เป็นการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยว เช่น Internet of Thing: IOT ระบบ AR ระบบ ER มาใช้เพื่อสร้างอรรถประโยชน์ในการสื่อสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว การออกแบบประสบการณ์และเข้าถึงการบริการต่างๆ
- **การส่งเสริมธุรกิจดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยว (Travel Tech Business)** เป็นการส่งเสริมให้เกิดธุรกิจกลุ่มใหม่ (Startup) หรือธุรกิจผู้ให้บริการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นพื้นฐานในธุรกิจท่องเที่ยว ส่งให้เกิดเศรษฐกิจมูลค่าสูง

6. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีเป้าหมายสำคัญต่อการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านเครื่องมือต่างๆ ได้แก่

- **การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ** เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีเป้าหมายสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป้าหมายให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเปิดเบียนธรรมชาติน้อยที่สุด ทั้งช่วยลดการใช้พลังงาน ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
- **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ และมีการจัดการอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและมีการกระจายรายได้

โดยสรุป แนวโน้มการท่องเที่ยวในภาพรวมจะพบว่า มีกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพโดยเฉพาะตลาดต่างประเทศที่มีโอกาสจะสร้างรายได้ให้กับประเทศ อย่างไรก็ตามผลจากการเปลี่ยนแปลงส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมและความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความต้องการสินค้าและบริการคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเพื่อยกระดับมาตรฐานการบริการ และสามารถส่งมอบคุณค่าประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว สร้างการมีส่วนร่วมต่อความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งในภาคนโยบายและ

ผู้ประกอบการจะต้องปรับตัวเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถฟื้นตัวกลับสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เกิดขึ้น

เป้าหมายการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวตามแผน ววน.

แนวทางขับเคลื่อนด้านอุปสงค์การท่องเที่ยวจึงมุ่งเน้น นักท่องเที่ยวคุณภาพ กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงและมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อรักษาตำแหน่งด้านการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ต่างๆ จะเห็นว่า การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยจากการท่องเที่ยวมีกระแสการเปลี่ยนแปลงจากตลาดทั่วไป (Mass Tourism) มุ่งเข้าสู่การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) ซึ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ จากการฟื้นตัวของสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโควิด 19 ทำให้การกำหนดโครงสร้างของตลาดการท่องเที่ยวในระยะสั้นต้องให้ความสำคัญกับ 1) การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง (Domestic Tourism) โดยการส่งเสริมให้เกิดความสมดุลด้านการท่องเที่ยวในเชิงเวลาด้วยการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี การส่งเสริมให้เกิดความสมดุลเชิงพื้นที่ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถการรองรับและการกระจายตัวของการท่องเที่ยว และการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการด้วยเนื้อหา เรื่องราวและการยกระดับนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณภาพการบริการ 2) การสร้างความเชื่อมั่นให้กับตลาดต่างประเทศ (Inbound Tourism) โดยการรักษากลุ่มฐานตลาดเดิมโดยการสร้างความมั่นใจด้านมาตรฐานด้านสุขอนามัยและการจัดการด้านท่องเที่ยว การสร้างการตลาดเชิงเนื้อหา (Marketing Content) และการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวด้วยเศรษฐกิจสร้างผ่าน Soft Power และการขยายกลุ่มตลาดใหม่ (New Market) เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางในใจนักท่องเที่ยวหลังโควิด (Top of Mind Destination) ในระยะยาว ต้องให้ความสำคัญกับ 1) การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพเข้าสู่ประเทศ ภายใต้กลุ่มตลาดสำคัญตามเป้าหมาย ววน. ได้แก่ กลุ่มตลาดการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) การส่งเสริมความเข้มแข็งของแบรนด์การท่องเที่ยวตามเป้าหมายประเทศ ที่มีโดดเด่นด้าน “การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ” 3) การขยายกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวที่ศักยภาพต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (Silver Age) นักท่องเที่ยวกลุ่มธุรกิจและไมซ์ (Business Tourist and MICE) นักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพ นักท่องเที่ยวกลุ่มกำลังซื้อสูง Gen X / Gen Y / Family and Millennial Family และนักท่องเที่ยวในอนาคต (Gen Alpha) ทั้งนี้ในการดำเนินการด้านววน. จะนำมาซึ่งตัวชี้วัดเป้าหมายหลัก คือ การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพ (Quality Tourist) การเพิ่มการซื้อซ้ำ (Repeated Tourist) และการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว

บทที่ 5

กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework)

โจทย ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

5.1 เป้าหมายของการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในยุทธศาสตร์ของ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 เป้าหมายการส่งเสริมการท่องเที่ยวปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม โดยถูกระบุอยู่ในแผนงานที่ 3 รายละเอียดดังนี้

เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ
(Objectives and Key Results: OKRs)
(ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้มีความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนพร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

แผนงาน P3: พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ

ผลลัพธ์ยุทธศาสตร์ที่ 1

- นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่มาเยือนซ้ำมีสัดส่วนสูงขึ้นอย่างมีนัยยะ
- ประเทศไทยมีมูลค่าเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นคุณค่าการสร้างสรรค์ และความยั่งยืนตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยยะ

ฉบับวันที่ 10 พฤษภาคม 2564

(ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570

- **ยุทธศาสตร์ที่ 1** การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้มีความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนพร้อมสู่อนาคตโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม
- **ยุทธศาสตร์ที่ 2** การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม
- **ยุทธศาสตร์ที่ 3** การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมระดับขั้นแนวหน้าที่ก้าวล้ำยุค เพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต
- **ยุทธศาสตร์ที่ 4** การพัฒนากำลังพลและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้เป็นฐานรากขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดอย่างยั่งยืนโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้มีความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนพร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

แผนงาน P3: พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ

ผลลัพธ์ยุทธศาสตร์ที่ 1

- นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่มาเยือนซ้ำมีสัดส่วนสูงขึ้นอย่างมีนัยยะ
- ประเทศไทยมีมูลค่าเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นคุณค่าการสร้างสรรค์ และความยั่งยืนตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยยะ

ฉบับวันที่ 10 พฤษภาคม 2564

ภาพที่ 5-1 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570

แผนงาน P3 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ

ผลกระทบและผลลัพธ์ระดับยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับแผนงาน P3 (S1)

ผลกระทบยุทธศาสตร์ที่ 1

- มูลค่าเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการพัฒนาและใช้องค์ความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยี

ผลลัพธ์ยุทธศาสตร์ที่ 1

- นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่มาเยือนซ้ำมีสัดส่วนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- ประเทศไทยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นคุณค่า การสร้างสรรค์ และความยั่งยืน ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG)
ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ

เป้าหมาย : การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพ
มุ่งเน้นคุณค่า การสร้างสรรค์และความยั่งยืน ตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

เป้าหมาย (Objective)

- นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยที่มาเยือนซ้ำเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยการใช้ ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- รายได้จากการท่องเที่ยวบนฐานเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยการใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- ห่วงถิ่น/ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และความสำเร็จในการอนุรักษ์ พื้นฟูและการเพิ่มพูนความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยการใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Key Results) ระดับผลลัพธ์

- ร้อยละของจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพและมาเยือนซ้ำ โดยเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20)
- มูลค่าเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 15)
- ร้อยละของจังหวัดเมืองรองที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 100)
- ร้อยละของผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 100)
- จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ตำบล/หมู่บ้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความสำเร็จในการอนุรักษ์ พื้นฟูและการเพิ่มพูนความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สำคัญทำให้เกิด การท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยการใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้น 500 แห่ง)

ภาพที่ 5-2 เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ประเด็นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เป้าหมาย (Objective)

O1 P3: นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยที่มาเยือนซ้ำเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG

O2 P3: รายได้จากการท่องเที่ยวบนฐานเศรษฐกิจ BCG เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG

O3 P3: ท้องถิ่น/ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และความสำเร็จในการอนุรักษ์ พื้นฟูและการเพิ่มพูนความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG

ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Key Results) ระดับผลลัพธ์

KR1 P3: ร้อยละของจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพและมาเยือนซ้ำ โดยเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ใช้ ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20)

KR2 P3: มูลค่าเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 15)

KR3 P3: ร้อยละของจังหวัดเมืองรองที่มีรายได้ของพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 100)

KR4 P3: ร้อยละของผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 100)

KR5 P3: จำนวนท้องถิ่น/ชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความสำเร็จในการอนุรักษ์ พื้นฟูและการเพิ่มพูนความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สำคัญทำให้เกิดการท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดย ใช้ ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้น 500 แห่ง)

โดยมีแผนงานสำคัญ (Flagship) คือ แผนงาน F5 (S1P3) พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ

เป้าหมาย (Objective)

O1 F5: นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยที่มาเยือนซ้ำเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้ ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

O2 F5: รายได้จากการท่องเที่ยวบนฐานเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยการใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

O3 F5: ท้องถิ่น/ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และความสำเร็จในการอนุรักษ์ ปันฟูและการเพิ่มพูนความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยการใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Key Results) ระดับผลลัพธ์

KR1 F5: ร้อยละของจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพและมาเยือนซ้ำ โดยเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20)

KR2 F5: มูลค่าเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 15)

KR3 F5: ร้อยละของจังหวัดเมืองรองที่มีรายได้ของพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 100)

KR4 F5: ร้อยละของผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่ใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้นร้อยละ 100)

KR5 F5: จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ตำบล/หมู่บ้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความสำเร็จในการอนุรักษ์ ปันฟูและการเพิ่มพูนความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สำคัญทำให้เกิดการท่องเที่ยวคุณค่าสูง โดยการใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (เพิ่มขึ้น 500 แห่ง)

การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจหมุนเวียน (Bio-Circular-Green Economy) ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ กำหนดเป้าหมายสำคัญ คือ การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพมุ่งเน้นคุณค่า การสร้างสรรค์และมีความยั่งยืนตามแนวทางของระบบ BCG สูงขึ้น ได้กำหนดนิยามคำว่าสำคัญตามกรอบแนวคิดการพัฒนา ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ดังนี้

การท่องเที่ยวคุณภาพ หมายถึง การจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีระบบโดยมุ่งเน้นการจัดการด้านทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การส่งเสริมคุณภาพเพื่อสร้างประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยี่ยมเยือน

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับทุนทางสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคมผ่านกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย ประกอบด้วย 15 สาขา คือ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทักษะศิลป์ 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ 9) การโฆษณา 10) การออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม 12) แฟชั่น 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย และ 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

นักท่องเที่ยวคุณภาพสูง หมายถึง นักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่มีแนวโน้มต่อการยินดีจ่ายสูงระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวผ่านสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เมืองหลักและเมืองรอง หมายถึง การประกาศกลุ่มพื้นที่จังหวัดโดยพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยว 4 ล้านคน **เมืองหลัก** คือ กรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและจังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่า 4 ล้านคน รวม 22 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี สมุทรสาคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี ภูเก็ต ชลบุรี กระบี่ เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี สงขลา พังงา ประจวบคีรีขันธ์ ระยอง เพชรบุรี กาญจนบุรี นครราชสีมา พระนครศรีอยุธยา ขอนแก่น สระบุรี และ**เมืองรอง** จังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวปีหนึ่งต่ำกว่า 4 ล้านคน จำนวน 55 จังหวัด (ฐานข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2561)

5.2 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจหมุนเวียน (Bio-Circular-Green Economy) ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศตามกรอบระยะเวลา ปี พ.ศ. 2566-2570

จากเป้าหมายการพัฒนางานวิจัยและกรอบระยะเวลาตามแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี 2566-2570 กำหนดแนวคิดการพัฒนาให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

การยกระดับสินค้าและบริการ การฟื้นฟูและความเชื่อมั่นและเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ จากสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ได้รับกระทบจากปัจจัยเชิงลบต่างๆ ทำให้จำเป็นต้องกำหนดแนวทางการยกระดับสินค้าและบริการ และการฟื้นฟูที่เหมาะสม โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้านมาตรฐานและสุขอนามัย กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม รวมถึงผู้ประกอบการและธุรกิจในโซ่อุปทานการท่องเที่ยว การกำหนดกลไก เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อการสนับสนุนด้านนโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ กลไกที่เป็นปัจจัยสนับสนุน รวมไปถึงกลไกการสร้างตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพ การสร้างความเชื่อมั่น ผ่านการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกทั้งด้านผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวคุณภาพต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวไทยและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมและพื้นที่อย่างสมดุล มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กลุ่มศักยภาพสูงโดยการเน้นการเพิ่มมูลค่าสู่เป้าหมายการท่องเที่ยวคุณค่าสูง ควบคู่กับแนวคิด BCG การท่องเที่ยว การยกระดับศักยภาพพื้นที่ท่องเที่ยวรองและการส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวทางการท่องเที่ยว การเพิ่มขีดความสามารถการรองรับการท่องเที่ยวสู่เศรษฐกิจฐานราก

การยกระดับการบริหารจัดการและการสร้างคุณค่าร่วมอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งระบบในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวและการสร้างความยั่งยืนให้กับทางสังคมไปพร้อมกันเพื่อความสำเร็จในระยะยาวด้วยการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 5.3 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจหมุนเวียน (Bio-Circular-Green Economy) ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศตามกรอบระยะเวลา ปี พ.ศ. 2566-2570

5.3 แนวทางการพัฒนาการวิจัยการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เป็นการดำเนินการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นการสร้างผลผลิตและผลลัพธ์ที่ต้องสนองต่อการพัฒนาประเทศและเป้าหมายของประเทศ ทั้งนี้ การพัฒนาการวิจัยด้านการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามกรอบเป้าหมายของประเทศ เน้นการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนจากสภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นและอุปสรรคที่เป็นคอขวดสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ และการสร้างภาพลักษณ์ด้านความเชื่อมั่นทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การรักษาความสมดุลของตลาด การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเชื่อมต่อในระบบการท่องเที่ยว การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการท่องเที่ยว นโยบายการเงินและสังคมไร้เงินสด กฎหมายและภาษีทางการท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุนและมาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้อง ระบบการจัดการกองทุน การบริหารเสี่ยงทางการท่องเที่ยว

2. การกำหนดนโยบายการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่จากศักยภาพที่แท้จริง ทั้งในระดับเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เมืองท่องเที่ยวหลัก เมืองรอง ย่าน โดยกำหนดแผนการยกระดับขีดความสามารถการรองรับ แผนการพัฒนาและระบบการบริหารจัดการ กลไกการบูรณาการหน่วยงาน กฎหมายและระเบียบ การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ความเปราะบางเชิงพื้นที่ การจัดการพื้นที่ ความปลอดภัย คุณภาพการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการความเสี่ยง คนและแรงงาน สอดคล้องกับนโยบายตามแนวคิด BCG โดยคำนึงถึงกลุ่มคุณลักษณะและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูงและรับผิดชอบต่อสังคม รวมไปถึงตลาดนักท่องเที่ยวใหม่ในอนาคตที่มีแนวโน้มเติบโต

3. การพัฒนากลยุทธ์ทางด้านตลาดท่องเที่ยวสมัยใหม่ ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายหลักสำคัญและกลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะในอนาคต การเชื่อมโยงกับทุนทางสังคมในทุกมิติเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการสร้างคุณค่าเพิ่มของสินค้าและบริการ ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในวงจรเส้นทางลูกค้า (Customer Journey) และกลยุทธ์ที่เพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวตามกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวรายสาขาตามเป้าหมายของประเทศ ทั้งนี้จากศักยภาพ สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ความให้ความสำคัญต่อ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3) การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (การท่องเที่ยวไร้คาร์บอน)

4. การพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์จากการยกระดับมรดกทางวัฒนธรรม องค์ความรู้ ประเพณี ค่านิยมและภูมิปัญญาโดยการพัฒนาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวระดับสูง (Premium Product) ของฝากและ

ของที่ระลึก สินค้าท้องถิ่นให้สามารถเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวและลูกค้าในด้านคุณภาพสินค้าและการออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าแบรนด์ การสร้างเรื่องราวและเนื้อหาที่สะท้อนอัตลักษณ์ (Storytelling and Content) และกลยุทธ์การตลาดสมัยใหม่รวมถึงการพัฒนาบุคลากร พื้นที่สร้างสรรค์ สื่อสร้างสรรค์ในระบบนิเวศธุรกิจ (Business Ecosystem) กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวและมูลค่าเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้น

5. การพัฒนาโมเดลทางธุรกิจการท่องเที่ยวมูลค่าสูง (High Value Tourism) ที่สอดคล้องกับขีดความสามารถหลักทางการท่องเที่ยวของประเทศ และสร้างผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบเชิงบวกทั้งต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่มมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไปสู่การท่องเที่ยวไร้คาร์บอน

6. การพัฒนางานวิจัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยโดยยึดรูปแบบของ UNCTAD เป็นกรอบและปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมตามรูปแบบของ UNESCO แบ่งเป็น 4 กลุ่มหลักและ 15 สาขาย่อย ประกอบด้วย **1) มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Heritage or Cultural/Biodiversity - Based Heritage)** แบ่งเป็น 4 หมวด คือ 1.1 งานฝีมือและหัตถกรรม 1.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ความหลากหลายทางชีวภาพ 1.3 การแพทย์แผนไทย 1.4 อาหารไทย 2) **ศิลปะ (Arts)** แบ่งเป็น 2 หมวด คือ 2.1 ศิลปะการแสดง 2.2 ทักษะศิลป์ 3) **สื่อ (Media)** แบ่งเป็น 4 หมวดคือ 3.1 ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 3.2 การพิมพ์ 3.3 การกระจายเสียง 3.4 ดนตรี 4) **งานสร้างสรรค์และออกแบบ (Functional Creation)** แบ่งเป็น 5 หมวดคือ 4.1 การออกแบบ 4.2 แฟชั่น 4.3 สถาปัตยกรรม 4.4 การโฆษณา 4.5 ซอฟต์แวร์ทั้งนี้จากการทบทวนพบว่ามูลค่าอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีมูลค่าสูง

ในการดำเนินการวิจัยมีการศึกษาเพื่อ **การจัดลำดับประเด็นความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดกรอบการวิจัยที่ควรได้รับการพัฒนาด้วยระบบ ววน.** ในรูปแบบแผนงานประเด็นการวิจัยย่อยสำคัญ ทั้งนี้ **กลุ่มการท่องเที่ยวศักยภาพสูง (Primary Issues)** คือ ประเด็นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพสูงเหมาะสมแก่การพัฒนาการวิจัยเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์ ววน. ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ 3) การท่องเที่ยวไร้คาร์บอน และการวิเคราะห์ด้าน Supply Chain ในการวิจัยของการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ **เพื่อกำหนดการดำเนินการวิจัยข้ามศาสตร์ภายใต้แนวคิด Cross Cutting** เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันและเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และการกำหนดเป้าหมายการวิจัยขั้น **แนวหน้า (Frontier Research)** ที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงและเสริมขีดความสามารถทางการแข่งขันในการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สำคัญเร่งด่วนที่ควรได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Fund: SF) เพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วย PMU ได้นำไปใช้สำหรับกำหนดประเด็นวิจัยและการวางแผนการจัดสรรทุนวิจัยที่เหมาะสมต่อไป รวมถึงแนวทางการพัฒนาเพื่อการจัดสรรทุนผ่านทุนวิจัยพื้นฐาน (Fundamental

Fund: FF) ให้สามารถบรรลุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results : OKRs) ตามเป้าหมาย ววน.

ภาพที่ 5-4 แนวทางการพัฒนาการวิจัยการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

5.4 แผนที่นำทางการวิจัยและการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. 2566-2570 (Research Roadmap)

กลุ่มการวิจัยที่ควรดำเนินการในระยะเร่งด่วน (2566-2567) มีเป้าหมายสำคัญ คือ การฟื้นฟูการท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นและการกำหนดแนวทางการยกระดับพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วยงานวิจัยที่ตอบประเด็นเร่งด่วนหรือโจทย์การวิจัยสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาให้เกิดผลลัพธ์ด้านวนน. ได้แก่

- **การถอดองค์ความรู้** ด้านการบริหารจัดการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ทั้งในมิติการจัดการของภาครัฐ ผลกระทบต่อการมาตรการของรัฐ การจัดการภาคเอกชนและการฟื้นตัวของชุมชน เพื่อจัดทำคู่มือในด้านต่างๆ เช่น

คู่มือด้านมาตรการสุขอนามัย คู่มือการรองรับนักท่องเที่ยวและเปิดเมือง การเข้า-ออกประเทศ การจัดการ Sand box คู่มือการปรับโมเดลธุรกิจ คู่มือมาตรการการให้บริการ

- **การฟื้นฟูและการยกระดับภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** จากปัญหาการปิดกิจการและการถดถอยของภาคธุรกิจ ส่งผลให้ธุรกิจต้องการองค์ความรู้ต่อการฟื้นฟูและการยกระดับแผนธุรกิจใหม่ที่สอดรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้วยเครื่องมือ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวคิด BCG
- **การฟื้นฟูด้านแรงงานและกำลังคนในการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแรงงานและกำลังคนโดยเฉพาะในพื้นที่เมืองหลักที่จะเกิดการไหลบ่าของนักท่องเที่ยวหลังโควิด และการเพิ่มกำลังคนในเชิงพื้นที่และเมืองรองให้เพียงพอกับความต้องการ รวมไปถึงแรงงานกลุ่มเฉพาะด้านในรายอุตสาหกรรมของเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- **การฟื้นฟูและยกระดับมาตรฐาน สินค้าและบริการด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์** เป็นการพัฒนามาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับระดับสากลและการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการเพื่อการสร้างแรงดึงดูดและแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว การพัฒนาแบรนด์สินค้าและบริการ
- **การฟื้นฟูความเชื่อมั่นและการทบทวนแบรนด์ (Rebrand) เชิงพื้นที่เมืองเพื่อดึงกลุ่มนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง** เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาแบรนด์เมือง/พื้นที่ เพื่อให้เกิดการพลิกฟื้นในเชิงพื้นที่และส่งเสริมภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง
- **การยกระดับแพลตฟอร์มทางการท่องเที่ยว** เป็นการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีการวิเคราะห์รูปแบบเชิงพฤติกรรม ความต้องการ เส้นทางท่องเที่ยว เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดและแผนธุรกิจเพื่อสร้าง Platform การท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยว การเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้ประกอบการรายย่อยและลดการรั่วไหลเงินตรา ผ่านการบูรณาการกับ Platform และนโยบายสำคัญของประเทศ เช่น แอปพลิเคชันเป๋าตังค์ เราชนะ เป็นต้น

กลุ่มการวิจัยที่ควรดำเนินการในระยะสั้นและกลาง (2568-2570) มีเป้าหมายสำคัญการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ประกอบด้วยงานวิจัยที่นำไปสู่การสร้างรากฐานการท่องเที่ยวคุณภาพสูง ทั้งด้านนโยบายและเชิงประเด็นที่ค้ำประกันทรัพยากรสำคัญและการเพิ่มขีดความสามารถการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ดังนี้

- **การวิจัยและการพัฒนาเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถเชิงพื้นที่/เมือง การจัดการความเสี่ยง กฎหมาย การส่งเสริมการลงทุน การจัดการ

ผลกระทบทางการท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวและระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว การต่อยอดนวัตกรรมและแพลตฟอร์ม การพัฒนาแบรนด์ และการกลุ่มตลาดคุณภาพ

- **การพัฒนาเมืองต้นแบบ** ได้แก่ การพัฒนาเมืองต้นแบบด้านการท่องเที่ยว การออกแบบเมืองเพื่อการท่องเที่ยว การจัดการผังเมือง การกำหนดกลไกการบริหารจัดการ การจัดการอย่างมีส่วนร่วมและการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- **การพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูงด้านท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ**
การพัฒนา การเพิ่มมูลค่าและประสบการณ์การท่องเที่ยวคุณภาพสูง การพัฒนาเชิงพื้นที่/เมืองศักยภาพด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรมให้กลายเป็นการท่องเที่ยวคุณค่าสูง (High Value Destination) เน้นการส่งเสริมขีดความสามารถการจัดการการท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ การผลักดันตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม

- **การพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ** การขับเคลื่อนนโยบายและแก้ไขข้อจำกัดด้านกฎหมาย/ระเบียบ การเสริมสร้างทักษะแก่ผู้ประกอบการ แรงงานและชุมชน แผนธุรกิจใหม่กลุ่มตลาดเฉพาะ การยกระดับมาตรฐานธุรกิจและการบริการระดับสากล การสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานทรัพยากรด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย ตลาดสุขภาพและความงาม

- **การพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูงด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์** การบริหารจัดการการท่องเที่ยวระดับพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและบริการ รูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว กลไกการขับเคลื่อนสู่ภาคปฏิบัติ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การส่งเสริมกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

กลุ่มการวิจัยในระยะยาว (2571 เป็นต้นไป) เป็นการศึกษาวิจัยที่มีการวางแผนเพื่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวในอนาคต ให้ความสำคัญต่อแนวโน้มและการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีโอกาสเกิดขึ้นสูงและต้องอาศัยการวางแผนงานวิจัยในปัจจุบัน

- **การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการยกระดับการท่องเที่ยว** การจัดทำทะเลสาบข้อมูลโดยการกำหนดภาพชุดข้อมูลที่เกิดจากการบูรณาการหน่วยงานทั้งภาคนโยบายรวมไปถึงหน่วยงานอื่นๆ ที่มีบทบาทสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

- **การกำหนดแผนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งในระดับประเทศและพื้นที่** เป็นการวางแผนรองรับภาคการเดินทางขนส่งระหว่างประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทั้งทางบก ราง น้ำ และอากาศ และการพัฒนาการด้านลงทุนในพื้นที่

- **การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านคาร์บอนต่ำและการท่องเที่ยวคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์** เพื่อยกระดับด้านการจัดการคาร์บอนทางการท่องเที่ยวเพื่อเป็นกลไกสำคัญสนับสนุนเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutral) และเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emission) ภายใต้กรอบอนุสัญญาฯ ที่ประเทศไทยได้กำหนดไว้

- **การพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลสู่การท่องเที่ยวอัจฉริยะ** การยกระดับการท่องเที่ยวด้วยการพัฒนาด้านนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการเข้าถึงข้อมูล การเรียนรู้และการสร้างประสบการณ์ใหม่ด้วยการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์รองรับการเข้าถึงโลกเสมือน การจัดการด้านการเงินและสินทรัพย์ดิจิทัล

ในการดำเนินการจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) ผู้จัดทำได้วิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิเพื่อกำหนดประเด็นการวิจัยเชิงกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยพิจารณาจากกลุ่มที่ศักยภาพสูงที่สุดต่อการพัฒนาประเทศในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยกำหนดเป็นแผนงานประเด็นการวิจัย 5 แผน ได้แก่

กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework)

การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบ เศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ

ภาพที่ 5.5 กรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction Framework) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แผนงานวิจัยที่ 1 แผนงานวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาโครงสร้างเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Ecosystem) เพื่อนำไปสู่การขยายตัวและสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน

แผนงานวิจัยที่ 2 แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม การยกระดับทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าอย่างยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และแนวคิด BCG สอดคล้องกับคุณค่าหลักของพื้นที่

แผนงานวิจัยที่ 3 แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การส่งเสริมขีดความสามารถการแข่งขันด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่เป้าหมายการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ

แผนงานวิจัยที่ 4 แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การกำหนดนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและกลไกการขับเคลื่อนสู่ภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

แผนงานวิจัยที่ 5 แผนการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การต่อยอดทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยสู่ภาคอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ การกำหนดแนวทางและกลไกการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรม โครงสร้างปัจจัยการผลิต โครงสร้างตลาด ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานองค์ความรู้ สินทรัพย์ทางปัญญา เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจและคุณค่าต่อสังคม

ในการจัดทำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์และแผนงานประเด็นการวิจัยนี้เป็นผลมาจากการสังเคราะห์ประเด็นการจัดการความรู้โดยใช้ฐานงานปี 2563 และ 2564 ทั้งนี้ในประเด็นการวิจัยจะต้องอยู่ภายใต้แนวทางสำคัญ การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ การยกระดับสินค้าและบริการ การฟื้นฟูและเชื่อมั่นและเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ การยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมและพื้นที่อย่างสมดุล การยกระดับการบริหารจัดการและการสร้างคุณค่าร่วมอย่างยั่งยืน โดยกองทุนวน. จะต้องทำไปเพื่อใช้วิเคราะห์สำหรับการประกาศการใช้งานด้านวน. ต่อไป ในแต่ละแผนงานวิจัยได้วิเคราะห์เชิงลึกเพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นปัญหาและกรอบการวิจัย ดังนี้

5.5 แผนงานประเด็นการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แผนงานประเด็นการวิจัยที่ 1

แผนงานวิจัยเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยระบบ วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

นิยาม

การวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เป็นการพัฒนาโครงสร้างเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Ecosystem) เพื่อนำไปสู่การขยายตัวและสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืนครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ เทคโนโลยีและนวัตกรรม กำลังคน ระบบโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ ความเสี่ยง กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ พื้นที่เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจยั่งยืน (BCG Model) และแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ทั้งนี้ ต้องอาศัยการบูรณาการการวิจัยที่มีการประยุกต์สหวิทยาการด้านต่างๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิจัย ผู้ใช้ประโยชน์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับแผน ววน.

เป้าหมายการพัฒนา

จาก (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ภายใต้โปรแกรม (P3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย คือ การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพมุ่งเน้นคุณค่าการสร้างสรรคและความยั่งยืนตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับสถานการณ์ความท้าทายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการวิจัย ววน. แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) เป้าหมายระยะ 2566-2567 มุ่งเน้นการฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา และ 2) เป้าหมายระยะ 2568-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายระยะ 2566-2567 (การฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา) : แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ตามเป้าหมายของประเทศ และเป้าหมายการยกระดับกลุ่มประเด็นสำคัญ การท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และกลุ่มอุตสาหกรรมในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มุ่งเน้น 1) การลดช่องว่างด้านกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ 2) การฟื้นฟูและการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันเชิงพื้นที่/เมืองที่มีศักยภาพ 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 4) การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5) การฟื้นฟูผู้ประกอบการและกำลังคน และ 6) การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยว

2. เป้าหมายระยะ 2568-2570 (การพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน) : การวิจัยและพัฒนาเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยกลายเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวคุณภาพสูง และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันการท่องเที่ยวให้กับเมืองรอง/พื้นที่รองในด้านการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และการยกระดับระบบนิเวศอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ในสาขาที่มีศักยภาพสูง

ช่องว่างการพัฒนา

แผนงานวิจัยเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) พบประเด็นช่องว่างการพัฒนาและการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- ชุดข้อมูลเพื่อกำหนดแผนการจัดการความเสี่ยง ภัยคุกคามและภาวะวิกฤตด้านการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดแผนรองรับ
- ข้อจำกัดด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ส่งผลต่อการขออนุญาตการพัฒนา ได้แก่ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการ/การดำเนินธุรกิจบริการสุขภาพ/การนำเข้าและการส่งออก 2) การส่งเสริมการลงทุน มาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการขนาดกลางและการขยายย่อม 3) กฎหมายและมาตรการต่อต้านสิ่งแวดล้อมและ BCG และการบังคับใช้
- นโยบายการคลังและภาษี กองทุนเพื่อการฟื้นฟูสำหรับผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19
- การกำหนดแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการบูรณาการจากยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่/เมือง เช่น แผนการยกระดับเมืองสุขภาพ เมืองสปาทาวน์ เมืองสมุนไพร และเมืองกีฬา เป็นต้น
- แผนการพัฒนาด้านการจัดการพื้นที่ ผังเมืองและการจัดการเมืองท่องเที่ยวเฉพาะตามเป้าหมาย

- แผนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นแนวคิด BCG หรือการส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ รวมไปถึงการยกระดับด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกลุ่มตลาดใหม่สู่เป้าหมายนักท่องเที่ยวคุณภาพ
- แผนการพัฒนาภาพลักษณ์เพื่อการสร้างความเชื่อมั่น การรักษาตลาดนักท่องเที่ยวเดิมและกลุ่มตลาดใหม่สู่เป้าหมายนักท่องเที่ยวคุณภาพ
- การพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถจัดการระบบฐานข้อมูลทั้งระบบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ใช้เพื่อการตัดสินใจและระบบการบริการสำหรับเข้าถึงด้านข้อมูลและกระบวนการรับบริการ
- แผนการพัฒนาธุรกิจและผู้ประกอบการเพื่อการฟื้นฟูและการรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
- แผนการบูรณาการเชิงนโยบายระหว่างการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ

ประเด็นความรู้และการพัฒนา ววน. ที่ต้องการ

แผนงานวิจัยเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ควรให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้าน ววน. ดังนี้

- องค์ความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและกลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และทิศทางนโยบายการคลังเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้าน BCG ที่ประยุกต์ใช้ต่ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รายสาขา การจัดการสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม
- องค์ความรู้ด้านการวางแผนโครงสร้างพื้นฐาน ระบบฐานข้อมูล การจัดการระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและการจัดการพื้นที่/เมืองท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจสมัยใหม่ การจัดการด้านกำลังคน การจัดการด้านอุปสงค์ทางการตลาด และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคตเพื่อการพัฒนาสินค้าบริการ เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว

ขอบเขตประเด็นการวิจัย

แผนงานวิจัยเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ได้กำหนดขอบเขตประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นการวิจัยที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถเชิงพื้นที่/ระดับเมืองเพื่อยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การศึกษาเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 4 แผนการพัฒนาขีดความสามารถด้านกำลังคนและการพัฒนาโมเดลทางธุรกิจอย่างยั่งยืนในการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 6 การจัดการความเสี่ยง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและสิ่งจูงใจต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นการวิจัยที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถเชิงพื้นที่/ระดับเมืองเพื่อยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันทางการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การพัฒนาพื้นที่/เมืองภายใต้นโยบายของรัฐ ได้แก่ เขตพัฒนาการท่องเที่ยว เมืองหลักและการกระจายสู่เมืองรอง เมืองสร้างสรรค์ และเมืองต้นแบบเฉพาะด้าน การยกระดับตำแหน่งเมืองและแบรนด์เมือง การส่งเสริมขีดความสามารถและความพร้อมเพื่อนำไปสู่การรับรองจากหน่วยงานทั้งภายในประเทศและหน่วยงานระดับนานาชาติ การยกระดับคุณค่าอัตลักษณ์พื้นที่/เมือง กลไกการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาทุนวัฒนธรรมและทุนมนุษย์ การออกแบบเมืองและการพัฒนากายภาพพื้นที่/เมือง และระบบการบริหารจัดการ เพื่อให้ได้องค์ความรู้และเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและบูรณาการร่วมกันทุกฝ่าย โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. แผนการพัฒนาเชิงรุกต่อเป้าหมายการพัฒนาเชิงพื้นที่ในมิติการท่องเที่ยว แสดงถึงจุดหมายและแนวทางการพัฒนาในแต่ละช่วงระยะเวลา ให้มีความสามารถสนองตอบต่อวัตถุประสงค์สอดคล้องกับภารกิจเชิงพื้นที่ และการพัฒนาด้านภาพลักษณ์เมืองหรือแบรนด์เมืองเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. การศึกษาการจัดการพื้นที่เป้าหมายทางการท่องเที่ยว (Tourism Strategic Area) การจัดการผังเมืองและพื้นที่ (City Planning and Zoning) เพื่อการท่องเที่ยวสู่การเป็นเมือง

ท่องเที่ยวคุณภาพสูง ที่แสดงถึงเป้าหมายการพัฒนาแต่ละระยะ องค์ประกอบเชิงโครงสร้างของพื้นที่ และการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

3. การยกระดับสู่การรับรองของพื้นที่หรือเมือง (Certified Area) และนโยบายการรับรองมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว จากการพัฒนาพื้นที่/เมืองโดยมีเป้าหมายการรับรองมาตรฐาน เช่น การขึ้นทะเบียนมรดกโลกและการขึ้นทะเบียนเมืองสร้างสรรค์ รวมไปถึงการประกาศการรับรองพื้นที่/เมืองและมาตรฐานต่างๆ ทั้งนี้ควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการศึกษาและการขับเคลื่อน สามารถสร้างชื่อเสียง ภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นต่อการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน
4. แผนระดับอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ การผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยอำนาจอ่อน (Soft Power) โดยใช้ฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของพื้นที่/เมือง เป็นยกระดับทรัพยากรของพื้นที่/เมืองผ่านกระบวนการเสริมสร้างมูลค่าและยกระดับเศรษฐกิจสู่การขยายตัวของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ตามขอบเขตความคิดสร้างสรรค์ของไทย (15 สาขา)

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การศึกษาเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว มุ่งเน้นประเด็นหลักการพัฒนา 1) มาตรการความปลอดภัยทางน้ำ ทางถนน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมาตรการการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในสถานการณ์วิกฤติ ระบบการเตือนภัยและการจัดการในภาวะวิกฤติ 2) ความปลอดภัยด้านสาธารณสุขสำหรับการท่องเที่ยวและเวชศาสตร์การท่องเที่ยว นอกจากนี้ ด้านระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มุ่งเน้นประสิทธิภาพการขนส่ง การกระจายตัวและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหลักและรอง ประกอบด้วย 1) โครงสร้างการขนส่งระบบราง การเชื่อมต่อคมนาคมจากต่างประเทศและโครงข่ายรถไฟความเร็วสูงของไทย ส่งผลให้แนวโน้มการกระจายตัวการท่องเที่ยวสูงขึ้น 2) โครงสร้างการขนส่งทางน้ำ ครอบคลุมการขนส่งทางทะเลที่ส่งเสริมให้เกิดมาตรฐาน ความปลอดภัยและขยายการรองรับ ได้แก่ การพัฒนาท่าเรือหลักเพื่อรับเรือสำราญ (Homeport) ท่าเรือแวะพัก (Port of Call) ท่าเรือสำหรับการท่องเที่ยวทางคลอง 3) โครงสร้างการขนส่งทางบก ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงต่อกับระบบการขนส่งอื่นๆ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการยกระดับผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย 4) โครงสร้างการขนส่งทางอากาศ การรองรับและการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. **การยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว** แนวทางการกำหนดกลไกการบังคับใช้ มาตรการความปลอดภัยทางน้ำ ทางถนน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มาตรการการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในสถานการณ์วิกฤติ ระบบการเตือนภัยและการจัดการในภาวะวิกฤติ และแผนการส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของประเทศ
2. **การยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยด้านสาธารณสุขการท่องเที่ยว** การพัฒนาระบบการจัดการ และเฝ้าระวังภัยคุกคามจากการแพร่ระบาดโรค การพัฒนาด้านเวชศาสตร์การท่องเที่ยว การพัฒนา คู่มือการจัดการด้านสาธารณสุขด้านการท่องเที่ยว
3. **การยกระดับความเชื่อมโยงของโครงสร้างการขนส่งการท่องเที่ยว** เป็นการศึกษาและพัฒนาเพื่อเพิ่มศูนย์กลางการขนส่งและการเดินทางโดยพื้นที่หลักทางการท่องเที่ยว (Hub) ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถของท่าอากาศยาน ท่าเรือ พื้นที่/เมืองหลักเพื่อเพิ่มอัตราการเข้าถึงพื้นที่และส่งเสริมให้เกิดกระจายตัว รวมไปถึงเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งและการเดินทางให้นักท่องเที่ยว ครอบคลุมการเข้า-ออกเมือง การกระจายตัวทางการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก และการเชื่อมโยงระหว่างประเทศและในประเทศ
4. **การยกระดับระบบการขนส่งและการเดินทางท่องเที่ยวอัจฉริยะ (SMART Tourism Logistic)** มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการบริการแบบไร้รอยต่อโดยการเชื่อมด้วยระบบนวัตกรรมและดิจิทัล เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชน ระบบฐานข้อมูลการเดินทางและการท่องเที่ยว ระบบขนส่งมวลชนอัจฉริยะ

ประเด็นการวิจัยที่ 3 แผนการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การยกระดับโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สำคัญ คือ ระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการตลาด การสร้างมูลค่าสินค้าและบริการด้วยนวัตกรรม การยกระดับแพลตฟอร์มเพื่อบูรณาการข้อมูลที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคและศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การท่องเที่ยว โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. **การพัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อการวางแผนและตัดสินใจ (Thailand Tourism Big Data)** การจัดการด้านฐานข้อมูลทางการท่องเที่ยวจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งส่วนของอุปทาน (Supply) และอุปสงค์ (Demand) เพื่อเป็นฐานข้อมูลหลักทางการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อใช้ในการวางแผนด้านนโยบายและการดำเนินธุรกิจ

2. **การยกระดับเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Economy) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** เป็นการปรับกระบวนการทัศน์ของผู้ประกอบการและผู้ให้บริการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบควบคุมการบริการ (Service System) การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) ผ่านกิจกรรมการซื้อขาย-การชำระเงิน การใช้สื่อเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างการท่องเที่ยวและบริการที่มีมูลค่าสูง และเสริมสร้างทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)
3. **การยกระดับสังคมไร้เงินสดและยกระดับการชำระเงินระหว่างประเทศ (Cashless Society and Cross Border Payment) เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว** เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและเติมเต็มโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินระหว่างประเทศให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งระบบ เป็นนวัตกรรมทางการเงินที่ในการชำระค่าสินค้าและบริการ ช่วยอำนวยความสะดวก สร้างประสบการณ์ที่ดีและช่วยลดต้นทุนทางการเงินระหว่างประเทศ

ประเด็นการวิจัยที่ 4 แผนการพัฒนาขีดความสามารถด้านกำลังคนและการพัฒนาโมเดลทางธุรกิจอย่างยั่งยืนในการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น พบว่า โครงสร้างตลาดมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถด้านแรงงาน ครอบคลุม 1) กลุ่มแรงงานในอุตสาหกรรม ได้แก่ ผู้ประกอบการ กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SME) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ให้บริการ ชุมชน 2) กลุ่มภาคการศึกษา ได้แก่ ระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และ 3) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป้าหมายหลักของการพัฒนา คือ การฟื้นฟูและยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการ องค์กรความรู้ ทักษะ รวมไปถึงชุมชนให้สอดคล้องกับแนวโน้มอนาคต และสร้างกลุ่มแรงงานรายได้สูง (การผลิตกำลังคน การเพิ่มขีดความสามารถ) โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. **การฟื้นฟูผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) และสร้างองค์ความรู้ด้านแผนธุรกิจที่มุ่งเน้นขีดความสามารถทางการแข่งขันทางธุรกิจและความยั่งยืน (Business Model)** การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการฟื้นฟูผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก การพัฒนาโมเดลทางธุรกิจใหม่ที่มุ่งเน้นคุณภาพ ประสบการณ์ การประยุกต์ใช้แนวคิด BCG เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านกลไกทางธุรกิจ เช่น การศึกษากฎหมาย สิ่งจูงใจและสิทธิประโยชน์ให้เกิดการปรับเปลี่ยนอย่างเป็นรูปธรรม

2. นโยบายการบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างสถาบันการศึกษาและการทำงาน ร่วมกันกับท้องถิ่น/ชุมชน เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาผ่านระบบ ววน. ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในรูปแบบหุ้นส่วน (Partner) รูปแบบต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงซึ่งดำเนินการร่วมกับชุมชน ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา กับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการวิจัยและการพัฒนา เป็นต้น ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสังคม
3. การผลักดันแรงงานด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสู่กลุ่มแรงงานรายได้สูง เป็นการส่งเสริมให้มีกลุ่มแรงงานประเภทต่างๆ ที่ถูกกฎหมาย การประเมินความต้องการด้านแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการทดแทนแรงงานจากต่างชาติ ได้รับใบอนุญาตตามกลุ่มอาชีพ การได้รับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพจากหน่วยงานต่างที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมไปถึงขีดความสามารถของแรงงานทั้งทางด้าน Hard Skill และ Soft Skill ในศตวรรษที่ 21 การยกระดับขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และองค์ความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประเด็นการวิจัยที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว ปัญหามลพิษและขยะ การสร้างมาตรการเพื่อรองรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แผนการจัดการท่องเที่ยวเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงอากาศ ปัญหาฝุ่นควัน PM 2.5 การส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำและการมุ่งสู่การท่องเที่ยวคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ และการจัดการการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การจัดการด้านมลภาวะและการจัดการขยะทางการท่องเที่ยว การเพิ่มปริมาณฝุ่น PM 2.5 และปริมาณขยะประเภทต่างๆ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ควรมีแผนการศึกษาเชิงลึกต่อการจัดการมลภาวะและขยะในพื้นที่ที่อยู่ในสภาวะวิกฤติ/พื้นที่เปราะบางหรือได้รับผลกระทบเชิงลบระดับสูง เช่น พื้นที่ชุมชนพิเศษหมู่บ้านไร้แผ่นดิน พื้นที่เกาะ พื้นที่ชุมชนประมงชายฝั่ง พื้นที่ทะเล และการศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิด BCG ต่อการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อลดปัญหามลพิษและขยะ
2. การจัดการผลกระทบและต้นทุนทางการท่องเที่ยวและผลักดันการบังคับใช้เรื่องการจัดการขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity Management) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ

ผลกระทบและต้นทุนของการท่องเที่ยวทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวบนฐานของการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่เพื่อกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมต่อพื้นที่และสิ่งแวดล้อม และการศึกษากลไกที่นำไปสู่การบังคับใช้ในพื้นที่หลักทางการท่องเที่ยว

3. การศึกษากฎหมายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งในมิติการบังคับควบคุม และการหนุนเสริมด้านสิ่งจูงใจและสิทธิประโยชน์จากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีมาตรฐานและสร้างผลกระทบเชิงบวกให้เกิดขึ้น
4. นโยบายการสร้างเครือข่ายชุมชน การดูแลและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสนับสนุนให้เกิดการผลักดันด้านเครือข่ายร่วมกันทั้งภาคนโยบายและพื้นที่เพื่อให้เกิดการมีส่วนต่อการจัดการพื้นที่
5. การพัฒนาพลังงานทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อการประกอบการและกิจกรรมการท่องเที่ยว การบูรณาการการจัดการพลังงานทางเลือกเพื่อให้เกิดการนำไปใช้ในการท่องเที่ยว

ประเด็นการวิจัยที่ 6 การจัดการความเสี่ยง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและสิ่งจูงใจต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เป็นการศึกษาเพื่อลดข้อจำกัดด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและสิ่งจูงใจต่อการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการจัดการประเด็นด้านความเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดภาวะวิกฤติและผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีประเด็นการศึกษา 5 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. การจัดการความเสี่ยงและภาวะวิกฤตด้านการท่องเที่ยว การศึกษาการถอดบทเรียนจากภัยคุกคาม ภาวะวิกฤตจากสถานการณ์โควิดและสถานการณ์อื่นๆ เพื่อกำหนดเป็นมาตรการและคู่มือการบริหารจัดการภาวะวิกฤต การจัดการสุขอนามัยเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาสังคม
2. กฎหมายที่ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งกฎหมายที่เป็นอุปสรรค ช่องว่างทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจแบ่งปัน (Social Enterprise) กฎหมายที่พิกแรม
3. การส่งเสริมการลงทุนทางการท่องเที่ยวและการส่งเสริมสิ่งจูงใจต่อผู้ประกอบการ เพื่อกำหนดแนวทางส่งเสริมให้เกิดการลงทุนขนาดใหญ่ และการขยายการลงทุนของผู้ประกอบการ การสร้างห่วงโซ่อุปทานคุณภาพสูง

4. **การจัดการกองทุนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว** จากความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จากสถานการณ์โควิด-19 สะท้อนให้เห็นว่าความเสี่ยงและภัยคุกคามต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆ ทั้งนี้การจัดการกองทุนที่สามารถครอบคลุมปัจจัยความเสี่ยงในด้านต่างๆ จะช่วยลดความเสี่ยงและสร้างเสถียรภาพต่อภาพรวมของประเทศได้
5. **มาตรการทางการคลังและการส่งเสริมการท่องเที่ยว** เป็นนโยบายการกระตุ้นการท่องเที่ยวและสนับสนุนผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศ และกระจายความสมดุลเชิงพื้นที่โดยเฉพาะเมืองรองและช่วงเวลาการท่องเที่ยว

5.6 แผนงานประเด็นการวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม

แผนงานประเด็นการวิจัยที่ 2

การท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม

นิยาม

การยกระดับทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการเพิ่มมูลค่าอย่างยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และแนวคิด BCG สอดคล้องกับคุณค่าหลักของพื้นที่ มุ่งเน้น การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เมืองสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม (โบราณสถาน วัดและสถานที่ทางประวัติศาสตร์) การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเมืองเก่า สินค้าชุมชนเชิงสร้างสรรค์ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตในพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างแรงดึงดูดทางการท่องเที่ยวและการกระจายตัวจากพื้นที่ท่องเที่ยวหลักสู่พื้นที่เมืองรองและพื้นที่ท่องเที่ยวรอง การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เพิ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพและการมาเยือนซ้ำ การเพิ่มจำนวนวันพักและมูลค่าทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ส่งเสริมองค์ความรู้ความเข้าใจต่อผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนา

จาก (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ภายใต้โปรแกรม (P3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย คือ การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพมุ่งเน้นคุณค่าการสร้างสรรค์และความยั่งยืนตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับสถานการณ์ความท้าทายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนการวิจัย ววน. แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) เป้าหมายระยะ 2566-2567 มุ่งเน้นการฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา และ 2) เป้าหมายระยะ 2568-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายระยะ 2566-2567 (การฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา) : การยกระดับทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรม การฟื้นฟูความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว การทบทวนแบรนด์/พื้นที่เมืองเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริหารความเสี่ยงและผลกระทบจากการท่องเที่ยว การเพิ่มขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการเชิงพื้นที่และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาการขาดแคลนกำลังคนหลังสถานการณ์โควิด 19 การระดับทักษะแรงงาน การยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล การเพิ่มมูลค่าด้วยการออกแบบสินค้าและบริการด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการยกระดับสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูง
2. เป้าหมายระยะ 2568-2570 (การพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน) : ยกระดับมูลค่าและคุณค่าทางการท่องเที่ยว การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ เมืองและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวสู่เศรษฐกิจฐานรากในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองและการสร้างแบรนด์เมืองด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม ผลักดันให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Soft Power)

ช่องว่างการพัฒนา

แผนงานการวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม พบประเด็นช่องว่างการพัฒนาและการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ การท่องเที่ยวในพื้นที่ทางวัฒนธรรม โบราณสถาน เมืองเก่า เป็นต้น
- การกำหนดตำแหน่งทางท่องเที่ยวที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการสร้างแบรนด์และการสื่อสารการตลาดที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- การพัฒนาสินค้าและบริการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมบริการสมัยใหม่ ที่สามารถเพิ่มโอกาสการรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการซื้อขายบริการท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร ผู้ประกอบการ ชุมชนท่องเที่ยวและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และทักษะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

- การลดช่องว่างด้านระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานที่เชิงพื้นที่ที่ควบคุมทรัพยากรและเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยว
- การวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity Management) รวมถึงกลไกการบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม
- การใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรมในการจัดการดูแลรักษาฐานทรัพยากรท่องเที่ยว
- รูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัล/นวัตกรรมเพื่อการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า การสื่อสารถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากร
- ข้อมูลความต้องการนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มุ่งเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourist) ประกอบด้วย กลุ่มนักท่องเที่ยวในอนาคตที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจหรือกลุ่ม MICE นักท่องเที่ยวกลุ่ม High End และกลุ่มนักท่องเที่ยวในอนาคต กลุ่มนักท่องเที่ยว Gen Z กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย กลุ่มนักท่องเที่ยว Remote Working
- การพัฒนาต้นแบบความสำเร็จทางการท่องเที่ยว หรือต้นแบบเมืองท่องเที่ยวในมิติต่างๆ เพื่อการถอดบทเรียนและการขยายผล
- แนวทางการใช้ประโยชน์จากการได้รับการรับรองมาตรฐานต่างๆ เพื่อการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมภาพลักษณ์

ประเด็นความรู้และการพัฒนา ววน. ที่ต้องการ

แผนงานการวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม ควรให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้าน ววน. ดังนี้

- องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี/นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถด้านสินค้า บริการและการบริหารจัดการ
- องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ แผนธุรกิจที่นำไปสู่การแข่งขันได้และสร้างความยั่งยืน พฤติกรรมการท่องเที่ยว การสร้างแบรนด์และการสื่อสารทางการตลาด กระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และการตลาดสมัยใหม่
- องค์ความรู้ด้านนิเวศวิทยา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

- องค์ความรู้ด้านผังเมือง การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว การออกแบบเชิงสถาปัตยกรรมเพื่อการท่องเที่ยว
- องค์ความรู้ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การสร้างความร่วมมือและกลไกการใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าสูงสุด

ขอบเขตประเด็นการศึกษา

แผนงานการวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมได้กำหนดขอบเขตประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นการวิจัยที่ 1: การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และพื้นที่/เมืองศักยภาพด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรม

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การฟื้นฟู การอนุรักษ์ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ประเด็นการวิจัยที่ 3 การผลักดันตลาดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบและการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นการวิจัยที่ 1: การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และพื้นที่/เมืองศักยภาพด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรม

การนำเอา 1) ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและความหลากหลายทางชีวภาพทั้งจากทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการเพิ่มมูลค่าและประสบการณ์การท่องเที่ยวคุณภาพสูง และ 2) การพัฒนาเชิงพื้นที่/เมืองศักยภาพด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรมให้กลายเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคุณค่าสูง (High Value Destination) 3) การเพิ่มขีดความสามารถจัดการการท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ที่โดดเด่นสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงพื้นที่ ได้แก่ เมืองสร้างสรรค์ (Creative City) พื้นที่/เมืองมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม (UNESCO) พื้นที่ทางวัฒนธรรมและเมืองเก่า พื้นที่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางทะเล ป่าและพื้นที่อนุรักษ์ โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การศึกษาขีดความสามารถ ศักยภาพและปัญหาเชิงพื้นที่ของพื้นที่/เมืองและกำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่เป้าหมายการยกระดับสู่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคุณค่าสูง

- การพัฒนาพื้นที่/เมืองในพื้นที่เป้าหมายของแผนการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ กลไกและแนวทางการหนุนเสริมเพื่อการรับรองมาตรฐานเมืองสร้างสรรค์ตามหลักองค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network) และกลุ่มเมืองมรดกโลกที่เหมาะสมตามบริบท
- การศึกษาเชิงเปรียบเทียบและการถอดบทเรียนพื้นที่/เมืองต้นแบบด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมชั้นนำของโลกเพื่อกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่/เมืองต้นเป้าหมาย
- การจัดทำแพลตฟอร์ม Big Data เพื่อรวบรวมศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม
- การพัฒนาต้นแบบด้านการบริหารจัดการ (Destination Management Organization: DMO) ด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม และการสร้างต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- การพัฒนากำลังคน ทักษะที่จำเป็น (Soft Skill/Hard Skill) ด้านการท่องเที่ยวทั้งผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในด้านองค์ความรู้ การออกแบบกิจกรรม การสื่อความหมาย รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. การพัฒนาด้านแผนธุรกิจ (New Business Model) เพื่อการสร้างขีดความสามารถแข่งขันด้านการบริการ เทคโนโลยีและนวัตกรรมและความคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อรองรับการเติบโตของเมืองท่องเที่ยว

- การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ในการพัฒนาโมเดลธุรกิจ สินค้าและบริการเพื่อการเพิ่มมูลค่าโดยใช้ฐานคิดเทคโนโลยีและนวัตกรรมและความคิดเชิงสร้างสรรค์
- การยกระดับชุมชนท่องเที่ยว การสร้างต้นแบบโมเดลวิสาหกิจเพื่อสังคม (SE) ด้านการท่องเที่ยวและแผนการต่อยอดการพัฒนา
- การพัฒนาสินค้าและบริการท้องถิ่นบนฐานของอัตลักษณ์และสร้างมูลค่าเพิ่มจากเรื่องราวและการออกแบบเชิงสร้างสรรค์และต่อยอดด้านแบรนด์สินค้าและแบรนด์ของพื้นที่ เช่น ย่าน/เมืองท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยว สินค้าชุมชน เป็นต้น

3. การบูรณาการและการยกระดับมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมกับฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวสาขาอื่นๆ เพื่อต่อยอดการสร้างนวัตกรรมสินค้าและบริการใหม่ทางการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (New Innovation Product)

- การยกระดับทุนทางวัฒนธรรมด้านวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตสู่การขยายตัวด้านงานเทศกาลและงานมหกรรมระดับพื้นที่/ภูมิภาค และระดับนานาชาติ
- การยกระดับมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสาขาอื่นๆ เช่น การบูรณาการระหว่างมรดกทางธรรมชาติและอุตสาหกรรมไมซ์ การบูรณาการระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวอาสาสมัคร เป็นต้น
- การใช้เครื่องมือทางการตลาดในการออกแบบกิจกรรมและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การฟื้นฟู การอนุรักษ์ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

การศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Tourism Sustainable Development) และแนวคิด BCG ทั้งในการฟื้นฟูฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การศึกษาคุณค่าอัตลักษณ์ แนวทางการจัดการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการคงไว้ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และการใช้ประโยชน์จากทางการท่องเที่ยว โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การศึกษาเพื่อจัดทำต้นแบบพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมมุ่งเน้นการวางแผนการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์และการส่งเสริมการอนุรักษ์

- การศึกษาเชิงเปรียบเทียบการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีปัญหาด้าน Overtourism ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม
- การศึกษาวิจัยเพื่อจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่เปราะบางพื้นที่การท่องเที่ยวทางทะเล พื้นที่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พื้นที่ประกาศมรดกโลก
- การออกแบบสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการในพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดความยั่งยืน

- การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว และยกระดับมาตรฐานการจัดการพื้นที่/เมือง/แหล่งท่องเที่ยว
- การศึกษาแนวทางการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าอัตลักษณ์สำคัญ (Unique and Identity) วัด โบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวเที่ยวธรรมชาติสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูงระดับสากล (World Class Destination)
- การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
- การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) และกลไกการบังคับใช้ที่สามารถสร้างยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง
- กฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

2. การจัดทำแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบด้วยแนวคิด BCG

- การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ ตามแนวคิด BCG ได้แก่ ต้นแบบพื้นที่การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ต้นแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้นแบบการท่องเที่ยวสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ ต้นแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม (โบราณสถาน วัดและสถานที่ทางประวัติศาสตร์) ต้นแบบการท่องเที่ยวชุมชน ต้นแบบการท่องเที่ยวเมืองเก่าชีวิตในพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพและกำหนดแนวทางการขยายผลต่อไป
- การประยุกต์ใช้แนวคิด BCG ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ/การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม
- การศึกษาปัจจัยและกลไกสนับสนุนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อการดำเนินการพัฒนา BCG และนำไปสู่การปฏิบัติจริง
- การพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจยั่งยืน BCG ด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ
- การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี BCG เพื่อนำมาสนับสนุนการบริหารจัดการท่องเที่ยว

ประเด็นวิจัยที่ 3 การผลักดันตลาดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบและการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

การส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ การออกแบบกลยุทธ์การตลาดและใช้แนวคิดเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลักดันตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพด้านมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม

ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างการรับรู้ กระตุ้นการตัดสินใจท่องเที่ยว เพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายและมูลค่าทางเศรษฐกิจ เน้นการกระจายตัวทางการท่องเที่ยวในเมืองรองและพื้นที่การท่องเที่ยวรอง โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism Market) ด้านการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม

- แผนการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวและการส่งเสริมให้เกิดกลไกด้าน Soft Power ในระดับสากลต่อภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคุณภาพสูงด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมของโลก พื้นที่ที่ได้รับรองเมืองสร้างสรรค์ เมืองมรดกโลก เมืองไมซ์ เมืองเก่า
- การทบทวนแบรนด์ (Rebrand) พื้นที่/เมืองท่องเที่ยว ปรับกลยุทธ์ด้านการสร้างแบรนด์และภาพลักษณ์ (Branding and Brand Image) ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพสูงของประเทศ
- การศึกษาตลาดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (ในประเทศและต่างประเทศ) ประกอบด้วย 1) กลุ่มตลาดต่างประเทศที่มีกำลังซื้อสูง (Premium) 2) กลุ่มตลาดการท่องเที่ยวระดับกลางถึงบน (Premium Mass) กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
- การออกแบบกิจกรรมและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำแนกตามกลุ่มตลาด (Market Segment)
- กลยุทธ์การแข่งขันทางการตลาดและการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ (Inbound Market) การศึกษาเชิงเปรียบเทียบการแข่งขันกลุ่มประเทศเอเชีย ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ อินเดีย เป็นต้น
- กลยุทธ์การแข่งขันทางการตลาดและการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Market) ในพื้นที่เมืองรองและพื้นที่การท่องเที่ยวรอง

2. การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

- การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวด้านสื่อออนไลน์ (Social Media) เส้นทางการบริการลูกค้า (Customer Journey) และความต้องการต่อการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหาร
- การสร้างการตลาดเชิงเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม (Marketing Content) ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการขยายกลุ่มตลาดท่องเที่ยวด้วยตนเอง (FIT) ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

- กลไกการสร้างผู้ทรงอิทธิพลทางการตลาดทางการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่และชุมชนทางการท่องเที่ยว (Local Influencer)
- การยกระดับและการเชื่อมโยงแพลตฟอร์มการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ขอบเขตการวิจัยเชิงพื้นที่การท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยบรรลุเป้าหมายด้านตัวชี้วัด ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบตามที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายการวิจัยหลัก โดยแบ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายมรดกทางธรรมชาติและพื้นที่เป้าหมายมรดกทางวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

พื้นที่เป้าหมายมรดกทางธรรมชาติ ประกอบด้วย 4 พื้นที่เป้าหมายหลัก ได้แก่

- **พื้นที่เป้าหมายที่ 1** ความโดดเด่นด้านพื้นที่มรดกทางธรรมชาติ การจัดการและการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวจากพื้นที่มรดกโลกและพื้นที่อนุรักษ์ เช่น **กลุ่มป่าแก่งกระจาน**ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี กาญจนบุรี และ**เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร** เป็นแหล่งมรดกโลกร่วมกับ**เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง** ภายใต้ชื่อ**เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง** ครอบคลุม 6 อำเภอ ของ 3 จังหวัด เช่น อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 2** ความโดดเด่นด้านพื้นที่มรดกทางธรรมชาติ การจัดการและการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวจากพื้นที่มรดกโลกและพื้นที่อนุรักษ์ เช่น **อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เขตมรดกโลกดงพญาเย็น-เขาใหญ่** และพื้นที่บางส่วนของอุทยานแห่งชาติปางสีดา รวมอยู่ด้วย เช่น นครราชสีมา ปราจีนบุรี จันทบุรีและตราด เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 3** ความโดดเด่นด้านพื้นที่ทางธรรมชาติ พื้นที่อนุรักษ์ ทะเลและเกาะที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับจุดหมายปลายทางคุณค่าสูง การเสริมสร้างการรับรู้และภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว เช่น ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ตและกระบี่ เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 4** ความโดดเด่นด้านพื้นที่ทางธรรมชาติ และพื้นที่อนุรักษ์ มุ่งเน้น การจัดการและการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน พะเยาและแพร่ เป็นต้น

พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 พื้นที่เป้าหมายหลัก ได้แก่

- **พื้นที่เป้าหมายที่ 1** พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม มีความโดดเด่นด้านมรดกทางวัฒนธรรมโลก โบราณสถาน สถานที่เชิงประวัติศาสตร์ และเมืองเก่า เช่น สุโขทัย กำแพงเพชร และพิษณุโลก เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 2** พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมและพื้นที่อารยธรรมร่วมอุทง-อยุธยา-ละโว้ มีความโดดเด่นด้านมรดกทางวัฒนธรรมโลก โบราณสถานและสถานที่เชิงประวัติศาสตร์ เช่น อยุธยา สุพรรณบุรี และเพชรบุรี เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 3** พื้นที่ทางวัฒนธรรมล้านนา มีความโดดเด่นด้านชาติพันธุ์ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศิลปะ เช่น เชียงราย เชียงใหม่ แพร่ ลำพูน ลำปาง น่าน และแม่ฮ่องสอน เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 4** พื้นที่ทางวัฒนธรรมริมโขงและประวัติศาสตร์ มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตจากความหลากหลายของเชื้อชาติและวัฒนธรรมร่วม การเชื่อมโยงและการท่องเที่ยวข้ามแดนและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เมืองเก่า และศาสนสถาน เช่น เลย หนองคาย นครพนม และอุดรธานี เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 5** พื้นที่พหุวัฒนธรรม มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตจากความหลากหลายของเชื้อชาติและวัฒนธรรมร่วม คุณค่าเมืองเก่า เช่น ภูเก็ต สงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

5.7 แผนงานประเด็นการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

แผนงานประเด็นการวิจัยที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health-based Tourism)

นิยาม

การส่งเสริมขีดความสามารถการแข่งขันด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่เป้าหมายการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ มุ่งเน้น การขับเคลื่อนนโยบายและแก้ไขข้อจำกัดด้านกฎหมาย/ระเบียบข้อบังคับ การเสริมสร้างทักษะแก่ผู้ประกอบการ แรงงานและชุมชน การสร้างแผนธุรกิจใหม่กลุ่มตลาดเฉพาะ การยกระดับมาตรฐานธุรกิจและการบริการระดับสากล การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากฐานทรัพยากรเป้าหมาย ได้แก่ น้ำพุร้อน แหล่งน้ำแร่ ป่าและอุทยานแห่งชาติ แพทย์แผนไทย สปา การนวดไทย สมุนไพรและพืชเศรษฐกิจ อาหาร มวย กีฬาและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างรับผิดชอบ ตลาดที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ กลุ่มรักสุขภาพและความงาม กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและผู้ติดตาม ตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อการฟื้นฟู กลุ่มกีฬาเพื่อสุขภาพ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

เป้าหมายการพัฒนา

จาก (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ภายใต้โปรแกรม (P3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย คือ การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพมุ่งเน้นคุณค่าการสร้างสรรค์และความยั่งยืนตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับสถานการณ์ความท้าทายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการวิจัย ววน. แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) เป้าหมายระยะ 2566-2567 มุ่งเน้นการฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา และ 2) เป้าหมายระยะ 2568-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายระยะ 2566-2567 (การฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา) : การศึกษากฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการด้านธุรกิจบริการเพื่อ

สุขภาพ แนวทางการฟื้นฟูธุรกิจบริการเชิงสุขภาพ การยกระดับมาตรฐานแรงงานและใบอนุญาต การยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย สุขอนามัยและการบริการระดับสากล การเพิ่มมูลค่าและยกระดับคุณภาพสินค้าและบริการจากฐานทรัพยากรเป้าหมายด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การกำหนดตำแหน่งภาพลักษณ์เมืองเพื่อการพัฒนาแบรนด์เมืองด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2. เป้าหมายระยะ 2568-2570 (การพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน) : แนวทางการแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันให้กับธุรกิจ ผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนและชุมชน การพัฒนาแบรนด์แหล่งท่องเที่ยว/สินค้าและบริการกลุ่มทรัพยากรเป้าหมาย การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับการท่องเที่ยว/ฐานทรัพยากรอื่นๆ แผนการตลาดเชิงรุกต่อการสนับสนุนภาพลักษณ์แบรนด์ประเทศไทยในฐานะการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ

เป้าหมายการพัฒนา

การวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health-based Tourism) พบประเด็นช่องว่างการพัฒนาและการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- การถดถอยของธุรกิจและภาคการบริการด้านสุขภาพจากสถานการณ์โควิด 19
- ข้อจำกัดด้านกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเพื่อการฟื้นฟูธุรกิจและยกระดับมาตรฐานแรงงาน
- ตำแหน่งภาพลักษณ์ (Brand Image) เพื่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยในระดับพื้นที่ และการกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อการเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในระดับอาเซียนและเอเชีย
- ขาดเป้าหมายการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยการใช้ฐานทรัพยากรที่มี เช่น พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีศักยภาพด้านอาหารและสมุนไพรสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- การพัฒนาให้มีระบบติดตาม/ประเมินการบริหารจัดการร่วมกับท้องถิ่น
- กลไกการเชื่อมโยงและการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่อุตสาหกรรมบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พื้นที่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนหรือพื้นที่ศักยภาพอื่นๆ
- ขาดพื้นที่ที่เป็นต้นแบบทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งธรรมชาติที่สามารถถอดบทเรียนและนำไปสู่การขยายผล
- การยกระดับโครงสร้างอื่นๆ เจริญระบบร่วมด้วย เช่น การเดินทาง สัญญาณอินเทอร์เน็ต ระบบการเงินและแนวโน้มที่ก้าวเข้าสู่สังคมนวัตกรรม

- การศึกษาการสร้างมูลค่าและโอกาสจากความหลากหลายทางชีวภาพช่วยสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ตอบสนองตลาดการท่องเที่ยว และการบูรณาการศาสตร์ด้านอื่นๆ รวมถึงการยกระดับกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงระบบ เช่น สิ่งแวดล้อม สังคม สมุนไพร อาหารและการเรียนรู้อาหารไทย การออกกำลังกาย โยคะและการพัฒนาจิตใจด้วยสมาธิ เป็นต้น
- การยกระดับมาตรฐานและกระบวนการผลักดันมาตรฐานที่เกี่ยวข้องให้เป็นที่ยอมรับระดับสากล (World Class)
- การกำหนดแผนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Business Model) แบบใหม่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของตลาด
- การศึกษาวิจัยการตลาดการท่องเที่ยวที่มุ่งค้นหาข้อมูลเชิงลึก (Insight) ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดเก่าและนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดใหม่ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มในระยะสั้นและระยะยาว
- การศึกษาเชิงลึกต่อกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูงกลุ่มตลาดใหม่ที่สอดคล้องกับนโยบายการสนับสนุนของภาครัฐโดยเฉพาะตลาดต่างประเทศที่มีกำลังซื้อสูง เช่น กลุ่มผู้สูงวัย กลุ่มมุสลิม เป็นต้น
- การศึกษาเชิงลึกต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มอนาคตที่มีอัตราการเติบโตสูง เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่ม Generation Y นักท่องเที่ยวกลุ่ม Elite CLMV (กลุ่มตลาดเดิม) นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว (Family) ที่มุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพ ในขณะเดียวกันคณะผู้ร่วมเดินทางก็มีส่วนร่วมใช้บริการเพื่อการพักผ่อนร่วมด้วย และนักท่องเที่ยวกลุ่ม Rehabilitation ที่มุ่งเน้นการบำบัด
- ขาดการยกระดับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจ
- การส่งเสริมการออกแบบ/พัฒนาสินค้าและบริการ (New Design) ของชุมชนหรือฐานทรัพยากรที่มีให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มใหม่ (New Demand)
- ขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชนต่อการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แข่งขันได้
- ขีดความสามารถด้านทักษะการให้บริการของวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชนต่อการให้บริการและการจัดการคุณภาพการบริการ
- ขีดความสามารถด้านทักษะด้านการบริหารจัดการทางการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นความรู้และการพัฒนา ววน. ที่ต้องการ

การวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health-based Tourism) ควรให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้าน ววน. ดังนี้

- องค์ความรู้ด้าน BCG โดยเฉพาะด้าน Bio-Economy ในด้านฐานทรัพยากรเป้าหมาย ด้านโภชนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา เวชศาสตร์และการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี/นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สินค้า บริการ และการบริหารจัดการ)
- องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ การสร้างแบรนด์ พฤติกรรมการท่องเที่ยว กระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และการตลาดสมัยใหม่
- องค์ความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดและใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ การประกอบกิจการ
- องค์ความรู้ด้านการบริหารพื้นที่/เมือง/แหล่งท่องเที่ยว การสร้างความร่วมมือและกลไกการใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าสูงสุด

ขอบเขตประเด็นการศึกษา

การวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health-based Tourism) ได้กำหนดขอบเขตประเด็นการวิจัยประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นการวิจัยที่ 1 การขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานทรัพยากรหลักในเชิงพื้นที่เป้าหมาย

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การยกระดับมาตรฐานธุรกิจ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยีและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 3 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวคุณภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นการวิจัยที่ 1 การขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานทรัพยากรหลักในเชิงพื้นที่เป้าหมาย

กำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ แนวทางเพื่อลดปัญหาและช่องว่างด้านกฎหมาย และผลกระทบจากข้อจำกัดที่ส่งต่อการขยายตัวในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การเพิ่มทักษะแรงงานและแผนการเพิ่มกำลังคนเพื่อรองรับการเติบโต การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบและแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เมืองสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เมืองกีฬาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เมืองท่องเที่ยวสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุ เมืองพุน้ำร้อนสปา โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันและภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวสุขภาพ

- การศึกษาศักยภาพและความต้องการต่อการพัฒนาสิ่งสนับสนุนเชิงโครงสร้างเพื่อการยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ระบบการเงิน การรับรองมาตรฐาน ระบบสาธารณสุข สถานที่/ศูนย์กีฬา
- การศึกษาตำแหน่งภาพลักษณ์ (Brand Image) ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับพื้นที่/ระดับเมืองที่สอดคล้องกับการเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ
- การบูรณาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวแขนงอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (สมาธิ) การท่องเที่ยวเชิงอาหาร

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจด้านการบริการสุขภาพเพื่อการท่องเที่ยว

- การศึกษาข้อจำกัดด้านกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเพื่อการฟื้นฟูธุรกิจและการประกอบธุรกิจด้านการบริการสุขภาพ
- การคาดการณ์แรงงาน กำหนดกลุ่มอาชีพที่ขาดแคลน การเพิ่มกำลังคน การยกระดับทักษะและมาตรฐานแรงงาน
- การพัฒนาโมเดลธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่อุตสาหกรรมบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างการพัฒนาเชิงระบบ ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของตลาด
- การพัฒนาขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชนต่อการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แข่งขันได้

3. การพัฒนาเมืองต้นแบบกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามยุทธศาสตร์ของประเทศ

- การพัฒนาพื้นที่/เมืองต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- การพัฒนาพื้นที่/เมืองต้นแบบเมืองสมุนไพรเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- การพัฒนาพื้นที่/เมืองต้นแบบเมืองกีฬาเพื่อสนับสนุนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- การพัฒนาพื้นที่/เมืองต้นแบบเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุ
- การพัฒนาพื้นที่/เมืองต้นแบบเมืองสปาน้ำพุร้อน

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การยกระดับมาตรฐานธุรกิจ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยีและ เศรษฐกิจสร้างสรรค์

เป็นการศึกษาเชิงลึกต่อคุณค่าของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพเป้าหมาย ได้แก่ น้ำพุร้อน แหล่งน้ำแร่ ป่าและอุทยานแห่งชาติ แพทย์แผนไทย สปา การนวดไทย สมุนไพรและพืชเศรษฐกิจ อาหารมวย กีฬาและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เพื่อการยกระดับมาตรฐานธุรกิจ สินค้าและบริการและเพิ่มมูลค่าด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยีและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การยกระดับมาตรฐานธุรกิจ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- การศึกษาช่องว่างและปัญหาด้านมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- การขับเคลื่อนด้านการยกระดับมาตรฐานธุรกิจและการบริการระดับสากล
- การพัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและแพลตฟอร์มการบริการและการให้คำปรึกษา

2. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพและฐานทรัพยากรเป้าหมาย

- การใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนและแหล่งน้ำแร่เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับสากล
- การพัฒนายกระดับกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ป่าและอุทยานแห่งชาติ
- การยกระดับกิจกรรมมาตรฐานและภาพลักษณ์แพทย์แผนไทย สปา การนวดไทยสู่ระดับสากล
- การเพิ่มมูลค่าสมุนไพรและพืชเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มรักสุขภาพและความงาม
- การเพิ่มมูลค่าอาหารเพื่อสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงอาหาร
- การยกระดับมวยไทยเชิงสร้างสรรค์ กีฬาเพื่อสุขภาพ บริการเชิงสุขภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ประเด็นการวิจัยที่ 3 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวคุณภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

แผนการตลาดเชิงรุกและการพัฒนาภาพลักษณ์แบรนด์จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ การสร้างการศึกษาเชิงลึกเพื่อการรักษาฐานตลาดเดิมและขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มตลาดที่มีศักยภาพสูง กลุ่มรักสุขภาพและความงาม กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยและผู้ติดตาม กลุ่มกีฬาเพื่อสุขภาพ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การพัฒนาการตลาดดิจิทัล การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ การเพิ่มการใช้จ่ายและวันพัก การกระจายตัวทางการท่องเที่ยวในเมืองรองและพื้นที่การท่องเที่ยวรอง โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วนได้แก่

1. การส่งเสริมภาพลักษณ์และกลยุทธ์ด้านการสร้างแบรนด์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- การศึกษาความได้เปรียบทางการแข่งขันของเพื่อกำหนดจุดขาย (Unfair Advantage) และตำแหน่งการแข่งขันกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป้าหมาย ได้แก่ น้ำพุร้อน แหล่งน้ำแร่ ป่าและอุทยานแห่งชาติ แพทย์แผนไทย สปา การนวดไทย สมุนไพรและพืชเศรษฐกิจ อาหาร มวย กีฬาและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงพื้นที่
- การส่งเสริมภาพลักษณ์และกลยุทธ์ด้านการสร้างแบรนด์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป้าหมาย ได้แก่ น้ำพุร้อน แหล่งน้ำแร่ ป่าและอุทยานแห่งชาติ แพทย์แผนไทย สปา การนวดไทย สมุนไพรและพืชเศรษฐกิจ อาหาร มวย กีฬาและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงพื้นที่

2. การศึกษาการกลุ่มตลาดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- การศึกษาวิจัยการตลาดการท่องเที่ยวที่มุ่งค้นหาข้อมูลเชิงลึก (Insight) ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดเก่าและนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดใหม่ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มในระยะสั้นและระยะยาว
- การศึกษาตลาดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มตลาดต่างประเทศที่มีกำลังซื้อสูง (Premium) นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูงใหม่ที่สอดคล้องกับนโยบายการสนับสนุนของภาครัฐ เช่น ตลาดต่างประเทศที่มีกำลังซื้อสูง กลุ่มผู้สูงวัย กลุ่มมุสลิม เป็นต้น
- นักท่องเที่ยวกลุ่มอนาคตที่มีอัตราการเติบโตสูง เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่ม Generation Y นักท่องเที่ยวกลุ่ม Elite CLMV (กลุ่มตลาดเดิม) นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว (Family) นักท่องเที่ยวกลุ่ม Rehabilitation

3. การพัฒนาการตลาดดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- การยกระดับและการเชื่อมโยงแพลตฟอร์มในรูปแบบ One Stop Service การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวด้านสื่อออนไลน์ (Social Media) เส้นทางการบริการลูกค้า (Customer Journey) และความต้องการต่อการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริการ

ขอบเขตการวิจัยเชิงพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยบรรลุเป้าหมายด้านตัวชี้วัด ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบตามที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายการวิจัยหลัก โดยแบ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การยกระดับเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่พื้นที่การท่องเที่ยวคุณค่าสูง ประกอบด้วย 4 พื้นที่เป้าหมายหลัก ได้แก่

- พื้นที่เป้าหมายที่ 1 พื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอันดามัน เช่น ภูเก็ต กระบี่ และพังงา เป็นต้น
- พื้นที่เป้าหมายที่ 2 พื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพล้านนา เช่น เชียงใหม่ และเชียงราย เป็นต้น
- พื้นที่เป้าหมายที่ 3 พื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพปรีเวียร์รา เช่น เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และระนอง เป็นต้น
- พื้นที่เป้าหมายที่ 4 พื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Active Beach และ EEC เช่น ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด เป็นต้น

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการยกระดับพื้นที่ต้นแบบเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Best Practice) ประกอบด้วย 3 พื้นที่เป้าหมายหลัก ได้แก่

- พื้นที่ต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรพุน้ำร้อนและเมืองสปาทาวน์ เช่น กระบี่ เชียงใหม่ ระนอง และกาญจนบุรี เป็นต้น
- พื้นที่ต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรสมุนไพร เช่น ปราจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี และเชียงราย เป็นต้น
- พื้นที่ต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวจากการส่งเสริมกีฬา เช่น บุรีรัมย์ เชียงราย ภูเก็ต และโคราช เป็นต้น

5.8 แผนงานประเด็นการวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

แผนงานประเด็นการวิจัย 4

การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

นิยาม

การกำหนดนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและกลไกการขับเคลื่อนสู่ภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวระดับพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้า บริการ รูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวด้วยโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG Economy) การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ กลไกการสร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหลัก พื้นที่ชุมชนและผู้ประกอบการในภาคการท่องเที่ยวและบริการ การพัฒนาต้นแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อการขยายผลและต่อยอด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำและมุ่งสู่คาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ เป้าหมายหลักการส่งเสริมกลุ่มตลาดท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourist Market) เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตเมือง เมืองไมซ์เพื่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยววิถีคลอง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เป้าหมายการพัฒนา

จาก (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ภายใต้โปรแกรม (P3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย คือ การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพมุ่งเน้นคุณค่าการสร้างสรรค์และความยั่งยืนตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับสถานการณ์ความท้าทายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนการวิจัย ววน. แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) เป้าหมายระยะ 2566-2567 มุ่งเน้นการฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา และ 2) เป้าหมายระยะ 2568-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายระยะ 2566-2567 (การฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา):
การศึกษาเพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการ

ท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การวางแผนด้านพื้นที่ (Zoning) การศึกษาประเด็นด้านกฎหมายและสิ่งจูงใจเพื่อสร้างกลไกขับเคลื่อนและการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ได้แก่ ผู้ประกอบการที่แพคเกจ การขนส่ง ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวและชุมชน ศึกษาแนวทางการยกระดับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวด้วยแนวคิด BCG และส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

2. เป้าหมายระยะ 2568-2570 (การพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน): การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การพัฒนาภาพลักษณ์และแบรนด์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การยกระดับโมเดลธุรกิจการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเพื่อการลดการใช้ทรัพยากรและผลกระทบเชิงลบต่อการท่องเที่ยวและการจัดการอย่างยั่งยืน

ช่องว่างการพัฒนา

การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ พบประเด็นช่องว่างการพัฒนาและการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- การกำหนดนโยบายเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่สามารถวัดผลผลิตและผลลัพธ์ได้อย่างแท้จริง
- ชุดข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลที่น่าไปใช้ประยุกต์ใช้ เช่น ข้อมูลที่ผู้ประกอบการสามารถนำแนวทางหรือวิธีการไปสู่การปฏิบัติยังมีความไม่ชัดเจนและไม่ยากจนเกินไป การเชื่อมโยงแพลตฟอร์ม รวมทั้งกลไกในการจัดการและการเผยแพร่องค์ความรู้ด้วยสำหรับเครือข่ายผู้ใช้บริการ นักท่องเที่ยวชาวไทยและผู้ใช้ประโยชน์
- กระบวนการที่นำไปสู่การสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ (Biodiversity and Ecosystem) นำไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติของนักท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
- การกำหนดกลยุทธ์การตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกที่สามารถสื่อสาร การรับรู้รวมถึงภาพลักษณ์ใหม่ด้านการท่องเที่ยวของไทยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- การเลือกพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาใหม่ และพื้นที่เดิมที่ควรได้รับการต่อยอด การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง และการมีจุดขายที่ชัดเจนในแต่ละพื้นที่

- การเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับค่าสัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHGs Emission Factor: EF) เป็นค่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการบริการซึ่งมีความสำคัญต่อการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นต์ ฤดูกาลด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญและรู้จักกันอย่างแพร่หลายของผู้ประกอบการในประเทศไทย
- การถอดบทเรียนเพื่อสร้างองค์ความรู้และเครื่องมือใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนในพื้นที่และการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม
- การส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้ทรัพยากร พลังงานเชื้อเพลิง กิจกรรมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการศึกษางานวิจัยที่สะท้อนความหลากหลายทางชีวภาพของไทยที่สามารถประยุกต์กับการท่องเที่ยว
- การสร้างกำลังคนเพื่อผลักดันการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อผลักดันการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การศึกษางานวิจัยโดยเฉพาะด้านเกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวทางทะเล และจัดหลักสูตรการอบรมเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทางทะเล สำหรับอบรมให้กับผู้ประกอบการ และชุมชนที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปีเพื่อสร้างจิตสำนึก
- การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในการท่องเที่ยวในเขตเมือง เมืองไมซ์เพื่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยววิถีคลอง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเด็นความรู้และการพัฒนาที่ ววน. ต้องการ

การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ควรให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้าน ววน. ดังนี้

- องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี/นวัตกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดคาร์บอนเพื่อการบูรณาการกับการจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและการสร้างมูลค่าเพิ่มของธุรกิจ
- องค์ความรู้ด้าน BCG ต่อการพัฒนาพื้นที่ แหล่ง สินค้าและบริการและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- องค์ความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดและสิ่งจูงใจเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะภาคธุรกิจและผู้ประกอบการซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของการพัฒนา

- องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ การบริหารจัดการ และความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในธุรกิจและกระบวนการส่งมอบบริการของผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน
- องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว การตลาดที่จะสร้างจุดขายทางการตลาด การสื่อสารการตลาดที่ทันสมัยและกลยุทธ์การสร้างแบรนด์และการสื่อสารการตลาด

ขอบเขตการศึกษา

แผนงานวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ได้กำหนดขอบเขตประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นการวิจัยที่ 1 การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำสู่การปฏิบัติ

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

ประเด็นการวิจัยที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการยกระดับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

ประเด็นการวิจัยที่ 4 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวคุณภาพการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นการวิจัยที่ 1 การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำสู่การปฏิบัติ

แนวทางการกำหนดกลไกการพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำอย่างเป็นรูปธรรม กฎหมายและสิ่งจูงใจต่อการขับเคลื่อนต่อเนื่องในพื้นที่ ผู้ประกอบการ ชุมชนและนักท่องเที่ยวต่อการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน การศึกษาเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เพื่อการขับเคลื่อนและการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การกำหนดกลไกการพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- การศึกษาช่องว่างทางนโยบาย กฎหมาย ข้อบังคับและสิ่งจูงใจที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และการบังคับใช้กับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม
- มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม
- นโยบายด้านกองทุนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว
- การบูรณาการแผนระดับพื้นที่ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- แนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด การอนุรักษ์แหล่งน้ำในแหล่งธรรมชาติและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเชิงเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้มีการใช้งานคุ้มค่า
- แนวทางการจัดพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองท่องเที่ยว ป่าชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว เกษตรอินทรีย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. การศึกษาองค์ความรู้ใหม่ การถอดบทเรียนและการศึกษาเชิงเปรียบเทียบต้นแบบด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- ชุดข้อมูลการถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- การพัฒนา Guideline Circular Economy ชุดความรู้ฉบับง่ายเพื่อการประยุกต์ใช้ให้แก่ผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- การศึกษา Carbon Credit ภาคการท่องเที่ยว รวมทั้งชุดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดเก็บ วิธีการคำนวณเครดิตคาร์บอน แก่ ผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- ชุดข้อมูลการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ เช่น การใช้หลัก 3R ในการดำเนินการท่องเที่ยวและการประกอบการในธุรกิจการท่องเที่ยว

- ชุดข้อมูลการจัดการของเสีย การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าสูงสุด
- ชุดข้อมูลการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) การใช้พลังงานสีเขียวเพื่อดำเนินธุรกิจ

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ พื้นที่/เมืองด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำกับกลุ่มการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ การท่องเที่ยวในเขตเมือง การส่งเสริมเมืองไมซ์ การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยววิถีคลอง การท่องเที่ยวเชิงเกษตรครอบคลุมด้านการจัดการเชิงพื้นที่ การพัฒนาต้นแบบแผนธุรกิจ และการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การพัฒนาต้นแบบการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยว โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การพัฒนาพื้นที่/เมืองต้นแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- การพัฒนาต้นแบบเชิงพื้นที่/เมือง/ย่านหรือแหล่งท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม/การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเพื่อการถอดบทเรียนและการขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ
- การพัฒนาต้นแบบเมืองไมซ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การออกแบบและการจัดการพื้นที่ การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว มาตรการและการบริหารจัดการ การพัฒนาภาคเอกชนและผู้ประกอบการ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การพัฒนากำลังคน และการพัฒนาภาพลักษณ์/แบรนด์
- การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม/การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ประกอบด้วย การออกแบบและการจัดการพื้นที่ การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว มาตรการและการบริหารจัดการ การพัฒนาผู้ประกอบการชุมชน วิสาหกิจชุมชน การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การพัฒนากำลังคน และการพัฒนาภาพลักษณ์/แบรนด์

- การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยววิถีคลองด้วยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม/การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ประกอบด้วย การออกแบบและการจัดการพื้นที่ การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการที่พักและการขนส่ง มาตรการและการบริหารจัดการ การพัฒนาภาคเอกชนและผู้ประกอบการ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การพัฒนากำลังคน และการพัฒนาภาพลักษณ์/แบรนด์
- การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม/การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

2. การพัฒนาแผนธุรกิจ การออกแบบกิจกรรม สินค้าและบริการการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- การพัฒนาแผนธุรกิจ (Business Model) เพื่อการเป็นต้นแบบธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการสร้างผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม และธุรกิจสปา
- การพัฒนาต้นแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- การพัฒนาต้นแบบ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 1) การท่องเที่ยวชุมชน 2) การท่องเที่ยวทางทะเล 3) การท่องเที่ยววิถีคลอง และ 4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- การพัฒนาต้นแบบด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ การบริการและรูปแบบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น บรรจุภัณฑ์ ประเภทการบริการ การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก และวัสดุอุปกรณ์ เส้นทางการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

ประเด็นการวิจัยที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการยกระดับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

เป็นการนำเอาองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและการวางแผนการพัฒนาในระยะยาว และการจัดการภาคธุรกิจ มุ่งเน้น การจัดการฐานข้อมูลและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลดการใช้ทรัพยากรและผลกระทบต่อเชิงลบในด้านต่างๆ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการบริการ การเข้าถึงข้อมูล

การสร้างการรับรู้ การตัดสินใจซื้อ การออกแบบบริการที่ทันสมัยตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในอนาคตและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ประกอบการ

2. การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- การพัฒนาการออกแบบแพลตฟอร์ม นวัตกรรมการคำนวณและการรับรองการชดเชยปริมาณก๊าซเรือนกระจก (Carbon Offset)
- การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อการสื่อความหมายและการเล่าเรื่อง เช่น การใช้เทคโนโลยีจำลองสภาพแวดล้อมจริงเข้าไปให้เสมือนจริง (Virtual Reality: VR) เทคโนโลยีโลกเสมือนผสมผสานโลกแห่งความจริง (Augmented Reality: AR) เพื่อการสร้างประสบการณ์มูลค่าสูง
- การพัฒนาแพลตฟอร์มและการนวัตกรรมการลดผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว
- การพัฒนาการออกแบบแพลตฟอร์มและการนวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เช่น การสืบค้นข้อมูล การจัดการการจอง การชำระเงินส่งเสริมสังคมไร้เงินสด (Cashless) และการลดการสัมผัส (Touchless)

3. การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการดำเนินการ/การบริการด้านการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- การพัฒนาการใช้พลังงานสะอาดเพื่อการดำเนินธุรกิจที่แฟกแฟมประเภทต่างๆ
- การพัฒนาการใช้พลังงานสะอาดในภาคการขนส่ง เช่น เรือพลังงานแสงอาทิตย์

ประเด็นการวิจัยที่ 4 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวคุณภาพการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

การศึกษาเชิงลึกเพื่อการส่งเสริมกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่รอง/เมืองท่องเที่ยวรอง การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว การเพิ่มวันพัก และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว การให้ความรู้และการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การศึกษากลุ่มตลาดเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- การกำหนดตลาดเป้าหมายทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ พฤติกรรมความต้องการ การแสวงหาประสบการณ์และรูปแบบการท่องเที่ยว (Tourism Lifestyle) ของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- พฤติกรรมและความต้องการต่อการยินดีจ่าย (Willing to Pay) และการแนวทางการเพิ่มมูลค่าการใช้จ่าย
- พฤติกรรมความต้องการและเส้นทางการใช้งาน (Customer Journey) ต่อการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- พฤติกรรมและความต้องการต่อการได้รับคุณค่าและประสบการณ์จากการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

2. กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

- แนวทางการสร้างเนื้อหา (Content) ด้านท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่สร้างอิทธิพลต่อสังคมและปลูกกระแสการท่องเที่ยว
- กลยุทธ์การสร้างแบรนด์ การสื่อสารทางการตลาดและการส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ
- แผนการตลาดท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มจำนวนและกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่าย

- การขยายตลาดการท่องเที่ยวในประเทศเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี
- กลยุทธ์การส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ
- กลยุทธ์การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่เมืองรอง/พื้นที่การท่องเที่ยวรอง

ขอบเขตการวิจัยเชิงพื้นที่เป้าหมายการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยบรรลุเป้าหมายด้านตัวชี้วัด ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบตามที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายการวิจัยหลัก โดยแบ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประกอบด้วย 4 พื้นที่เป้าหมายหลัก ได้แก่

- **พื้นที่เป้าหมายที่ 1:** การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยความโดดเด่นของพื้นที่ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวด้านคลอง ชุมชนและกิจกรรมด้านไม้ เช่น ตราด จันทบุรี จันทบุรี เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 2:** การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยความโดดเด่นของพื้นที่ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวด้านคลอง ชุมชนและกิจกรรมด้านไม้ เช่น กระบี่ ภูเก็ตนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี สงขลา เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 3:** การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยความโดดเด่นของพื้นที่ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวด้านคลอง ชุมชนและกิจกรรมด้านไม้ เช่น กรุงเทพมหานคร ราชบุรี สมุทรสงคราม เป็นต้น
- **พื้นที่เป้าหมายที่ 4** การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยความโดดเด่นของพื้นที่ด้านการบริหารจัดการเมืองและโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว และการบูรณาการกิจกรรมชุมชนและกิจกรรมด้านไม้ เช่น ขอนแก่น อุตรธานี นครราชสีมา เป็นต้น

5.9 แผนงานประเด็นการวิจัยการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แผนงานประเด็นการวิจัยที่ 5

แผนการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

นิยาม

การต่อยอดทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยสู่ภาคอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ การกำหนดแนวทางและกลไกการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรม โครงสร้างปัจจัยการผลิต โครงสร้างตลาด ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานองค์ความรู้ สินทรัพย์ทางปัญญา เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจและคุณค่าต่อสังคม รวมไปถึงการขับเคลื่อนพื้นที่/เมืองสู่เป้าหมายเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ภายใต้แนวคิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 15 สาขา คือ 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทัศนศิลป์ 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ 9) การโฆษณา 10) การออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม 12) แฟชั่น 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย และ 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้อุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย งานฝีมือและหัตถกรรม อาหารไทย แฟชั่น การแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อุตสาหกรรมที่มีโอกาสเติบโตสูงตามแนวโน้มตลาด ประกอบด้วย ได้แก่ ซอฟต์แวร์ ดนตรี ภาพยนตร์

เป้าหมายการพัฒนา (Objective)

จาก (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ภายใต้โปรแกรม (P3) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย คือ การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพมุ่งเน้นคุณค่าการสร้างสรรคและความยั่งยืนตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจ BCG สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับสถานการณ์ความท้าทายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการวิจัย ววน. แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) เป้าหมายระยะ 2566-2567 มุ่งเน้นการฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา และ 2) เป้าหมายระยะ 2568-2570 มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายระยะ 2566-2567 (การฟื้นฟู การสร้างความเชื่อมั่นและการยกระดับพัฒนา) : การฟื้นฟูกลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์และการส่งเสริมให้เกิดธุรกิจและผู้ประกอบการใหม่สู่เป้าหมายธุรกิจสร้างสรรค์ (Creative Business) ทั้งในระดับชุมชน วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและผู้ประกอบการรายใหญ่ การวางแผนการพัฒนานิเวศและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน การบริหารจัดการ ทักษะแรงงาน การยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล การเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และโมเดล BCG การส่งเสริมการตลาดและการสร้างแบรนด์ไทยในระดับสากล การผลักดันและพัฒนาพื้นที่/เมืองสู่เป้าหมายเมืองสร้างสรรค์

2. เป้าหมายระยะ 2568-2570 (การพัฒนาอย่างสมดุลสู่ความยั่งยืน) : การสร้างระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีตลอดโซ่อุปทาน การสร้างสังคมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ การเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการและผู้ประกอบการสู่เวทีการค้าโลก การจัดการด้านกฎหมายและสินทรัพย์ทางปัญญา การพัฒนากลไกการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อขับเคลื่อนกลไก Soft Power และการส่งออกทางวัฒนธรรม (Cultural Export) และการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ช่องว่างการพัฒนา

แผนการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบประเด็นช่องว่างการพัฒนาและการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

- **การสร้างระบบนิเวศและโครงสร้างพื้นฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย** กฎหมายและการบังคับใช้ การส่งเสริมด้านสินทรัพย์ทางปัญญา การเชื่อมโยงเครือข่าย หน่วยงานพื้นที่ในระดับพื้นที่ การสนับสนุนด้านการเงินและเข้าถึงแหล่งเงินทุน
- **นักพัฒนาและนักสร้างสรรค์** การยกระดับผู้ประกอบการ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่ม Startup ผู้ประกอบในพื้นที่ภูมิภาค ผู้ประกอบการชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมยังขาดการพัฒนาศักยภาพให้เข้าสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์
- **การพัฒนากำลังคน** การพัฒนาหลักสูตรและกำลังคนในมิติของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ระบบการศึกษาผลิตบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานหรือบุคลากรมีทักษะที่ไม่สอดคล้องกับที่นายจ้างต้องการ

การขาดแคลนบุคลากรทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณเป็นประเด็นท้าทายต่อภาคการศึกษาผู้ผลิตบัณฑิตที่สามารถป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดแคลนด้านกำลังคนในอุตสาหกรรม

- **การพัฒนากระบวนการที่เกี่ยวข้องของสินค้าและบริการ** มาตรฐานการผลิต การบริการ สุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม
- **การเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ** การขับเคลื่อนธุรกิจด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยีและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ
- **การตลาดและพัฒนาแบรนด์** การตลาดภายในประเทศและการส่งเสริมการส่งออกในตลาดต่างประเทศ การสร้างตราสินค้าให้เป็นที่ยอมรับเพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์
- **การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับศักยภาพรายกลุ่มอุตสาหกรรม** ต่อการพัฒนาและส่งเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนและการตัดสินใจ
- **การสร้างสังคมเศรษฐกิจสร้างสรรค์** และการใช้ประโยชน์จากเมืองสร้างสรรค์ในรูปแบบ Soft Power เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ประเด็นความรู้และการพัฒนา ววน. ที่ต้องการ

แผนการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้าน ววน. ดังนี้

- องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี/นวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (สินค้า บริการ และการบริหารจัดการ)
- องค์ความรู้ด้านการจัดการอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์รายสาขา โครงสร้างระบบนิเวศ
- องค์ความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดและใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ
- องค์ความรู้ด้านรู้ด้านบริหารธุรกิจ การออกแบบนวัตกรรม การสร้างตราสินค้า พฤติกรรมผู้บริโภค การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด กระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และการตลาดสมัยใหม่

ขอบเขตประเด็นการศึกษา

แผนการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กำหนดขอบเขตประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นการวิจัยที่ 1 การยกระดับนิเวศอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การยกระดับสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ประเด็นการวิจัยที่ 3 การยกระดับผู้ประกอบการและการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 4 การส่งเสริมและผลักดันพื้นที่/ ย่านและเมืองสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเด็นการวิจัยที่ 1 การยกระดับนิเวศอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์

การศึกษาระบบนิเวศ โครงสร้างและปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้องของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ทั้งในระดับ ภาพรวมและอุตสาหกรรมรายสาขา ได้แก่ สถานภาพ ความพร้อม ปัญหา/อุปสรรคและโอกาสเพื่อกำหนดแนวทางการลดปัญหาและช่องว่างของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การสนับสนุนด้านการเงินและการลงทุน กฎหมายและข้อบังคับ สิทธิประโยชน์ทางภาษี การส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน การส่งเสริมด้านทรัพย์สินทางปัญญา (ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า) กลไกการส่งเสริมให้เกิดพื้นที่/สังคมความคิดสร้างสรรค์ และการส่งเสริมให้เกิดค่านิยมการบริโภคและสนับสนุนสินค้าเชิงสร้างสรรค์ของไทย โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การศึกษาสถานการณ์และปัจจัยเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์

- การศึกษาการวิเคราะห์สถานการณ์ของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมเพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์และการจัดลำดับการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับกลไกตลาดในเวทีโลก
- การศึกษาแนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อการสร้างกลไก Soft Power ใน อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์
- การศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับประเทศที่มีความสำเร็จด้านการจัดการและการส่งออกด้านวัฒนธรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์
- การทบทวนกรอบแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่สร้างการ ขับเคลื่อนของเศรษฐกิจไทยในเวทีโลก
- ปัจจัยและกลไกการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริม อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์

2. การศึกษาระบบนิเวศ โครงสร้างและปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้องของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ทั้งในระดับภาพรวมและอุตสาหกรรมรายสาขา

- การส่งเสริมเชิงนโยบายการสนับสนุนด้านการเงินและการลงทุน แหล่งทุนและการเข้าถึงของผู้ประกอบการ
- การศึกษาด้านกฎหมาย ข้อบังคับและสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เอื้อต่อการประกอบการในประเทศ และการส่งเสริมการส่งออก
- การส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน และการร่วมลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการสร้างการส่งออกทางวัฒนธรรมด้วย Soft Power
- การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมด้านทรัพย์สินทางปัญญา (ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า) เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ของประเทศในระดับสากล
- การจัดทำระบบฐานข้อมูลและการศึกษาตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์และตัวชี้วัดรายสาขา

3. การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์รายสาขา อุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

3.1) อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย งานฝีมือและหัตถกรรม อาหารไทย แพชั่น การแพทย์แผนไทย

● กลุ่มอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรม

- การสร้างอัตลักษณ์และปรับภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การยกระดับและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากงานฝีมือของชุมชนให้มีความโดดเด่นเข้ากับรูปแบบการดำรงชีวิตของผู้บริโภคในปัจจุบัน
- การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยเพื่อสร้างกลไกด้านราคาที่จะเพิ่มมากขึ้นจากตลาดการแข่งขัน
- การจัดทำฐานข้อมูลและสืบสานทักษะฝีมือและต่อยอดภูมิปัญญาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาด
- การพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องของการเข้าถึงฐานข้อมูลหรือองค์ความรู้ในเรื่องของภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาและต่อยอดสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

- **กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารไทย**

- การพัฒนาแผนธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและพฤติกรรมผู้บริโภค
- การพัฒนาแผนธุรกิจรูปแบบใหม่ของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมอาหารต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ
- การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อุตสาหกรรมอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
- การพัฒนากลุ่มอาหารและการส่งเสริมรูปแบบการบริโภคเพื่อสุขภาพ ได้แก่ 1) **กลุ่มอาหารเพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน** ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของสารอาหารและแร่ธาตุที่ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย 2) **กลุ่มอาหารเพื่อสุขภาพจิตใจ** กลุ่มอาหารเพื่อช่วยส่งเสริมการทำงานของสารสื่อประสาท ทำให้การทำงานดีขึ้น 3) **กลุ่มอาหารเพื่อการท่องเที่ยว** การขับเคลื่อนสำคัญในการออกท่องเที่ยวจากอาหารและเครื่องดื่ม 4) **กลุ่มอาหารเพื่อผู้สูงอายุ** อาหารสำหรับผู้สูงอายุ 5) **กลุ่มอาหารเพื่อแก้ปัญหาขยะอาหาร** การลดของเสียและปริมาณขยะ

- **กลุ่มอุตสาหกรรมแฟชั่น**

- การส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าให้ผ้าไทยและสินค้าแฟชั่นและแบรนด์แฟชั่นของไทย
- การส่งเสริมภาพลักษณ์ในอุตสาหกรรมแฟชั่นกลุ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reduce and Recycle)
- การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการส่งเสริมการขายต่างๆ
- การยกระดับทักษะความสามารถของบุคคลในธุรกิจแฟชั่นให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์

- **กลุ่มการแพทย์แผนไทย**

- การส่งเสริมการรับรู้ด้านยาสมุนไพรและการแพทย์ทางเลือก
- การส่งเสริมการรับรู้ด้านการนวดแผนไทยในมิติคุณค่าวิถีสุขภาพ
- การเตรียมพร้อมปรับตัวเพื่อพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้รองรับโรคหลัง Covid-19 ทั้งในเชิงยาสมุนไพรและการบำบัดทางอื่น

3.2) อุตสาหกรรมที่มีโอกาสเติบโตสูงตามแนวโน้มตลาด ประกอบด้วย ได้แก่ ซอฟต์แวร์ ดนตรี ภาพยนตร์

- **กลุ่มอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์**

- การปรับปรุงรูปแบบการดำเนินธุรกิจได้ทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ตลอดเวลา
- การพัฒนากำลังคนด้านบุคลากรดิจิทัลทั้งในเชิงปริมาณและความเชี่ยวชาญ (Digital skills)
- การส่งเสริมการร่วมการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาของไทยเนื่องจากที่ผ่านมาความสามารถด้านดิจิทัล (Digital talents) ของไทยยังกระจุกตัวในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติ (Foreign highly-skilled personnel)
- การสร้างสรรค์ผลงานดิจิทัลมากขึ้นโดยเฉพาะ E-sports ของประเทศให้เป็นผู้นำในระดับสากล
- **กลุ่มอุตสาหกรรมดนตรี**
 - การยกระดับอุตสาหกรรมเพลงเข้าสู่ “Digital Music” ตอบสนองการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคให้หันไปฟังเพลงผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล
 - การกำหนดภาพลักษณ์และแบรนด์ของอุตสาหกรรมดนตรี (Image and Branding) ต่อการแข่งขันระดับสากลและและแนวทางในการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นๆ เพื่อก่อให้เกิดโอกาสและช่องทางการขายใหม่ๆ
 - กลไกของภาครัฐต่อนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมดนตรีและการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมทางดนตรีเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
 - ยกระดับความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีให้ก้าวทันโลก และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนความหลากหลายของธุรกิจดนตรี
- **กลุ่มอุตสาหกรรมภาพยนตร์**
 - การร่วมลงทุนสร้างผลิตภาพยนตร์และวีดิทัศน์ระหว่างประเทศ และส่งเสริมให้ต่างชาติเข้ามาผลิตภาพยนตร์และวีดิทัศน์ในประเทศไทย
 - แนวทางการสร้างขยายเครือข่ายทางธุรกิจแก่ผู้ประกอบการให้มีคู่ค้าหรือผู้ร่วมทุนผลิตเนื้อหาใหม่ๆ ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ดิจิทัลคอนเทนต์ไทย
 - การศึกษา Content ที่สะท้อนอัตลักษณ์ไทยเพื่อการพัฒนาเนื้อหาภาพยนตร์ที่มีความหลากหลาย สร้างโอกาสของรายได้และคุณภาพการพัฒนาภาพยนตร์

- การสนับสนุนการจัดเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติเฉพาะกลุ่ม เช่น ภาพยนตร์เด็ก ภาพยนตร์สตรี ภาพยนตร์การ์ตูน เพื่อเป็นการขยายช่องทางทางการตลาดให้กว้างมากยิ่งขึ้น
- การสนับสนุนให้มีการพัฒนาธุรกิจต่อเนื่อง เช่น ธุรกิจโรงถ่าย ที่ได้มาตรฐานทั้งในและนอกสถานที่ บริการหลังการถ่ายทำ เช่น บริการล้างฟิล์ม และพิมพ์ภาพยนตร์ บริการเทคนิคถ่ายภาพพิเศษและภาพแอนิเมชันด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ บริหารห้องบันทึกเสียง เป็นต้น
- การสนับสนุนให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเขียนบทภาพยนตร์ การตัดต่อภาพยนตร์ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดที่กำลังขยายตัวในปัจจุบัน และส่งเสริมให้มีการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรในส่วนของผู้ประกอบการเองเพื่อพัฒนาให้บุคลากรให้มีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น

4. การศึกษาเชิงลึกด้านโครงสร้างอุปสงค์และการตลาดของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และการสร้างสังคมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

- การศึกษาเพื่อถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพของประเทศไทยเวทีโลกกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย งานฝีมือและหัตถกรรม อาหารไทย แฟชั่น การแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- การศึกษาเพื่อถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพของประเทศไทยเวทีโลกกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีโอกาสเติบโตสูงตามแนวโน้มตลาด ประกอบด้วย ได้แก่ ซอฟต์แวร์ ดนตรี ภาพยนตร์
- การส่งเสริมให้เกิดพื้นที่/สังคมความคิดสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนและศูนย์รวมกลุ่มบุคคล/ชุมชนสร้างสรรค์ และแนวทางการสร้างกลไกการส่งเสริมให้เกิดค่านิยมการบริโภคและสนับสนุนสินค้าเชิงสร้างสรรค์ของไทย

ประเด็นการวิจัยที่ 2 การยกระดับสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้วยวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม

การยกระดับและพัฒนาสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่ทันสมัยตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคในอนาคต การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและ

นวัตกรรมด้านการผลิต สามารถจัดการต้นทุนการผลิตได้อย่างเหมาะสม การเพิ่มขีดความสามารถและคุณภาพของสินค้าและบริการ การออกแบบเชิงสร้างสรรค์ การส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้และการเข้าถึงในวงกว้าง อุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย งานฝีมือและหัตถกรรม อาหารไทย แฟชั่น การแพทย์แผนไทย อุตสาหกรรมที่มีโอกาสเติบโตสูงตามแนวโน้มตลาด ประกอบด้วย ได้แก่ ซอฟต์แวร์ ดนตรี ภาพยนตร์ โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การยกระดับและพัฒนาสินค้าและบริการต้นแบบในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้วยวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม

- การพัฒนาต้นแบบสินค้าและบริการในกลุ่มอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์เป้าหมายแนวคิด Circular Economy
- การพัฒนาต้นแบบแพลตฟอร์มในกลุ่มอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์เป้าหมายแนวคิด Circular Economy
- การพัฒนาตราสินค้า/แบรนด์ไทย (Thai Brand) ในรายอุตสาหกรรมสู่ตลาดสากล

2. การขับเคลื่อนสินค้าและบริการเข้าสู่ระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

- แผนการพัฒนาสินค้าและบริการสู่การรับรองตามระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา
- แผนการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์จากสินค้าที่ได้การรับรองจากระบบทรัพย์สินทางปัญญา

ประเด็นการวิจัยที่ 3 การยกระดับผู้ประกอบการและการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์

การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการสู่เป้าหมายธุรกิจสร้างสรรค์ (Creative Business) ได้แก่ ผู้ประกอบการใหม่ (Startup) ชุมชน/วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการรายใหญ่เพื่อการต่อยอดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อการสร้างเนื้อหาใหม่ (New Content) ไปสู่ตลาดระดับสากล การศึกษาเชิงลึกต่อความพร้อมด้านกำลังคนในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์รายสาขาเพื่อการคาดการณ์กำลังคนที่ต้องการในอนาคตสำหรับการวางแผนการผลิตกำลังคนที่เพียงพอ รวมไปถึงความรู้และทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านความคิดสร้างสรรค์

- การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการใหม่ (Startup) ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี
- การยกระดับขีดความสามารถชุมชน/วิสาหกรรรมชุมชนด้านการจัดการและการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์
- การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการธุรกิจกลางและขนาดย่อมด้านแบรนด์และการส่งเสริมตลาด
- การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการรายใหญ่ไปสู่การเป็น “องค์กรสร้างสรรค์” (Creative Enterprise)

2. การศึกษาเชิงลึกต่อความพร้อมด้านกำลังคนในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์รายสาขา

- การวิเคราะห์ปัญหาด้านกำลังคนในภาคอุตสาหกรรมปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนการพัฒนาทักษะที่เหมาะสม
- ความพร้อมด้านกำลังคนในอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์รายสาขาเป้าหมายเพื่อการคาดการณ์กำลังคนที่ต้องการในอนาคต
- ปัญหาด้านขาดแคลนบุคลากรอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ที่มีความรู้ความชำนาญและได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองความสามารถ
- การผลักดันคุณวุฒิวิชาชีพ บุคลากรวิชาชีพเชิงสร้างสรรค์ การได้รับใบอนุญาตที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ประเด็นการวิจัยที่ 4 การส่งเสริมและผลักดันพื้นที่/ ย่านและเมืองสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การศึกษาเชิงลึกเพื่อการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่/ ย่านภายใต้แนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณค่าทางด้านสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตในพื้นที่ต่างๆ การกำหนดแผนการยกระดับพื้นที่/ย่านด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การสร้างพื้นที่/ย่าน/เมืองต้นแบบ การพัฒนางานเทศกาล ประเพณีและมหกรรม กลไกการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ กระบวนการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การหนุนเสริมเมืองเป้าหมายสู่การรับรองด้านเมืองสร้างสรรค์และการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนและการใช้ประโยชน์ โดยมีโจทย์การวิจัยสำคัญเร่งด่วน ได้แก่

1. การส่งเสริมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถพื้นที่/ย่านและเมืองสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

- การศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่/ ย่านต้นแบบภายใต้แนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมสร้างคุณค่าทางด้านสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตในพื้นที่ต่างๆ
- การกำหนดแผนการยกระดับพื้นที่/ย่านด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างคุณค่าเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
- การศึกษาปัจจัยการหนุนเสริมพื้นที่/เมืองสู่การการรับรองด้านเมืองสร้างสรรค์

2. การส่งเสริมและผลักดันกิจกรรมพื้นที่/ย่านและเมืองสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์

- การพัฒนาและยกระดับงานเทศกาล ประเพณีและมหกรรมของประเทศไทยสู่ระดับสากล (Hallmark Event)
- การศึกษากลไกการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ กระบวนการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การใช้ประโยชน์และการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัยเชิงพื้นที่

1. การพัฒนาเมืองไมซ์ (MICE City) สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ องค์การมหาชน เป็นหน่วยงานสำคัญที่ขับเคลื่อนเมืองไมซ์ ด้วยการชูจุดเด่นเสริมสร้างศักยภาพให้กับอุตสาหกรรมไมซ์และการจัดงานในแต่ละภูมิภาค ทำให้การจัดงานธุรกิจมีสีสันที่แตกต่างกันสามารถดึงดูดกลุ่มตลาดท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นร่วมกันอย่างยั่งยืน จำนวนทั้งสิ้น 7 จังหวัด ได้แก่ 1) กรุงเทพมหานคร 2) ขอนแก่น 3) เชียงใหม่ 4) พัทธยา 5) นครราชสีมา 6) ภูเก็ต 7) สงขลา และเมืองที่อยู่ในระหว่างการผลักดัน ได้แก่ 1) อุตรธานี 2) พิษณุโลก 3) สุราษฎร์ธานี

2. จังหวัดเมืองสร้างสรรค์ หมายถึง เมืองที่มีการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ทั้งในเชิงสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมและการสร้างเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์โดย UNESCO (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) โดยมีจังหวัดที่ได้รับการประกาศเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์แล้ว จำนวนทั้งสิ้น 4 จังหวัด ได้แก่ 1) เชียงใหม่ 2) สุโขทัย 3) กรุงเทพมหานคร 4) ภูเก็ต และอยู่ในระหว่างการขับเคลื่อน จำนวนทั้งสิ้น 4 จังหวัด ได้แก่ 1) เชียงราย 2) น่าน 3) สุพรรณบุรี และ 4) เพชรบุรี

3. จังหวัดที่ได้รับการประกาศย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์นาร่อง สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ได้จัดทำแผนเครือข่ายย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประเทศไทย หรือ Thailand Creative District

Network (TCDN) **ระดับเครือข่ายย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประเทศไทย** เป้าหมาย จำนวนไม่ต่ำกว่า 30 พื้นที่ ใน 30 จังหวัด (บางจังหวัดมีมากกว่า 1 พื้นที่) ประกอบด้วย 1) ภาคเหนือ 7 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย (ย่านในเวียง) พะเยา (ย่านระเปียงกว๊าน) น่าน (ย่านเมืองเก่าน่าน) ลำพูน (ย่านเมืองเก่าในคูเมือง) แพร่ (*ย่านเจริญเมือง) อุตรดิตถ์ และ ลำปาง 2) ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก 9 จังหวัด ได้แก่ สุโขทัย (ย่านเมืองเก่าสุโขทัย) สุพรรณบุรี (ย่านโรงละครแห่งชาติภาคตะวันตก) นครปฐม (ย่านเมืองนครปฐมและย่านศาลายา) ระยอง (ย่านเมืองเก่าระยอง) พิจิตร พิษณุโลก เพชรบุรี ชลบุรี (พัทยา) จันทบุรี 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา (ย่านบ้านคู-บ้านจะโปะ) เลย (ย่านบ้านเดิน-บ้านด่านซ้าย) สกลนคร (ย่านเมืองเก่าสกลนคร) อุบลราชธานี (ย่านเมืองเก่าในอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ) ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สระแก้ว และอุดรธานี 4) ภาคใต้ 6 จังหวัด นครศรีธรรมราช (ย่านท่าวัง-ท่ามอญ) สงขลา (*ย่านเมืองเก่าสงขลา) ปัตตานี (ย่านอา-รมย์-ดี) ภูเก็ต ตรัง พัทลุง **ระดับย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้นแบบ** ซึ่งจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ (ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน) ผ่านสาขา CEA ในทุกภูมิภาค เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ให้กับย่านอื่นๆ ในเครือข่าย TCDN เป้าหมาย จำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพฯ (ย่านเจริญกรุง) เชียงใหม่ (ย่านช้างม่อย) ขอนแก่น (ย่านศรีจันทร์) สงขลา (ย่านเมืองเก่าสงขลา) แพร่ (ย่านเจริญเมือง)

5.10 การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากแผนงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ได้ผ่านกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแผนงานสำคัญ 5 แผนงาน ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) การวิจัยการท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม 3) การวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) การวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และ 5) แผนการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้ได้กำหนดข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของระบบนิเวศการวิจัยและนวัตกรรม และ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้การบูรณาการร่วมกับภาคการวิจัย

5.10.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้าน การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของระบบนิเวศการวิจัยและนวัตกรรม

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (OKR) สอดคล้อง (ร่าง) ยุทธศาสตร์ของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนและกลไกการบริหารจัดการทุนวิจัย ววน. พร้อมทั้งการกำกับและติดตามเพื่อให้การวิจัยนำไปสู่การใช้ประโยชน์ภายใต้เจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ กำหนดข้อเสนอแนะตามกรอบของโซ่คุณค่าการวิจัย ดังนี้

การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าต้นน้ำการวิจัย เป็นการกำหนดนโยบายและขอบเขตการบริหารจัดการทุนด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ครอบคลุมการวิจัยเชิงประเด็น (Issue Based Research) และการวิจัยเชิงพื้นที่ (Area Based Research) จากแนวทางการจัดสรรทุนวิจัยได้กำหนดรูปแบบการการจัดสรรผ่านกองทุนฯ ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ **1) งบประมาณเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund)** ที่ส่งให้แก่หน่วยบริหารและจัดการทุน (Program Management Unit : PMU) ทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการวิจัยตั้งแต่การพัฒนาและคัดเลือกโครงการ บริหารโครงการ ตลอดจนติดตาม ประเมินผลและผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ และ **2) งบประมาณพื้นฐาน (Fundamental Fund)** ที่จัดสรรตรงให้กับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมทั้งในและนอกกระทรวงเพื่อทำวิจัยและนวัตกรรมตามพันธกิจหรือภารกิจของหน่วยงานโดยตรงในการตอบโจทย์ประเทศ โดยมีข้อเสนอแนะการเพื่อการดำเนินการ ดังนี้

1. งบประมาณเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund)

- หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) ในฐานะ PMU หลักที่มีภารกิจด้านการส่งเสริมขีดความสามารถการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเป็นหน่วยงานหลักในการนำกรอบแนวคิดเชิงระบบและทิศทางเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดกรอบประเด็นการวิจัยภายใต้ตามเป้าหมายและตัวชี้วัด (OKRs) ของแผน ววน. ที่กำหนดไว้

- การบูรณาการระหว่าง PMU เพื่อกำหนดกรอบการทำงาน จัดสรรประเด็นวิจัยเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและลดความซ้ำซ้อนในด้านการทำงาน ทั้งในมิติของการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน PMU สำคัญอื่นๆ ร่วมด้วย การกำหนดกรอบการทำงานและโจทย์การวิจัยควรมีการพัฒนาให้เห็นภาพรวมและจัดสรรให้สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญ โดยมี บพข. ทำหน้าที่หลักในการสังเคราะห์งานในภาพรวม

- การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย พื้นที่ และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งนี้ควรเป็นการบูรณาการและการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการขับเคลื่อนงานวิจัย

- การสร้างเครือข่ายนักวิจัยจากสหวิชาการ นักวิจัยภาคเอกชน นักวิจัยชุมชน และนักวิจัยภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดต่อยอดองค์ความรู้และขยายขอบเขตการทำงานที่สอดคล้องแผนงานและนโยบายสาธารณะทางการท่องเที่ยว
- การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนด้านการวิจัยในรูปแบบการร่วมทุนอย่างชัดเจนโดยเฉพาะการร่วมจัดสรรงบประมาณการลงทุนจากภาคเอกชน (In-cash) จะก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงนวัตกรรมและแผนธุรกิจที่มีผลลัพธ์ชัดเจน รวมถึงมาตรการที่สร้างการรับรู้และความเข้าใจต่อภาคเอกชนด้านการลงทุนงานวิจัยและการผลักดันการได้รับสิทธิประโยชน์จากการลงทุนด้านการวิจัย เช่น สิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษี เป็นต้น
- การกำหนดแผนการวิจัยรายสาขา (Roadmap) เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบภายใต้กรอบการวิจัยที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อย่างน้อย 3-5 ปี ทั้งนี้ควรเพิ่มการจัดสรรทุนแบบ Block Grant เพื่อสร้างผลกระทบในการพัฒนาเชิงองค์รวมได้
- การกำหนดข้อตกลงและเงื่อนไขการวิจัยของระดับ TRL และ SRL ที่เหมาะสมและมีแผนการวัดผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ในงานด้าน SF ในการเสนอขอรับทุนควรอยู่ในระดับ 5 ขึ้นไป และเมื่อผลงานวิจัยแล้วเสร็จควรอยู่ในระดับ 6 ขึ้นไป ทั้งนี้ในการพัฒนาเชิงผลิตภัณฑ์ควรผลักดันให้ผลงานวิจัยนำไปสู่การรับรอง เช่น การขึ้นทะเบียนสินค้าชุมชนเพื่อเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การจดอนุสิทธิบัตร การสิทธิบัตรและระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ
- แผนการเชื่อมโยงและกำกับติดตามผลผลิต ผลลัพธ์การจัดสรรทุนเพื่อสะท้อนความสำเร็จของงานวิจัย ทั้งในขณะที่กำลังดำเนินการวิจัยอยู่ และเมื่องานวิจัยเสร็จสิ้น รวมถึงการติดตามผลลัพธ์ต่อเนื่องหลังจากงานวิจัยแล้วเสร็จในระยะเวลาหนึ่ง

2. งบประมาณพื้นฐาน (Fundamental Fund)

จากเป้าหมายการจัดสรรทุนให้กับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมทั้งในและนอกกระทรวงเพื่อดำเนินงานตามภารกิจเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัย นวัตกรรม ทรัพย์สินทางปัญญากับมหาวิทยาลัย หน่วยงานเสนอขอรับทุนจำเป็นต้องวางแผนการการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงภารกิจเชิงนโยบายของหน่วยงานต่างๆ เช่น หน่วยงานระดับกระทรวง ระดับสำนักฯ ระดับกรม เป็นต้น ทั้งนี้หากเป็นสถาบันการศึกษาในภาคอุดมศึกษาได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา การจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2564 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนและประเมินคุณภาพ กำกับดูแลและจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาและการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศ รวมทั้งการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง ซึ่งในการจัดสรรทุนหากมีประเด็นด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควรให้ความสำคัญปัจจัยดังต่อไปนี้

- การจัดทำแผนที่การวิจัยทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว (Roadmap) การวิจัยที่สอดคล้องกับภารกิจหลักของหน่วยงาน รวมไปถึงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในควมมีแผนงานการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการยกระดับขีดความสามารถของพื้นที่
- การกำหนดเงื่อนไขด้านผลผลิตและความพร้อมจากการวิจัยทั้งทางด้าน TRL และ SRL ที่เหมาะสม และกำหนดตัวชี้วัด การติดตามและการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม
- การส่งเสริมให้เกิดกระจายโอกาสและการจัดสรรทุนที่ครอบคลุมพื้นที่ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ในประเด็นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- การกำหนดการส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการทำงานในเชิงพื้นที่ เพื่อใช้แก้ปัญหาและส่งเสริมศักยภาพเชิงพื้นที่
- การพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ งานวิจัยขั้นพื้นฐานที่เน้นแก้ปัญหาเชิงพื้นที่

การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่ากลางน้ำการวิจัย เป็นการสนับสนุนให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามแผนงานการผลผลิตและผลักดันการใช้ประโยชน์ในระหว่างการทำงานวิจัย ดังนี้

- การสร้างความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้งานวิจัยตอบสนองสถานการณ์ทั้งภาครัฐและเอกชน เจ้าของพื้นที่ เพื่อทราบสถานการณ์การดำเนินงานสถานการณ์การท่องเที่ยวและความต้องการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- การผลักดันให้เกิดการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ทั้งกับพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ เพื่อเกิดการวิจัยและการพัฒนาอย่างรูปธรรม ส่งผลต่อการสร้างผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลง
- การจัดการความรู้ด้านการวิจัย เป็นการขับเคลื่อนเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากงานวิจัย เพื่อการถอดบทเรียน การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ การผสมผสานองค์ความรู้และนักวิจัยอื่นๆ และการเผยแพร่กระบวนการและงานวิจัยสู่สังคม
- การผลักดันการใช้ประโยชน์ในระหว่างการทำงานวิจัยเพื่อให้ทันต่อสภาพการณ์และปัญหาทางด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
- แผนการเชื่อมโยงและกำกับติดตามผลผลิต ผลลัพธ์การจัดสรรทุนเพื่อการทบทวนและปรับปรุงแผนการวิจัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์

- การจัดตั้งหน่วยภารกิจสนับสนุนการวิจัย โดยเป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงและประสานการบริหารจัดการทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวิจัย

การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าปลายน้ำการวิจัย มุ่งเน้นการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากงานวิจัย และการผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการสร้างคุณค่าตามเป้าหมายตามแผน ววน.

- กำกับติดตามผลผลิต ผลลัพธ์การจัดสรรทุนตามเป้าหมายและตัวชี้วัด (OKRs) ของแผนววน. รวมไปถึงการวัดผลระดับ TRL และ SRL ที่กำหนด รวมถึงต้องแผนการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากความพร้อมของด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจน
- การผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (Research Utilization) ในมิติต่างๆ ได้แก่ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เชิงพาณิชย์ เชิงนโยบาย และเชิงพื้นที่/สาธารณะ อย่างไรก็ตาม การจัดสรรทุนด้านเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund) จะต้องสามารถนำไปสู่การวัดผลด้านการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันตามกรอบภารกิจของ PMU และแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง (Transform) ตามตัวชี้วัดการจัดสรรทุนพื้นฐาน (Fundamental Fund) ต้องสามารถส่งมอบตัวชี้วัดตามข้อตกลงที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายเชิงภารกิจที่ตอบสนองเป้าหมาย ววน. และยุทธศาสตร์ของประเทศได้
- การผลักดันการวิจัยเชิงพาณิชย์ เนื่องจากแผนการวิจัยหลักด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (BCG Model) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะผลักดันเชิงพาณิชย์ หรือ Research to Market เช่น การลงทุนของผู้ประกอบการจากผลการวิจัย การจัดกิจกรรมจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) เป็น
- การเผยแพร่งานวิจัย เป็นการสร้างการรับรู้ต่องานวิจัย การขยายผลและต่อยอดองค์ความรู้ เช่น การเปิดเวทีสาธารณะเพื่อการเผยแพร่การวิจัย การตีพิมพ์ทางวิชาการ เป็นต้น
- การติดตามผลลัพธ์ ผลกระทบจากงานวิจัยอย่างต่อเนื่องที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นงานวิจัย

นอกจากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นแล้ว ควรมีการหนุนเสริมปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนี้

- การพัฒนาหลักสูตรด้านการวิจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนานักวิจัยและนักจัดการด้านการวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารและพัฒนางานวิจัย โดยเฉพาะในระดับพื้นที่และสถาบันการศึกษาการยกระดับโครงการวิจัยสู่เป้าหมาย ผลผลิตและผลลัพธ์
- การพัฒนาระบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดทำฐานข้อมูล การเข้าถึง/การสืบค้นและการใช้เพื่อการวิเคราะห์การตัดสินใจและวางแผนสำหรับภาคนโยบาย หน่วยบริหารจัดการทุน นักวิจัยและผู้ใช้ประโยชน์
- การยกระดับประสิทธิภาพระบบข้อมูลสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (National Research and Innovation Information System, NRIIS) และการสร้างความรู้และความเข้าใจต่อสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์สูงสุด
- การสร้างชุมชนการวิจัย (Research Community) หรือพื้นที่การวิจัยและนวัตกรรมสร้างสรรค์เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายนักวิจัย
- แผนการเพิ่มนักวิจัยระดับสูงที่มุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตงานวิจัย ผลงานระดับชาติและนานาชาติ การรับรองทรัพย์สินทางปัญญา วารสารวิชาการ
- การจัดการความรู้จากงานวิจัยและการเผยแพร่องค์ความรู้จากงานวิจัย ในรูปแบบสื่อต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและเข้าถึงสังคมในวงกว้าง
- การหนุนเสริมด้านจริยธรรมการวิจัยเพื่อให้นักวิจัยดำเนินงานวิจัยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและหลักวิชาการที่เหมาะสม รวมไปถึงการกำหนดมาตรการของหน่วยบริหารจัดการทุน (PMU) ต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 (Personal Data Protection Act: PDPA)
- การเสริมสร้างแรงจูงใจต่องานวิจัยและนวัตกรรม เช่น การส่งเสริมการประกวดผลงานวิจัย รางวัลการวิจัยและนวัตกรรมแขนงต่างๆ รวมไปถึงระดับหน่วยงานรับทุนต่อการส่งมอบผลลัพธ์ในงานวิจัย
- การผลักดันการวิจัยสู่ระดับนานาชาติ และการส่งเสริมการร่วมทุนหรือระดมทุนวิจัยจากต่างประเทศ เพื่อยกระดับผลผลิตจากงานวิจัยในระดับนานาชาติ
- การประชาสัมพันธ์แหล่งทุนวิจัยจากต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายโอกาสการทำงานวิจัย
- การสร้างกระบวนการห้องปฏิบัติการทางสังคม (Social Lab) ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเป็นต้นแบบกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบร่วมกันของผู้นำ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมกันเรียนรู้ และเข้าใจความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่างๆ อย่างเป็นระบบ รวมถึงร่วมกันตระหนักรู้ถึงความท้าทายสามารถสร้างต้นแบบ (Prototype) และนำไปสู่การขยายผลต่อไป

5.10.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้การบูรณาการร่วมกับภาคการวิจัย

การเสริมสร้างความเข้มแข็งในระบบ ววน. นั้นจะเป็นต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์และการสร้างความร่วมมือกับภาคีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบ ววน. โดยข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้การบูรณาการร่วมกับภาคการวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) การขับเคลื่อนฯ กับหน่วยงานภาครัฐ 2) การขับเคลื่อนฯ กับหน่วยงานภาคเอกชน 3) การขับเคลื่อนฯ หน่วยงานภาคประชาสังคม และ 4) การขับเคลื่อนฯ กับหน่วยงานภาควิชาการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.10.2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับหน่วยงานภาครัฐ

ในการดำเนินการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น มีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) หน่วยงานการขับเคลื่อนการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) หน่วยงานนโยบายหลักการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้ โดยในการขับเคลื่อนการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ให้ความสำคัญต่อการสร้างกลไกความร่วมมือ ดังนี้

1. **การมีส่วนร่วมต่อกำหนดนโยบายและการขับเคลื่อนในระบบการวิจัย** โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจากภาคเอกชน โดยจะต้องครอบคลุมองค์การ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางและการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม รวมไปถึงการกำกับและติดตามตาม OKR ที่กำหนดไว้
2. **การจัดทำแผนที่วิจัยในด้านทุนวิจัยพื้นฐาน (FF Roadmap)** เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้หน่วยงาน Function ต่างๆ ได้วางแผนการวิจัยทั้งในระยะสั้นและระยะยาวทั้งในเชิงประเด็น การกำหนดตัวชี้วัดและงบประมาณ เพื่อสามารถจัดทำแผนวิจัย (Research Roadmap) ทั้งนี้สามารถส่งมอบผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ทั้งด้านกองทุนวิจัยและตัวชี้วัดของหน่วยงาน อีกทั้งลดความซ้ำซ้อนและมีความต่อเนื่องในการดำเนินการวิจัย
3. **การจัดทำแผนที่วิจัยในด้านทุนวิจัยเชิงกลยุทธ์ (SF Roadmap)** เป็นการกำหนดเป้าหมายและประเด็นการวิจัยเชิงกลยุทธ์ที่นอกเหนือจากเป้าหมาย OKR หลักแล้วยัง

สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการจัดสรรทุนได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

4. **การจัดทำความร่วมมือและเครือข่าย** เป็นการจัดการความร่วมมือเพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างระบบเครือข่ายการวิจัย
5. **การผลักดันการใช้ประโยชน์** เป็นการสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดการนำผลผลิตจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในมิติต่างๆ รวมไปถึงการเผยแพร่การวิจัยในวงกว้าง

5.10.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับภาคเอกชน

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาด้าน ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการร่วมกับภาคเอกชนถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากภาคเอกชนถือเป็นผู้เล่นหลัก (Key Player) ในการท่องเที่ยวของประเทศไทยและมีสัดส่วนเป็นกลุ่มใหญ่ ทั้งจากการลงทุนจากต่างประเทศ นักลงทุนรายใหญ่ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) กลุ่มผู้ประกอบการเริ่มต้น (Startup) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการชุมชน โดยในการขับเคลื่อนการวิจัยให้ความสำคัญต่อการสร้างกลไกความร่วมมือกับภาคเอกชน ดังนี้

1. **การมีส่วนร่วมต่อกำหนดนโยบายและการขับเคลื่อนในระบบการวิจัย** โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจากภาคเอกชน โดยจะต้องครอบคลุมองค์การ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางและการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม
2. **การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย** เป็นดำเนินการด้านความร่วมมือ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ 1) นโยบายเพื่อการขับเคลื่อนเชิงประเด็นอย่างเป็นรูปธรรม 2) ระดับพื้นที่โดยการเชื่อมโยงภาคเอกชนในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานสำคัญ (สถาบันการศึกษา ศูนย์บ่มเพาะ) และ 3) ระดับหน่วยงานภาคเอกชน ที่จะพัฒนาและวิจัยเชิงลึกเพื่อการสร้างนวัตกรรมใหม่
3. **การส่งเสริมการร่วมลงทุนในการวิจัย (Co-funding)** ทั้งในรูปแบบ In-kind และ In-cash โดยเฉพาะในรูปแบบ In-cash เป็นการส่งเสริมให้เกิดการร่วมลงทุนจากภาคเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะกรอบประเด็นการวิจัยด้านนวัตกรรมเชิงผลิตภัณฑ์

เทคโนโลยีและระบบดิจิทัลที่ความเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังเป็นการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมที่เป้าหมายความต้องการของภาคเอกชน

4. **การส่งเสริมสิทธิประโยชน์จากกองทุนด้านการวิจัย** เป็นการกำหนดด้านสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ภาคเอกชนจะได้รับจากการลงทุนด้านการวิจัย เช่น ระบบภาษี ระบบรางวัลและการเชิดชูเกียรติ เป็นต้น
5. **การส่งเสริมให้เกิดการขอทุนวิจัยจากภาคเอกชน** เป็นการสร้างรับรู้ต่อภาคเอกชนในด้านการวิจัย เนื่องจากปัจจุบันการสร้างการรับรู้ส่วนใหญ่อยู่ในภาคการศึกษาเป็นหลัก รวมไปถึงถึงการกำหนดเงื่อนไขและหลักการการขอทุนที่มีความคล่องตัว
6. **การผลักดันการใช้ประโยชน์ด้วยการจัดการความรู้** เป็นการจัดพื้นที่หรือช่องทางการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการวิจัย เช่น การจัดทำศูนย์ด้านการจัดการความรู้ (Research Knowledge Center) เพื่อรวบรวมงานวิจัย การสังเคราะห์และเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงองค์ความรู้สำหรับผู้เกี่ยวข้องและภาคเอกชน การจัดการเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การจัดทำสื่อสารสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดความรู้
7. **การผลักดันการใช้ประโยชน์การเผยแพร่งานวิจัยการจัดทำ Business Matching** เป็นการรวบรวมผลงานเชิงพาณิชย์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ในภาคเอกชนเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม
8. **การจัดเวทีการร่วมทุนเพื่อการยกระดับนวัตกรรมทางการท่องเที่ยว (Tourism Business Pitching)** เป็นการผลักดันให้ผลผลิตจากงานวิจัยเชิงนวัตกรรมเผยแพร่ต่อนักลงทุนเพื่อการร่วมทุนและการระดับทุนร่วมกันเป็นการต่อยอดและขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม

5.10.2.3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับภาควิชาการ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาด้าน ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการร่วมกับวิชาการในฐานะตัวจักรสำคัญของการพัฒนางานวิจัยที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งทุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบการวิจัย โดยในการขับเคลื่อนการวิจัยควรให้ความสำคัญต่อการสร้างกลไกความร่วมมือกับภาควิชาการ ดังนี้

1. การจัดทำ Roadmap ด้านการวิจัยกลุ่มการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสถาบันการศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมตามการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา รวมไปถึงการส่งเสริมให้จัดทำแผนงานด้านการพัฒนาวิจัยในแผนยุทธศาสตร์พลิกโฉมระบบอุดมศึกษาของประเทศไทย (Reinventing University) รวมไปถึงแผนการขอรับการจัดสรรทุนกลุ่มวิจัยพื้นฐาน (FF)
2. การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ต่างๆ เพื่อยกระดับสู่การเป็นศูนย์ประสานงานวิจัยในพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Tourism and Creative Research Node) ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการบูรณาการร่วมกันหน่วยงานพัฒนา เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์บ่มเพาะ หรือกิจการร่วมทุนของมหาวิทยาลัย (Holding Company) เพื่อส่งเสริมการให้เกิดการร่วมทุนในมิติด้านงานวิจัยและนวัตกรรมและสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัยในระดับท้องถิ่น
3. ส่งเสริมสถาบันการศึกษาพัฒนาพื้นที่ปฏิบัติการต้นแบบอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Pilot Lap) เพื่อการส่งเสริมเพื่อการวิเคราะห์และพัฒนาสินค้า/บริการ การทดสอบมาตรฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบาย การขับเคลื่อน การกำกับทิศทาง การติดตามประเมินผล
4. การส่งเสริมความรู้และการสร้างความเข้าใจต่อ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564 ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญของการใช้ประโยชน์การต่อยอดงานวิจัยและการลงทุนของภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น
5. การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่นำไปสู่การรับรองด้านสิทธิบัตร รวมไปถึงการส่งเสริมให้สถานบันการศึกษามีแผนงานด้านการบริหารทรัพย์สินทางปัญญาและการต่อยอดนวัตกรรม
6. การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้จากการวิจัยเพื่อสังคมและส่งเสริมการตีพิมพ์ทางวิชาการระดับนานาชาติ
7. การสร้างประชาคมนักวิจัยด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจสร้างสรรค์และสหวิชาการ

5.10.2.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับภาคประชาสังคม

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาด้าน ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาคประชาสังคม ซึ่งหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงมีบทบาทของการส่งเสริม ความร่วมมือหรือแม้แต่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้ในกระบวนการวิจัย จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากภาคประชาสังคมเพื่อสร้างการยอมรับต่อกระบวนการวิจัย ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากงานวิจัย โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับภาคประชาสังคม ดังนี้

1. การสร้างการตระหนักรู้ต่อบทบาทของหน่วยงานรัฐด้านววน. ต่อการบริหารทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติที่ได้วางไว้
2. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในประเด็นที่ต้องการพัฒนาร่วมกันกำหนดแผนวิจัย/โจทย์ประเด็นร่วมกัน และกำหนดแผนปฏิบัติการด้านการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมโดยให้ภาคประชาสังคมเป็นอีกหนึ่งผู้เล่น (Key Actor) ที่ไม่ใช่ผู้ใช้ประโยชน์หรือรับผลกระทบจากผลผลิตงานวิจัยเท่านั้น
3. การส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีความเข้าใจต่อแนวทางการวิจัย และการเปิดโอกาสให้รับทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาประเด็นและพื้นที่เป้าหมายที่เหมาะสมหรือ การดำเนินงานวิจัยร่วมกับภาครัฐ เอกชนและวิชาการ
4. การจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเปิดเวทีเพื่อให้เกิดการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและมุมมองต่อการพัฒนาการวิจัยในระบบ ววน. สร้างการบริหารจัดการด้วยระบบธรรมาภิบาล
5. การจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์องค์กรภาคประชาสังคม ฐานข้อมูลนักวิจัยชุมชน/ท้องถิ่น
6. การจัดทำหลักสูตรเพื่อการพัฒนาผู้นำ ภาคประชาสังคม นักวิจัยชุมชนต่อการพัฒนางานวิจัยในมิติต่างๆ

5.10.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการขับเคลื่อนการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยสามารถเชื่อมโยงตลอดกระบวนการวิจัยตั้งแต่การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย กรอบประเด็นวิจัย การดำเนินการวิจัยและการใช้ประโยชน์ในกลุ่มการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

หน่วยงานภาครัฐ

ด้านนโยบายการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- กระทรวงวัฒนธรรม
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (สสปน.)
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.)

ด้านนโยบายการขับเคลื่อนการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.)
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สปอว.)
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)
- หน่วยทุนวิจัย (Program Management Unit; PMU)
- เครือข่ายมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย

ด้านอื่นๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

- องค์การบริหารก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- สำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทย (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล)
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- กระทรวงต่างประเทศ
- กระทรวงสาธารณสุข

หน่วยงานภาคเอกชน

- สมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- สมาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- สมาคมไทยธุรกิจท่องเที่ยว (ATTA)
- สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย (TEATA)
- ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว
- สมาคมไทยท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (TRTA)
- สมาคมโรงแรมไทย (THA)
- สมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติ (ไทย) (TICA)
- สมาคมการแสดงสินค้า (ไทย) (TEA)
- สมาคมสปาไทย

5.10.4 แนวทางการบูรณาการการวิจัยภายใต้ระบบการทำงาน Strategic Agenda Team (SAT)

โดยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ในการดำเนินงานขับเคลื่อนงานด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คณะทำงานจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ผลักดันให้เกิดการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน โดยได้ลงนามความร่วมมือไปแล้ว 2 โครงการ และอีก 1 โครงการอยู่ระหว่างขั้นตอนการดำเนินงาน รายละเอียดดังนี้

1. บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ การพัฒนาระบบการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยลงนามความร่วมมือ 15 กรกฎาคม 2564 เป็นการลงนามความร่วมมือ 3 ฝ่าย ได้แก่ 1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.) 2. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ 3. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. ร่วมมือในการพัฒนารอบแนวคิดการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ 2. ร่วมมือในการสนับสนุนด้านการพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัย เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการอย่างเป็นระบบบนฐานงานวิจัยอย่างมีส่วนร่วม 3. นำองค์ความรู้และผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในมิติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ

ซึ่งบทบาทความรับผิดชอบหลักของ สกสว. คือ 1. จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และริเริ่มแผนงาน ววน. ที่สำคัญ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท นโยบายรัฐ และอื่นๆ เพื่อการพัฒนาคนและสถาบันความรู้ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 2. ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบ และเครือข่ายหน่วยงานในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ ตลอดจนการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และการติดตามประเมินผลลัพธ์ ผลกระทบของงานวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ 3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสื่อสารเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้ 4. ดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ตามที่ทั้งสามฝ่ายตกลงดำเนินการร่วมกันภายใต้วัตถุประสงค์และขอบเขตของบันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้เป็นรายกรณี

2. บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการคาร์บอนบาลานซ์ (Carbon Balance Scheme) ท่องเที่ยวอย่างสมดุล ปลอยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ โดยลงนามความร่วมมือ ณ วันที่ 10 กันยายน 2564 เป็นการลงนามความร่วมมือ 8 ฝ่าย ได้แก่ 1. องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) (อบก.) 2. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) 3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) 4. สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) (สสปน.) 5. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) 6. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) 7. หอการค้าและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย (หอการค้าไทย) และ 8. สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย (สทอ.)

โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อสร้างเครือข่ายพันธมิตรองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ซึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ร่วมคิด ร่วมทำงาน รวมทั้งสร้างและหนุนเสริมองค์ความรู้จากงานวิจัยและ นวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ (Carbon Neutral Tourism) 2. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ (Carbon Neutral Tourism) ให้กับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ชุมชนท่องเที่ยว นักเดินทาง นักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว เพื่อบรรเทาผลกระทบทางลบต่อโลกจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยตามแนวนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Economy) เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 3. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดและยกระดับประเทศไทยสู่การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวและการจัดงานคุณภาพสูงในระดับสากล

ซึ่งบทบาทความรับผิดชอบหลักของ สกสว. คือ 1. จัดทำแผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการ

ท่องเที่ยว คาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ 2. ส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและพัฒนาจากระบบการวิจัยและนวัตกรรม ของประเทศ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสหวิทยาการ เพื่อการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน 3. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ่านการประชุมเชิงวิชาการ 4. เผยแพร่องค์ความรู้ รวมทั้งผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงและส่งมอบผลงานเพื่อการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3. บันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการความปลอดภัยทางถนน (Road Safety) ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่าง การดำเนินการ โครงการนี้เป็นการลงนามความร่วมมือ 5 ฝ่าย ได้แก่ 1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) 2. สำนักงานกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน (กปถ.) 3. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) 4. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ 5. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อสร้างเครือข่ายพันธมิตรองค์กรที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทย บนฐานความรู้ที่เป็นอิสระโดยมีความมุ่งมั่นที่จะลดอุบัติเหตุทางถนน โดยเฉพาะในประเด็น ความเสี่ยงหลัก ร่วมคิด ร่วมทำงาน รวมทั้งสร้างและหนุนเสริมองค์ความรู้จากงานวิจัย การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อลดการบาดเจ็บและเสียชีวิตบนถนนโดยเฉพาะปัจจัยเสี่ยงจากรถจักรยานยนต์ 2. เพื่อให้การวิจัยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และครอบคลุมการจัดการปัญหาอุบัติเหตุทางถนน เสริมสร้างการขับเคลื่อนลดการบาดเจ็บและเสียชีวิตบนถนน ให้กับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ชุมชน และผู้ใช้รถใช้ถนน เพื่อบรรเทาผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจและสังคมจากอุบัติเหตุทางถนน และขับเคลื่อนวิถีสู่ระบบที่ปลอดภัย การสัญจรที่ยั่งยืนและเท่าเทียม 3. เพื่อขยายฐานความรู้และงานวิจัยทางด้านการพัฒนา และแก้ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทยสู่หน่วยงานเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการ และ 4. เพื่อศึกษาพัฒนาและแก้ไข ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทยด้วยสหสาขาวิชา

ซึ่งบทบาทความรับผิดชอบหลักของ สกสว. คือ 1. จัดทำแผนวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมด้านความปลอดภัยทางถนนที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ในปี พ.ศ. 2568 2. ส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและพัฒนาจากระบบการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสหวิทยาการ เพื่อการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนน เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน 3. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ่านการประชุมเชิงวิชาการ และ 4. เผยแพร่องค์ความรู้ รวมทั้งผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงและส่งมอบผลงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่มีเป้าหมาย โดยการจัดตั้ง Strategic Agenda Team (SAT) ทำหน้าที่เชิงวิชาการหน่วยบูรณาการประเด็น

ยุทธศาสตร์ ววน. เป็นกลไกหนุนเสริมทางวิชาการของ สกสว. เพื่อให้ สกสว.สามารถส่งมอบผลผลิตด้าน ววน. คือ องค์ความรู้และนวัตกรรมที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลกระทบสูง

ภาพที่ 5.7 ด้านหน่วยบูรณาการประเด็นยุทธศาสตร์ ววน.

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ทั้งนี้ในปัจจุบัน สกสว. ได้ดำเนินการด้านหน่วยบูรณาการประเด็นยุทธศาสตร์ ววน. ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม (ดังภาพ) ภายใต้การดำเนินงานของหน่วยบูรณาการประเด็นยุทธศาสตร์ ววน. ด้านเศรษฐกิจ ด้าน “การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” นอกจากจะให้ความสำคัญต่อการดำเนินการวิจัยเชิงลึกตามประเด็นแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาการวิจัยอย่างเป็นระบบ (Research Systematic) และบรรลุเป้าหมายของประเทศควรมีการบูรณาการเชิงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน่วยบูรณาการประเด็นยุทธศาสตร์อื่นๆ ทั้งภายในกลุ่มด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม เช่น หน่วยฯ พลังงานและระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเด็นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวไร้คาร์บอน หน่วยฯ ระบบเศรษฐกิจฐานรากในประเด็นการยกระดับขีดความสามารถเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และหน่วยฯ การพัฒนาพื้นที่ในการยกระดับเมืองท่องเที่ยวสร้างสรรค์และการพัฒนาย่านการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรธรณี. (2565). **น้ำพุร้อนในประเทศไทย**. (ออนไลน์)

<http://www.dmr.go.th/main.php?filename=hotthai>, สืบค้น 7 เมษายน 2565

กรมศิลปากร. (2565). **อุทยานประวัติศาสตร์**. (ออนไลน์)

https://www.finearts.go.th/main/categorie/learning-center?type_id=19#,
สืบค้น 7 เมษายน 2565

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2565). **รายชื่ออุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน**.

(ออนไลน์) <https://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=20031>,
สืบค้น 7 เมษายน 2565

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2565). **รายชื่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าของประเทศไทย**.

(ออนไลน์), จำนวนพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า - รายชื่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าของประเทศไทย - DNP Data Catalog , สืบค้น 7 เมษายน 2565

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). **เปิด14 เมืองสมุนไพรช่วยเกษตรกรไทย**. (ออนไลน์) เปิด14 เมืองสมุนไพร

ช่วยเกษตรกรไทย (bangkokbiznews.com) สืบค้น 7 เมษายน 2565

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)** (ออนไลน์)

https://www.mots.go.th/download/article/article_20170320150102.pdf,
สืบค้น 13 กันยายน 2564

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2562). **10 จังหวัดเมืองกีฬา ร่วมเป็นส่วนสำคัญส่งเสริมเศรษฐกิจของ**
เทศ (ออนไลน์)

<https://www.sat.or.th/2019/10-%e0%b8%88%e0%b8%b1%e0%b8%87%e0%b8%ab%e0%b8%a7%e0%b8%b1%e0%b8%94%e0%b9%80%e0%b8%a1%e0%b8%b7%e0%b8%ad%e0%b8%87%e0%b8%81%e0%b8%b5%e0%b8%ac%e0%b8%b2-%e0%b8%a3%e0%b9%88%e0%b8%a7%e0%b8%a1%e0%b9%80/>, สืบค้น 7 เมษายน 2565

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). **TAT REVIEW Vol. No1.January-March 2021**

(ออนไลน์) <https://www.tatreviewmagazine.com/e-magazine/vol-7-no-1-jan-mar-2021/>, สืบค้น 13 กันยายน 2564

กันตลักษณ์ (ม.ม.ป) พลังอำนาจอ่อน (Soft Power). (ออนไลน์)
<http://www.navedu.navy.mi.th/stg/tnssc/pdf/84-sp.pdf>. สืบค้น 25 กันยายน 2564

ปรัชญากร ไชยคช. (2561). รายงานฉบับสมบูรณ์การสำรวจศักยภาพและพัฒนามูลฐานข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ระยะที่ 1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร.

ประทีป วชิทองรัตนา. (2562) รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร.

นราวดี บัวขวัญ (2562). รายงานฉบับสมบูรณ์การสำรวจศักยภาพและพัฒนามูลฐานข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ระยะที่ 2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร.

พิรธ บุษยรัตน์พันธุ์. (2564). ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่. เอกสารการประชุมรับความคิดเห็นโครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ราชกิจจานุเบกษา. (2558). กฎกระทรวง กำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เขตพัฒนาการท่องเที่ยว ฝั่งทะเลตะวันออก เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ พ.ศ.2558. กรุงเทพมหานคร: ราชกิจจานุเบกษา.

ราชกิจจานุเบกษา. (2559). กฎกระทรวง กำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิต ลุ่มแม่น้ำโขง และเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง พ.ศ.2559. กรุงเทพมหานคร: ราชกิจจานุเบกษา.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). กฎกระทรวง กำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่เกาะทะเลใต้ พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: ราชกิจจานุเบกษา.

ราชกิจจานุเบกษา. (2563). กฎกระทรวง กำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองเก่ามีชีวิต เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตชายฝั่งอ่าวไทย เขตพัฒนาการท่องเที่ยวผืนป่ามรดกโลก ดงพญาเย็น - เขาใหญ่ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวธรณีวิทยาถิ่นอีสาน เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรม ชายแดนใต้ พ.ศ.263. กรุงเทพมหานคร: ราชกิจจานุเบกษา.

วิกิพีเดีย สารานุกรมออนไลน์. (2565) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สืบค้น 7 เมษายน 2565,

- ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. (2564). **ศบค. โฉว้แผน “เปิดประเทศ” 1 พ.ย. ชู 5 กลยุทธ์ 4 เป้าหมาย**. ประชาชาติธุรกิจ (ออนไลน์). ศบค. โฉว้แผน “เปิดประเทศ” 1 พ.ย. ชู 5 กลยุทธ์ 4 เป้าหมาย (msn.com) สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2564,
- ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). **อัปเดตเทรนด์ท่องเที่ยวเมืองรอง เมื่อผู้คนเริ่มถวิลหาประสบการณ์ใหม่ ๆ “เชิ่มทิศท่องเที่ยว ไตรมาส 4/2561”**: 2-8
- สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565) **ข้อมูลจังหวัดชายทะเล**. http://www.mkh.in.th/index.php?option=com_content&view=article&id=124&Itemid=222&lang=th , สืบค้น 7 เมษายน 2565
- สยามรัฐออนไลน์. (2565) **อพท.จ่อประกาศพื้นที่พิเศษ 3 แห่งศึกษาเพิ่ม 7 แห่งป้ัน ‘เกาะหมาก’ โมเดลจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว**. <https://siamrath.co.th/n/336167>. สืบค้น 7 เมษายน 2565.
- เสาวรณย์ กุสุมา ณ อยุธยา. (2539). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)**. วารสารนักบริหารมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปีที่ 30, 2(1), ฉบับที่ 1. หน้า 23-24.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). (2564). **แผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฉบับทบทวน สำหรับปีงบประมาณปี 2565**. สืบค้น 22 กันยายน 2564, จ ำ ก https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2021/20210420-TSRI-Thailand_SRI_Plan_2020-2022_Rev_2022.pdf
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2563). **แผนยุทธศาสตร์แผนการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. 2563 – 2565**. สืบค้น 22 กันยายน 2564, จาก https://www.cea.or.th/storage/app/media/ITA2563/o4_CEA_Strategic_Plan_2563-65.pdf
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2565). **จากย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์นำร่องที่เข้าร่วมเครือข่ายย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประเทศไทย (TCDN) ต่อยอดการพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ในอนาคต**. (ออนไลน์). <https://creativecity.cea.or.th/th> สืบค้น 9 เมษายน 2565
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2565). **เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก**. (ออนไลน์) <https://creativecity.cea.or.th/th/about-us/unesco-creative-cities-network>. สืบค้น 9 เมษายน 2565

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**, (ออนไลน์) https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue, 13 กันยายน 2564
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570**, (ออนไลน์) (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) - Flip eBook Pages 51-100 | AnyFlip สืบค้น 22 กันยายน 2564
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. สืบค้น 22 กันยายน 2564, จาก http://nscr.nesdc.go.th/nescd_uat/wp-content/uploads/2021/06/NS_2563-for-Web-final.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (5) ประเด็น การท่องเที่ยว (พ.ศ.2561-2580)**, (ออนไลน์) 05-การท่องเที่ยว.pdf (nesdb.go.th), 10 กันยายน 2564
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). **รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563**, (ออนไลน์) http://nscr.nesdc.go.th/nscr_report/, 10 กันยายน 2564
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). **รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563**. สืบค้น 22 กันยายน 2564, จาก http://nscr.nesdc.go.th/nescd_uat/wp-content/uploads/2021/02/CR2563_forWeb_220264.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564) **กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ออนไลน์)** http://nscr.nesdc.go.th/nescd_uat/wp-content/uploads/2021/02/CR2563_forWeb_220264.pdf, 13 กันยายน 2564
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564) **แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)(ออนไลน์)** แผนปฏิรูป-ฉบับปรับปรุง-ประกาศราชกิจจานุเบกษา.pdf (nesdc.go.th), 13 กันยายน 2564
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564) **แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565 (ออนไลน์)** <http://nscr.nesdc.go.th/cpcovid/>, สืบค้น 13 กันยายน 2564
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2565). **What does MICE City Do? ไมซ์ซิตี้ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยอย่างยั่งยืน (ออนไลน์)** <https://www.businesseventsthailand.com/th/press-media/news->

press-release/detail/1 0 9 1 - what-does-a-mice-city-do-mice-cities-drive-thailand-s-sustainable-economy, สืบค้น 7 เมษายน 2565

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2564) รู้จัก 6 'มรดกโลก' ของไทย (ออนไลน์) <https://www.okmd.or.th/okmd-kratooktomkit/4717/>, สืบค้น 7 เมษายน 2565

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564) เมืองเก่า (ออนไลน์) <https://data.go.th/dataset/thai-old-town>, สืบค้น 7 เมษายน 2565

องค์การบริหารก๊าซเรือนกระจก. (2565) โครงการ “การส่งเสริมการจัดทำคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรายงานข้อมูลก๊าซเรือนกระจกระดับเมืองเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสู่เมืองคาร์บอนต่ำ” (ออนไลน์) http://conference.tgo.or.th/download/tgo_or_th/ccf/Report/02_CFO_CCF_SummaryReport.pdf, สืบค้น 7 เมษายน 2565

อารัญ บุญชัย. (2565) นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ (เอกสารการบรรยายการประชุมมองภาพอนาคต (Foresight) แผน ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครั้งที่ 2 ด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่และกลุ่มตลาด), วันที่ 21 เมษายน 2565

รายงานกิจกรรมการดำเนินงานและผลการดำเนินงานการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบ ววน.

ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วันที่	กิจกรรมการดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
7 มิถุนายน 2564	การประชุมระดมสมองผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อจัดทำแผน ดานวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ป พ.ศ.2566-2570	ขอคิดเห็นและขอเสนอแนะต่อสิ่งต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และเป้าหมายระดับแผนงาน เพื่อใช้เป็ข้อมูลในการจัดทำรายละเอียดของแผนด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ป พ.ศ. 2566-2570
14 กรกฎาคม 2564	เข้าร่วมประชุมจัดเตรียมข้อมูล เพื่อ การประชุม Focus groups ร่วมกับ PMU หรือ (ร่าง) แผนงาน พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ (ครั้งที่ 1)	ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ (ร่าง) แผน ฯ (ครั้งที่ 1)
21 กรกฎาคม 2564	เข้าร่วมประชุมจัดเตรียมข้อมูล เพื่อ การประชุม Focus groups ร่วมกับ PMU หรือ (ร่าง) แผนงาน พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ (ครั้งที่ 2)	ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ (ร่าง) แผน ฯ (ครั้งที่ 2)
23 กรกฎาคม 2564	เข้าร่วมการประชุมพิจารณาภาพรวมแผน ดานวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ป พ.ศ. 2566-2570 รวมกับหน่วยบริหารและจัดการทุน (PMUs)	ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ (ร่าง) แผน ฯ จากหน่วยงาน PMU

วันที่	กิจกรรมการดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
7 สิงหาคม 2564	ประชุมคณะผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะนักวิจัยร่วมกับสำนักท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บพข. ประเด็นการพัฒนาโจทย์วิจัยด้านการท่องเที่ยวไทยไร้คาร์บอน	- งานวิจัยกลุ่มเรื่องการท่องเที่ยวไทยไร้คาร์บอนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว - กรอบทิศทางโจทย์วิจัยด้านการท่องเที่ยวไทยไร้คาร์บอน
9 สิงหาคม 2564	ประชุมเตรียมงาน นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม	แผนการนำเสนอผลวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อรมว.อว.
14 กันยายน 2564	เข้าร่วมประชุม การประชุมชี้แจง (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2566 – 2570 และแนวทางการจัดทำคำของบประมาณของหน่วยงานในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ.2566	- ทราบนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ - ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในเรื่องประเด็นวิจัยที่หน่วยงานมุ่งเน้น และข้อมูลความต้องการของหน่วยงานที่ต้องการให้ สกสว. หนุนเสริม
15 กันยายน 2564	เข้าร่วมประชุม “รมว.อว. พบนักวิจัย BCG “กลุ่มท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์”	- ประเด็นข้อเสนอสำหรับกระทรวงอว. จากนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ - ประเด็นข้อสั่งการจาก รมว. อว.
10 พฤศจิกายน 2564	ประชุมปรึกษาหารือเรื่องการเขียนรายงานรอบ 6 เดือน ร่วมกับ ประธานคณะกรรมการ SAT ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	- ประเด็นการเขียนรายงานรอบ 6 เดือน
12 พฤศจิกายน 2564	ประชุมประสานงาน SAT สกสว. และผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ 1 (เพื่อหารือแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดเห็นเพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนงาน SAT ของ สกสว.)	- นโยบายและทิศทางและความต้องการ ของ สกสว. ที่มีต่อการดำเนินของแต่ละหน่วย SAT

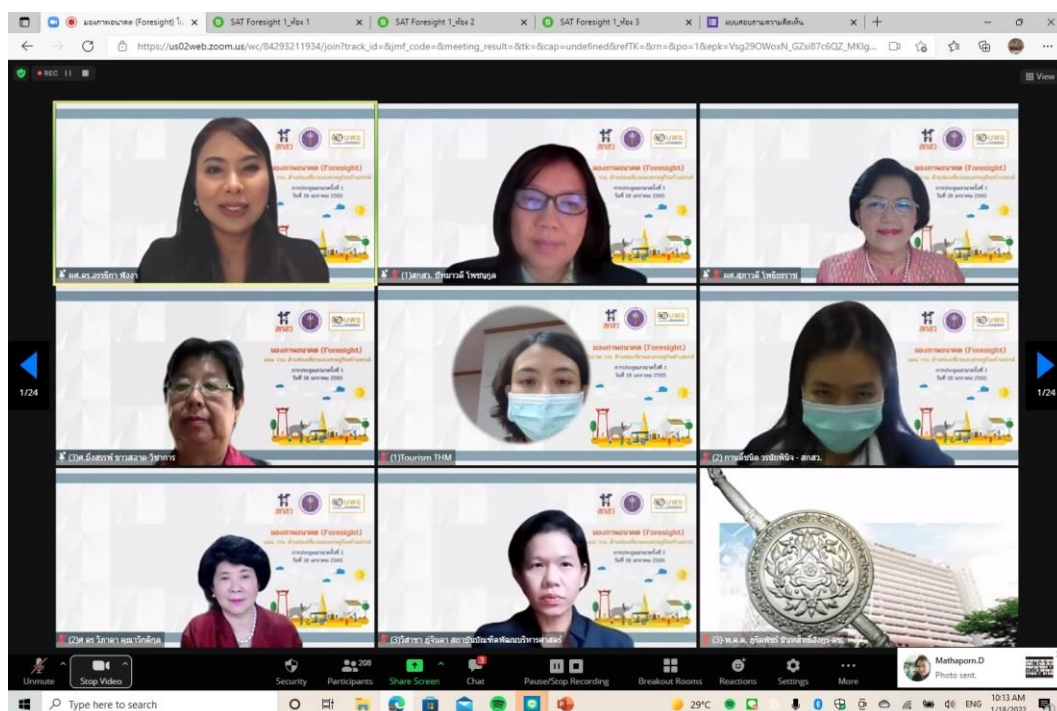
วันที่	กิจกรรมการดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
14 พฤศจิกายน 2564	ประชุมคณะผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะนักวิจัยร่วมกับสำนักท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บพข. ประเด็นการระดมความคิดเห็น เพื่อวางภาพอนาคตการท่องเที่ยวไทย ด้านสุขภาพ และการแพทย์	- งานวิจัยกลุ่มเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้ดำเนินการไปแล้ว - กรอบทิศทางโจทย์วิจัยด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
24 ธันวาคม 2564	ประชุมหน่วยบูรณาการประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ร่วมกับที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (ครั้งที่ 1)	ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
28 ธันวาคม 2564	ประชุมประสานงาน SAT สกสว. และผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ 2 (เพื่อหารือแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดเห็นเพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนงาน SAT ของสกสว.)	- priority ของ ประเด็น หรือ products ที่ หน่วยบูรณาการประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ววน. (SAT) แต่ละหน่วยทำงานอยู่ - ความคืบหน้าในเรื่องการทำงานร่วมกันของ SAT
4 มกราคม 2565	ประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้า รอบ 6 เดือน	- ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไขรายงานความก้าวหน้า รอบ 6 เดือน
10 มกราคม 2565	ประชุมเตรียมกระบวนการและเครื่องมือ (เสวนามองภาพอนาคต ครั้งที่ 1) ร่วมกับ Moderator และประธานผู้ทรงคุณวุฒิในการนำเสวนา (ครั้งที่ 1)	- กระบวนการและเครื่องมือในการเสวนา
17 มกราคม 2565	ประชุมเตรียมกระบวนการและเครื่องมือ (เสวนามองภาพอนาคต ครั้งที่ 1) ร่วมกับ Moderator และประธานผู้ทรงคุณวุฒิในการนำเสวนา (ครั้งที่ 2)	- คิวการ Run กระบวนการเสวนา
18 มกราคม 2565	เสวนามองภาพอนาคต (Foresight) ในภาพ ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ	ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผน ววน. ด้านท่องเที่ยวและ

วันที่	กิจกรรมการดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
	สร้างสรรค์ ครั้งที่ 1 ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและนักวิจัย	เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประเด็นโจทย์วิจัย ที่ต้องการ ใน 3 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ 1. กลุ่มเรื่องมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม 2. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3. BCG+การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
11 มีนาคม 2565	ประชุมนำเสนอสรุปข้อมูลประเด็นสำคัญจากการเสวนาและจัดทำ (ร่าง) กรอบการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ	ข้อเสนอแนะในการจัดทำ (ร่าง) กรอบการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ
22 มีนาคม 2565	ประชุมหารือการจัดเสวนามองภาพอนาคต ครั้งที่ 2 ร่วมกับ ประธานคณะกรรมการ SAT ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	แนวทางการดำเนินการงานจัดเสวนามองภาพอนาคตครั้งที่ 2
24 มีนาคม 2565	เข้าร่วมประชุมการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (ภาคใต้ชายแดน)	ข้อเสนอแนะและความต้องการเชิงพื้นที่จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
25 มีนาคม 2565	เข้าร่วมประชุมการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (ภาคใต้)	ข้อเสนอแนะและความต้องการเชิงพื้นที่จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
28 มีนาคม 2565	เข้าร่วมประชุมการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคที่	ข้อเสนอแนะและความต้องการเชิงพื้นที่จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

วันที่	กิจกรรมการดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
	สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (ภาคเหนือ)	
30 มีนาคม 2565	เข้าร่วมประชุมการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคที่ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	ข้อเสนอแนะและความต้องการเชิง พื้นที่จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
31 มีนาคม 2565	เข้าร่วมประชุมการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคที่ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (ภาคกลาง)	ข้อเสนอแนะและความต้องการเชิง พื้นที่จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
31 มีนาคม 2565	ประชุมหารือร่วมกับ รองศาสตราจารย์ ดร. ยงธนิศร์ พิมลเสถียร ในประเด็นการจัดทำ ข้อมูลเชิงพื้นที่ ด้านการท่องเที่ยวและ เศรษฐกิจสร้างสรรค์	ประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลเชิง พื้นที่ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ สร้างสรรค์
4 เมษายน 2565	เข้าร่วมประชุมการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคที่ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	ข้อเสนอแนะและความต้องการเชิง พื้นที่จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
17 เมษายน 2565	ประชุมหารือแนวทางการจัดเสวนามอง ภาพอนาคต ครั้งที่ 2 ร่วมกับ ประธาน คณะกรรมการ SAT ด้านการท่องเที่ยวและ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ รศ.ดร.ยงธนิศร์ พิมลเสถียร	แนวทางการดำเนินการงานจัดเสวนา มองภาพอนาคตครั้งที่ 2
18 เมษายน 2565	ประชุมเตรียมกระบวนการและเครื่องมือ (เสวนามองภาพอนาคต ครั้งที่ 2) ร่วมกับ	กระบวนการและเครื่องมือในการ เสวนา

วันที่	กิจกรรมการดำเนินงาน	ผลที่ได้รับ
	Moderator และประธานผู้ทรงคุณวุฒิในการนำเสนอ	
21 เมษายน 2565	เสวนามองภาพอนาคต (Foresight) แผนววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครั้งที่ 2 (ด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่และกลุ่มตลาด) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและนักวิจัย	ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผน ววน. ด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในประเด็นการพัฒนาเชิงพื้นที่และกลุ่มตลาด ใน 3 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ 1. การท่องเที่ยวมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม 2. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3. การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6 มิถุนายน 2565	ประชุมหารือประเด็นกรอบวิจัยด้านการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการปรับแก้โจทย์วิจัยด้านการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์
14 มิถุนายน 2565	ประชุมหน่วยบูรณาการประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ร่วมกับที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (ครั้งที่ 2)	ความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ภาพประกอบกิจกรรมการดำเนินงาน

You are viewing (2) Chuenmapha Nilsoth's screen. View Options

ห้องที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Draft : Page 1

ภาพอนาคตการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1. สิ่งสำคัญคือ "สุขอนามัยและความปลอดภัย" ทั้งด้านการพัฒนาฐานสุขภาพและความปลอดภัย และการควบคุมต้นทุนของผู้ประกอบการ
2. scenario ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะต้องพิจารณาการมีปัจจัยที่มีผลกระทบจาก Covid-19 ที่ไม่มิดี (โรคระบาดและ โรคประจำตัว)
3. แนวโน้มการท่องเที่ยวของไทยในอนาคต แบบ long stay
4. การสร้าง wellness economy – ตามกิจกรรมและแนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป
5. รูปแบบ Business model มุ่งเน้น ด้านสังคมมากขึ้น ในรูปแบบ Social enterprise
6. แนวโน้มพฤติกรรมซึ่งให้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย และ กีฬา (จะต้องดูนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วย Event เชิงกีฬา)
7. การวางแผนระยะยาว จะต้องมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในระดับ Macro-Micro เพื่อยกระดับและสร้างความเชื่อมั่น แนวโน้มในระดับโลก กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มี potential
8. จะต้องยกระดับประเทศไทยเป็น high level of healthcare destination และ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่ม digital nomad

ข้อสรุปการวิจัย Supply side & Demand side & Ecosystem

1. ข้อจำกัดด้านกฎระเบียบ ต่อการดำเนินการด้านสุขภาพ
2. "Medical & wellness" มีคู่แข่งเพิ่มขึ้น
3. การศึกษาและจัดทำฐานข้อมูล Lifestyle & customer journey โดยใช้ประโยชน์จากข้อมูล Supply side ที่มีอยู่
4. การพัฒนาบุคลากร จะต้องมีการบูรณาการศาสตร์เชิงสุขภาพและการบริการเข้าด้วยกัน การทำ digital transform
5. การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี
6. การตลาดการท่องเที่ยวจะต้องให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวในหลายกลุ่ม โดยพิจารณา insight ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดเก่า, ให้ความสำคัญกับ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจสุขภาพแบบเข้มข้น และ นักท่องเที่ยว Gen alpha รวมทั้งจะต้องจัดทำความสำคัญกับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม ทั้งในระยะสั้น ระยะยาว
7. สนับสนุนคุณภาพของการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการ re skill ตลอดทั้ง supply chain
8. การสื่อสารเพื่อสร้าง Demand โดยศึกษา Branding ให้ชัดเจน

11:38 AM 1/18/2022

